Instytut Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego
Institute of Information Studies, Jagiellonian University

Polskie Towarzystwo Fenomenologiczne
Polish Phenomenological Association

Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego
Jagiellonian University Museum

Międzynarodowa Konferencja Naukowa
International Scientific Conference

FENOMENOLOGIA INFORMACJI

PHENOMENOLOGY OF INFORMATION

Książka abstraktów
Book of Abstracts

15–17 października 2026 roku · 15–17 October 2026
online

CZĘŚĆ I · PART I

Referaty z sesji plenarnych

Plenary Session Papers

1
FR

Monika Murawska [FR]
monika.murawska@asp.waw.pl
École des beaux-arts de Varsovie | Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie | Academy of Fine Arts in Warsaw
Université Jagellonne | Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Langue de la communication : français

L'information comme bifurcation. L'ambiguïté de la notion d'information dans la post-phénoménologie française et ses conséquences

Dans cette intervention, je souhaiterais remettre en question la notion d'information, en m'inspirant des idées de Bernard Stiegler, mais aussi de l'ouvrage de Mathieu Triclot sur l'émergence de cette notion, tout en réfléchissant à la catégorie d'« infodémie » introduite par l'OMS. Je montrerai à quel point cette notion, issue des modèles computationnels (c'est-à-dire de la théorie de la calculabilité et de la théorie mathématique de la communication de Shannon), est imprécise. De ce fait, la connaissance est de plus en plus souvent assimilée à l'information, indissociable de la désinformation, et le bit devient l'unité de l'information.

Dans la deuxième partie de mon intervention, je souhaiterais toutefois soulever la question d'une approche différente de l'information, en la ramenant à des réflexions sur le langage dans la post-phénoménologie française. Je m'intéresserai tout d'abord à la distinction introduite par Marc Richir entre le langage en tant qu'institution symbolique de la parole et les phénomènes du monde, hors de la parole, qui peuvent toutefois être considérés dans le contexte du langage, compris comme un sens naissant, un sens in statu nascendi. Il s'agit d'une formation du sens supra-individuelle et non intentionnelle, qui se superpose au sens des phénomènes accessibles à la perception, tout en étant en constante évolution. D'autre part, la distinction opérée par Emmanuel Lévinas entre la signification économique et le sens unique revêtira pour moi une importance particulière.

L'imprécision de la notion d'information permet en effet de l'envisager dans ces deux registres. Je poserai donc la question de la possibilité pour la notion d'information d'osciller entre la sphère de la signification établie, de l'institutionnalité, et celle du sens et du langage vivant, ainsi que des conséquences positives ou négatives de cette possibilité.

Objectif / thèse : Mon objectif est de soumettre à la réflexion la notion d'information dans le contexte de la post-phénoménologie française, et d'avancer la thèse selon laquelle l'information est liée à deux registres du langage : celui de l'institution et celui du sens vivant. Cette étude vise à combler une lacune dans la recherche, car la notion d'information n'a pas été abordée dans le cadre des recherches phénoménologiques et post-phénoménologiques. Cette étude constitue également une tentative d'aborder, à l'aide des outils conceptuels de la phénoménologie, des questions socioculturelles qui sont pour l'instant en marge des recherches phénoménologiques.

Approche / méthodes : La méthode consistera ici en une analyse de textes sélectionnés.

Résultats et conclusions : Les conclusions porteront sur la possibilité ou l'impossibilité d'étudier la notion d'information dans le contexte des outils conceptuels élaborés par certains post-phénoménologues français.

Limites de la recherche : La limite de mon projet réside dans l'ampleur du problème étudié, car établir un lien entre la théorie de l'information, issue des écrits de Stiegler, et la post-phénoménologie française, nécessite une approche synthétique de domaines thématiques extrêmement vastes.

Originalité / apport de la recherche : La littérature spécialisée ne comporte aucun texte consacré à l'articulation de ces deux domaines de recherche : la théorie de l'information et la post-phénoménologie, bien que Stiegler soit parfois considéré comme un chercheur s'inscrivant dans la lignée de la philosophie de Martin Heidegger. Il convient également de mentionner qu'il existe des interprétations de la théorie de Husserl en tant que fondateur de la « phénoménologie de l'information » (*information phenomenology*), ainsi que des textes dans lesquels les auteurs utilisent l'expression « phénoménologie de l'information » sans toutefois faire référence à des phénoménologues spécifiques ni à la terminologie qu'ils ont élaborée.

Mots-clés : information, post-phénoménologie, sens, signification

Bibliographie :

Carlson, S. (2022). *Signes, sons et sens : Essai de poétique phénoménologique*. Association Internationale de Phénoménologie.

Krzykawski, M. (2022). *Od nowego pytania o technikę do nowej ekonomii politycznej w epoce maszyn o wysokiej mocy obliczeniowej*. Biennale Warszawa. https://2022.biennalewarszawa.pl/from-a-new-question-concerning-technology-to-a-new-political-economy-in-the-age-of-high-performance-computing-machines/

Levinas, E. (1972). *Humanisme de l'autre homme*. Fata Morgana.

Alombert, A., Chaix, V., Montévil, M., & Puig, V. (Eds.). (2021). *Prendre soin de l'informatique et des générations : En hommage à Bernard Stiegler*. FYP Éditions.

Triclot, M. (2008). *Le moment cybernétique : La constitution de la notion d'information*. Champ Vallon.

Notice biographique :

Monika Murawska, HDR, professeure associée. Diplômée en philosophie et en histoire de l'art de l'Université de Varsovie, elle a été lauréate à quatre reprises d'une bourse du gouvernement français. Elle est affiliée à l'Académie des beaux-arts de Varsovie et collabore avec l'Académie polono-japonaise des technologies de l'information de Varsovie ainsi qu'avec l'Université Jagellonne. Elle est présidente de la Société polonaise de phénoménologie. Ses recherches portent principalement sur la phénoménologie française et la philosophie contemporaine de l'art. Elle est également traductrice et auteure de publications consacrées à la phénoménologie française et à l'esthétique, notamment *Fenomenologia i jej cień. Zwrot estetyczny w postfenomenologii francuskiej* [*La phénoménologie et son ombre. Le tournant esthétique dans la post-phénoménologie française*], Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa, 2023 ; *Jean Renoir. Malarz kadrów* [*Jean Renoir. Le peintre des cadrages*], Wydawnictwo ASP, Warszawa, 2012 ; *Filozofowanie z zamkniętymi oczami. Fenomenologia ciała Michela Henry'ego* [*Philosopher les yeux fermés. La phénoménologie du corps de Michel Henry*], Monografie FNP, Wrocław, 2011 ; *Problem innego. Analiza porównawcza koncepcji Maurice'a Merleau-Ponty'ego i Emmanuela Lévinasa* [*Le problème d'autrui. Analyse comparative des conceptions de Maurice Merleau-Ponty et d'Emmanuel Levinas*], Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 2005.

Informacja jako bifurkacja. Wieloznaczność pojęcia informacji w postfenomenologii francuskiej i jej konsekwencje

Język wystąpienia: francuski

W moim wystąpieniu chciałabym sproblematyzować pojęcie informacji, podążając tropem koncepcji Bernarda Stieglera, ale także książki Mathieu Triclota na temat wyłaniania się pojęcia informacji, poddając też namysłowi kategorię infodemii wprowadzoną przez WHO. Moim celem będzie pokazanie, jak nieprecyzyjne jest pojęcie informacji, które pochodzi z komputacjonalnych modeli obliczeniowych, czyli z teorii obliczalności i matematycznej teorii komunikacji Shannona. W związku

z tym wiedzę zaczyna się dziś utożsamiać z informacją, nieodróżnialną coraz częściej od dezinformacji, a jednostką informacji staje się bit.

Niemniej jednak, w drugiej części swojego wystąpienia chciałabym postawić pytanie o możliwość innego ujęcia informacji, sprowadzając je do rozważań nad językiem w postfenomenologii francuskiej. Interesować mnie będzie, po pierwsze, wprowadzone przez Marca Richira rozróżnienie między językiem jako symboliczną instytucją mowy a zjawiskami świata poza mową, które mogą być jednak rozpatrywane w kontekście języka ujętego jako rodzący się sens, sens in statu nascendi. Mamy tu do czynienia z ponadjednostkowym i nieintencjonalnym tworzeniem się sensu, który nakłada się na sens fenomenów dostępnych w percepcji i zarazem ulega ciągłej zmianie. A po drugie, będzie dla mnie istotne rozróżnienie Emmanuela Levinasa na znaczenie ekonomiczne (*signification économique*) i jednostkowy sens (*sens unique*).

Nieprecyzyjność pojęcia informacji pozwala bowiem, w moim ujęciu, na rozpatrywanie go w obu tych rejestrach. Pytanie, które stawiam, będzie więc dotyczyło możliwości oscylowania pojęcia informacji między sferą ustalonego znaczenia, instytucjonalności a sferą sensu i żywej mowy oraz negatywnych bądź pozytywnych konsekwencji tej możliwości.

Cel/teza: Moim celem jest poddanie namysłowi pojęcia informacji w kontekście postfenomenologii francuskiej i postawienie tezy o możliwości rozumienia informacji jako powiązanej z dwoma rejestrami języka ujętego jako instytucja i żywy sens. Jest to uzupełnienie luki badawczej, ponieważ pojęcie informacji nie było omawiane w kontekście badań fenomenologicznych i postfenomenologicznych. Ponadto jest to też próba ujęcia za pomocą narzędzi pojęciowych fenomenologii kwestii społeczno-kulturowych, pozostających po dziś dzień na marginesie fenomenologicznych poszukiwań.

Metody badań: Analiza wybranych tekstów.

Ograniczenia badań: Ograniczeniem mojego projektu jest szeroki zakres badanego problemu, ponieważ powiązanie ze sobą teorii informacji, wywodzącej się z pism Stieglera, z postfenomenologią francuską, wymaga syntetycznego ujęcia niezwykle rozległych obszarów tematycznych.

Oryginalność/wartość poznawcza: W literaturze przedmiotu nie ma tekstów poświęconych powiązaniu ze sobą branych tu pod uwagę obszarów badawczych: teorii informacji i postfenomenologii, choć Stiegler ujmowany bywa jako badacz nawiązujący do filozofii Martina Heideggera. Warto też wspomnieć, że pojawiają się ujęcia teorii Husserla jako twórcy fenomenologii informacyjnej (*information phenomenology*) i teksty, w których autorki i autorzy używają sformułowania „fenomenologia informacji", nie odwołując się jednak do konkretnych fenomenologów i tworzonej przez nich pojęciowości.

Słowa kluczowe: informacja, postfenomenologia, sens, znaczenie

Bibliografia:

Carlson, S. (2022). *Signes, sons et sens: Essai de poétique phénoménologique*. Association Internationale de Phénoménologie.

Krzykawski, M. (2022). *Od nowego pytania o technikę do nowej ekonomii politycznej w epoce maszyn o wysokiej mocy obliczeniowej*. Biennale Warszawa. https://2022.biennalewarszawa.pl/from-a-new-question-concerning-technology-to-a-new-political-economy-in-the-age-of-high-performance-computing-machines/

Levinas, E. (1972). *Humanisme de l'autre homme*. Fata Morgana.

Alombert, A., Chaix, V., Montévil, M., & Puig, V. (Eds.). (2021). *Prendre soin de l'informatique et des générations: En hommage à Bernard Stiegler*. FYP Éditions.

Triclot, M. (2008). *Le moment cybernétique: La constitution de la notion d'information*. Champ Vallon.

Biogram:
Monika Murawska – profesor uczelni, absolwentka filozofii i historii sztuki Uniwersytetu Warszawskiego. Czterokrotna stypendystka rządu francuskiego. Afiliowana w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Współpracuje z Polsko-Japońską Akademią Technik Komputerowych w Warszawie i Uniwersytetem Jagiellońskim. Prezeska Polskiego Towarzystwa Fenomenologicznego. Prowadzi badania dotyczące głównie fenomenologii francuskiej i współczesnej filozofii sztuki. Tłumaczka, autorka tekstów do katalogów i książek z zakresu fenomenologii francuskiej i estetyki: *Fenomenologia i jej cień. Zwrot estetyczny w postfenomenologii francuskiej*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2023; *Jean Renoir. Malarz kadrów*, Wydawnictwo ASP, Warszawa 2012; *Filozofowanie z zamkniętymi oczami. Fenomenologia ciała Michela Henry'ego*, Monografie FNP, Wrocław 2011; *Problem innego. Analiza porównawcza koncepcji Maurice'a Merleau-Ponty'ego i Emmanuela Lévinasa*, Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.

Information as Bifurcation: The Ambiguity of the Concept of Information in French Post-Phenomenology and Its Consequences

Language of the presentation: French

In my presentation, I would like to problematise the concept of information, following the lead of Bernard Stiegler's ideas as well as Mathieu Triclot's book on the emergence of the concept of information, while also reflecting on the category of „infodemic" introduced by the WHO. My aim will be to show how imprecise the concept of information is, a concept that derives from computational models–namely, from the theory of computability and Shannon's mathematical theory of communication. Consequently, knowledge is increasingly equated today with information, which is becoming increasingly indistinguishable from disinformation, and the bit has become the unit of information.

Nevertheless, in the second part of my presentation, I would like to raise the question of the possibility of a different approach to information, bringing it back to reflections on language in French post-phenomenology. I will be interested, first of all, in the distinction introduced by Marc Richir between language as a symbolic institution of speech and phenomena of the world outside of speech, which can nevertheless be considered in the context of language understood as emerging meaning, meaning in *statu nascendi*. Here we are dealing with a supra-individual and unintentional formation of meaning that overlaps with the meaning of phenomena accessible to perception and is simultaneously subject to constant change. And secondly, I will focus on Emmanuel Levinas's distinction between economic meaning (*signification économique*) and individual meaning (*sens unique*).

The imprecision of the concept of information allows, in my view, for its consideration in both of these registers. The question I pose will therefore concern the possibility of the concept of information oscillating between the sphere of fixed meaning and institutionality and the sphere of sense and living speech, as well as the negative or positive consequences of this possibility.

Purpose/thesis: My objective is to reflect on the concept of information in the context of French post-phenomenology and to propose the thesis that information can be understood as linked to two registers of language: language as an institution and living meaning. This fills a research gap, as the concept of information has not been discussed in the context of phenomenological and post-phenomenological research. Furthermore, it is also an attempt to address, using the conceptual tools of phenomenology, socio-cultural issues that remain on the margins of phenomenological inquiry to this day.

Approach/methods: The method here will be the analysis of selected texts.

Results and conclusions: The conclusions will concern the possibility or impossibility of examining the concept of information in the context of the conceptual tools developed by selected French post-phenomenologists.

Research limitations: A limitation of my project is the broad scope of the problem under study, as linking the theory of information, derived from Stiegler's writings, with French post-phenomenology requires a synthetic approach to extremely broad thematic areas.

Originality/value: There are no texts in the literature on the subject devoted to linking the research areas considered here: information theory and post-phenomenology, although Stiegler is sometimes regarded as a researcher drawing on the philosophy of Martin Heidegger. It is also worth noting that there are interpretations of Husserl's theory as the founder of information phenomenology and there are texts in which authors use the term „phenomenology of information" without, however, referring to specific phenomenologists and the conceptual framework they developed.

Keywords: information, meaning, post-phenomenology, sense

References:

Carlson, S. (2022). *Signes, sons et sens: Essai de poétique phénoménologique*. Association Internationale de Phénoménologie.

Krzykawski, M. (2022). *Od nowego pytania o technikę do nowej ekonomii politycznej w epoce maszyn o wysokiej mocy obliczeniowej*. Biennale Warszawa. https://2022.biennalewarszawa.pl/from-a-new-question-concerning-technology-to-a-new-political-economy-in-the-age-of-high-performance-computing-machines/

Levinas, E. (1972). *Humanisme de l'autre homme*. Fata Morgana.

Alombert, A., Chaix, V., Montévil, M., & Puig, V. (Eds.). (2021). *Prendre soin de l'informatique et des générations: En hommage à Bernard Stiegler*. FYP Éditions.

Triclot, M. (2008). *Le moment cybernétique: La constitution de la notion d'information*. Champ Vallon.

Biographical note:

Monika Murawska is Associate Professor. She graduated in Philosophy and Art History from the University of Warsaw and was awarded four French Government Scholarships. She is affiliated with the Academy of Fine Arts in Warsaw and collaborates with the Polish-Japanese Academy of Information Technology in Warsaw and the Jagiellonian University. She serves as President of the Polish Phenomenological Society. Her research focuses primarily on French phenomenology and contemporary philosophy of art. She is also a translator and the author of publications on French phenomenology and aesthetics, including: *Fenomenologia i jej cień. Zwrot estetyczny w postfenomenologii francuskiej* [*Phenomenology and Its Shadow: The Aesthetic Turn in French Post-Phenomenology*], Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa, 2023; *Jean Renoir. Malarz kadrów* [*Jean Renoir: A Painter of Frames*], Wydawnictwo ASP, Warszawa, 2012; *Filozofowanie z zamkniętymi oczami. Fenomenologia ciała Michela Henry'ego* [*Philosophizing with Closed Eyes: Michel Henry's Phenomenology of the Body*], Monografie FNP, Wrocław, 2011; *Problem innego. Analiza porównawcza koncepcji Maurice'a Merleau-Ponty'ego i Emmanuela Lévinasa* [*The Problem of the Other: A Comparative Analysis of the Concepts of Maurice Merleau-Ponty and Emmanuel Levinas*], Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 2005.

2
EN

Frederik Truyen [EN]
fred.truyen@kuleuven.be
Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven), Belgium
Language of the presentation: English

Dretske's Theory of Information Revisited, Post Gen-AI: Attention Is All You Need?

Purpose/thesis: This paper explores how Dretske's theory of information of the late twentieth century can still inform the debate in the age of Gen-AI. It argues for the irreducible role of information in the cognitive process, and makes the case for Dretske's information requirements – including truth - in light of the success of transformer-generated content.

Approach/methods: The paper inscribes itself in the analytical philosophy and epistemology tradition, in particular in topics going back to Fregean semantics.

Results and conclusions: We will argue that a sound theory of information is on the one hand required for a better understanding of the path of Gen-AI towards „general intelligence", but that conversely Gen-AI forces a recalibration and rethink of our fundamental epistemic notions.

Research limitations: The paper is argumentative, strictly philosophical and not an empirical study.

Practical implications: A good understanding of how generated AI content relates to how we process new information is key for the further development of true expert systems. There is still a lot of theoretical thinking to do besides engineering progress.

Originality/value: In philosophy, there is always much less originality than we would think, but many opportunities to rethink concepts in evolving contexts. The information theory of Fred Dretske was one of the major efforts at the turn of the millennium to cope with the major breakthrough of computational information systems, in many scientific disciplines and far beyond. It tried to define the role of information in epistemology – defining knowledge as „information-caused belief" and in philosophy of mind, leading to discussions about „the hard problem of content". In this paper, we aim to recalibrate Dretske's theory of information, externalism, truth in light of the impact of Gen-AI in information processing and distribution. Based on recent literature, we will try to explore how Dretske's – disputed – requirements for information can help assess the shortcomings of transformer-generated responses and make a case for RAG. At the same time, the article intends to delve deeper in what the stunning „accuracy" of transformer-generated responses reveal about our epistemic relation to the „outside" world, and the two-way role information plays in this, which brings us back to Dretske's idea of the „reliable channel".

Keywords: cognition, Gen-AI, information theory, intelligence

References:

Bielecka, K. (2025). Dretske's account of misrepresentation as dysfunction. In *What is misrepresentation?* (Vol. 71, pp. 135–145). Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-84375-4_7

Dretske, F. (1993). Can intelligence be artificial? *Philosophical Studies, 71*(2), 201–216. https://doi.org/10.1007/BF00989857

Dretske, F. (2008). Epistemology and information. In P. Adriaans & J. van Benthem (Eds.), *Philosophy of information* (Handbook of the Philosophy of Science, Vol. 8, pp. 29–47). Elsevier. https://doi.org/10.1016/B978-0-444-51726-5.50007-8

Nafría, J. M. D., & Pérez-Montoro, M. (2011). Is information a sufficient basis for cognition? Part 1: Critique of Dretske's approach. *tripleC: Communication, Capitalism & Critique, 9*(2), 358–366. https://doi.org/10.31269/triplec.v9i2.285

Salis, P. (2024). The given and the hard problem of content. *Phenomenology and the Cognitive Sciences, 23*(4), 797–821. https://doi.org/10.1007/s11097-022-09843-5

Biographical note:

Frederik Truyen is full professor at the Faculty of Arts, KU Leuven. He graduated with a PhD in Philosophy on the predicate logic and semantics of Gottlob Frege. He publishes on digitalisation, photographic heritage and e-learning. He is in charge of CS Digital and coordinator of DigitGLAM. He is experienced in data modelling and metadata development for databases in the cultural-historical field, and currently runs several projects on XAI for heritage data processing. He is founding member and former president of Photoconsortium, an international membership organisation for photographic archives. Truyen is a member of the Europeana Network Association and a member of DARIAH-VL. In the Cultural Studies Master Programme he teaches online publishing and digital cultural heritage. His main research focus is the digital transformation roadmap for cultural heritage institutions.

3
EN

Elżbieta Magdalena Wąsik [EN]
elusia.wasik@gmail.com
Adam Mickiewicz University, Poznań
Poland
Language of the presentation: English

„Difference That Makes a Difference": Gregory Bateson's Cybernetics of Information in a Historical Perspective

In support of a rudimentary thesis that phenomenological processing of information and its purposefulness depend on activities of the human mind, this paper will assess Gregory Bateson's contribution to cybernetics and cognitive sciences. Its starting point is the phrase defining information as „difference that makes a difference," which repeatedly permeated several of Bateson's essays published under the collective title Steps to an Ecology of Mind. Methodologically, this paper will approach the extent to which Bateson, a cultural anthropologist, communication theorist, and biologist, was, through his own admission, inspired by the mathematical theory of binary information transfer in communication. In this respect, his principal goal was to examine sensory-cognitive mechanisms of re-/perceiving and processing information that enabled him to identify numerous examples from the natural and human worlds of how living systems operate by recording, transmitting, and transforming the differences they can identify. According to his systems theory, these differences come together, as Bateson claimed, over time to form the „pattern that connects," i.e., relational structures connecting all living beings. The emphasis in this theory was put on the observer as a living system within higher-order systems, which entailed specifying attributes of the meaning-making subjects. In fact, Bateson's research interests oscillated between questions of how, firstly, organisms experience differences within frames and contexts, which systematically vary from one another; secondly, perception and action of the organism as a system discovering a difference, are joined together into a perception-action cycle/continuum; thirdly, differences perceived by organisms are explicable in terms of relationality; and finally, differences involving categorisation (in a verbal language), abstractable at the human level, allow for a relative control over recognised objects, as picked up from surroundings, leading accordingly to transforming their representations stored in the mind (as information) to adjust to new experiences. In concluding a holistic image of human mind, the paper will evaluate respective views from the phenomenology of nature and culture to show the incompleteness of systems theory in the light of semiotics, dealing with signs (as symbols, signals, and markers), as meaning-or-information-bearers, which must be processed, organised, and interpreted, to gain a specific, context-dependent sense for experiencing individuals to become information. The originality of such research lies in approaching the meaning-making activities of human individuals as done from a first-person perspective in adapting to reality or adapting the reality to their needs, for survival or self-actualisation, to their performances in determining current worths of intentional objects.

Keywords: contextuality, cybernetics, experientiality, habituality, pattern, subjectivity

References:

Alexander, H. G. (1972). *The language and logic of philosophy* (Enlarged ed.). University of New Mexico Press.

Bateson, G. (1987). *Steps to an ecology of mind: Collected essays in anthropology, psychiatry, evolution, and epistemology*. Jason Aronson.

Gallagher, S. (2012). *Phenomenology*. Palgrave Macmillan.

Shannon, C. E., & Weaver, W. (1949). *A mathematical theory of communication*. University of Illinois Press.

von Uexküll, J. (1982). Theory of meaning. *Semiotica, 42*(1), 25–82.

Biographical note:

Elżbieta Magdalena Wąsik, Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland. She was educated and employed at the University of Wrocław, from assistant to associate professor (1987–1999), and at Adam Mickiewicz University in Poznań (2000–2008), having been appointed associate professor (2011). She authored four monographs and numerous articles on the ecological grammar of interpersonal relationships, functionalism in linguistics, existential semiotics, and phenomenology of language. She has participated in international conferences in Poland, Germany, the Czech Republic, Slovakia, Slovenia, Belgium, Finland, Latvia, Estonia, Greece, the United States, and Iran. In recognition of her academic achievements, she was elected as a member of the International Institute of Communication Studies in Washington, D.C. (Scholar, 2010 & Fellow, 2012). ORCID: 0000-0002-9048-0698

4
PL

Justyna Stecko [PL]

Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych, Wydział Zarządzania | Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Management
Politechnika Rzeszowska | Rzeszów University of Technology
Język wystąpienia: polski

Homo axiologicus jako podmiot informacji. Receptywność, uwaga i aksjologiczny wymiar doświadczenia

Cel/teza: Celem wystąpienia jest przedstawienie receptywności aksjologicznej jako warunku możliwości percepcji moralnej oraz wykazanie jej znaczenia dla fenomenologicznego ujęcia informacji. Perspektywę teoretyczną wyznacza filozofia Romana Ingardena – jego rozważania nad wartościami, poznawczą rolą przeżyć emocjonalnych i odpowiedzialnością. Tezą referatu jest twierdzenie, że informacja może być dostępna poznawczo, a zarazem pozostać moralnie niedostrzeżona: samo pojawienie się treści w polu świadomości nie gwarantuje rozpoznania jej aksjologicznej doniosłości. Analiza dotyczy więc nie ilości ani poprawności przekazu, lecz warunków, dzięki którym treść może zostać przeżyta jako znacząca aksjologicznie.

Metody badań: Zastosowano analizę filozoficzną i interpretację fenomenologiczną wybranych koncepcji Ingardena, ze szczególnym uwzględnieniem relacji między doświadczeniem wartości, uwagą, przeżyciem emocjonalnym i odpowiedzialnością. Analiza ma charakter pojęciowo-rekonstrukcyjny: na podstawie Ingardenowskiego opisu doświadczenia wartości rozwinięto pojęcie receptywności aksjologicznej jako intencjonalnej zdolności podmiotu do rozpoznawania aksjologicznego znaczenia osoby, przedmiotu lub sytuacji.

Wyniki i wnioski: Receptywność aksjologiczna nie oznacza bierności, lecz dyspozycję obejmującą otwartość, zdolność kierowania uwagą, gotowość korekty uprzednich ocen oraz przyjęcia normatywnego znaczenia tego, co rozpoznane. Pozwala to odróżnić widzialność informacyjną od widzialności aksjologicznej: to, co najbardziej obecne, intensywne lub wyraziste w polu uwagi, nie musi być tym, co moralnie najważniejsze. W konsekwencji problem etyczny może pojawić się jeszcze przed aktem oceny – wtedy, gdy wartość, osoba lub sytuacja nie uzyskuje wystarczającej obecności w polu uwagi. W tym sensie uwaga staje się jednym z warunków odpowiedzialnego doświadczenia informacji.

Ograniczenia badań: Analiza ma charakter teoretyczny i interpretacyjny; nie obejmuje empirycznej operacjonalizacji pojęcia receptywności aksjologicznej ani porównania z konkurencyjnymi modelami percepcji moralnej.

Oryginalność/wartość poznawcza: Wartością poznawczą referatu jest połączenie Ingardenowskiej aksjologii z fenomenologią informacji oraz rozwinięcie modelu homo axiologicus jako podmiotu nie tylko wartościującego, lecz także zdolnego do rozpoznawania, przyjmowania, hierarchizowania i urzeczywistniania wartości. Ujęcie to przesuwa akcent z samego przekazywania informacji na warunki jej doświadczenia i moralnego rozpoznania.

Słowa kluczowe: aksjologia, homo axiologicus, informacja, receptywność aksjologiczna, Roman Ingarden, uwaga, wartości

Bibliografia:

Ingarden, R. (1966). *Przeżycie, dzieło, wartość*. Wydawnictwo Literackie.
Ingarden, R. (1989). *Wykłady z etyki* (A. Węgrzecki, oprac.). Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
Ingarden, R. (2017). *Książeczka o człowieku*. Wydawnictwo Literackie.

Biogram:
Justyna Stecko, adiunktka na Wydziale Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej oraz prodziekanka ds. kształcenia. Od ponad dwudziestu lat prowadzi działalność naukową i dydaktyczną w obszarze aksjologii i etyki stosowanej. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na problematyce wartości, odpowiedzialności oraz podmiotowości moralnej. Jest członkinią Polskiego Towarzystwa Filozoficznego (oddział w Rzeszowie) oraz Australian Association for Professional and Applied Ethics (AAPAE). Uczestniczy w międzynarodowym życiu naukowym w obszarze etyki i fenomenologii, m.in. poprzez udział w inicjatywach naukowych SOPHERE. Jest także członkinią Grupy roboczej ds. społecznej odpowiedzialności uczelni działającej przy Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, współautorką badań nad komunikowaniem społecznej odpowiedzialności uczelni w Polsce oraz współorganizatorką cyklicznej Międzynarodowej Konferencji Naukowej HUSNAT – „Perspektywa Humanistyczna i Społeczna w Naukach Technicznych".

Homo Axiologicus as a Subject of Information. Receptivity, Attention, and the Axiological Dimension of Experience

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The paper presents axiological receptivity as a condition of the possibility of moral perception, and its significance for a phenomenological account of information. The theoretical perspective is that of Roman Ingarden – his analyses of the experience of value, the cognitive role of emotional experiences, and responsibility. The thesis is that information may be cognitively available yet remain morally unnoticed: the mere appearance of content in consciousness does not guarantee recognition of its axiological significance. The analysis therefore concerns not the quantity or correctness of the message, but the conditions under which content can be experienced as axiologically meaningful.

Approach/methods: The paper employs philosophical analysis and phenomenological interpretation of Ingarden's concepts, focusing on the relations between the experience of value, attention, emotional experience, and responsibility. The approach is conceptual and reconstructive: on the basis of Ingarden's description of the experience of value, axiological receptivity is developed as the intentional capacity of the subject to recognise the axiological significance of a person, object, or situation.

Results and conclusions: Axiological receptivity is not passivity, but a disposition comprising openness, the ability to direct attention, and readiness to revise prior evaluations and to accept the normative significance of what is recognised. This distinguishes informational visibility from axiological visibility: what is most present, intense, or salient in the field of attention need not be what is morally most important. An ethical problem may thus arise even before the act of evaluation – when a value, person, or situation fails to attain sufficient presence in the field of attention. In this sense, attention becomes one of the conditions of a responsible experience of information.

Research limitations: The analysis is theoretical and interpretive; it does not include an empirical operationalisation of the concept of axiological receptivity, nor a comparison with competing models of moral perception.

Originality/value: The value of the paper lies in linking Ingardenian axiology with a phenomenology of information, and in developing the model of homo axiologicus as a subject capable not only of evaluating, but of recognising, accepting, hierarchising, and actualising values. The approach shifts the

emphasis from the transmission of information towards the conditions of its experience and moral recognition.

Keywords: attention, axiological receptivity, axiology, homo axiologicus, information, Roman Ingarden, values

References:

Ingarden, R. (1966). *Przeżycie, dzieło, wartość* [Experience, work, value]. Wydawnictwo Literackie.
Ingarden, R. (2017). *Książeczka o człowieku* [A little book about man] . Wydawnictwo Literackie.
Ingarden, R. (1989). *Wykłady z etyki* [Lectures on ethics] (A. Węgrzecki, Ed.). Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Biographical note:

Justyna Stecko is an Assistant Professor at the Faculty of Management, Rzeszów University of Technology, and Vice-Dean for Education. For over twenty years, she has conducted research and teaching in axiology and applied ethics, with a focus on values, responsibility, and moral agency. She is a member of the Rzeszów Branch of the Polish Philosophical Society and the Australian Association for Professional and Applied Ethics (AAPAE). She participates in international scholarly initiatives in ethics and phenomenology, including SOPHERE. She is also a member of the Working Group for University Social Responsibility at the Ministry of Development Funds and Regional Policy, a co-author of research on university social responsibility communication, and a co-organiser of the HUSNAT International Scientific Conference – „Humanities and social Perspective in Technical Sciences".

5
PL

Dariusz Stępkowski [PL]
dariusz_stepkowski@sggw.edu.pl
Instytut Nauk Socjologicznych i Pedagogiki | Institute of Sociological Sciences and Pedagogy
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego | Warsaw University of Life Sciences
Język wystąpienia: polski

Informacja jako zdarzenie sensu z perspektywy leksemologicznej

Cel/teza: Referat ma na celu wykazanie, że informacja w dyskursie pedagogicznym nie powinna być redukowana do danych ani jednostek transmisji, lecz interpretowana jako zdarzenie sensu konstytuujące się w relacji człowiek–język–świat. Praca rozwija tezę, iż leksem pedagogiczny stanowi dynamiczną strukturę sensotwórczą, w której ujawniają się historycznie zmienne warunki doświadczenia pedagogicznego. Szczególny nacisk położono na ontologiczno-egzystencjalną perspektywę leksemologii pedagogicznej oraz neosemantyzację jako mechanizm ewolucji języka pedagogiki. Głównym punktem odniesienia jest rekonstrukcja neosemantyzmu (SAMO)KSZTAŁCENIE jako reguły organizującej nowoczesne myślenie i działanie pedagogiczne.

Metody badań: Badanie opiera się na diachroniczno-porównawczej analizie dyskursu pedagogicznego, wykorzystującej materiały z polskich encyklopedii, słowników i leksykonów pedagogicznych publikowanych od drugiej połowy XIX wieku. Procedura badawcza obejmuje analizę leksykograficzną, rekonstrukcję relacji międzyleksemowych oraz interpretację ontologiczno-egzystencjalną. Szczególne znaczenie przypisano analizie komponentu auto jako wskaźnika procesu neosemantyzacji. Metodologicznie referat lokuje się na pograniczu filozofii języka, pedagogiki ogólnej, fenomenologii oraz lingwistyki humanistycznej.

Wyniki i wnioski: Przeprowadzone analizy wykazują, że podstawowe leksemy pedagogiczne, takie jak wychowanie, kształcenie i edukacja, nie stanowią stabilnych jednostek terminologicznych, lecz historycznie zmienne struktury organizujące doświadczenie pedagogiczne. Neosemantyczne przesunięcia wskazują na stopniową kondensację komponentu auto, co prowadzi do reinterpretacji relacji pedagogicznej w stronę modeli partycypacyjnych. Sens pedagogiczny nie jest zawarty w pojedynczych definicjach, lecz wyłania się z relacji między dyskursami, praktykami społecznymi oraz historycznymi konfiguracjami wiedzy. Informacja językowa pełni funkcję medium stabilizacji, transmisji i transformacji sensu.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność referatu polega na rozwinięciu ontologiczno-egzystencjalnej koncepcji leksemu pedagogicznego oraz reinterpretacji informacji jako zdarzenia sensu. Praca prezentuje autorską perspektywę leksemologii pedagogicznej, integrującą fenomenologię, filozofię języka oraz analizę dyskursu pedagogicznego. Wartość poznawcza polega na przesunięciu badań terminologicznych z poziomu statycznych definicji ku analizie historycznych i kulturowych uwarunkowań powstawania oraz transformacji sensu.

Słowa kluczowe: dyskurs pedagogiczny, informacja, leksem, leksemologia pedagogiczna, neosemantyzacja, sens, terminologia pedagogiczna

Bibliografia:

Gajda, S. (1990). *Wprowadzenie do teorii terminu*. Wydawnictwo WSP im. Powstańców Śląskich.
Grucza, S. (2013b). *Od lingwistyki tekstu do lingwistyki tekstu specjalistycznego*. Wydawnictwo Naukowe Instytutu Kulturologii i Lingwistyki Antropocentrycznej Uniwersytetu Warszawskiego.
Pawłowski, G. (2021). *Metafizyka poznania lingwistycznego*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
Stępkowski, D. (2025). Dwa językowe obrazy pedagogiki. *Kultura i Wychowanie, 27*(1), 9–27. https://doi.org/10.25312/kiw.27_dst

Biogram:

Dariusz Stępkowski – doktor habilitowany nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika, specjalizacja: pedagogika ogólna. Zatrudniony w Katedrze Pedagogiki Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Autor publikacji poświęconych historii myśli pedagogicznej, teorii wychowania moralnego, pedagogice ogólnej oraz pedagogice szkoły wyższej. Jego zainteresowania badawcze obejmują również filozofię języka pedagogiki, leksemologię pedagogiczną oraz problematykę nieafirmatywnej teorii edukacji i Bildung. Prowadzi badania nad neosemantyzacją języka pedagogicznego oraz relacją między językiem, doświadczeniem i praktyką edukacyjną. Członek Sekcji Pedagogiki Ogólnej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN.

Information as an Event of Meaning: A Lexemological Perspective

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: This paper demonstrates that information in pedagogical discourse should not be reduced to data or discrete units of transmission, but should instead be interpreted as an event of meaning constituted within the relationship among human beings, language, and the world. The study advances the thesis that the pedagogical lexeme functions as a dynamic, meaning-generating structure through which historically variable conditions of pedagogical experience are revealed. Emphasis is placed on the ontological-existential perspective of pedagogical lexemology and on neosemantisation as a mechanism underlying the evolution of pedagogical language. The principal point of reference is the reconstruction of neosemantism (SAMO)KSZTAŁCENIE as a rule that organises contemporary pedagogical thought and practice.

Approach/methods: This study employs a diachronic-comparative analysis of pedagogical discourse, utilising materials from Polish pedagogical encyclopaedias, dictionaries, and lexicons published since the latter half of the nineteenth century. The research procedure integrates lexicographic analysis, reconstruction of inter-lexical relations, and ontological-existential interpretation. Special attention is given to the analysis of the auto-component as an indicator of neosemantisation. Methodologically, the paper is positioned at the intersection of philosophy of language, general pedagogy, phenomenology, and humanistic linguistics.

Results and conclusions: The analyses indicate that fundamental pedagogical lexemes such as wychowanie (upbringing), kształcenie (formation/education), and edukacja (education) do not function as stable terminological units, but instead operate as historically variable structures that organise pedagogical experience. Neosemantic shifts reveal a gradual condensation of the auto-component, resulting in a reinterpretation of the pedagogical relationship towards participatory, co-constituted models. Pedagogical meaning does not reside within isolated definitions, but emerges from the interplay among discourses, social practices, and historical configurations of knowledge. Linguistic information, therefore, serves as a medium for the stabilisation, transmission, and transformation of meaning.

Originality/value: The originality of this paper resides in the development of an ontological-existential conception of the pedagogical lexeme and the reinterpretation of information as an event of meaning. The study offers a novel perspective on pedagogical lexemology by integrating phenomenology, philosophy of language, and pedagogical discourse analysis. Its scientific value is demonstrated by shifting terminological research from static definitions to the analysis of the historical and cultural conditions that underlie the emergence and transformation of meaning.

Keywords: information, lexeme, meaning, neosemantisation, pedagogical discourse, pedagogical lexemology, pedagogical terminology

References:

Gajda, S. (1990). *Wprowadzenie do teorii terminu*. Wydawnictwo WSP im. Powstańców Śląskich.

Grucza, S. (2013b). *Od lingwistyki tekstu do lingwistyki tekstu specjalistycznego*. Wydawnictwo Naukowe Instytutu Kulturologii i Lingwistyki Antropocentrycznej Uniwersytetu Warszawskiego.

Pawłowski, G. (2021). *Metafizyka poznania lingwistycznego*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Stępkowski, D. (2025). Dwa językowe obrazy pedagogiki. *Kultura i Wychowanie, 27*(1), 9–27. https://doi.org/10.25312/kiw.27_dst

Biographical note:

Dariusz Stępkowski, PhD, DSc in Social Sciences, in the discipline of Pedagogy, specialising in General Pedagogy. He works at the Department of Pedagogy at the Warsaw University of Life Sciences (SGGW). He is the author of publications on the history of pedagogical thought, the theory of moral education, general pedagogy, and higher education pedagogy. His research interests also include the philosophy of pedagogical language, pedagogical lexicology, and issues related to the non-affirmative theory of education and *Bildung*. He conducts research on the neosemanticisation of pedagogical language and on the relationship between language, experience, and educational practice. He is a member of the General Pedagogy Section of the Committee on Pedagogical Sciences of the Polish Academy of Sciences (PAN).

6
PL

Mariusz Szynkiewicz [PL]
marszyn@amu.edu.pl
Zakład Filozofii Nauki i Techniki | Department of Philosophy of Science and Technology
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland
Język wystąpienia: polski

Ontologiczne i metodologiczne aspekty zjawiska Data Smog w kontekście zagadnienia redundancji informacyjnej

Cel/teza: w katalogu aktualnych zagrożeń informacyjnych zjawisko Data Smog (DS) zajmuje pozycję szczególną. Co zaskakujące, nie jest to jednak problem opisywany kompleksowo w literaturze specjalistycznej, choć sam termin wykorzystywany jest dosyć powszechnie. Data Smog wydaje się najbardziej uniwersalnym problemem współczesnego środowiska informacyjnego, w dużej mierze ukształtowanego przez technologie cyfrowe. Jest to fenomen złożony teoretycznie i mający nietrywialne znaczenie dla niemal każdego aspektu praktyki społecznej. Odwołując się do słowników filozofii i ekologii informacji, można powiedzieć, że Data Smog stanowi wyzwanie dla całej infosfery i dotyka każdego z funkcjonujących w jej ramach inforgów.

Zjawisko DS, jako specyficzny typ zagrożenia informacyjnego oraz ontologiczny parametr całej infosfery, może być przedmiotem licznych analiz filozoficznych, między innymi takich, w których rolę dominującą odgrywa kategoria zaufania – zarówno do treści samych przekazów, jak i do ich twórców oraz, w konsekwencji, do intencji kierujących ich działaniami.

Metody badań: W swoich badaniach odwołam się do metody analitycznej, wspartej metodą *case studies*. Pracować też będę w siatce pojęciowej charakterystycznej dla filozofii i ontologii informacji oraz metodologii nauk.

Wyniki i wnioski: w wystąpieniu skoncentruję się na problemie smogu informacyjnego (polski odpowiednik terminu DS) jako uniwersalnej charakterystyce zdominowanej przez cyfrowe środki przekazu rzeczywistości informacyjnej. Będę argumentował na rzecz tezy (pkt. 1 abstraktu), zgodnie z którą stanowi on najbardziej fundamentalny, a jednocześnie zasadniczo niezbywalny, problem współczesnej infosfery. Osadzając dyskusję w szerszej perspektywie filozoficznej (w tym ontologicznej, epistemologicznej i metodologicznej), opiszę fenomen informacji w kontekście czynników negatywnie wpływających na jej wytwarzanie, obieg oraz możliwość aplikacji. Takie ujęcie pozwoli również na przyjrzenie się informacji (byt, fenomen) w kontekście procesów komunikowania (akt, działanie). Następnie zaproponuję wprowadzenie dwóch podziałów pozwalających na zdefiniowanie głównych charakterystyk tego wszechobecnego fenomenu poznawczego, stanowiącego ogromne wyzwanie technologiczne, etyczne i komunikologiczne. Pierwsza z propozycji odnosić się będzie do aspektu temporalnego. W jej ramach zidentyfikuję dwie generacje DS, powiązane bezpośrednio z czynnikami natury technicznej. Dywersyfikacja druga odwoływać się będzie do struktury analizowanego fenomenu.

Zastosowanie praktyczne: w końcowej części referatu przedstawię autorską koncepcję wykorzystania wybranych parametrów smogu informacyjnego w charakterze narzędzia analitycznego.

Słowa kluczowe: Data Smog, ekologia informacji, fenomen informacji, filozofia i etyka informacji

Bibliografia:

Babik, W. (2014). *Ekologia informacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Floridi, L. (2009). Philosophical conceptions of information. In G. Sommaruga (Ed.), *Formal theories of information* (Lecture Notes in Computer Science, Vol. 5363, pp. 13–53). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-00659-3_2
Shenk, D. (1998). *Data smog: Surviving the information glut*. Harper.
Szynkiewicz, M. (2014). Metafora smogu informacyjnego a procesy informacyjne. *Studia Metodologiczne, 32*, 121–134.
Tadeusiewicz, R. (1998). *W dymie i we mgle...* https://www.solidarnosc.org.pl/ksn/strona-archiwalna/Docs/rystad.pdf

Biogram:

dr Mariusz Szynkiewicz, adiunkt w Zakładzie Filozofii Nauki i Techniki UAM w Poznaniu i pełnomocnik Rektora UAM ds. Studenckiej Aktywności Badawczej. Specjalizuje się w badaniach z obszaru metodologii nauk szczegółowych, filozofii informacji i filozofii informatyki. Kształcił się w zakresie nauk humanistycznych i przyrodniczych (UAM w Poznaniu). Ukończył również studia podyplomowe z zakresu cyberbezpieczeństwa na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu oraz szkolenia z obszaru informatyki stosowanej (m.in. technik OSINT oraz wykorzystania narzędzi AI). Jest współtwórcą najstarszej w Polsce cyklicznej konferencji poświęconej filozofii informatyki – HOMO INFORMATICUS. ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8595-840X

Ontological and Methodological Aspects of Data Smog in the Context of Information Redundancy

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: Among contemporary information threats, Data Smog (DS) occupies a distinctive position. Although the term is widely used, the phenomenon itself has not yet been comprehensively examined in the scholarly literature. This presentation argues that Data Smog is the most universal characteristic of today's information environment, largely shaped by digital technologies. As a complex phenomenon, it has profound implications for nearly every sphere of social life.

Drawing on concepts developed in philosophy and information ecology, I argue that Data Smog constitutes a systemic challenge to the entire infosphere and affects every inforg operating within it. Understood as both a specific informational threat and an ontological parameter of the infosphere, it provides a fruitful subject for philosophical inquiry. Particular attention is devoted to the concept of trust, understood both as trust in informational content and as trust in the agents who produce and disseminate it.

Approach/methods: The study employs conceptual analysis supported by selected case studies. Its theoretical framework is grounded in the philosophy and ontology of information and complemented by perspectives drawn from the methodology of science.

Results and conclusions: The paper examines Data Smog as a universal feature of informational reality in the digital age. It argues that information smog is not merely one among many information-related threats but rather the fundamental and largely unavoidable condition of the contemporary infosphere.

The analysis situates the phenomenon within a broader philosophical framework encompassing ontological, epistemological, and methodological perspectives. It examines information both as an ontological category and as an object of communication, showing how its production, circulation, interpretation, and practical use are shaped by factors that generate informational disorder.

Building on this analysis, the paper proposes two complementary classifications that capture the principal characteristics of Data Smog as a pervasive cognitive phenomenon with significant technological, ethical, and communicative consequences. The first classification introduces a temporal perspective by distinguishing two generations of Data Smog associated with successive stages of technological development. The second focuses on the internal structure of the phenomenon and identifies its principal constitutive dimensions.

Practical implications: The final part of the presentation introduces an original analytical framework based on selected parameters of information smog. The proposed framework is intended as a conceptual tool for analysing contemporary informational environments and assessing the impact of Data Smog on communication processes and the functioning of the infosphere.

Keywords: Data Smog, information ecology, information ethics, philosophy of information

References:

Babik, W. (2014). *Ekologia informacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Floridi, L. (2009). Philosophical conceptions of information. In G. Sommaruga (Ed.), *Formal theories of information* (Lecture Notes in Computer Science, Vol. 5363, pp. 13–53). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-00659-3_2

Shenk, D. (1998). *Data smog: Surviving the information glut*. Harper.

Szynkiewicz, M. (2014). Metafora smogu informacyjnego a procesy informacyjne. *Studia Metodologiczne, 32*, 121–134.

Tadeusiewicz, R. (1998). *W dymie i we mgle...* https://www.solidarnosc.org.pl/ksn/strona-archiwalna/Docs/rystad.pdf

Biographical note:

Bio: PhD Mariusz Szynkiewicz, assistant professor at the Department of Philosophy of Science and Technology at Adam Mickiewicz University (AMU) in Poznań and the AMU Rector's representative for Student Research Activities. He specialises in research in the fields of the methodology of specific sciences, the philosophy of information, and the philosophy of computer science. He studied the humanities and natural sciences at Adam Mickiewicz University in Poznań. He also completed postgraduate studies in cybersecurity at the Wrocław University of Economics and training in applied computer science (including OSINT techniques and the use of AI tools). He is a co-founder of HOMO INFORMATICUS, Poland's longest-running recurring conference dedicated to the philosophy of computer science. ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8595-840X

7
EN

Cezary Woźniak [EN]
cezary.wozniak@uj.edu.pl
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Language of the presentation: English

Pause

Purpose/thesis: The famous phrase „There is nothing but text" comes from Jacques Derrida's book Of Grammatology (1967) and is one of his best-known, yet most frequently misunderstood statements. Derrida did not mean that the physical world does not exist, but rather that all our understanding of reality is mediated by language, signs and cultural systems. We now live in the digital age, whose impact on human life seems so overwhelming that we can speak of digital mediation. Perhaps this state of affairs allows us today to rephrase Derrida's statement as: „There is nothing but information".

According to Byung-Chul Han contemporary society is a society of tiredness to which an excess of stimuli, superficial information and the phenomenon of communication associated with the widespread use of smartphones would contribute. As a remedy for this state of affairs, he proposes contemplative practices, including the experience of boredom or uselessness, which would aim to move away from the nihilistic digital environment and towards an individual and aesthetic experience of the world, which, in his view, would also be inspired by Far Eastern culture.

Agreeing with Byung-Chul Han's diagnoses, the author of this paper presents the concept of a 'pause' as another antidote to the oppressiveness of digital capitalism, a reset of our mode of functioning within it. Drawing on the semantic richness of the word 'pause', he understands it as a way of describing the act of disengaging from digital mediation, a break within it, a gap, a breath, silence, stillness.

Approach/methods: Phenomenology, contemporary concepts of subjectivity, the philosophy of immanence, intercultural philosophy.

Results and conclusions: The author of the paper believes that a specific understanding of the nature of reality opens up possibilities and ways of our existence, as well as the possibility of its transformation. According to Heidegger in Being and Time the manner of our existence can be authentic or inauthentic. Generally speaking and setting aside Heidegger's views for the moment, an authentic mode of existence would be linked to a vision of a certain potentiality which we would understand, acknowledge and embrace in our existence, as will be explained in the paper. The pause as the embracing of potentiality would be the opening up to and experience of this potentiality beyond digital mediation.

Originality/value: The author of the paper sees in the concept of the pause an original proposal that may provoke reflection or even a change in the way an individual experiences the world, which in a supra-individual context may contribute to social change.

Keywords: digital mediation, existence, experience, pause, potentiality, space, subjectivity

References:

Agamben, G. (2000). *Potentialities. Collected Essays in Philosophy*. Stanford University Press.
Han, Byung-Chul. (2023). *Vita contemplativa: In praise of inactivity*. Polity Press.
Heidegger, M. (1977). *Sein und Zeit*. Vittorio Klostermann.
Woźniak, C. (2025). *Spektrum immanencji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Biographical note:

Cezary Woźniak is working as Associate Professor in Institute of Culture at Management and Social Communication Department of Jagiellonian University in Cracow. His publications include *Martin Heidegger's Thinking on Art* (1998, 2004), *Augenblick. Primordial Experience and Limits of Philosophy* (2008, 2013), *Spectrum of Immanence* (2025). He works widely on a variety of philosophical themes, but with particular focus on phenomenology, Buddhist studies, culture studies, hermeneutics and aesthetics.

CZĘŚĆ II · PART II

Sesja A: Ontologia informacji: byt, wiedza, medium

Session A: Ontology of Information: Being, Knowledge, Medium

8
EN

Marek Nahotko [EN]
marek.nahotko@uj.edu.pl
Jagiellonian University
Language of the presentation: English

Jakob Von Uexküll's Phenomenology and Cognitive/Informational Niche Construction Theory (NCT)

Purpose/thesis: This paper aims to develop a theoretical synthesis between the concept of Umwelt, as introduced by Jakob Johann von Uexküll, and niche construction theory (NCT), in order to reconceptualise organism–environment relations as fundamentally informational and meaning-generating processes. The central thesis is that niche construction can be more adequately understood when interpreted through a phenomenological framework that accounts for the organism's subjective, perceptually structured world.

Approach/methods: The study employs a conceptual and theoretical analysis of key literature in biosemiotics, evolutionary biology, and phenomenology. It critically examines niche construction theory within the framework of the extended evolutionary synthesis (EES) and integrates it with Umwelt theory as a model of organism-specific information processing. The approach is interpretive and synthetic, combining conceptual clarification with theoretical integration.

Results and conclusions: The analysis demonstrates that niche construction is not only an ecological and evolutionary process but also an informational and phenomenological one. Organisms actively interpret and transform their environments through recursive feedback loops linking perception, action, and environmental modification. By conceptualising the Umwelt as an informational model of the environment, the paper shows that niche construction operates through the dynamic restructuring of organism-specific informational conditions. This perspective allows for the integration of ecological, cognitive, and semiotic dimensions of evolution and supports a view of living systems as meaning-making agents embedded in evolving informational environments.

Originality/value: The paper introduces the concept of a phenomenology of niche construction as a novel analytical framework that bridges evolutionary theory and phenomenology. It contributes to ongoing debates within the extended evolutionary synthesis by emphasising the role of information and meaning in evolutionary processes. The proposed synthesis offers a new way of conceptualising the relationship between organisms and their environments, moving beyond the nature-culture divide and providing tools for interdisciplinary research across biology, information science, and the humanities.

Keywords: information niche, information processes, Niche Construction Theory (NCT), Umwelt

References:

Kapuściński, G. (2014). O metaforze przestrzennej w komunikowaniu. Między kulturą a naturą. *Miscellanea Anthropologica et Sociologica*, 15(1), 71-83.

Nagatsu, M. et al. (2023). Cultural niche construction as a framework for reorienting human-environment relations. *Topics in Cognitive Science*, 15(3), 413-432.

Odling-Smee, J. (2024). *Niche construction. How life contributes to its own evolution*. The MIT Press.

Biographical note:

Marek Nahotko, PhD, DSc, Professor at the Jagiellonian University, is affiliated with the Institute of Information Studies at the Jagiellonian University, where he heads the Department of Information Research Methodology. He specialises in information organisation, including metadata for electronic documents, as well as the use of the Internet in scholarly communication and information services. He

is the author of the books *Teoria gatunków w organizacji informacji i wiedzy* [*Genre Theory in the Organization of Information and Knowledge*] (Kraków, 2018), *Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym* [*Scholarly Communication in the Digital Environment*] (Warszawa, 2010), *Naukowe czasopisma elektroniczne* [*Electronic Scholarly Journals*] (Warszawa, 2007), *Opis dokumentów elektronicznych. Teoretyczny model i możliwości jego aplikacji* [*Description of Electronic Documents: A Theoretical Model and Its Possible Applications*] (Kraków, 2006), *Metadane: sposób na uporządkowanie Internetu* [*Metadata: A Way to Organize the Internet*] (Kraków, 2004), and numerous articles published, among others, in *Journal of Academic Librarianship*, *Information Research*, *Cataloging & Classification Quarterly*, *Przegląd Biblioteczny*, and *Zagadnienia Informacji Naukowej*.

Fenomenologia Jakoba von Uexkülla w teorii konstrukcji niszy (NCT) kognitywnej/informacyjnej

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Niniejszy artykuł ma na celu opracowanie teoretycznej syntezy koncepcji Umwelt, wprowadzonej przez Jakoba Johanna von Uexkülla oraz teorii konstrukcji niszy (NCT) dla rekonceptualizacji relacji typu organizm–środowisko jako procesów zasadniczo informacyjnych i znaczeniotwórczych. Główną tezą artykułu jest to, że konstrukcję niszy można lepiej zrozumieć, interpretując ją w ramach koncepcji fenomenologicznych, które uwzględniają subiektywny, percepcyjnie ustrukturyzowany świat organizmu.

Metody badań: W badaniu wykorzystano analizę konceptualną i teoretyczną podstawowej literatury z zakresu biosemiotyki, biologii ewolucyjnej i fenomenologii. Dokonana została krytyczna analiza teorii konstrukcji niszy w ramach rozszerzonej syntezy ewolucyjnej (EES) i jej integracja z teorią Umwelt jako modelem specyficznego dla organizmu przetwarzania informacji. Podejście jest interpretacyjne i syntetyczne, łącząc doprecyzowanie konceptualne z integracją teoretyczną.

Wyniki i wnioski: Analiza dowodzi, że konstruowanie niszy jest nie tylko procesem ekologicznym i ewolucyjnym, ale także informacyjnym i fenomenologicznym. Organizmy aktywnie interpretują i przekształcają swoje środowisko poprzez rekurencyjne pętle sprzężenia zwrotnego łączące percepcję, działanie i modyfikację środowiska. Konceptualizacja Umwelt jako informacyjnego modelu środowiska, wskazuje, że konstruowanie niszy działa poprzez dynamiczną restrukturyzację specyficznych dla organizmu warunków informacyjnych. Taka perspektywa pozwala na integrację ekologicznego, poznawczego i semiotycznego wymiaru ewolucji i wspiera pogląd na systemy organizmów jako agentów tworzących znaczenia, osadzone w ewoluujących środowiskach informacyjnych.

Oryginalność/wartość poznawcza: Artykuł wprowadza koncepcję fenomenologii konstruowania niszy jako nowatorską ramę analityczną, łączącą teorię ewolucji z fenomenologią. Wnosi on wkład w trwające debaty w ramach rozszerzonej syntezy ewolucyjnej, podkreślając rolę informacji i jej znaczenia w procesach ewolucyjnych. Proponowana synteza oferuje nowy sposób konceptualizacji relacji między organizmami a ich środowiskiem, wykraczający poza podział na naturę i kulturę oraz dostarczający narzędzi do badań interdyscyplinarnych obejmujących biologię, nauki informacyjne i nauki humanistyczne.

Słowa kluczowe: nisza informacyjna, procesy informacyjne, teoria konstrukcji niszy (NCT), *Umwelt*

Bibliografia:

Kapuściński, G. (2014). O metaforze przestrzennej w komunikowaniu. Między kulturą a naturą. *Miscellanea Anthropologica et Sociologica*, 15(1), 71-83.

Nagatsu, M. et al. (2023). Cultural niche construction as a framework for reorienting human-environment relations. *Topics in Cognitive Science*, 15(3), 413-432.

Odling-Smee, J. (2024). *Niche construction. How life contributes to its own evolution*. The MIT Press.

Biogram:

Dr hab. Marek Nahotko, prof. UJ, zatrudniony w Instytucie Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego (kierownik Zakładu Metodologii Badań Informacyjnych), specjalizuje się w problemach organizacji informacji, w tym metadanych dokumentów elektronicznych oraz wykorzystania Internetu w komunikacji naukowej i działalności informacyjnej. Jest autorem książek *Teoria gatunków w organizacji informacji i wiedzy* (Kraków, 2018), *Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym* (Warszawa, 2010), *Naukowe czasopisma elektroniczne* (Warszawa, 2007), *Opis dokumentów elektronicznych. Teoretyczny model i możliwości jego aplikacji* (Kraków 2006), *Metadane: sposób na uporządkowanie Internetu.* (Kraków, 2004) oraz licznych artykułów publikowanych m.in. na łamach *Journal of Academic Librarianship*, *Information Research*, *Cataloging & Classification Quarterly*, *Przeglądu Bibliotecznego* oraz *Zagadnień Informacji Naukowej*.

9
EN

Zdzisław Wąsik [EN]
zdzis.wasik@gmail.com
WSB Merito University in Wrocław
Poland
Language of the presentation: English

Aspects and Constituents of the Infosphere in the Domain of Semiotic Cosmology

Before specifying the investigative focus, it is essential to formulate the conceptual and methodological framework to realise the tasks of this paper. The structure of this framework will contain initial assumptions about the choice of an investigative perspective and the nature of (an) investigative object(s) in the material domain of the research. The investigative perspective is to be chosen functionally among sets of equivalent exploratory attitudes and standpoints of the practitioners of a given field, being suitable for the realisation of their assumed research goal. The assumptions about the material domain should take into consideration aspects and constituents featuring its investigative object(s). The features of the investigated object(s) can be abstracted, physically and mentally, or mentally only. Thus, acting subjects might distinguish two basic kinds of abstractions: parts as abstractions of features which could also be physically removed, and aspects, or abstractions of features which cannot be removed physically, even if they wished. The first variety of abstractions encompasses constituents of coexistent parts or as separate elements isolated from the objects as wholes, and the second, their inherent or relational properties of cognised reality. What comprises the primary set of aspects constitutes qualities, relations, functions, or activities. From the principle of abstractly isolated viewpoints, information may be interpreted as data observable in different modalities (among others, algorithms, codes, diagrams, figures, signals, symbols, icons, and vectors), or as aspectual qualities determined by occurrence (involving, inter alia, authorship, discovery and design), transmission (accessibility, distribution, diffusion, network, retrieval, and the like), processing and management (as, e.g., arrangement, categorisation, classification, collection, modification, revision, storage, typology), and usage (acquisition, analysis, education, execution, explanation, formation, instruction, performance, preparation, supervision, and the like). Hence, it's the viewpoint that creates the subject matter of information, which is located at the verge of two fields, as a theory of systems in cybernetics and as a theory of experience in phenomenology. A summarising global insight into the nature of information is an assumed goal of science. Regarding the infosphere, considered as a reservoir of all knowledge-acquisition processes, services, and entities, including knowledge-processing agents as well as their properties, interactions, and mutual relations, it will be seen as a communicational-epistemological extension or a superstructure of the three interrelated levels of semiotic cosmology, biosphere (the sphere of organisms), semiosphere (the sphere of signs and semioses), and noösphere (the sphere of reason) that interact and create new meaning in the evolution of mankind.

Keywords: aspectuality, humanity, perspectivism, semiotics, worldhood

References:

Alexander, H. G. (1972). *The language and logic of philosophy* (Enlarged ed.). University of New Mexico Press.
Floridi, L. (2011). *The philosophy of information*. Oxford University Press.
Lotman, J. (2005). On the semiosphere (W. Clark, Trans.). *Sign Systems Studies, 33*(1), 205–229.
Teilhard de Chardin, P. (1956). *La place de l'homme dans la nature*. Éditions Albin Michel.
Vernadsky, V. I. (1945). The biosphere and the noösphere. *American Scientist, 33*(1), 1–12.

Biographical note:

Zdzisław Wąsik, WSB Merito University in Wrocław. He was educated at the University of Wrocław, from assistant to associate professor (1972–1999), and at Adam Mickiewicz University in Poznań (1999–2017), with the title of full professor (2000). He acts as chair of the Scientific Council for Linguistics at the WSB-DSW Merito Research Federation in Gdańsk. Honorary, he is a senior professor at the Department of English Studies at Adam Mickiewicz University in Poznań, and Laureate Fellow, a member of the Presidium and director of regional coordinators for Europe at the International Institute of Communication Studies, a member of the Executive Committee, vice president for Europe, and a member of the Presidium of the International Semiotic Association. ORCID: 0000-0003-2556-8228

10
PL

Magdalena Żardecka [PL]
mzardecka@ur.edu.pl
Uniwersytet Rzeszowski | University of Rzeszów, Poland
Język wystąpienia: polski

Formy zapisu, sposoby utrwalania i przekształcania informacji oraz ich przewidziane i nieprzewidziane konsekwencje

Cel: Celem referatu będzie wykazanie, że forma nie pozostaje bez wpływu na treść i charakter przekazu. Relacja między słowem żywym a zapisanym nie jest rodzajem przekształcenia izomorficznego. W tekście zawarte zostaje coś, czego nie daje się powiedzieć, a utracone to, czego nie daje się zapisać. Zapis/tekst ma swoją specyfikę odmienną od wypowiedzi/mowy. Odrywa się od konkretnego nadawcy i odbiorcy oraz od aktualnej konwersacji, traci ramy sytuacyjne, wykracza poza uwarunkowania psychospołeczne, otwiera się na potencjalnie nieskończone grono odbiorców (czytelników i interpretatorów), zyskuje specyficzną autonomię i zaczyna wieść własny żywot. Nowoczesne technologie teleinformatyczne procesy te potęgują i komplikują. Jedna i ta sama informacja zamieszczana w różnych mediach i różnych kontekstach znaczy zupełnie co innego. Rozpaczliwe wysiłki autora, by przywrócić jej pierwotny kontekst i znaczenie skazane są na niepowodzenie. To, co raz zostało opublikowane nie może już nigdy zostać zwrócone autorowi, nie tylko i nie tyle z powodu niedoskonałości prawa, ale dlatego, że aktu upublicznienia nie można odwrócić.

Metody badań: Analiza tekstów autorów zajmujących się pismem oraz nowymi technologiami i ich wpływem na ludzką psychikę, percepcję, integrację wewnętrzną, pamięć i ciało, a także na życie społeczne, polityczne oraz kulturę.

Oryginalność/wartość poznawcza: Filozoficzna refleksja nad tym, w jaki sposób pismo, a potem nowoczesne technologie organizują nasze doświadczenie, wpływają na struktury poznawcze, zjawiska społeczne, procesy polityczne i kulturowe; w jaki sposób kolejne sposoby zapisu i przekazywania informacji ewokują kolejne wersje „rzeczywistości" uniemożliwiając dojście do jakiegokolwiek konsensusu.

Słowa kluczowe: internet, pismo, procesy poznawcze, społeczeństwo sieci, tekst

Bibliografia:

Carr, N. (2013). *Płytki umysł. Jak Internet wpływa na nasz mózg*. Helion.
Domański, J. (2002). *Tekst jako uobecnienie*. Antyk.
Havelock, E. A. (2006). *Muza uczy się pisać. Rozważania o oralności i piśmiennictwie w kulturze Zachodu*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
Olson, D. R. (2010). *Papierowy świat. Pojęciowe i poznawcze implikacje czytania i pisania*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
Ong, W. J. (1992). *Oralność i piśmiennictwo*. Wyd. KUL.

Biogram:

Magdalena Żardecka, dr hab., prof. UR, pracownik Zakładu Etyki, Instytutu Filozofii, Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zainteresowania naukowe: filozofia społeczna, filozofia polityki, filozofia kultury; autorka takich prac jak: *Wspólnota i ironia. Richard Rorty i jego wizja społeczeństwa liberalnego* (Wyd. KUL, Lublin 2023), *Rozum i obywatel. Idea rozumu publicznego i polityczna koncepcja jednostki we współczesnej filozofii polityki* (Wyd. UR, Rzeszów 2027); *Pamięć i zapomnienie. Filozoficzny dyskurs o sile i słabości pamięci indywidualnej i zbiorowej* (Wyd. UR, Rzeszów 2020), *Memoria passionis. Od grozy do (nie)porządku publicznego* (współautor Marek Chojnacki; Słowo/obraz Terytoria, Gdańsk 2025).

Forms of Recording, Methods of Preserving and Transforming Information, and Their Intended and Unintended Consequences

Language of the presentation: Polish

Purpose: The aim of this paper is to demonstrate that form does not remain without influence on the content and nature of the message. The relationship between the spoken word and the written word is not a type of isomorphic transformation. The text contains something that cannot be said, and loses what cannot be written down. The text has its own specificity, distinct from speech. It detaches itself from a specific sender and receiver and from the current conversation, loses its situational framework, transcends psychosocial conditions, opens up to a potentially infinite audience (readers and interpreters), gains a specific autonomy, and begins to lead a life of its own. Modern information and communication technologies amplify and complicate these processes. The same piece of information, when published in different media and different contexts, takes on a completely different meaning. The author's desperate efforts to restore its original context and meaning are doomed to failure. Once something has been published, it can never be returned to the author – not only and not so much because of the imperfections of the law, but because the act of publication cannot be reversed.

Approach/methods: Analysis of texts by authors who explore writing and new technologies and their impact on the human psyche, perception, internal integration, memory, and the body, as well as on social and political life and culture.

Originality/value: The paper offers a philosophical reflection on how writing, and later modern technologies, organise our experience, influence cognitive structures, social phenomena, and political and cultural processes; how successive methods of recording and transmitting information evoke successive versions of „reality," making it impossible to reach any consensus.

Keywords: cognitive processes, internet, network society, text, writing

References:

Carr, N. (2013). Płytki umysł. Jak Internet wpływa na nasz mózg. Helion.
Domański, J. (2002). Tekst jako uobecnienie. Antyk.
Havelock, E. A. (2006). Muza uczy się pisać. Rozważania o oralności i piśmiennictwie w kulturze Zachodu. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
Olson, D. R. (2010). Papierowy świat. Pojęciowe i poznawcze implikacje czytania i pisania. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
Ong, W. J. (1992). Oralność i piśmiennictwo. Wyd. KUL.

Biographical note:

Magdalena Żardecka, PhD, DSc, Professor at the University of Rzeszów, is a member of the Department of Ethics, Institute of Philosophy, University of Rzeszów. Her research interests include social philosophy, political philosophy, and the philosophy of culture. She is the author of such works as *Wspólnota i ironia. Richard Rorty i jego wizja społeczeństwa liberalnego* [*Community and Irony: Richard Rorty and His Vision of Liberal Society*] (Wyd. KUL, Lublin, 2023), *Rozum i obywatel. Idea rozumu publicznego i polityczna koncepcja jednostki we współczesnej filozofii polityki* [*Reason and the Citizen: The Idea of Public Reason and the Political Concept of the Individual in Contemporary Political Philosophy*] (Wyd. UR, Rzeszów, 2027), *Pamięć i zapomnienie. Filozoficzny dyskurs o sile i słabości pamięci indywidualnej i zbiorowej* [*Memory and Forgetting: A Philosophical Discourse on the Strength and Weakness of Individual and Collective Memory*] (Wyd. UR, Rzeszów, 2020), and *Memoria passionis. Od grozy do (nie)porządku publicznego* [*Memoria Passionis: From Horror to Public (Dis)Order*] (co-authored with Marek Chojnacki; Słowo/obraz terytoria, Gdańsk, 2025).

11
PL

Mariusz Mazurek [PL]
mariusz.mazurek@ifispan.edu.pl
Instytut Filozofii i Socjologii PAN | Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences

Jacek Gurczyński
jacek.gurczynski@umcs.pl
Instytut Filozofii UMCS | Institute of Philosophy, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin

Język wystąpienia: polski

Obiekty wirtualne jako artefakty informacyjne: między nośnikiem cyfrowym a publiczną dostępnością

Cel/teza: Artykuł kwestionuje dominujące ujęcie debaty nad obiektami wirtualnymi jako sporu między digitalizmem a fikcjonalizmem, wykazując, że alternatywa ta jest fałszywa w odniesieniu do filozoficznie centralnej klasy przypadków – publicznie dostępnych obiektów w trwałych środowiskach cyfrowych. Teza główna głosi, że paradygmatyczne obiekty wirtualne (awatary, narzędzia, budynki, tokeny w środowiskach wielożytkownikowych) nie są identyczne z elementami cyfrowymi, które je implementują, ani nie są jedynie bytami fikcyjnymi podtrzymywanymi przez praktyki wyobrażeniowe. Artykuł zmierza do wypełnienia luki badawczej polegającej na braku precyzyjnej, pozytywnej ontologii obiektów wirtualnych, która jednocześnie uwzględnia ich technologiczne ugruntowanie, publiczną dostępność oraz względną autonomię wobec indywidualnej świadomości użytkownika. Analizę prowadzi się w obszarze metafizyki analitycznej, ze szczególnym uwzględnieniem ontologii artefaktów, teorii konstytucji oraz ontologii społecznej.

Metody badań: Zastosowano metodę analizy filozoficznej (analiza pojęciowa i argumentacyjna), obejmującą: krytyczną rekonstrukcję stanowisk digitalizmu (Chalmers, Grabarczyk) i fikcjonalizmu (McDonnell i Wildman, Juul), analizę przypadków granicznych (obiekty zaplecza cyfrowego, obiekty proceduralnie generowane, artefakty jedynie zdigitalizowane), a także konstruktywne rozwinięcie ontologii artefaktów (Baker, Thomasson) i teorii konstytucji (Bucchioni i Declos). Artykuł zawiera ponadto formalną rekonstrukcję proponowanego stanowiska z użyciem aparatu teoriomnogościowego.

Wyniki i wnioski: Proponuje się pięcioelementową charakterystykę paradygmatycznych obiektów wirtualnych: (i) nośnik cyfrowy, (ii) zapośredniczenie reprezentacyjne, (iii) publiczna dostępność, (iv) względna autonomia wobec imaginacji pojedynczego użytkownika, (v) profil normatywno-funkcjonalny. Obiekty wirtualne stanowią swoistą podklasę artefaktów kulturowych, dla których implementacja cyfrowa i dostęp interfejsowy są konstytutywne, a nie przygodne. Tożsamość w czasie wyjaśnia się przez zachowanie rdzeniowego profilu strukturalnego, informacyjnego i funkcjonalnego mimo dopuszczalnych przekształceń (migracje serwera, aktualizacje kodu, porty platformowe).

Ograniczenia badań: Artykuł świadomie zawęża analizę do publicznych, trwałych środowisk wielożytkownikowych, odkładając na bok przypadki prywatne i efemeryczne. Proponowane warunki tożsamości wymagają dalszej operacjonalizacji w kontekście konkretnych systemów prawnych i ekonomiki wirtualnej.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki mają znaczenie dla regulacji prawnych dotyczących własności wirtualnej, projektowania trwałych środowisk cyfrowych oraz etyki transakcji w przestrzeniach wirtualnych (NFT, metawersum, gry online).

Oryginalność/wartość poznawcza: Artykuł jako pierwszy proponuje spójną, pozytywną charakterystykę obiektów wirtualnych wykraczającą poza binarną opozycję digitalizm–fikcjonalizm, precyzując zarówno warunki bycia obiektem wirtualnym, jak i warstwowe kryteria tożsamości i trwania. Stanowi wkład w metafizykę rzeczywistości wirtualnej, ontologię artefaktów oraz filozofię technologii cyfrowych.

Słowa kluczowe: artefakty kulturowe, digitalizm, fikcjonalizm, obiekty wirtualne, ontologia artefaktów, ontologia społeczna, rzeczywistość wirtualna

Bibliografia:

Baker, L. R. (2007). The Metaphysics of Everyday Life: An Essay in Practical Realism. Cambridge University Press.

Bucchioni, G., & Declos, A. (2025). The constitution of virtual objects. Dialogue, 64(2), 263–283. https://doi.org/10.1017/S0012217324000155

Chalmers, D. J. (2022). Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy. W. W. Norton.

McDonnell, N., & Wildman, N. (2019). Virtual reality: Digital or fictional? Disputatio, 11(55), 371–397. https://doi.org/10.2478/disp-2019-0004

Thomasson, A. L. (1999). Fiction and Metaphysics. Cambridge University Press.

Biogramy:

Mariusz Mazurek – adiunkt w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. Zajmuje się zagadnieniem reprezentacji w naukach empirycznych oraz w naukach technicznych i informatycznych. Obszary zainteresowań naukowych: filozofia nauki, filozofia informatyki, ontologia, filozofia fizyki.

Jacek Gurczyński – dr hab., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Obszary badawcze: ontologia, zwłaszcza ontologia fikcji i ontologia wirtualności, logika fikcji, algorytmizacja emocji. Autor monografii: *Czym jest wirtualność. Matrix jako model rzeczywistości wirtualnej*, Wydawnictwo UMCS.

Virtual Objects as Informational Artefacts: Between Digital Substrate and Public Accessibility

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The article challenges the dominant framing of the debate on virtual objects as a dispute between digitalism and fictionalism, demonstrating that this alternative is false with respect to a philosophically central class of cases–publicly accessible objects in persistent digital environments. The main thesis is that paradigmatic virtual objects (avatars, tools, buildings, tokens in multi-user environments) are neither identical with the digital entities that implement them nor merely fictional entities sustained by imaginative practices. The article aims to fill a research gap consisting in the lack of a precise, positive ontology of virtual objects that simultaneously accounts for their technological grounding, public accessibility, and relative autonomy from individual user consciousness. The analysis is conducted within the framework of analytic metaphysics, with particular emphasis on the ontology of artefacts, the theory of constitution, and social ontology.

Approach/methods: The study employs the method of philosophical analysis (conceptual and argumentative analysis), including: a critical reconstruction of the positions of digitalism (Chalmers, Grabarczyk) and fictionalism (McDonnell & Wildman, Juul); an analysis of borderline cases (digital backend objects, procedurally generated objects, merely digitised artefacts); and a constructive development of the ontology of artefacts (Baker, Thomasson) and the theory of constitution

(Bucchioni, Declos). The article also provides a formal reconstruction of the proposed position using set-theoretic apparatus.

Results and conclusions: A fivefold characterisation of paradigmatic virtual objects is proposed: (i) digital substrate, (ii) representational mediation, (iii) public accessibility, (iv) relative autonomy from the imagination of any single user, (v) normative-functional profile. Virtual objects constitute a distinctive subclass of cultural artefacts for which digital implementation and interface access are constitutive, not accidental. Their diachronic identity is explained in terms of the preservation of a core structural, informational, and functional profile despite permissible transformations (server migrations, code updates, platform ports).

Research limitations: The article deliberately restricts its analysis to public, persistent multi-user environments, setting aside private and ephemeral cases. The proposed identity conditions require further operationalisation in the context of specific legal systems and virtual economies.

Practical implications: The results have implications for legal regulations concerning virtual property, the design of persistent digital environments, and the ethics of transactions in virtual spaces (NFTs, the metaverse, online games).

Originality/value: The article is the first to propose a coherent, positive characterisation of virtual objects that goes beyond the binary opposition of digitalism vs. fictionalism, specifying both the conditions for being a virtual object and the layered criteria for identity and persistence. It constitutes a contribution to the metaphysics of virtual reality, the ontology of artefacts, and the philosophy of digital technologies.

Keywords: cultural artefacts, digitalism, fictionalism, ontology of artefacts, social ontology, virtual objects, virtual reality

References:

Baker, L. R. (2007). The Metaphysics of Everyday Life: An Essay in Practical Realism. Cambridge University Press.

Bucchioni, G., & Declos, A. (2025). The constitution of virtual objects. Dialogue, 64(2), 263–283. https://doi.org/10.1017/S0012217324000155

Chalmers, D. J. (2022). Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy. W. W. Norton.

McDonnell, N., & Wildman, N. (2019). Virtual reality: Digital or fictional? Disputatio, 11(55), 371–397. https://doi.org/10.2478/disp-2019-0004

Thomasson, A. L. (1999). Fiction and Metaphysics. Cambridge University Press.

Biographical notes:

Mariusz Mazurek is assistant professor at the Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences, deals with the issue of representation in empirical sciences and in technical and IT sciences. Areas of scientific interest: philosophy of science, philosophy of computer science, ontology, philosophy of physics.

Jacek Gurczyński – PhD, DSc, Marie Curie-Skłodowska University, Lublin. Research fields: ontology, especial-ly ontology of fiction and ontology of virtuality, logics of fiction, algorithmisation of emotions. Published book: *Czym jest wirtualność. Matrix jako model rzeczywistości wirtualnej* [*What Is Virtuality? Matrix as a Model of Virtual Reality*] edited by Wydawnictwo UMCS.

12
EN

Rafał Maciąg [EN]
rafal.maciag@uj.edu.pl
Instytut Studiów Informacyjnych | Institute of Information Studies
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej | Faculty of Management and Social Communication
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Language of the presentation: English

Knowledge in the Context of Large Language Models

Purpose/thesis: The paper addresses knowledge, an ancient concept traditionally understood as the subject matter of epistemology, one of the three pillars of philosophy alongside ontology (metaphysics) and axiology (aesthetics and ethics) (Woleński, 2006). It proposes an alternative understanding of knowledge as a phenomenon emerging in the context of large language model (LLM) technology, commonly identified with artificial intelligence, in which the social nature of knowledge is brought to the fore.

Approach/methods: The argument is based on a recapitulation of existing facts in this field. It draws upon the autoregressive model, a widely adopted technical solution employed in such models as GPT, Llama, Gemini, and Claude.

Results and conclusions: The epistemic foundation of knowledge in LLMs rests on language, which constitutes both the crucial and, indeed, the sole source of their knowledge. Consequently, language necessarily remains the only context in which such knowledge exists, thereby situating it within the realm of social phenomena (Maciag, 2026).

In this way, the technology excludes from its relationship with knowledge an element that has traditionally been regarded as constitutive of knowledge, namely the human being (Plato, 1987), or, at the very least, renders this element profoundly mediated, the nature of which constitutes an interesting and independent research problem in its own right.

The autoregressive model may be considered from two perspectives because of its relationship to language. On the one hand, during the training phase, it relies on texts collected in very large corpora; on the other hand, during inference, it employs a distinctive technique for generating artificial text.

The shift of knowledge from the subject's context (Kant, 1781) to the social context defines the first direction of LLM analysis. This approach stems from the fact that during training, language appears in a practical and material form, namely as a corpus of actual textual utterances (*parole* in Saussure's terminology), which constitute the basis for training the model, that is, for calculating its parameters.

The second direction of LLM analysis and interpretation follows from the fact that, during inference, models generate artificial text in a fundamentally autonomous manner, although this process is typically subject to additional intervention for various practical purposes, such as preventing the generation of statements deemed unacceptable for moral or political reasons.

Given the intelligible character of texts generated by LLM, it is legitimate to apply the established research approach of hermeneutics. Hermeneutics has evolved from the interpretation and exegesis of texts into a philosophical tradition that regards language as the foundation of the world's being (Gadamer, 1960). Accordingly, artificial text, as an emanation of the „language" implicitly encoded within language models, may be understood as a constitutive factor in shaping reality as disclosed through our insights mediated by LLMs.

A striking coherence may be observed between these two manifestations of language as text in the case of LLMs. These models „produce" the world as a cognitive construct by generating texts that instantiate the language embedded in their knowledge resources. These resources, in turn, emerge through the complex analysis of naturally occurring language available in a large number of textual instances. From this perspective, LLMs should be regarded as large-scale machines that are vast in terms of the number of texts they process, which are acquirers, accumulators, and generators of knowledge. Technically, they are grounded in texts as the physical and material constituents of knowledge, organised according to a logic provided by the language characteristic of the model itself. Language thus functions as an internal apparatus of knowledge governing textual production. This framework defines the social and cultural conditions under which LLMs exist and operate.

Originality/value: The originality of the paper lies in its reinterpretation of the concept of knowledge from the perspective of large language models and in its presentation of language as the social and cultural apparatus constituting the knowledge generated and processed by LLMs.

Keywords: knowledge, language, large language models

References:

Gadamer, H. G. (1960). *Wahrheit und Methode: Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck).
Kant, I. (1781). *Kritik der reinen Vernunft*. Johann Friedrich Hartknoch.
Maciag, R. (2026). Token Trajectories as Knowledge Representation in Large Language Models. *Philosophies*, *11*(4), 116. https://doi.org/10.3390/philosophies11040116
Plato (1987). *Theaetetus* (R. H. Waterfield, Trans.). Penguin Classics.
Platon (2002). *Parmenides, Teajtet* (W. Witwicki, tłum.). Antyk.
Woleński, J. (2006). *Epistemologia: Poznanie, prawda, wiedza, realizm*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Biographical note:

Rafał Maciąg, PhD, DSc, associate professor of the Jagiellonian University at the Institute of Information Studies. Workspace: digital technologies as world events (digital transformation, cyber-physical systems), knowledge as a universal space of events and the effect of historical changes, epistemological background of contemporary world transformations, new models and theories of knowledge (e.g. the theory of discursive space), language as a system symbolic. In the past, he was also a theatre scientist, theatre and radio director, author of plays and radio dramas.

Wiedza w kontekście wielkich modeli językowych

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Przedmiotem referatu jest wiedza – niezwykle stare zagadnienie, tradycyjnie rozumiane jako przedmiot epistemologii, będącej jednym z trzech filarów filozofii obok ontologii (metafizyki) i aksjologii (estetyki i etyki) (Woleński, 2006). Proponowane jest inne rozumienie wiedzy: jako zjawiska pojawiającego się w kontekście technologii wielkich modeli językowych, utożsamianej powszechnie ze sztuczną inteligencją, gdzie aktualizuje się jej natura społeczna.

Metody badań: Wywód opiera się na rekapitulacji istniejących w tej sferze faktów. Opiera się na popularnym rozwiązaniu technicznym, jakim jest model autoregresyjny, użyty w takich modelach jak GPT, Llama, Gemini czy Claude.

Wyniki i wnioski: Poznawcze umocowanie wiedzy LLMs opiera się na języku, będącym kluczowym i jedynym źródłem wiedzy LLMs. Z tego powodu język pozostaje z konieczności jedynym kontekstem tej wiedzy, wprowadzając ją w obręb fenomenów społecznych (Maciag, 2026).

W ten sposób technologia ta wyklucza z układu, w jaki wchodzi z wiedzą, element dotychczas konstytutywny dla wiedzy, tj. człowieka (Platon, 2002), a przynajmniej ulega on bardzo głębokiemu zapośredniczeniu, którego charakter jest skądinąd ciekawym, osobnym zagadnieniem badawczym.

Model autoregresyjny może być rozpatrywany w dwóch kontekstach ze względu na jego relację z językiem. Z jednej strony opiera się na tekstach zgromadzonych w bardzo obszernych korpusach w fazie treningowej, z drugiej zaś stosuje swoistą technikę generowania tekstu sztucznego w fazie inferencji.

Przeniesienie zagadnienia wiedzy z kontekstu podmiotowego (Kant, 1781) na kontekst społeczny wyznacza pierwszy kierunek analizy LLMs. Źródłem tego podejścia jest fakt, iż obecność języka w fazie treningowej pojawia się w postaci praktycznej, materialnej, tj. zbioru rzeczywistych wypowiedzi tekstowych (*parole* de Saussure'a), które są podstawą trenowania modelu, tj. obliczania jego parametrów.

Kierunek drugi analizy i interpretacji LLMs wynika z faktu, iż w fazie inferencji modele generują sztuczny tekst w sposób co do zasady autonomiczny, choć podlega on zwykle dodatkowej ingerencji w różnych celach praktycznych, np. w celu uniknięcia sformułowań nie dających się zaakceptować z powodów moralnych czy politycznych.

Ze względu na inteligibilny charakter tekstów generowanych przez LLMs uprawnione staje się użycie istniejącego podejścia badawczego, jakim jest hermeneutyka. Jest to obszar refleksji filozoficznej, który przeszedł fundamentalną drogę od interpretacji i egzegezy tekstów do traktowania języka jako podstawy istnienia świata (Gadamer, 1960). Z tego powodu tekst sztuczny, jako emanacja „języka" zapisanego w sposób ukryty w modelach językowych, może być rozumiany jako konstytutywny czynnik formowania kształtu rzeczywistości, będącego treścią naszych wglądów w tę rzeczywistość, dokonywanych za pomocą LLMs.

Należy zauważyć narzucającą się spójność obydwu wskazanych manifestacji języka jako tekstu w przypadku LLMs. Modele te „wytwarzają" świat jako pewną konstrukcję poznawczą poprzez generowanie tekstów będących instancjami języka, jaki ukrywa się w ich zasobach wiedzy. Zasoby te powstają natomiast dzięki złożonej analizie języka już istniejącego w sposób spontaniczny, dostępnego w wielkiej liczbie instancji. Z tego punktu widzenia należy traktować LLMs jako wielkie – ze względu na liczbę tekstów – maszyny: akwizytory, akumulatory i generatory wiedzy, oparte technicznie na tekstach jako fizycznych, materialnych jej składnikach, zgodnie z pewną logiką dostarczaną przez charakterystyczny dla tej maszyny język. Język pełni tutaj rolę wewnętrznego aparatu wiedzy, który steruje tekstowymi wypowiedziami. Ten schemat wyznacza społeczne i kulturowe ramy obecności i działania LLMs.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność referatu polega na reinterpretacji pojęcia wiedzy w perspektywie wielkich modeli językowych oraz ukazaniu języka jako społecznego i kulturowego aparatu konstytuującego wiedzę generowaną i przetwarzaną przez LLMs.

Słowa kluczowe: język, wiedza, wielkie modele językowe

Bibliografia:

Gadamer, H. G. (1960). Wahrheit und Methode: Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck).

Kant, I. (1781). Kritik der reinen Vernunft. Johann Friedrich Hartknoch.

Maciag, R. (2026). Token Trajectories as Knowledge Representation in Large Language Models. Philosophies, 11(4), 116. https://doi.org/10.3390/philosophies11040116

Plato (1987). Theaetetus (R. H. Waterfield, Trans.). Penguin Classics.

Platon (2002). Parmenides, Teajtet (W. Witwicki, tłum.). Antyk.

Woleński, J. (2006). Epistemologia: Poznanie, prawda, wiedza, realizm. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Biogram:

Rafał Maciąg, profesor UJ, od 2009 roku w Instytucie Kultury, a od roku 2019 w Instytucie Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przestrzeń pracy: technologie cyfrowe jako zdarzenia świata (transformacja cyfrowa, systemy cyber-fizyczne), wiedza jako uniwersalna przestrzeń zdarzeń i skutek historycznych zmian, epistemologiczne tło współczesnych przekształceń świata, nowe modele i teorie wiedzy (np. teoria przestrzeni dyskursywnej), język jako system symboliczny. W przeszłości także teatrolog, reżyser teatralny i radiowy, autor sztuk teatralnych i słuchowisk.

13
PL

Anna Turczyn [PL]
anna.turczyn@uj.edu.pl
Wydział Polonistyki | Faculty of Polish Studies
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Język wystąpienia: polski

Humanistyka cyfrowa w dobie postprawdy

Cel/teza: Celem wystąpienia jest przedstawienie perspektywy badań literaturoznawczych rozwijanej w ramach projektu Stanford Literary Lab w latach 2010–2017, która wyznaczyła nowy kierunek dla humanistyki cyfrowej. Badania te opierały się na wykorzystaniu algorytmów służących do rozpoznawania gatunków literackich, identyfikacji emocji oraz analizy estetycznych warstw dzieł. Literatura staje się w tym ujęciu przedmiotem swoiście laboratoryjnego doświadczenia, w którym tradycyjne kategorie interpretacyjne ulegają materializacji w postaci danych, statystyk, map i wykresów. Wystąpienie stawia pytanie o konsekwencje poznawcze takiego przekształcenia oraz o status informacji powstającej w wyniku algorytmicznego opracowania tekstów kultury.

Metody badań: Wystąpienie ma charakter teoretyczno-analityczny i opiera się na krytycznej analizie wybranych założeń metodologicznych projektu Stanford Literary Lab oraz refleksji francuskiej filozofki Mazarine M. Pingeot zawartych w książkach De l'indifférence à la différence (2025) oraz Inappropriable. Ce que l'IA fait à l'humain (2026).

Wyniki i wnioski: Diagnoza epoki postprawdy według Mazarine M. Pingeot pozwala postawić pytanie o granice cyfrowych metod badawczych oraz o status prawdy w świecie zdominowanym przez technologie przetwarzania informacji. Zestawienie fenomenologii filozoficznej z materializmem współczesnej humanistyki cyfrowej ukazuje procesy transmisji, zaniku i modyfikacji informacji. Analiza prowadzi do wniosku, że algorytmiczne modele opisu literatury umożliwiają identyfikację struktur niedostrzegalnych w tradycyjnych praktykach interpretacyjnych, jednocześnie ujawniając granice procedur opartych na kwantyfikacji i wizualizacji danych.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność wystąpienia polega na zestawieniu metod humanistyki cyfrowej z refleksją filozoficzną dotyczącą prawdy, podmiotowości i technologicznego zapośredniczenia doświadczenia. Pozwala to ukazać algorytmiczną analizę literatury nie tylko jako narzędzie badawcze, lecz także jako zjawisko kulturowe i epistemologiczne. Wartość poznawcza referatu wynika z próby wskazania tych wymiarów tekstu literackiego, które pozostają oporne wobec procedur algorytmizacji i nie dają się w pełni ująć w formach cyfrowej reprezentacji.

Słowa kluczowe: analiza algorytmiczna literatury, filozofia technologii, humanistyka cyfrowa, postprawda, Stanford Literary Lab, sztuczna inteligencja

Bibliografia:

Hayles, N. K. (2012). How We Think: Digital Media and Contemporary Technogenesis. University of Chicago Press.
Moretti, F. (2013). Distant Reading. Verso.
Moretti, F., Allison, S., Heuser, R., Jockers, M., Mimno, D., Porter, J., & Underwood, T. (2011–2017). Stanford Literary Lab Pamphlets. Stanford University.
Pingeot, M. M. (2025). De l'indifférence à la différence. Julliard.
Pingeot, M. M. (2026). Inappropriable: Ce que l'IA fait à l'humain. Julliard.

Biogram:

Dr Anna Turczyn, literaturoznawczyni i tłumaczka, pracuje w Centrum Studiów Humanistycznych Wydział Polonistyki UJ. Autorka książki *Lacan: projekt lektury* (2023). Publikowała m.in. w *Tekstach*

Drugich. Tłumaczka prac m.in. Barthes'a, Kristevej, Ricœura. Współpracuje z Krakowskim Kołem Psychoanalizy NLS i należy do RUE. Prowadzi zajęcia z psychoanalizy i literatury najnowszej.

Digital Humanities in the Age of Post-Truth

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The aim of this paper is to present a literary studies perspective developed within the Stanford Literary Lab project between 2010 and 2017, which established a new direction for digital humanities research. These studies relied on algorithms designed to identify literary genres, recognise emotions, and analyse the aesthetic layers of literary works. In this approach, literature becomes the object of a distinctive laboratory experiment in which traditional interpretative categories are materialised as data, statistics, maps, and visualisations. The paper examines the epistemological implications of this transformation and questions the status of information generated through the algorithmic processing of cultural texts.

Approach/methods: This theoretical and analytical study is based on a critical examination of selected methodological assumptions underlying the Stanford Literary Lab project, as well as on the philosophical reflections of the French philosopher Mazarine M. Pingeot presented in *De l'indifférence à la différence* (2025) *and Inappropriable: Ce que l'IA fait à l'humain* (2026).

Results and conclusions: Mazarine M. Pingeot's diagnosis of the post-truth era provides a framework for questioning both the limits of digital research methods and the status of truth in a world increasingly shaped by information-processing technologies. Bringing together philosophical phenomenology and the materialist orientation of contemporary digital humanities highlights the processes of transmission, transformation, and disappearance of information. The analysis demonstrates that algorithmic models of literary description make it possible to identify structures that remain invisible within traditional interpretative practices, while simultaneously revealing the limitations of approaches based on quantification and data visualisation.

Originality/value: The originality of this paper lies in its juxtaposition of digital humanities methodologies with philosophical reflections on truth, subjectivity, and the technological mediation of experience. This perspective makes it possible to consider algorithmic literary analysis not only as a research tool but also as a cultural and epistemological phenomenon. The scholarly value of the paper stems from its attempt to identify those dimensions of literary texts that resist algorithmic processing and cannot be fully captured through forms of digital representation.

Keywords: algorithmic literary analysis, artificial intelligence, digital humanities, philosophy of technology, post-truth, Stanford Literary Lab

References:

Hayles, N. K. (2012). *How We Think: Digital Media and Contemporary Technogenesis*. University of Chicago Press.

Moretti, F. (2013). *Distant Reading*. Verso.

Moretti, F., Allison, S., Heuser, R., Jockers, M., Mimno, D., Porter, J., & Underwood, T. (2011–2017). *Stanford Literary Lab Pamphlets*. Stanford University.

Pingeot, M. M. (2025). *De l'indifférence à la différence*. Julliard.

Pingeot, M. M. (2026). *Inappropriable: Ce que l'IA fait à l'humain*. Julliard.

Biographical note:

Anna Turczyn, PhD, is a literary scholar and translator at the Centre for the Humanities, Faculty of Polish Studies, Jagiellonian University. She is the author of the book Lacan: project lektury [*Lacan: A*

Reading Project] (2023). Her work has been published in, among others, *Teksty Drugie* (*Second Texts: Literary Theory, Criticism, and Interpretation*). She has translated works by, among others, Roland Barthes, Julia Kristeva, and Paul Ricœur. She collaborates with the Kraków Circle of the New Lacanian School (NLS) and is a member of the RUE (Réseau Universitaire Européen de Psychanalyse). She teaches courses on psychoanalysis and contemporary literature.

CZĘŚĆ III · PART III

Sesja B: Ucieleśnione doświadczanie informacji: percepcja i afekt

Session B: Embodied Experience of Information: Perception and Affect

14
PL

Hanna Wesołowska-Starzec [PL]
hanna.wesolowska-starzec@upjp2.edu.pl
Wydział Nauk o Komunikacji | Faculty of Communication Sciences
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie | The Pontifical University of John Paul II in Krakow
Język wystąpienia: polski

Estetyka i media – Dufrenne i Flusser. Doświadczenie dzieła i doświadczenie obrazu technicznego

Cel/teza: Celem referatu jest zestawienie fenomenologicznej estetyki Mikela Dufrenne'a z teorią obrazu technicznego Viléma Flussera w perspektywie pytania o współczesne doświadczenie dzieła sztuki. Referat koncentruje się wokół pytania o to, czy i w jaki sposób obraz techniczny zmienia warunki doświadczenia estetycznego oraz relację odbiorcy z dziełem sztuki. Dufrenne ujmuje doświadczenie estetyczne jako wydarzenie sensu konstytuujące się w percepcji dzieła, natomiast Flusser opisuje obraz techniczny jako strukturę uwarunkowaną przez aparat, program i medialne zapośredniczenie. Referat nie traktuje Flussera jako estetyka dzieła sztuki, lecz wykorzystuje jego teorię obrazu technicznego do reinterpretacji problemu doświadczenia estetycznego. Pytanie o wpływ mediów na doświadczenie estetyczne pozostaje aktualne ze względu na przemiany obrazu technicznego i sposobów jego doświadczania.

Metody badań: Referat opiera się na analizie filozoficznej i porównawczej wybranych koncepcji estetycznych oraz teorii obrazu i mediów.

Wyniki i wnioski: Przeprowadzona analiza pozwala wskazać, że obraz techniczny może być interpretowany nie tylko jako nowe medium przekazu, lecz także jako czynnik wpływający na sposób doświadczania obrazu i konstytuowania sensu.

Oryginalność/wartość poznawcza: Referat stanowi próbę zestawienia fenomenologicznej estetyki Dufrenne'a z teorią obrazu technicznego Flussera, co pozwala ukazać nieoczywiste związki między fenomenologią doświadczenia estetycznego a filozofią mediów i informacji.

Słowa kluczowe: doświadczenie estetyczne, fenomenologia, komunikacja wizualna, media, obraz techniczny, percepcja

Bibliografia:

Espeland, E. (2024). The dynamics of political interest and news media avoidance: A generational and longitudinal perspective. *Journalism Studies, 25*(12), 1476–1497. https://doi.org/10.1080/1461670X.2024.2366338

Greber, H., Lecheler, S., Aaldering, L., De Haan, Y., Kruikemeier, S., Goutier, N., & De Bruin, K. (2023). Feeling the news? The differential effects of immersive journalism on emotional response. *Digital Journalism, 11*(1), 39–60. https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2155205

Ledzińska, M. (2002). Stres informacyjny jako zagrożenie dla rozwoju. *Roczniki Psychologiczne, 5*(1), 77–97.

Michalczyk, S. (2017). Kognicje i emocje w procesie recepcji mediów. *Rocznik Prasoznawczy, 11*, 11–31.

Wahl-Jorgensen, K., & Pantti, M. (2021). Introduction: The emotional turn in journalism. *Journalism, 22*(5), 1147–1154. https://doi.org/10.1177/1464884920985704

Biogram:

dr Hanna Wesołowska-Starzec – adiunkt na Wydziale Nauk o Komunikacji oraz kierownik kierunku komunikowanie promocyjno-wizerunkowe na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Zainteresowania badawcze koncentrują się wokół filozofii mediów, komunikacji wizualnej, estetyki oraz aksjologicznych i etycznych aspektów komunikacji. Zajmuje się również problematyką

komunikowania organizacji pozarządowych, zwłaszcza działających na rzecz kultury i sztuki. ORCID: 0009-0000-9855-4017

Aesthetics and Media – Dufrenne and Flusser. The Experience of the Artwork and the Experience of the Technical Image

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The aim of the paper is to juxtapose the phenomenological aesthetics of Mikel Dufrenne with the theory of the technical image developed by Vilém Flusser in the context of the contemporary experience of the artwork. The paper focuses on the question of whether and in what way the technical image transforms the conditions of aesthetic experience and the viewer's relation to the artwork. Dufrenne understands aesthetic experience as an event of meaning constituted in the perception of the artwork, whereas Flusser describes the technical image as a structure conditioned by apparatus, program, and mediation through technical images. The paper does not treat Flusser as a theorist of aesthetic experience, but rather uses his concept of the technical image to reinterpret the problem of aesthetic experience. The question of media influence on aesthetic experience remains relevant due to the transformations of the technical image and the changing modes of its perception.

Approach/methods: The paper is based on a philosophical and comparative analysis of selected concepts from aesthetics and media theory.

Results and conclusions: The analysis suggests that the technical image may be interpreted not only as a new medium of representation, but also as a factor influencing the way images are experienced and meaning is constituted.

Originality/value: The paper offers an attempt to connect Dufrenne's phenomenological aesthetics with Flusser's theory of the technical image, revealing non-obvious relations between phenomenology, media theory, and the contemporary experience of images.

Keywords: aesthetic experience, communication and media, perception, phenomenology, technical image, Vilém Flusser

References:

Espeland, E. (2024). The dynamics of political interest and news media avoidance: A generational and longitudinal perspective. *Journalism Studies, 25*(12), 1476–1497. https://doi.org/10.1080/1461670X.2024.2366338

Greber, H., Lecheler, S., Aaldering, L., De Haan, Y., Kruikemeier, S., Goutier, N., & De Bruin, K. (2023). Feeling the news? The differential effects of immersive journalism on emotional response. *Digital Journalism, 11*(1), 39–60. https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2155205

Ledzińska, M. (2002). Stres informacyjny jako zagrożenie dla rozwoju. *Roczniki Psychologiczne, 5*(1), 77–97.

Michalczyk, S. (2017). Kognicje i emocje w procesie recepcji mediów. *Rocznik Prasoznawczy, 11*, 11–31.

Wahl-Jorgensen, K., & Pantti, M. (2021). Introduction: The emotional turn in journalism. *Journalism, 22*(5), 1147–1154. https://doi.org/10.1177/1464884920985704

Biographical note:

Hanna Wesołowska-Starzec, PhD, is an Assistant Professor at the Faculty of Communication Sciences and Head of the Promotional and Image Communication programme at the Pontifical University of John Paul II in Cracow. Her research interests centre on the philosophy of media, visual communication, aesthetics, and the axiological and ethical aspects of communication. She also studies

communication by non-governmental organisations, particularly those working in the field of culture and the arts. ORCID: 0009-0000-9855-4017.

15
PL

Tymoteusz Mietelski [PL]
tmietelski@akademiakatolicka.pl
Akademia Katolicka w Warszawie | Catholic Academy in Warsaw
Język wystąpienia: polski

Teatr jako miejsce komunikacji w fenomenologii włoskiej

Cel: Celem referatu jest przedstawienie interpretacji teatru jako miejsca komunikacji dokonanej w ramach fenomenologii włoskiej. Analiza ma również za zadanie przynajmniej częściowo uzupełnić lukę w polskich badaniach filozoficznych, w których znajdują się tylko sporadyczne odniesienia do włoskiej myśli fenomenologicznej. Również w innych krajach fenomenologia włoska pozostaje mało znana.

Metody badań: analiza krytyczna tekstów.

Wyniki i wnioski: W fenomenologii włoskiej teatr rozumiany jest jako przedstawienie doświadczenia człowieka siebie, innych, świata. Gdy aktor przygotowuje się do roli przedstawia sobie samemu gesty, słowa, zachowania. Aby jednak to przedstawienie było możliwe potrzebny jest drugi człowiek, dla którego gra jest komunikatem, czyli ma znaczenie. Istnieje zatem pierwszy podmiot – ja i drugi podmiot – ty, przyporządkowane do siebie w relacji *Paarung*, która umożliwia wzajemne poznanie angażujące cielesność (*Leib*) i czasowość. Niemniej jednak, dopiero odwołanie się do trzeciego podmiotu pozwala na obiektywizację poznania. Rolę trzeciego podmiotu pełni teatr. W teatrze aktor i widz wchodzą w relację. Aktor recytuje, gra, przy pomocy innych aktorów i scenografii wskazuje na jakieś znaczenie, coś bezpośrednio komunikuje. Ma tu miejsce relacja cielesna między sceną a publicznością. Widz znajduje w teatrze obiektywizację siebie samego, której nie mógł dokonać sam. Teraz widzi się w aktorze. Żeby do tego doszło, aktor musi poświęcić swoją podmiotowość, musi stać się przedmiotem dla widza. Jako widzowie jesteśmy w teatrze w określonym czasie i określonej przestrzeni. Czas biegnie jak poza teatrem, ale jednocześnie jesteśmy jakby zawieszeni. To zawieszenie to jedna z modalności *epoché*. Dzięki dokonaniu zawieszenia widz powraca następnie do konkretności swojej historii przemieniony, patrzący innymi oczami. Przedstawienie rzeczywistości jest prowadzi zatem do refleksji nad rzeczywistością.

Ograniczenia badań: Analiza ogranicza się do fenomenologii włoskiej, a konkretnie tzw. drugiej fali zainteresowania fenomenologią we Włoszech, której głównym przedstawicielem był Enzo Paci (1911–1976).

Oryginalność/wartość poznawcza: częściowe wypełnienie luki badawczej dotyczącej fenomenologii włoskiej w filozofii

Słowa kluczowe: fenomenologia włoska, filozofia włoska, teatr

Bibliografia:

Paci, E. (1954). Interpretazione del teatro. *Aut aut*, 19, 21-36.
Paci, E. (1964). Teatro, funzione delle scienze e riflessione. *Aut aut*, 81, 7-14.
Rovatti, P., Veca, S. (1964). Per un discorso fenomenologico sul teatro. *Aut aut*, 81, 15-54.
Rovatti, P., Veca, S. (1966). Fenomenologia, psicologia e teatro (II). *Aut aut*, 92, 47-66.
Sini, C. (1965). *Introduzione alla fenomenologia come scienza*. Lampugnani Nigri.

Biogram:

ks. dr Tymoteusz Mietelski, doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia (rok 2023 w Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie); adiunkt w Akademii Katolickiej w Warszawie, członek Polskiego Towarzystwa Fenomenologicznego. ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5279-4648

The Theatre as a Place of Communication in Italian Phenomenology

Language of the presentation: Polish

Purpose: The objective of this paper is to present an interpretation of theatre as a place of communication within the framework of Italian phenomenology. The analysis also aims to at least partially fill a gap in Polish philosophical research, which contains only sporadic references to Italian phenomenological thought. Italian phenomenology remains little known in other countries as well.

Approach/methods: a critical analysis of texts.

Results and conclusions: In Italian phenomenology, theatre is understood as a representation of human experience–of oneself, others, and the world. When an actor prepares for a role, he/she visualises gestures, words, and behaviours. However, for this representation to be possible, a second person is needed–someone for whom the performance is a message, that is, something meaningful. There is, therefore, a first subject–I–and a second subject–you, related to one another in a Paarung relationship, which enables mutual cognition involving corporeality (*Leib*) and temporality. Nevertheless, it is only by referring to a third subject that cognition can be objectified. The theatre fulfils the role of this third subject. In the theatre, the actor and the audience enter into a relationship. The actor recites, performs, and, with the help of other actors and the set design, points to some meaning, communicating something directly. A corporeal relationship takes place here between the stage and the audience. In the theatre, the spectator finds an objectification of themselves that he/she could not achieve on his/her own. Now he/she sees themselves in the actor. For this to happen, the actor must sacrifice his/her subjectivity; he/she must become an object for the spectator. As spectators, we are in the theatre at a specific time and in a specific space. Time passes as it does outside the theatre, yet at the same time we are, as it were, suspended. This suspension is one of the modalities of epoché. Through this suspension, the spectator then returns to the concreteness of their own story transformed, seeing with different eyes. The representation of reality thus leads to reflection on reality.

Research limitations: The analysis is limited to Italian phenomenology, specifically to the so-called second wave of interest in phenomenology in Italy, the principal representative of which was Enzo Paci (1911–1976).

Originality/value: The paper partially fills a gap in research on the phenomenology of Italian philosophy.

Keywords: italian phenomenology, italian philosophy, theatre

References:

Paci, E. (1954). Interpretazione del teatro. *Aut aut*, 19, 21-36.
Paci, E. (1964). Teatro, funzione delle scienze e riflessione. *Aut aut*, 81, 7-14.
Rovatti, P., Veca, S. (1964). Per un discorso fenomenologico sul teatro. *Aut aut*, 81, 15-54.
Rovatti, P., Veca, S. (1966). Fenomenologia, psicologia e teatro (II). *Aut aut*, 92, 47-66.
Sini, C. (1965). *Introduzione alla fenomenologia come scienza*. Lampugnani Nigri.

Biographical note:

Rev. Dr. Tymoteusz Mietelski holds a PhD in Philosophy (2023) from the Ignatianum University in Cracow. He is an Assistant Professor at the Catholic Academy in Warsaw and a member of the Polish Phenomenological Society. ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5279-4648

16
PL

Marcelina Kopczewska [PL]
marcelina.kopczewska@gmail.com
Uniwersytet DSW IDEIS | DSW Ideis University
Język wystąpienia: polski

Informacja jako doświadczenie. Fenomenologiczna analiza rodzinnego przekazu o powojennej migracji na Dolny Śląsk

Cel/teza: Celem referatu jest przedstawienie rodzinnego przekazu o powojennej migracji na Dolny Śląsk jako szczególnej formy informacji, która nie funkcjonuje wyłącznie jako zbiór faktów o przeszłości, lecz jako doświadczenie przeżywane, interpretowane i przekształcane w relacjach rodzinnych. Tezą wystąpienia jest założenie, że informacja o migracji, przesiedleniu i doświadczeniach wojennych nie jest przekazywana między pokoleniami w sposób prosty ani linearny. Może przyjmować formę opowieści, przemilczeń, emocjonalnych reakcji, rodzinnych praktyk, stosunku do miejsca, etosu pracy oraz sposobów radzenia sobie.

Metody badań: Podstawę referatu stanowi badanie jakościowe przeprowadzone z wykorzystaniem interpretacyjnej analizy fenomenologicznej. Materiał empiryczny obejmował wywiady z przedstawicielami drugiego i trzeciego pokolenia w pięciu diadach rodzinnych potomków powojennych migrantów na Dolny Śląsk. W jednej z diad analizę uzupełniono o autobiograficzne opowiadanie przedstawicielki pierwszego pokolenia. Pomocniczo zastosowano kwestionariusz BHI-12, którego wyniki potraktowano jako kontekst interpretacyjny.

Wyniki i wnioski: Analiza pokazała, że przekaz rodzinny rzadko przyjmuje postać pełnej i uporządkowanej narracji. Częściej funkcjonuje jako zbiór fragmentów, obrazów, niedopowiedzeń, dokumentów, rodzinnych powiedzeń, praktyk codziennych oraz emocjonalnych śladów. Doświadczenia pierwszego pokolenia ulegają przekształceniu i w kolejnych generacjach mogą funkcjonować jako milczenie, nieufność, lojalność rodzinna, potrzeba stabilizacji, etos pracy, przywiązanie do domu oraz sposób rozumienia własnego miejsca w świecie. Wyniki wskazują, że informacja o przeszłości nie tylko przekazuje wiedzę, lecz także organizuje relacje, emocje i sposoby działania.

Ograniczenia badań: Badanie miało charakter jakościowy i obejmowało niewielką próbę, dlatego jego celem nie była generalizacja wyników, lecz pogłębione rozumienie sposobów doświadczania i interpretowania rodzinnego przekazu.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki mogą być użyteczne w refleksji psychologicznej i interdyscyplinarnej nad pamięcią rodzinną, komunikacją międzypokoleniową oraz długofalowymi konsekwencjami przymusowych migracji. Wskazują także na znaczenie uważności nie tylko wobec jawnych narracji rodzinnych, lecz również wobec milczenia, praktyk codziennych i wzorców emocjonalnych, przez które przeszłość pozostaje obecna.

Oryginalność/wartość poznawcza: Wartość poznawcza referatu polega na połączeniu perspektywy psychologii jakościowej z refleksją nad fenomenologią informacji. Referat pokazuje, że informacja o przeszłości może być rozumiana nie tylko jako treść poznawcza, lecz także jako doświadczenie relacyjne, afektywne i zakorzenione w codziennych praktykach rodzinnych.

Słowa kluczowe: Dolny Śląsk, informacja, interpretacyjna analiza fenomenologiczna, pamięć rodzinna, przekaz transgeneracyjny, przesiedlenia

Bibliografia:

Assmann, J. (2021*). Pamięć kulturowa. Pismo, zapamiętywanie i polityczna tożsamość w cywilizacjach starożytnych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Halbwachs, M. (2008). *Społeczne ramy pamięci*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Hirsch, M. (2012). *The generation of postmemory: Writing and visual culture after the Holocaust*. Columbia University Press.

Maruszewski, T. (2019). *Gdzie podziewa się nasza pamięć? Od pamięci autobiograficznej do pamięci zbiorowej*. Smak Słowa.

Pietkiewicz, I., & Smith, J. A. (2012). Praktyczny przewodnik interpretacyjnej analizy fenomenologicznej w badaniach jakościowych w psychologii. *Czasopismo Psychologiczne*, 18(2), 361–369.

Biogram:

Marcelina Kopczewska – magistra psychologii, zainteresowana psychologią jakościową, pamięcią rodzinną, przekazem transgeneracyjnym oraz doświadczeniami migracji, zakorzenienia i przynależności. Pracę magisterską poświęconą transgeneracyjnemu przekazowi doświadczeń powojennej migracji na Dolny Śląsk obroniła z wyróżnieniem, uzyskując również wyróżniającą ocenę z egzaminu dyplomowego. Przez ponad dziesięć lat była związana z organizacjami pozarządowymi, realizując działania w obszarze pracy socjalnej, wsparcia środowiskowego i pracy terenowej z osobami oraz rodzinami w sytuacjach kryzysowych. Brała również udział w działaniach terenowych na Dolnym Śląsku podczas powodzi, co pogłębiło jej zainteresowanie relacją między miejscem, wspólnotą i doświadczeniem kryzysu. W pracy badawczej koncentruje się na tym, jak historie rodzinne i doświadczenia historyczne są interpretowane, przekształcane i przekazywane przez kolejne pokolenia.

Information as Experience. A Phenomenological Analysis of Family Transmission Concerning Post-War Migration to Lower Silesia

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The purpose of this paper is to present family transmission concerning post-war migration to Lower Silesia as a specific form of information that does not function merely as a set of facts about the past, but as an experience lived, interpreted, and transformed within family relationships. The main thesis of the paper is that information about migration, displacement, and wartime experiences is not transmitted between generations in a simple or linear way. It may take the form of narratives, silences, emotional reactions, family practices, attitudes towards place, work ethic, and ways of coping.

Approach/methods: The paper is based on a qualitative study conducted using Interpretative Phenomenological Analysis. The empirical material consisted of interviews with representatives of the second and third generations in five family dyads of descendants of post-war migrants to Lower Silesia. In one dyad, the analysis was supplemented by an autobiographical account written by a representative of the first generation. The BHI-12 questionnaire was used as an auxiliary tool, with its results treated as an interpretative context.

Results and conclusions: The analysis showed that family transmission rarely takes the form of a complete and coherent narrative. More often, it functions as a collection of fragments, images, omissions, documents, family sayings, everyday practices, and emotional traces. The experiences of the first generation are transformed and may function in subsequent generations as silence, distrust, family loyalty, a need for stability, work ethic, attachment to home, and a way of understanding one's place in the world. The findings indicate that information about the past not only conveys knowledge, but also organises relationships, emotions, and ways of acting.

Research limitations: The study was qualitative and based on a small sample; therefore, its aim was not to generalise the findings, but to provide an in-depth understanding of how family transmission is experienced and interpreted.

Practical implications: The findings may be useful for psychological and interdisciplinary reflection on family memory, intergenerational communication, and the long-term consequences of forced migration. They also suggest the importance of attending not only to explicit family narratives, but also to silences, everyday practices, and emotional patterns through which the past remains present.

Originality/value: The value of the paper lies in combining the perspective of qualitative psychology with reflection on the phenomenology of information. The paper shows that information about the past may be understood not only as cognitive content, but also as a relational, affective experience embedded in everyday family practices.

Keywords: displacement, family memory, information, Interpretative Phenomenological Analysis, Lower Silesia, transgenerational transmission

References:

Assmann, J. (2021*). Pamięć kulturowa. Pismo, zapamiętywanie i polityczna tożsamość w cywilizacjach starożytnych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Halbwachs, M. (2008). *Społeczne ramy pamięci*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Hirsch, M. (2012). *The generation of postmemory: Writing and visual culture after the Holocaust*. Columbia University Press.

Maruszewski, T. (2019). *Gdzie podziewa się nasza pamięć? Od pamięci autobiograficznej do pamięci zbiorowej*. Smak Słowa.

Pietkiewicz, I., & Smith, J. A. (2012). Praktyczny przewodnik interpretacyjnej analizy fenomenologicznej w badaniach jakościowych w psychologii. *Czasopismo Psychologiczne*, 18(2), 361–369.

Biographical note:

Marcelina Kopczewska holds a Master's degree in Psychology and is interested in qualitative psychology, family memory, transgenerational transmission, and experiences of migration, rootedness, and belonging. She defended her Master's thesis, devoted to the transgenerational transmission of experiences of post-war migration to Lower Silesia, with distinction, also receiving an outstanding grade for her final degree examination. For more than ten years, she was involved with non-governmental organisations, carrying out activities in the fields of social work, community-based support, and outreach work with individuals and families experiencing crises. She also took part in fieldwork in Lower Silesia during the floods, which deepened her interest in the relationship between place, community, and the experience of crisis. In her research, she focuses on how family histories and historical experiences are interpreted, transformed, and transmitted across generations.

17
PL

Mirosław Sikorski [PL]
sikorski.mirek@gmail.com
Wydział Malarstwa | Faculty of Painting
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie | Jan Matejko Academy of Fine Arts in Krakow
Język wystąpienia: polski

Chmury jako zdarzenie informacji: od ucieleśnionego doświadczenia lotu do fenomenologii obrazu

Cel/teza: Celem referatu jest analiza fenomenu chmur jako dynamicznego zdarzenia informacyjnego, łączącego doświadczenie swobodnego lotu na paralotni z praktyką malarską. Teza zakłada, że informacja w tym kontekście nie jest statycznym zbiorem danych, lecz ucieleśnionym przeżyciem zmysłowym i twórczym. Malarstwo zostaje tu zdefiniowane jako medium transformujące ulotne, przedrefleksyjne dane o przestrzeni i ruchu w materialną, wizualną reprezentację wiedzy milczącej (*tacit knowledge*).

Metody badań: W badaniu zastosowano podejście oparte na multimodalnej hermeneutyce fenomenologicznej oraz analizie ucieleśnionych praktyk informacyjnych (*embodied information practices*). Wykorzystano metodę redukcji fenomenologicznej (*epoché*) w celu zawieszenia wiedzy technicznej (meteorologicznej, aerodynamicznej – związanej z pilotażem) i dotarcia do czystego fenomenu chmury. Kluczowym narzędziem poznawczym była refleksja nad ciałem przeżywanym (*Leib*) jako aktywnym receptorem informacji atmosferycznych (zmiany temperatury, informacje o kierunku i dynamice ruchu powietrza). Proces twórczy analizowano przez pryzmat re-mediacji informacji między modalnością cielesną a dokumentem wizualnym.

Wyniki i wnioski: Doświadczenie lotu ukazuje chmury nie jako obiekty, lecz jako struktury informacyjne. Ciało pilota funkcjonuje jako aktywny interfejs, przetwarzający zmienne parametry otoczenia na operacyjną wiedzę ucieleśnioną. W praktyce malarskiej te przedrefleksyjne dane zostają poddane procesowi transformacji w język koloru, kontrastów i materii malarskiej, tworząc trwały krajobraz informacyjny (*information landscape*). Wnioskiem jest uznanie obrazu malarskiego za specyficzny rodzaj dokumentu wizualnego, który pozwala zachować intensywność pierwotnego doświadczenia i służy jako narzędzie głębokiego poznania świata.

Ograniczenia badań: Wystąpienie opiera się na indywidualnej praktyce artystycznej i autoetnografii sensorycznej, co nadaje wnioskom charakter interpretacyjny i idiograficzny.

Oryginalność/wartość poznawcza: Wartość referatu polega na integracji nauki o informacji z fenomenologią percepcji Merleau-Ponty'ego. Praca rzuca wyzwanie „odcieleśnionemu" pojmowaniu danych, wykazując, że informacja powstaje w wyniku intensywnego, cielesnego uczestnictwa w przestrzeni, a nie statycznej obserwacji.

Słowa kluczowe: chmury, doświadczenie ucieleśnione, fenomenologia percepcji, informacja naukowa, malarstwo, praktyki informacyjne, wiedza milcząca

Bibliografia:

Arnheim, R. (1978). *Sztuka i percepcja wzrokowa: Psychologia twórczego oka* (J. Mach, tłum.). Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
Berger, J. (2008). *Sposoby widzenia* (M. Brylska, tłum.). Fundacja Aletheia.
Boden, Z., & Eatough, V. (2014). Understanding more fully: A multimodal hermeneutic-phenomenological approach. *Qualitative Research in Psychology, 11*(2), 160–177. https://doi.org/10.1080/14780887.2013.853854
Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji* (M. Kowalska & J. Migasiński, tłum.). Fundacja Aletheia.

Olsson, M., & Lloyd, A. (2017). Being in place: Embodied information practices. *Information Research, 22*(1). http://InformationR.net/ir/22-1/colis/colis1601.html

Biogram:

Dr hab. prof. ASP Mirosław Sikorski – artysta malarz, urodzony w 1965 roku. Uczył się w Liceum Sztuk Plastycznych w Krakowie (1980–1985), a następnie studiował na Wydziale Malarstwa ASP w Krakowie (1985–1990). Dyplom uzyskał w pracowni prof. Jana Szancenbacha, aneks z grafiki w pracowni prof. Stanisława Wejmana. Od 1996 roku pracuje na Wydziale Malarstwa ASP w Krakowie. Do 2009 roku współpracował dydaktycznie z prof. Jackiem Waltosiem. Adiunkt od 2004 roku. Od 2019 roku prowadzi I Pracownię Malarstwa. Brał udział w licznych wystawach zbiorowych i indywidualnych w kraju oraz za granicą. Jego obrazy często tworzą cykle poświęcone wybranemu motywowi wizualnemu lub tematycznemu.

Clouds as an Event of Information: From the Embodied Experience of Flight to the Phenomenology of the Image

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The aim of the paper is to analyse the phenomenon of clouds as a dynamic informational event, combining the experience of free flight in paragliding with painting practice. The thesis assumes that information in this context is not a static set of data, but rather an embodied sensory and creative experience. Painting is defined here as a medium that transforms fleeting, pre-reflective data concerning space and movement into a material, visual representation of tacit knowledge.

Approach/methods: The study employs an approach based on multimodal hermeneutic phenomenology and the analysis of embodied information practices. The method of phenomenological reduction (epoché) was applied in order to suspend technical knowledge (meteorological and aerodynamic knowledge related to piloting) and reach the pure phenomenon of the cloud. A key cognitive tool was reflection on the lived body (Leib) as an active receptor of atmospheric information (changes in temperature, information about the direction and dynamics of air movement). The creative process was analysed through the prism of the remediation of information between bodily modality and the visual document.

Results and conclusions: The experience of flight reveals clouds not as objects, but as informational structures. The pilot's body functions as an active interface, processing changing environmental parameters into operational embodied knowledge. In painting practice, these pre-reflective data undergo a process of transformation into the language of colour, contrasts, and painterly materiality, thereby creating a durable information landscape. The conclusion is that a painting may be understood as a specific type of visual document that preserves the intensity of the original experience and serves as a tool for profound cognition of the world.

Research limitations: The presentation is based on individual artistic practice and sensory autoethnography, which gives the conclusions an interpretative and idiographic character.

Originality/value: The value of the paper lies in integrating information science with Merleau-Ponty's phenomenology of perception. The work challenges a „disembodied" understanding of data by demonstrating that information emerges through intense bodily participation in space rather than through static observation.

Keywords: clouds, embodied experience, information practices, painting, phenomenology of perception, scientific information, tacit knowledge

References:

Arnheim, R. (1978). *Sztuka i percepcja wzrokowa: Psychologia twórczego oka* (J. Mach, tłum.). Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.

Berger, J. (2008). *Sposoby widzenia* (M. Brylska, tłum.). Fundacja Aletheia.

Boden, Z., & Eatough, V. (2014). Understanding more fully: A multimodal hermeneutic-phenomenological approach. *Qualitative Research in Psychology, 11*(2), 160–177. https://doi.org/10.1080/14780887.2013.853854

Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji* (M. Kowalska & J. Migasiński, tłum.). Fundacja Aletheia.

Olsson, M., & Lloyd, A. (2017). Being in place: Embodied information practices. *Information Research, 22*(1). http://InformationR.net/ir/22-1/colis/colis1601.html

Biographical note:

Mirosław Sikorski, dr. habil., professor at the Academy of Fine Arts in Cracow, is a painter born in 1965. He studied at the Cracow Secondary School of Fine Arts (1980–1985) and subsequently at the Faculty of Painting of the Academy of Fine Arts in Cracow (1985–1990). He received his diploma in the studio of Professor Jan Szancenbach, with an additional specialisation in printmaking under Professor Stanisław Wejman. Since 1996, he has been a faculty member at the Faculty of Painting of the Academy of Fine Arts in Cracow. Until 2009, he collaborated in teaching with Professor Jacek Waltoś. He has held the position of Assistant Professor since 2004, and since 2019 has led the First Painting Studio. He has participated in numerous solo and group exhibitions in Poland and abroad. His paintings are often created as series devoted to a particular visual motif or thematic focus.

18
PL

Anna Poduszyńska [PL]
annapoduszynska@gmail.com
Język wystąpienia: polski

Doświadczenie lasu jako fenomen w sztuce współczesnej na przykładzie praktyk własnych oraz wybranych realizacji innych twórców

Cel/teza: Celem wystąpienia jest ukazanie doświadczenia lasu jako źródła informacji estetycznej, rozumianej nie jako komunikat, lecz jako intensywne, wielozmysłowe przeżycie, które może zostać przekształcone w formę malarską. Teza zakłada, że las stanowi przestrzeń umożliwiającą szczególny typ ucieleśnionego doświadczenia, a malarstwo może być sposobem jego interpretacji, utrwalania i ponownego przeżywania. Wystąpienie jest osadzone w perspektywie fenomenologicznej oraz we własnej praktyce artystycznej.

Metody badań: Podstawą referatu jest metoda practice-based research, łącząca własną praktykę malarską z refleksją fenomenologiczną oraz interpretacją wybranych realizacji współczesnych twórców. Materiał badawczy obejmuje cykl prac inspirowanych doświadczeniem lasu oraz refleksję nad procesem twórczym. Kontekst porównawczy stanowią wybrane realizacje Andy'ego Goldsworthy'ego, Roberta Smithsona i Olafura Eliassona, a także inspiracje literackie i popularnonaukowe, dotyczące aktualnych badań nad fenomenem lasu.

Wyniki i wnioski: Analiza wskazuje, że doświadczenie lasu wykracza poza percepcję wzrokową, obejmując wielozmysłowe przeżycie poprzez cielesne zanurzenie w przestrzeni. W praktyce artystycznej osobiste doświadczenie zostaje przekształcone w język koloru, faktury, gestu i kompozycji. Obraz staje się zapisem spotkania z miejscem. Proces malarski ujawnia napięcie między bezpośredniością doświadczenia a koniecznością jego materialnej translacji. Wnioskiem jest uznanie malarstwa za narzędzie badania relacji człowieka ze środowiskiem oraz medium przekazujące informacje estetyczne za pośrednictwem języka sztuki.

Ograniczenia badań: Wystąpienie opiera się częściowo na indywidualnej praktyce twórczej autorki, dlatego przedstawione wnioski mają charakter interpretacyjny.

Zastosowanie praktyczne: Zaprezentowane podejście może znaleźć zastosowanie w edukacji artystycznej, działaniach ekologicznych, terapii przez sztukę oraz interdyscyplinarnych projektach łączących sztukę i środowisko naturalne.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność referatu polega na połączeniu refleksji fenomenologicznej z praktyką malarską oraz potraktowaniu lasu jako aktywnego współtwórcy procesu artystycznego. Wystąpienie ukazuje malarstwo jako formę poznania opartą na doświadczeniu cielesnym i relacji z naturą.

Słowa kluczowe: doświadczenie, fenomenologia, informacja estetyczna, las, malarstwo, percepcja, praktyka artystyczna

Bibliografia:

Dewey, J. (1975). *Sztuka jako doświadczenie*. Ossolineum.
Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji*. Fundacja Aletheia.
Simard, S. (2021). *W poszukiwaniu Matki Drzew. Dowody na inteligencję lasu*. Wydawnictwo Otwarte.
Wohlleben, P. (2016). *Ukryte życie drzew*. Greystone Books.

Biogram:
Anna Poduszyńska – artystka wizualna, malarka, rysowniczka, edukatorka oraz animatorka kultury. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, gdzie w 2005 roku uzyskała dyplom z wyróżnieniem w pracowni prof. Andrzeja Bednarczyka oraz aneks z rysunku w pracowni prof. Jacka Gaja. W 2008 roku ukończyła z wynikiem celującym studia podyplomowe z zakresu edukacji plastycznej. W 2020 roku obroniła doktorat w dyscyplinie sztuki piękne na Wydziale Sztuki UKEN w Krakowie pod kierunkiem prof. Jana Bujnowskiego. Stypendystka KPO dla Kultury. Założycielka Grupy Nieformalnej Fuzje – Sztuka i Edukacja, w ramach której od 2025 roku realizuje oddolne projekty społeczno-kulturalne, pozyskując granty i środki zewnętrzne.

The Experience of the Forest as a Phenomenon in Contemporary Art: Based on One's Own Practices and Selected Works of Other Artists

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The presentation demonstrates the experience of the forest as a source of aesthetic information, understood not as a message, but as an intense, multisensory experience that can be transformed into painterly form. The thesis assumes that the forest constitutes a space enabling a particular type of embodied experience, and that painting may serve as a means of interpreting, preserving, and re-experiencing it. The presentation is grounded in a phenomenological perspective and in the author's own artistic practice.

Approach/methods: The paper is based on the practice-based research method, combining the author's own painting practice with phenomenological reflection and the interpretation of selected works by contemporary artists. The research material includes a series of works inspired by the experience of the forest, as well as reflections on the creative process. The comparative context is provided by selected works of Andy Goldsworthy, Robert Smithson, and Olafur Eliasson, along with literary and popular science inspirations concerning current studies on the phenomenon of the forest.

Results and conclusions: The analysis indicates that the experience of the forest goes beyond visual perception, encompassing a multisensory experience through bodily immersion in space. In artistic practice, personal experience is transformed into the language of colour, texture, gesture, and composition. The painting becomes a record of an encounter with a place. The painting process reveals a tension between the immediacy of experience and the necessity of its material translation. The conclusion recognises painting as a tool for exploring the relationship between human beings and the environment, as well as a medium conveying aesthetic information through the language of art.

Research limitations: The presentation is based partly on the author's individual creative practice; therefore, the conclusions presented are interpretative in nature.

Practical implications: The presented approach may find application in art education, ecological initiatives, art therapy, and interdisciplinary projects combining art and the natural environment.

Originality/value: The originality of the paper lies in combining phenomenological reflection with painting practice and in treating the forest as an active co-creator of the artistic process. The presentation shows painting as a form of knowledge grounded in bodily experience and in the relationship with nature.

Keywords: aesthetic information, artistic practice, experience, forest, painting, perception, phenomenology

References:

Dewey, J. (1975). *Sztuka jako doświadczenie*. Ossolineum.
Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji*. Fundacja Aletheia.
Simard, S. (2021). *W poszukiwaniu Matki Drzew. Dowody na inteligencję lasu*. Wydawnictwo Otwarte.
Wohlleben, P. (2016). *Ukryte życie drzew*. Greystone Books.

Biographical note:

Anna Poduszyńska is a visual artist, painter, draughtswoman, educator, and cultural animator. She graduated from the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Cracow, where she received her diploma with distinction in 2005 from the studio of Professor Andrzej Bednarczyk, with an additional specialisation in drawing under Professor Jacek Gaj. In 2008, she completed postgraduate studies in art education with distinction. In 2020, she was awarded a PhD in Fine Arts at the Faculty of Art of the University of the National Education Commission in Cracow under the supervision of Professor Jan Bujnowski. She is a recipient of the National Recovery and Resilience Plan (KPO) for Culture scholarship. She is the founder of the informal initiative Fusions – Art and Education, through which, since 2025, she has been developing grassroots socio-cultural projects supported by grants and external funding.

19
PL

Rafał Perkowski [PL]
rafal_perkowski@yahoo.fr
Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie | The Dr Józef Babiński Clinical Hospital in Kraków
Sorbonne Université, Paris
Język wystąpienia: polski

Dziecko i otaczający je świat. Fenomenologia i metabolizm informacyjny Antoniego Kępińskiego w psychoterapii

Cel/teza: Przedmiotem wystąpienia będzie przedstawienie specyfiki psychoterapii dzieci oraz próba fenomenologicznego ujęcia relacji terapeutycznej i rozumienia problemów dziecka w świetle koncepcji metabolizmu informacyjnego Antoniego Kępińskiego.

Pierwszym krokiem, jaki często musi wykonać psychoterapeuta rozpoczynający pracę z pacjentem, jest Husserlowskie epoché — zawieszenie własnych sądów, umożliwiające próbę zrozumienia pacjenta oraz spojrzenia na otaczający świat jego oczami. Zadanie to staje się jeszcze bardziej wymagające w przypadku pracy z dzieckiem, gdyż poza różnicą doświadczeń terapeuta spotyka się z osobą znajdującą się na innym etapie rozwoju psychicznego, społecznego i biologicznego.

Antoni Kępiński, który znaczną część swojej refleksji nad „poznaniem chorego" oparł na fenomenologii, wprowadził pojęcie metabolizmu informacyjnego, rozumianego jako nieustanna wymiana informacji między człowiekiem a jego środowiskiem. To właśnie dzięki niej *„moim" staje się nie tylko własny ustrój, ale również otaczający świat, który człowiek w swoisty sposób spostrzega, przeżywa i na który swoiście reaguje* (Kępiński, 1972).

Oryginalna koncepcja Kępińskiego, niekiedy krytykowana za nieuprawnioną ekstrapolację modelu biologicznego na zjawiska społeczne, jest dziś stosunkowo rzadko przywoływana we współczesnej psychiatrii i analizie praktyki klinicznej.

Metody badań: Analiza będzie miała charakter teoretyczno-interpretacyjny, z odniesieniami do praktyki klinicznej.

Wyniki i wnioski: Przewidywanym wynikiem analizy jest ukazanie przydatności koncepcji metabolizmu informacyjnego w rozumieniu wybranych zjawisk występujących w psychoterapii dzieci i młodzieży.

Ograniczenia badań: Analiza będzie ograniczona do wybranych tekstów Kępińskiego i konkretnych przykładów z praktyki klinicznej. Nie będzie stanowiła oceny skuteczności określonej metody psychoterapii ani podstawy do uogólniania wniosków na całą populację dzieci i młodzieży.

Słowa kluczowe: Antoni Kępiński, dziecko, fenomenologia, metabolizm informacyjny, nastolatek, psychoterapia

Bibliografia:
Ceklarz, J. (2021). Poznanie emocjonalne według Antoniego Kępińskiego. *Psychiatria Polska, 55*(1), 197–211. https://doi.org/10.12740/PP/121099
Kępiński, A. (1972). *Rytm życia*. Wydawnictwo Literackie.
Kępiński, A. (1977). *Lęk*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.
Kępiński, A. (1978). *Poznanie chorego*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.
Tylikowska, A. (2003). Obraz doświadczenia indywidualnego w koncepcji Antoniego Kępińskiego. W K. Krzyżewski (Red.), *Doświadczenie indywidualne: Szczególny rodzaj poznania i wyróżniona postać pamięci* (s. 241–272). Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Biogram:
Rafał Perkowski jest psychoterapeutą dzieci i młodzieży. Na co dzień pracuje w Szpitalu Klinicznym im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie. Jest również członkiem zespołu badawczego *Sens, texte, informatique, histoire* na Sorbonne Université w Paryżu, gdzie przygotowuje doktorat z historii nauki.

The Child and the Surrounding World. Phenomenology and Antoni Kępiński's Concept of Information Metabolism in Psychotherapy

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The presentation aims to characterize the specific nature of child psychotherapy and to offer a phenomenological account of the therapeutic relationship and of children's difficulties in the light of Antoni Kępiński's concept of information metabolism.

One of the first steps a psychotherapist often needs to take when beginning work with a patient is the Husserlian epoché — the suspension of the therapist's own judgments — which makes it possible to try to understand the patient and to see the world around them through their eyes. This task becomes even more challenging when working with a child: in addition to differences in experience, the therapist encounters a person at a different stage of psychological, social, and biological development.

Antoni Kępiński, who grounded a significant part of his reflections on the "understanding of the patient" in phenomenology, introduced the concept of information metabolism, understood as a continuous exchange of information between a person and their environment. It is through this exchange that not only one's own organism but also the surrounding world becomes *"mine" — a world that a person perceives, experiences, and responds to in their own particular way* (Kępiński, 1972).

Kępiński's original concept, sometimes criticized for the unwarranted extrapolation of a biological model to social phenomena, is now cited relatively rarely in contemporary psychiatry and analyses of clinical practice.

Approach/methods: The analysis will be theoretical and interpretative, with reference to clinical practice.

Results and conclusions: The anticipated result of the analysis is to demonstrate the usefulness of the concept of information metabolism in understanding selected phenomena occurring in child and adolescent psychotherapy.

Research limitations: The analysis will be limited to selected writings by Kępiński and specific examples from clinical practice. It will neither assess the effectiveness of a particular psychotherapeutic method nor provide a basis for generalizing the conclusions to the entire population of children and adolescents.

Keywords: adolescent, Antoni Kępiński, child, information metabolism, phenomenology, psychotherapy

References:
Ceklarz, J. (2021). Poznanie emocjonalne według Antoniego Kępińskiego. *Psychiatria Polska, 55*(1), 197–211. https://doi.org/10.12740/PP/121099
Kępiński, A. (1972). *Rytm życia*. Wydawnictwo Literackie.
Kępiński, A. (1977). *Lęk*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.
Kępiński, A. (1978). *Poznanie chorego*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.
Tylikowska, A. (2003). Obraz doświadczenia indywidualnego w koncepcji Antoniego Kępińskiego. In K. Krzyżewski (Ed.), *Doświadczenie indywidualne: Szczególny rodzaj poznania i wyróżniona postać pamięci* (pp. 241–272). Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Biographical note:

Rafał Perkowski is a psychotherapist specializing in work with children and adolescents. He works at the Dr. Józef Babiński Clinical Hospital in Kraków. He is also a member of the *Sens, texte, informatique, histoire* research team at Sorbonne Université in Paris, where he is pursuing a PhD in the history of science.

CZĘŚĆ IV · PART IV

Sesja C: Artefakt, tekst, obraz: konstytucja sensu

Session C: Artefact, Text, Image: The Constitution of Meaning

20
PL

Seweryn Puchała [PL]
seweryn.puchala@upjp2.edu.pl
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie | The Pontifical University of John Paul II in Krakow
Język wystąpienia: polski

Fenomenologia obrazu – pomiędzy studium a punctum fotografii

Cel/teza: Celem referatu jest fenomenologiczna reinterpretacja kategorii *studium* i *punctum* opisanych przez Rolanda Barthes'a oraz próba odpowiedzi na pytanie, czy w epoce obrazów generowanych algorytmicznie fotografia może nadal pełnić funkcję wiarygodnego nośnika wiedzy o rzeczywistości. Punktem wyjścia jest teza, że zarówno *studium*, rozumiane jako kulturowo uwarunkowany sposób odczytywania obrazu, jak i *punctum*, czyli jednostkowe doświadczenie afektywnego „ukłucia", nie mają charakteru uniwersalnego ani obiektywnego, lecz konstytuują się w doświadczeniu odbiorcy, pozostając zależne od jego kompetencji interpretacyjnych, pamięci kulturowej oraz społecznych mechanizmów interpretacji obrazu. Perspektywa fenomenologiczna odwołuje się do Husserlowskiego rozumienia intencjonalności świadomości oraz do koncepcji percepcji jako doświadczenia ucieleśnionego rozwijanej przez Maurice'a Merleau-Ponty'ego. W tym ujęciu fotografia analizowana jest nie jako autonomiczny znak, lecz jako obraz konstytuujący się w doświadczeniu odbiorcy.

Metody badań: Referat opiera się na analizie hermeneutycznej i fenomenologicznej wybranych teorii fotografii oraz obrazu. Perspektywę teoretyczną stanowią przede wszystkim refleksje Rolanda Barthes'a zawarte w *Świetle obrazu* (*Camera Lucida)*, koncepcja komunikatów wizualnych Umberta Eco, teoria aparatu Viléma Flussera oraz wybrane koncepcje kultury obrazu rozwijane przez W. J. T. Mitchella i Susan Sontag. Rozważania zostaną zilustrowane interpretacją wybranych fotografii oraz obrazów generowanych przez sztuczną inteligencję jako przykładów współczesnych przemian statusu obrazu.

Wyniki i wnioski: Przeprowadzona analiza wskazuje, że zarówno *studium*, jak i *punctum* są kategoriami zależnymi od doświadczenia odbiorcy, jego kompetencji interpretacyjnych oraz kulturowych kodów percepcji. Fotografia nie funkcjonuje zatem jako neutralny zapis rzeczywistości, lecz jako przestrzeń negocjowania znaczeń. Rozwój obrazów generowanych przez sztuczną inteligencję dodatkowo osłabia epistemologiczny status *studium*, ponieważ kulturowe odczytanie obrazu przestaje gwarantować jego referencyjność wobec rzeczywistości. Jednocześnie doświadczenie *punctum* ujawnia swój fenomenologiczny charakter, gdyż nie wynika z ontologicznego statusu obrazu, lecz z relacji pomiędzy obrazem a świadomością odbiorcy. Referat wskazuje tym samym na konieczność redefinicji współczesnego podejścia do fotografii jako obiektywnego zapisu rzeczywistości oraz krytycznej refleksji nad statusem obrazów generowanych cyfrowo, mylnie określanych mianem fotografii.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność referatu polega na połączeniu fenomenologii percepcji z teorią fotografii oraz refleksją nad obrazami generowanymi przez sztuczną inteligencję. Zaproponowane ujęcie pozwala ponownie odczytać kategorie *studium* i *punctum* jako elementy konstytuujące się w doświadczeniu odbiorcy, a nie jako uniwersalne właściwości obrazu.

Słowa kluczowe: fenomenologia obrazu, fotografia, punctum, studium, sztuczna inteligencja

Bibliografia:
Barthes, R. (2020). *Światło obrazu. Uwagi o fotografii*. Wydawnictwo Aletheia.
Flusser, V. (2015). *Ku filozofii fotografii*. Wydawnictwo Aletheia.

Merleau-Ponty, M. (1964). *Eye and mind*. In J. M. Edie (Ed.), *The primacy of perception and other essays on phenomenological psychology, the philosophy of art, history and politics* (pp. 159–190). Northwestern University Press.
Mitchell, W. J. T. (1995). *Picture theory: Essays on verbal and visual representation*. University of Chicago Press.
Sartre, J.-P. (2004). *The imaginary: A phenomenological psychology of the imagination* (J. Webber, Trans.; A. Elkaïm-Sartre, Rev. & Hist. Introd.). Routledge.

Biogram:
Seweryn Puchała – doktor sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki; adiunkt w Katedrze Komunikacji Społecznej i Promocji Idei na Wydziale Nauk o Komunikacji Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Absolwent Instytutu Twórczej Fotografii Uniwersytetu Śląskiego w Opawie (Czechy), Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się problematyką komunikacji wizualnej, semiologii obrazu, fotografii oraz relacji między sztuką, projektowaniem i wiarą. W pracy badawczej koncentruje się na zagadnieniach komunikacji społecznej i kultury wizualnej. Od 2013 roku ksiądz w Kościele rzymskokatolickim. ORCID: 0000-0002-4185-610X

Phenomenology of the Image: Between the *Studium* and the *Punctum* of Photography

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The purpose of this paper is to offer a phenomenological reinterpretation of Roland Barthes' categories of *studium* and *punctum* and to examine whether photography can still function as a reliable medium of knowledge about reality in the age of algorithmically generated images. The paper argues that neither *studium*, understood as the culturally conditioned mode of reading an image, nor *punctum*, conceived as the individual affective experience of being „pierced" by an image, should be regarded as universal or objective categories. Rather, both are constituted within the viewer's lived experience and depend on interpretative competence, cultural memory, and socially mediated practices of image interpretation. The phenomenological perspective draws on Edmund Husserl's concept of the intentionality of consciousness and Maurice Merleau-Ponty's understanding of perception as embodied experience. From this perspective, photography is approached not as an autonomous sign but as an image whose meaning is constituted in the experience of the viewer.

Approach/methods: The paper employs a hermeneutic and phenomenological analysis of selected theories of photography and visual representation. Its theoretical framework is based primarily on Roland Barthes' *Camera Lucida*, Umberto Eco's theory of visual communication, Vilém Flusser's philosophy of the photographic apparatus, and selected concepts of visual culture developed by W. J. T. Mitchell and Susan Sontag. The theoretical discussion is complemented by interpretations of selected photographic images and AI-generated visual content as examples of the contemporary transformation of the image's epistemological and representational status.

Results and conclusions: The analysis demonstrates that both *studium* and *punctum* are shaped by the viewer's lived experience, interpretative competence, and culturally conditioned modes of perception. Consequently, photography cannot be understood as a neutral record of reality but rather as a site where meaning is continuously negotiated. The emergence of AI-generated imagery further weakens the epistemological status of *studium*, since the cultural readability of an image no longer guarantees its referential relationship to reality. At the same time, *punctum* reveals its genuinely phenomenological character, as it arises not from the ontological status of the image itself but from

the relationship between the image and the viewer's consciousness. The paper therefore argues for a redefinition of photography's status as an objective representation of reality and for a critical reconsideration of digitally generated images, which are frequently but misleadingly described as photographs.

Originality/value: The originality of the paper lies in combining phenomenology of perception with theories of photography and contemporary debates on AI-generated imagery. This approach makes it possible to reinterpret *studium* and *punctum* as categories constituted through the viewer's lived experience rather than as universal properties inherent in photographic images.

Keywords: AI, image phenomenology, photography, punctum, studium

References:

Barthes, R. (2020). *Światło obrazu. Uwagi o fotografii*. Wydawnictwo Aletheia.

Flusser, V. (2015). *Ku filozofii fotografii*. Wydawnictwo Aletheia.

Merleau-Ponty, M. (1964). *Eye and mind*. In J. M. Edie (Ed.), *The primacy of perception and other essays on phenomenological psychology, the philosophy of art, history and politics* (pp. 159–190). Northwestern University Press.

Mitchell, W. J. T. (1995). *Picture theory: Essays on verbal and visual representation*. University of Chicago Press.

Sartre, J.-P. (2004). *The imaginary: A phenomenological psychology of the imagination* (J. Webber, Trans.; A. Elkaïm-Sartre, Rev. & Hist. Introd.). Routledge.

Biographical note:

Seweryn Puchała holds a PhD in Art in the discipline of Fine Arts and Art Conservation. He is an Assistant Professor in the Department of Media and Social Communication, Faculty of Communication Sciences, The Pontifical University of John Paul II in Krakow. He graduated from the Institute of Creative Photography at Silesian University in Opava (Czech Republic), the Academy of Fine Arts in Krakow, The Pontifical University of John Paul II in Krakow, and Jagiellonian University. His research interests include visual communication, the semiology of images, photography, and the relationships between art, design, and faith. His current research focuses on social communication and visual culture. Since 2013, he has been an ordained priest of the Roman Catholic Church. ORCID: 0000-0002-4185-610X

21
EN

Patryk Lichota [EN]
patryk.lichota@amu.edu.pl
Katedra Teatru i Sztuki Mediów | Institute of Theatre and Media Arts
Wydział Antropologii i Kulturoznawstwa | Faculty of Anthropology and Cultural Studies
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | Adam Mickiewicz University, Poznań
Language of the presentation: English

Agential Cut Inside the Cell. NanoPlanet as an Artistic Research Instrument in Oncological Imaging

Purpose/thesis: The article proposes a methodology of treating immersive art as a fully-fledged research apparatus in medical sciences. The VR environment does not function as illustration or communication of results, but as a symbiotic research method generating knowledge that standard instruments could not produce. The thesis is tested on the installation NanoPlanet (premiere: Black Box Teater, Oslo, March 2026; in collaboration with the Centre for Cancer Cell Reprogramming, University of Oslo), in which confocal micrographs of cancer cells have been transformed into a VR-explorable landscape covered with textures derived from butoh dance recordings. The emphasis is placed on practice as research (Nelson 2022) cross-read with Karen Barad's diffractive methodology in its current reception (Fox & Alldred 2023; Riedler 2025), and with the Modifications of R current (Walton 2024), which formalises VR as an intra-active field.

Approach/methods: A diffractive analysis of the author's own artistic-research practice. Diffraction, in contrast to reflection, does not seek a mirror image of science in art – it traces the interference pattern of three waves overlapping within the HMD apparatus: (1) the wave of scientific data (confocal microscopy), (2) the choreographic wave (butoh – somatic memory of crisis and disintegration), (3) the technological wave (Unreal Engine / HMD – light algorithms, particle physics, the agency of code). Four agential cuts (Barad) – microscope → data conversion → butoh texture → the body of the recipient – are analysed in terms of: what becomes observed, what becomes observing, what disappears, what gains visibility.

Results and conclusions: The 'cancer cell' that the recipient recognises in the goggles is not a representation of an object pre-existing in the laboratory – it is a new epistemic object, produced in the encounter of microscopic data, butoh choreography, and the viewer's presence within the VR environment. The central methodological finding is the translation of microscopic data into an immersive environment: the image is not enlarged, but deepened – through the spatial generation of landscape, the sonification of colour markers (each with its own sound trajectory modulated by the viewer's position), and interactivity. This reveals relations and dynamics inaccessible to 2D microscopy and, at the same time, renders visible the limits of the apparatus itself – imaging noise, segmentation artefacts, resolution constraints – opening a new vocabulary for the 'extended display' and the 'embodied spatial screen'. The article proposes four criteria of an artistic cognitive instrument: fidelity to the structure of source data, the disclosure of aspects inaccessible by standard means, replicability of method, and dual validation – aesthetic and scientific.

Research limitations: The text draws on a single case study of the author's own practice, which calls for caution in generalisation. Full validation requires further consultation with the oncological team and reception studies.

Practical implications: A methodological proposal for art–science projects in biomedical imaging; a framework for socialising oncological data while preserving their structure; a rationale for reconfiguring the metaphorics of illness from 'enemy' to 'topology'.

Originality/value: The text joins practice as research with diffractive methodology in the field of biomedical imaging – a crossing not yet systematically addressed – introducing the concept of the artistic cognitive instrument. It engages transversally with three thematic blocks of the conference: experiencing information (B), medical imaging and the visibility of the invisible (F), and artistic strategies of working with data (E).

Keywords: agential cut, artistic cognitive instrument, biomedical imaging, diffractive methodology, NanoPlanet, practice as research, virtual reality

References:

Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.

Fox, N. J., & Alldred, P. (2023). Applied research, diffractive methodology, and the research-assemblage: Challenges and opportunities. *Methodological Innovations*, 16(2), 109–122. https://doi.org/10.1177/13607804211029978

Nelson, R. (2022). *Practice as research in the arts (and beyond): Principles, processes, contexts, achievements* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.

Park, S. (2025). Artworks as agential forces: A new materialist discourse on artistic agency. *Arte, Individuo y Sociedad*, 37(1). https://doi.org/10.5209/aris.92822

Riedler, M. (2025). Intra-active pedagogy: Diffractive approaches in arts-based research. *Journal of Artistic Research*, 18(1), 45–63.

Walton, S. (2024). Modifications of R: Virtual reality as intra-active field. *Leonardo*, 57(3), 212–219.

Biographical note:

Patryk Lichota – PhD in the Arts, Assistant Professor at the Department of Theatre and Media Arts, Adam Mickiewicz University in Poznań, and member of the UAM HAT Center research group. Composer, multimedia artist, and curator. Co-organiser of the Audio Drama Festival and artistic director of the FRIV Improvised Music Festival. His practice combines sound art, performance, motion capture, and immersive technologies (VR, AR). Author of *Trumna VR* (2026), *BEELOCATION*, *Datafixation* (Ars Electronica 2022), *MAY TOWN* (Schaubühne Lindenfels) and co-creator of *NanoPlanet* (Black Box teater Oslo, 2026). Visegrad Fund fellow at National Tsing Hua University, Taiwan. Author of two monographs: *Traditions of Noise in Sound Art* (2015) and *Transpositions of Presence in Media Art: From Telekinesis to Telepresence* (2020). His research focuses on virtual reality, telepresence, sonification, and new media theory.

Cięcie agencjalne w komórce. NanoPlanet jako artystyczny instrument badawczy w obrazowaniu onkologicznym

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Zaproponowano metodologię traktowania sztuki immersyjnej jako pełnoprawnej aparatury badawczej w naukach medycznych. Środowisko VR nie pełni roli ilustracji ani komunikacji wyników, lecz funkcjonuje jako symbiotyczna metoda badawcza generująca wiedzę, której nie wytworzyłyby instrumenty standardowe. Tezę testuje na instalacji NanoPlanet (premiera: Black Box Teater, Oslo, marzec 2026; współpraca z Centre for Cancer Cell Reprogramming UiO), w której mikrografie konfokalne komórek nowotworowych zostały przetworzone w eksplorowalny w VR krajobraz pokryty teksturami z nagrań tańca butoh. Nacisk położony jest na practice as research (Nelson 2022) skrzyżowane z dyfrakcyjną metodologią Karen Barad w aktualnej recepcji (Fox & Alldred 2023; Riedler 2025) oraz z nurtem Modifications of R (Walton 2024), formalizującym VR jako pole intra-aktywne.

Metody badań: Analiza dyfrakcyjna własnej praktyki artystyczno-badawczej jako wzoru interferencyjnego trzech fal nakładających się w aparaturze HMD: (1) fali danych naukowych (mikrografia konfokalna), (2) fali choreograficznej (butoh – somatyczna pamięć kryzysu i rozpadu), (3) fali technologicznej (Unreal Engine / HMD – algorytmy światła, fizyka cząsteczek, sprawczość kodu). Cztery cięcia agencjalne (Barad) – mikroskop → konwersja danych → tekstura butoh → ciało odbiorcy – analizowane są pod kątem: co staje się obserwowane, co obserwujące, co znika, co zyskuje widzialność.

Wyniki i wnioski: „Komórka nowotworowa", którą odbiorca rozpoznaje w goglach, nie jest odwzorowaniem obiektu istniejącego wcześniej w laboratorium – jest nowym przedmiotem epistemicznym, wytwarzanym w spotkaniu danych mikroskopowych, choreografii butoh i obecności widza w środowisku VR. Centralnym wnioskiem metodologicznym jest translacja danych mikroskopowych w środowisko immersyjne: zdjęcie nie zostaje powiększone, lecz pogłębione – przez przestrzenne generowanie krajobrazu, sonifikację barwnych markerów i interaktywność. Ujawnia to relacje i dynamiki niedostępne mikrografii 2D, otwierając nowy język opisu „rozszerzonego wyświetlacza" i „ucieleśnionego ekranu przestrzennego". Artykuł proponuje cztery kryteria artystycznego instrumentu poznawczego: wierność strukturze danych, odsłanianie aspektów niedostępnych standardowo, replikowalność metody oraz podwójna walidacja – estetyczna i naukowa.

Ograniczenia badań: Tekst opiera się na pojedynczym studium własnej praktyki – wymaga to ostrożności w generalizacji. Pełna walidacja wymaga dalszych konsultacji z zespołem onkologicznym i badań recepcji.

Zastosowanie praktyczne: Propozycja metodologiczna dla projektów art–science w obrazowaniu biomedycznym; rama dla uspołeczniania danych onkologicznych z zachowaniem ich struktury; przesłanka do rekonfiguracji metaforyki choroby z „nieprzyjaciela" w „topologię".

Oryginalność/wartość poznawcza: Tekst łączy practice as research z dyfrakcyjną metodologią w polu obrazowania biomedycznego – skrzyżowanie dotąd nieopracowane – wprowadzając pojęcie artystycznego instrumentu poznawczego. Wpisuje się przekrojowo w trzy bloki problemowe konferencji: doświadczanie informacji (B), obrazowanie medyczne i widzialność niewidzialnego (F) oraz artystyczne strategie pracy z danymi (E).

Słowa kluczowe: artystyczny instrument poznawczy, cięcie agencjalne, dyfrakcyjna metodologia, NanoPlanet, obrazowanie biomedyczne, practice as research, wirtualna rzeczywistość

Bibliografia:

Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.

Fox, N. J., & Alldred, P. (2023). Applied research, diffractive methodology, and the research-assemblage: Challenges and opportunities. *Methodological Innovations*, 16(2), 109–122. https://doi.org/10.1177/13607804211029978

Nelson, R. (2022). *Practice as research in the arts (and beyond): Principles, processes, contexts, achievements* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.

Park, S. (2025). Artworks as agential forces: A new materialist discourse on artistic agency. *Arte, Individuo y Sociedad*, 37(1). https://doi.org/10.5209/aris.92822

Riedler, M. (2025). Intra-active pedagogy: Diffractive approaches in arts-based research. *Journal of Artistic Research*, 18(1), 45–63.

Walton, S. (2024). Modifications of R: Virtual reality as intra-active field. *Leonardo*, 57(3), 212–219.

Biogram:

Patryk Lichota – doktor sztuk muzycznych, adiunkt w Katedrze Teatru i Sztuki Mediów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek grupy badawczej UAM HAT Center. Kompozytor, artysta

multimedialny i kurator. Współorganizator Festiwalu Słuchowisk oraz dyrektor artystyczny FRIV Improvised Music Festival. Jego praktyka łączy sztukę dźwięku, performans, *motion capture* i technologie immersyjne (VR, AR). Autor projektów *Trumna VR* (2026), *BEELOCATION*, *Datafixation* (Ars Electronica 2022), *MAY TOWN* (Schaubühne Lindenfels) oraz współtwórca instalacji *NanoPlanet* (Black Box Teater, Oslo, 2026). Stypendysta Funduszu Wyszehradzkiego (National Tsing Hua University, Tajwan). Autor dwóch monografii: *Tradycje hałasu w sound art* (2015) oraz *Transpozycje obecności w sztuce mediów. Od telekinezy do teleobecności* (2020). Jego badania koncentrują się na wirtualnej rzeczywistości, *telepresence*, sonifikacji i teorii nowych mediów.

22
PL

Anna Folta-Rusin [PL]
anna.folta-rusin@uj.edu.pl
Zakład Lingwistyki Komputerowej | Department of Computational Linguistics
Instytut Studiów Informacyjnych | Institute of Information Studies
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Język wystąpienia: polski

„Całe moje doświadczenie estetyczne będzie odtąd doświadczeniem kogoś, kto poznał malarstwo [Witolda Wojtkiewicza]". Artystyczna recepcja twórczości malarza w świetle refleksji Maurice'a Merleau-Ponty'ego

Cel/teza: Celem jest analiza recepcji twórczości Witolda Wojtkiewicza w literaturze współczesnej z perspektywy fenomenologii widzenia Maurice'a Merleau-Ponty'ego. Artykuł wychodzi z założenia, że literackie odniesienia do malarstwa Wojtkiewicza stanowią formę ucieleśnionej recepcji, rozumianej jako wtórna artykulacja konstytutywnego doświadczenia widzenia. Przyjęta perspektywa zakłada, iż obrazy Wojtkiewicza funkcjonują jako wydarzenia percepcyjne, które zostają zapisane w ciele i pamięci, umożliwiając dostęp do aspektów rzeczywistości niedostępnych w innych formach doświadczenia. Recepcja literacka zostaje ujęta jako proces uwewnętrzniania logiki widzenia, deformacji i afektywnego napięcia, który dotychczas nie był przedmiotem systematycznych analiz. Analizie poddane zostaną utwory Romana Jaworskiego i André Gide'a, a także teksty Wisławy Szymborskiej, Tadeusza Różewicza, Jerzego Wolffa, Jerzego Ficowskiego oraz Piotra Pazińskiego. Autorzy ci, reprezentujący różne poetyki, podejmują dialog z malarstwem Wojtkiewicza nie poprzez prostą ekfrazę, lecz poprzez uwewnętrznienie jego logiki widzenia, deformacji i afektywnego napięcia.

Metody badań: Badania mają charakter jakościowy i interpretacyjny. Zastosowano analizę porównawczą tekstów literackich oraz analityczną lekturę pism Maurice'a Merleau-Ponty'ego (*Fenomenologia percepcji*, *Oko i umysł: szkice o malarstwie*, *Widzialne i niewidzialne*). Metodologia łączy narzędzia badań intermedialnych, fenomenologii percepcji oraz teorii recepcji sztuki.

Wyniki i wnioski: Analiza ma na celu wykazanie, że w obrębie badanych tekstów literackich malarstwo Wojtkiewicza funkcjonuje jako trwały horyzont sensu, który organizuje doświadczenie cielesności, pamięci, dzieciństwa i egzystencji. Literatura nie tyle opisuje obrazy, ile przejmuje ich sposób widzenia świata, ujawniając napięcia między widzialnym i niewidzialnym.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność artykułu polega na fenomenologicznym przedefiniowaniu literackiej recepcji malarstwa Witolda Wojtkiewicza jako formy ucieleśnionego doświadczenia, a nie praktyki opisowej czy intertekstualnej. Zastosowanie fenomenologii widzenia Maurice'a Merleau-Ponty'ego – w szczególności kategorii rozwijanych w *Fenomenologii percepcji*, *Oku i umyśle* oraz *Widzialnym i niewidzialnym* –pozwala przesunąć punkt ciężkości z ikonografii i problematyki wpływu na konstytutywną rolę obrazu w kształtowaniu sposobów percepcji, które następnie podlegają artykulacji literackiej. Artykuł wnosi nowe rozpoznanie do badań nad twórczością Wojtkiewicza, ukazując jego obrazy jako trwałe struktury percepcyjne organizujące literackie doświadczenie cielesności, pamięci, dzieciństwa i egzystencji w obrębie różnych poetyk współczesnych.

Słowa kluczowe: cielesność, doświadczenie estetyczne, malarstwo, mocne obrazy, recepcja, reprezentacja, widzenie, Witold Wojtkiewicz

Bibliografia:

Boehm, G. (Ed.). (2006). *O obrazach i widzeniu. Antologia tekstów* (M. Łukasiewicz & A. Pieczyńska-Sulik, tłum.). Universitas.

Didi-Huberman, G. (2011). *Przed obrazem. Pytanie o cele historii sztuki* (B. Brzezicka, tłum.). Słowo/obraz terytoria.

Merleau-Ponty, M. (1996). *Oko i umysł. Szkice o malarstwie* (E. Bieńkowska, tłum.). Słowo/obraz terytoria.

Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji* (M. Kowalska & J. Migasiński, tłum.). Fundacja Aletheia.

Merleau-Ponty, M. (1996). *Widzialne i niewidzialne* (J. Migasiński, M. Kowalska, R. Lis, & I. Lorenc, tłum.). Fundacja Aletheia.

Biogram:

Anna Folta-Rusin – literaturoznawczyni, komparatystka, adiunkt w Zakładzie Lingwistyki Komputerowej Instytutu Studiów Informacyjnych WZKIS UJ. Zajmuje się związkami literatury i obrazu, kulturą wizualną, bada literaturę współczesną. Autorka monografii Twarz i ciało książki. Wizualne manifestacje tekstów a problemy interpretacji (2020). Współredaktorka, wraz z prof. dr hab. Andrzejem Hejmejem, tomu *„Drobiny, odpryski, resztki"... Formy diafaniczne* (2024). Publikowała w czasopismach: *Quart, Ruch Literacki, Tekstualia, Śląskie Studia Polonistyczne, Zeszyty Artystyczne* oraz w serii monografii *Horyzonty Informacji*.

„From now on, my entire aesthetic experience will be that of someone who has encountered [Witold Wojtkiewicz's] paintings": An Artistic Interpretation of the Painter's Work in Light of Maurice Merleau-Ponty's Reflections

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The purpose of the article is to analyse the reception of Witold Wojtkiewicz's artistic work in contemporary literature from the perspective of Maurice MerleauPonty's phenomenology of vision. The article proceeds from the assumption that literary references to Wojtkiewicz's painting constitute a form of embodied reception, understood as a secondary articulation of a constitutive experience of seeing. This perspective assumes that Wojtkiewicz's images function as perceptual events that are inscribed in the body and memory, granting access to aspects of reality unavailable through other forms of experience. Literary reception is therefore conceptualised as a process of internalising a specific logic of vision, deformation, and affective tension–one that has not yet been subjected to systematic scholarly analysis. The study examines works by Roman Jaworski and André Gide, as well as texts by Wisława Szymborska, Tadeusz Różewicz, Jerzy Wolff, Jerzy Ficowski, and Piotr Paziński. Representing diverse poetic traditions, these authors engage in a dialogue with Wojtkiewicz's painting not by means of direct visual representation, but through the internalisation of his distinctive mode of seeing, marked by deformation and affective intensity.

Approach/methods: The research adopts a qualitative and interpretative approach. It employs comparative analysis of selected literary texts and an analytical reading of Maurice MerleauPonty's philosophical writings (Phenomenology of Perception, Eye and Mind: Essays on Painting, The Visible and the Invisible). The methodological framework combines tools drawn from intermedial studies, phenomenology of perception, and theories of art reception.

Results and conclusions: The analysis seeks to demonstrate that, within the examined literary works, Wojtkiewicz's painting functions as a lasting horizon of meaning that organises experiences of corporeality, memory, childhood, and existence. Rather than describing individual artworks, literature appropriates their mode of vision, revealing tensions between the visible and the invisible.

The article concludes that literary writing operates as a space of secondary, yet creatively productive articulation of an experience of seeing whose primary source remains painting.

Originality/value: The originality of the article lies in its phenomenological reconceptualisation of the literary reception of Witold Wojtkiewicz's painting as a form of embodied experience rather than a descriptive or intertextual practice. By applying Maurice MerleauPonty's phenomenology of vision–particularly the categories developed in Phenomenology of Perception, Eye and Mind, and The Visible and the Invisible–the study shifts the analytical focus from iconography and questions of influence to the constitutive role of the image in shaping modes of perception that are subsequently articulated in literary language. The article offers a new contribution to research on Wojtkiewicz's work by interpreting his paintings as enduring perceptual structures that organise literary experiences of corporeality, memory, childhood, and existential reflection across diverse contemporary poetics.

Keywords: aesthetic experience, corporeality, painting, reception, representation, strong images, vision, Witold Wojtkiewicz

References:

Boehm, G. (Ed.). (2006). *O obrazach i widzeniu. Antologia tekstów* (M. Łukasiewicz & A. Pieczyńska-Sulik, tłum.). Universitas.

Didi-Huberman, G. (2011). *Przed obrazem. Pytanie o cele historii sztuki* (B. Brzezicka, tłum.). Słowo/obraz terytoria.

Merleau-Ponty, M. (1996). *Oko i umysł. Szkice o malarstwie* (E. Bieńkowska, tłum.). Słowo/obraz terytoria.

Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji* (M. Kowalska & J. Migasiński, tłum.). Fundacja Aletheia.

Merleau-Ponty, M. (1996). *Widzialne i niewidzialne* (J. Migasiński, M. Kowalska, R. Lis, & I. Lorenc, tłum.). Fundacja Aletheia.

Biographical note:

Anna Folta-Rusin is a literary scholar, comparatist, and Assistant Professor in the Department of Computational Linguistics at the Institute of Information Studies, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University. Her research focuses on the relationships between literature and the visual arts, visual culture, and contemporary literature. She is the author of the monograph *Twarz i ciało książki. Wizualne manifestacje tekstów a problemy interpretacji* [*The Face and Body of the Book: Visual Manifestations of Texts and the Problems of Interpretation*] (2020). Together with Professor Andrzej Hejmej, she co-edited the volume *„Drobiny, odpryski, resztki"... Formy diafaniczne* [*„Fragments, Splinters, Remnants"... Diaphanous Forms*] (2024). Her work has been published in the journals *Quart*, *Ruch Literacki*, *Tekstualia*, *Śląskie Studia Polonistyczne*, *Zeszyty Artystyczne*, and *Horyzonty Informacji*.

23
EN

Elżbieta Chrzanowska-Kluczewska [EN]
elzbieta.chrzanowska-kluczewska@uj.edu.pl
Instytut Filologii Angielskiej | Institute of English Studies
Uniwersytet Jagielloński, emerita | Jagiellonian University, Professor Emerita
Language of the presentation: English

Transmedial Presence of Verbal Texts in Urban Settings. A Synergy of Informativity and Emotivity

Purpose: In the spirit of cognitive semiotics, defined as the transdisciplinary, conceptual-empirical study of meaning, mind and communication, my presentation (based on a corpus of inscriptions gathered from many international locations) raises the issue of the interplay of informativity and emotional load contained in verbal texts immersed in public settings.

Approach/methods: From the semiotic viewpoint, architectonic structures and the surrounding public spaces can be seen as texts to be read and interpreted within proper historical, social and cultural contexts. They are almost always multimodal, polysemiotic texts whose content becomes complemented with pictorial elements (paintings, sculptures), written or oral language and, on occasion, music.

I intend to focus specifically on the presence of verbal texts on architectural carriers and within urban space. The function of written inserts, inscriptions, signboards, tablets, posters, banners, graffiti, etc. are multifarious. They range from informational and explanatory, to devotional, to political–critical, to – in the end – creative, specifically as street art and graffiti of resistance (Stampoulidis, 2019) or artistic critical games played by conceptual and post-modern artists (Kalyva, 2016).

Results and conclusions: From a linguistic perspective the above-mentioned mini-verbal texts can be characterised by a different degree of informativity: 1) first order – trivial, highly probable/expected texts, 2) second order– texts from which we acquire new information, of standard quality, 3) third order informativity – unusual, disturbing texts calling for a heightened processing effort (de Beaugrande & Dressler, 1990). In most cases such polysemiotic texts possess also a varying emotional load. While linguistic emotivity can appear on each level of language analysis (phonetics, morphology, lexicon, syntax, graphic form), urban emotivity is related to a psychological reception of architecture and public space by their users, which becomes a phenomenological issue.

Originality/value: The synergy in which a verbal message becomes united with its non-verbal context (architectonic, spatial, social) and especially the issue of the (in)separability of information from an emotional load in polysemiotic texts still awaits more extensive research within transmedial studies.

Keywords: architecture, cognitive semiotics, emotivity, informativity, public space, synergy, transmediality

References:

de Beaugrande, R.-A., & Dressler, W.U. (1990). *Introduction to text linguistics*. Longman.

Chrzanowska-Kluczewska, E. (2024). Transmedial presence of verbal texts in architecture and public space. Between informativity and emotivity. *Cognition, Communication, Discourse*, 2024(29), 7-24. https://doi.org/10.1037/edu0000946.

Kalyva, E. (2016). *Images and text in Conceptual Art. Critical operations in context*. Palgrave MacMillan.

Pérez-Izaguirre, E., & Liñero Reglero, A.M. (2024). What can graffiti tell us about emotions and motivation? *Trends in Psychology*, 2024(32), 84-99.

Stampoulidis, G. (2019). Stories of resistance in Greek street art: A cognitive-semiotic approach. *Public Journal of Semiotics*, 8(2), 29-48.

Biographical note:
Elżbieta Chrzanowska-Kluczewska is a linguist, professor emerita affiliated with the Institute of English Studies at the Jagiellonian University in Krakow, Poland. Her main areas of interest cover literary semantics, stylistics, poetics, philosophy of language, and artistic semiotics (specifically transmedial relations between natural language, the fine arts and architecture), on which subjects she has published extensively in acknowledged periodicals and collective volumes in Poland and abroad. Her monographs include *Language-Games: Pro and Against* (2004) and *Much More than Metaphor. Master Tropes of Artistic Language and Imagination* (2013); she also co-edited collected monographs, inter alia *Language – Literature – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface* (with O. Vorobyova, 2017).
ORCID: 0000-0002-0908-1711

Transmedialna obecność tekstów werbalnych w przestrzeni miejskiej. Synergia informatywności i emotywności

Język wystąpienia: angielski

Cel: W duchu semiotyki kognitywnej, definiowanej jako transdyscyplinarne, konceptualno-empiryczne studia nad znaczeniem, umysłem i komunikacją, moja prezentacja (oparta na korpusie inskrypcji zgromadzonych z wielu międzynarodowych lokacji) podnosi problem przenikania się informatywności oraz ładunku emocjonalnego w tekstach werbalnych zanurzonych w przestrzeni publicznej.

Metody badań: Z semiotycznego punktu widzenia, struktury architektoniczne oraz otaczająca je przestrzeń miejska mogą być uznane za teksty, które należy odczytywać i interpretować w odpowiednim kontekście historycznym, społecznym i kulturowym. Są to prawie zawsze teksty multimodalne, polisemiotyczne, których zawartość uzupełniana jest elementami wizualnymi (malarstwo, rzeźba), językiem pisanym lub mówionym oraz niekiedy muzyką.

W prezentacji zamierzam skoncentrować się na obecności tekstów werbalnych na nośnikach architektonicznych oraz rozmieszczonych w przestrzeni miejskiej. Funkcje takich wstawek tekstowych, inskrypcji, szyldów, tablic, afiszy, banerów, graffiti itd. są różnorodne: od informacyjnych i wyjaśniających, poprzez dewocyjne, polityczno-krytyczne, do kreatywnych, w szczególności jako sztuka uliczna czy graffiti sprzeciwu (Stampoulidis, 2019) lub jako artystyczne gry krytyczne artystów konceptualnych czy post-modernistycznych (Kalyva, 2016).

Wyniki i wnioski: Z perspektywy językoznawczej wyżej wymienione mini-teksty werbalne charakteryzują się różnym stopniem informatywności: 1) pierwszego rzędu – teksty trywialne, wysoce prawdopodobne/oczekiwane, 2) drugiego rzędu – teksty o jakości standardowej, przekazujące nową, pożądaną informację, 3) trzeciego rzędu – teksty niezwykłe, czasem niepokojące, wymagające podwyższonego wysiłku w przetwarzaniu informacji (de Beaugrande & Dressler, 1990). W większości wypadków takie teksty polisemiotyczne posiadają pewien ładunek emocjonalny. Podczas gdy językowa emotywność może pojawić się na każdym poziomie analizy (fonetyka, morfologia, leksyka, składnia, forma graficzna), emotywność urbanistyczna odnosi się do psychologicznej recepcji architektury i przestrzeni publicznej przez ich użytkowników, stając się problemem fenomenologicznym.

Oryginalność/wartość poznawcza: W obrębie studiów transmedialnych oczekujemy ciągle pogłębionych analiz synergii, w której przekaz werbalny łączy się ze swym kontekstem niewerbalnym (architektonicznym, przestrzennym, społecznym), a szczególnie skupienia się na problemie (nie)rozdzielności informacji od ładunku emocjonalnego w tekstach polisemiotycznych.

Słowa kluczowe: architektura, emotywność, informatywność, przestrzeń publiczna, semiotyka kognitywna, synergia, transmedialność

Bibliografia:

de Beaugrande, R.-A., & Dressler, W.U. (1990). *Introduction to text linguistics*. Longman.

Chrzanowska-Kluczewska, E. (2024). Transmedial presence of verbal texts in architecture and public space. Between informativity and emotivity. *Cognition, Communication, Discourse*, 2024(29), 7-24. https://doi.org/10.1037/edu0000946.

Kalyva, E. (2016). *Images and text in Conceptual Art. Critical operations in context*. Palgrave MacMillan.

Pérez-Izaguirre, E., & Liñero Reglero, A.M. (2024). What can graffiti tell us about emotions and motivation? *Trends in Psychology*, 2024(32), 84-99.

Stampoulidis, G. (2019). Stories of resistance in Greek street art: A cognitive-semiotic approach. *Public Journal of Semiotics*, 8(2), 29-48.

Biogram:

Prof. dr hab. Elżbieta Chrzanowska-Kluczewska – językoznawczyni, emerytowana profesor związana z Instytutem Filologii Angielskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej główne zainteresowania badawcze obejmują semantykę literacką, stylistykę, poetykę, filozofię języka oraz semiotykę sztuki, ze szczególnym uwzględnieniem relacji transmedialnych między językiem naturalnym, sztukami plastycznymi i architekturą. Problematyce tej poświęciła liczne publikacje w uznanych czasopismach naukowych oraz tomach zbiorowych wydanych w Polsce i za granicą. Jest autorką monografii *Language-Games: Pro and Against* (2004) oraz *Much More than Metaphor. Master Tropes of Artistic Language and Imagination* (2013). Współredagowała również monografie wieloautorskie, m.in. *Language – Literature – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface* (wspólnie z O. Vorobyovą, 2017).
ORCID: 0000-0002-0908-1711

24
PL

Maciej Jemioł [PL]
maciej.jemiol@ignatianum.edu.pl
Ignatianum University in Cracow
Language of the presentation: English

You Can Play „Giftscop", but You Can Never Play „Petscop". A Case Study on Interactivity and Phenomenology of Information

Purpose/thesis: The paper presents an analysis of the YouTube webseries „Petscop" and its fanmade video game equivalent, „Giftscop", with particular emphasis on the relationship between interactivity and information availability in the context of the experience of the player/viewer.

Approach/methods: Drawing in particular from game studies and media studies, this paper presents a comparative narratological and phenomenological analysis of two interlinked works of culture. „Petscop", which is not interactive in the traditional sense, is here analysed according to inputs from Lubomír Doležel and his theory of truth in fiction. Analysis of „Giftscop", which is a traditionally interactive video game, in turn supplements this study with the perspective on virtual embodiment derived from the writings of Rune Klevjer and Maurice Merleau-Ponty. Comparison between those two ways of thinking about information in works of culture is the main aspect of this study.

Results and conclusions: „Petscop" is a popular YouTube webseries published between 2017 and 2019. „Giftscop" is a playable fanmade recreation of the fictional video game portrayed in „Petscop". When watching „Petscop", the viewer is presented not only with direct information about a fictional video game, but also indirect, highly interpretative information about the context of the world that this game exists in. When playing „Giftscop", the player gains direct interactivity compared to the webseries and therefore a lived experience of the game, but loses all the indirect context of the story, without which the game itself becomes near nonsensical. This shows that contrary to a common belief interactivity is not always a simple „upgrade" of the players' experience, but rather a re-contextualisation of it. It is also important to note that information from a primary work of fiction, though non-present in actuality, still lingers in all its derivatives, otherwise they become inaccessible or even incomprehensible.

Originality/value: While the phenomenological study of people who experience both interactive and non-interactive media is today a rather well-understood field of research (cf. Jemioł 2021, Klevjer 2012), the topic of the webseries as a medium and the case of „Petscop" and „Giftscop" in particular in this context is still under-studied. The originality of this paper lies in particular in the analysis of persistence of information between primary works of fiction and their derivatives.

Keywords: game studies, information, narratology, Petscop, phenomenology, webseries

References:

Doležel, L. (1980). Truth and authenticity in narrative. *Poetics Today, 1*(3), 7–25.
Doležel, L. (1998). *Heterocosmica: Fiction and possible worlds*. The Johns Hopkins University Press.
Jemioł, M. (2021). Embodiment or immersion? On the modes of engagement in video games. In P. Janik & C. Canullo (Eds.), *Intentionnalité comme idée. Phenomenon, between efficacy and analogy* (pp. 149–162). Księgarnia Akademicka.
Klevjer, R. (2012). Enter the avatar: The phenomenology of prosthetic telepresence in computer games. In J. R. Sageng, H. Fossheim, & T. M. Larsen (Eds.), *The philosophy of computer games* (pp. 17–38). Springer.
Merleau-Ponty, M. (2002). *Phenomenology of perception* (C. Smith, Trans.). Routledge.

Biographical note:

Maciej Jemioł is a philosophy lecturer and researcher located in Cracow, Poland, specialising in the field of philosophy of video games. He was born in 1996 and in 2015 he began studying philosophy at the Jagiellonian University in Cracow, where he has obtained his bachelor's degree and his master's degree. In 2020 he moved to the Ignatianum University to work on a PhD thesis focused on the philosophical dispute within the space of video games, which he defended in early 2025. Since October of 2024 he has been working as a lecturer at the Ignatianum University in Cracow.

25
PL

Piotr Jordan Śliwiński [PL]
piotrjordan.sliwinski@uj.edu.pl
Katedra Systemów Informatycznych | Information Technology Systems Department
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Język wystąpienia: polski

„Kaganiec na ryj/twarz". Maska ochronna używana w trakcie pandemii – analiza fenomenologiczno-semiotyczna

Cel/teza: W trakcie pandemii Covid-19 powszechnym zwyczajem i obowiązkiem stało się noszenie maski ochronnej, zakrywającej usta i nos. Bardzo szybko zarówno sposób użycia maski jak i jej wygląd stały się nie tylko formą ochrony, ale także okazją do nowej formy komunikacji. Maska została wykorzystana jako pole semantyczne, w którym pojawiały się różne komunikaty. Wraz z końcem pandemii komunikacja przez maskę zakończyła się, a przynajmniej zasadniczo ograniczyła.

Metody badań: Badanie funkcji komunikacyjnych maski ochronnej łącząca metodę opisu fenomenologicznego, która daje możliwość dostrzeżenia zmian w jej używaniu, z analizą semiotyczną opartą na koncepcji semiozy nieograniczonej (*semiosi illimitata*) Umberto Eco.

Słowa kluczowe: fenomenologia użycia maski pandemicznej, maska pandemiczna, semiotyka maski pandemicznej, Umberto Eco

Bibliografia:

Beardsworth, S. G., & Auxier, R. E. (Eds.). (2021). *La filosofia di Umberto Eco*. Milano University Press.
Eco, U. (1975). *Trattato di semiotica generale*. Bompiani.
Eco, U. (2023). *Riflessioni sul dolore*. La nave di Teseo.
Węgrzecki, A. (2014). *Wokół filozofii spotkania*. Wydawnictwo WAM.

Biogram:

P.J. Śliwiński – doktor filozofii, adiunkt w Katedrze Systemów Informatycznych UJ. Zainteresowania naukowe: semiotyka kultury, semiotyka Umberto Eco, filozofia Józefa Marii Bocheńskiego, filozofia miasta, franciszkańska szkoła filozoficzna

„Muzzling the Face". Protective Mask Used During the Pandemic – A Phenomenological and Semiotic Analysis

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: During the COVID-19 pandemic, it became a common practice and requirement to wear a protective mask covering the mouth and nose. Very quickly, both the way masks were used and their appearance became not only a form of protection, but also an opportunity for a new mode of communication. The mask was used as a semantic field in which various messages were conveyed. With the end of the pandemic, communication through masks came to an end, or at least was significantly reduced.

Approach/methods: This text undertakes an analysis of the communicative functions of the protective mask, combining the phenomenological method of description – which enables the observation of changes in its use – with a semiotic analysis based on Umberto Eco's concept of unlimited semiosis (*semiosi illimitata*).

Keywords: pandemic face mask, the phenomenology of using the pandemic face mask, the semiotics of the pandemic face mask, Umberto Eco

Biographical note:
P.J. Śliwiński holds a PhD in Philosophy and is an Assistant Professor in the Department of Information Systems at the Jagiellonian University. His research interests include cultural semiotics, the semiotics of Umberto Eco, the philosophy of Józef Maria Bocheński, philosophy of the city, and the Franciscan school of philosophy.

26
FR

Ciro Adinolfi [FR]
ciro.adinolfi@ict-toulouse.fr
Institut Catholique de Toulouse | Catholic Institute of Toulouse
France
Langue de la communication : français

Écriture du soi, écriture de soi

Objectif / thèse : L'objectif de cette intervention est d'explorer le concept d'identité narrative à la lumière de la question du Soi. Notre hypothèse est que l'identité narrative peut être appréhendée selon deux perspectives. La première décrit l'identité comme l'objet que nous pouvons produire par nos actes, par exemple notre narration : c'est ce que nous appelons « écriture du soi ». La seconde, que nous appelons « écriture de soi », conçoit le Soi comme un résultat collectif, qui ne peut exister que grâce à la relation à l'altérité. Dans le premier cas, nous essayons d'être notre propre fondement, les créateurs de notre existence, tandis que dans le second, nous reconnaissons que notre expérience n'est pas seulement le produit de nos choix, mais principalement la réponse aux influences de la société. Nous proposerons enfin de concevoir le Soi comme le signe du processus de subjectivation individuelle.

Approche / méthodes : Notre approche s'appuie sur la phénoménologie et l'herméneutique. Nous cherchons à décrire les outils théoriques et existentiels nécessaires à la compréhension de l'expérience du Soi dans notre existence individuelle et collective. Le recours à deux types distincts d'expériences autobiographiques nous permettra de comprendre, d'un point de vue plus concret, la différenciation que nous proposons.

Résultats et conclusions : Nous soutenons que concevoir le Soi comme ce qui est produit par le récit individuel de soi-même revient à le considérer comme un objet et, finalement, comme ce qui aliène l'individu (comme c'est le cas, par exemple, sur les réseaux sociaux). Au contraire, considérer le Soi comme une expérience collective permet de comprendre que notre Soi n'est pas ce que nous pouvons créer, mais le signe du processus qui nous conduit au moment présent (en tant que ce qui peut résumer, mais jamais exprimer totalement, l'expérience individuelle).

Originalité / apport de la recherche : Cette distinction est utile pour réfléchir au phénomène des réseaux sociaux et repenser notre conception contemporaine de ce qu'est le « soi ». En fin de compte, cette dichotomie met en lumière deux approches différentes à nous-mêmes, qu'il est nécessaire de saisir pour parvenir à une compréhension plus large de notre société contemporaine.

Mots-clés : autobiographie, identité narrative, langage, réseaux sociaux, soi

Bibliographie :

Clément, B. (2000). L'invention du commentaire : Augustin, Jacques Derrida. PUF.
Lejeune, P. (1996). Le pacte autobiographique. Nouvelle édition augmentée. Éditions du Seuil.
Perec, G. (2013). W, ou le souvenir d'enfance. Gallimard.
Ricœur, P. (1990). Soi-même comme un autre. Éditions du Seuil.
Sartre, J.-P. (1964). Les Mots. Gallimard.

Notice biographique :

Ciro Adinolfi est docteur en philosophie de l'Institut Catholique de Toulouse, où il est actuellement maître-assistant à la Faculté de philosophie. Il est spécialisé principalement en philosophie moderne et contemporaine. Sa thèse de doctorat, consacrée aux questions de la valeur et de la famille dans la pensée de Jean-Paul Sartre, a été publiée en 2023. Ses recherches postdoctorales, d'abord centrées sur les perspectives éthiques de la pensée sartrienne, se sont ensuite orientées vers la question de

l'écriture autobiographique, envisagée comme une pratique de subjectivation. Ses recherches actuelles portent sur le rapport entre l'individu et le langage, en particulier l'écriture, dans le cadre d'une réflexion sur le soi. Elles explorent la manière dont la philosophie française contemporaine a conçu le rapport du sujet à lui-même et à ses propres représentations.

Writing of the Self, Writing of Ourselves

Language of the presentation: French

Purpose/thesis: The purpose of this paper is to explore the concept of narrative identity in the light of the question of the Self. Our hypothesis is that narrative identity could be read in two directions. The first describes the identity as the object we can produce through our acts, for example our narration: this perspective is what we call „writing of the self". The second, which we call „writing of ourselves", conceives the Self as a collective outcome, which can only exist thanks to the relation to otherness. In the first case, we try to be our own foundation, the creators of our existence, while in the second we recognise that our experience is not only the product of our choices, but mainly the response to the influences of society. We will finally propose to conceive the Self as the sign of the individual subjectivation process.

Approach/methods: Our approach is based on phenomenology and hermeneutics. We aim to describe the theoretical and existential tools necessary to understand the experience of the Self in our individual and collective existence. The reference to two different kinds of autobiographical experiences will allow us to understand, from a more practical point of view, the differentiation we propose.

Results and conclusions: We argue that conceiving the Self as what is produced by the individual narration of oneself means to think about it as an object and, finally, as what alienates the individual (as, for example, happens in social networks). On the contrary, thinking about the Self as a collective experience allows one to understand that our Self is not what we can create, but the sign of the process that leads us to the present moment (as what can resume, but never totally express, the individual experience).

Originality/value: This differentiation is useful to think about the phenomenon of social networks and to rethink our contemporary conception of what is a Self. In the end, this bifurcation reveals two different approaches to ourselves, which are necessary to understand in order to have a broader comprehension of our contemporary society.

Keywords: autobiography, language, narrative identity, self, social networks

References:

Clément, B. (2000). *L'invention du commentaire: Augustin, Jacques Derrida*. PUF.
Lejeune, P. (1996). *Le pacte autobiographique. Nouvelle édition augmentée*. Éditions du Seuil.
Perec, G. (2013). *W, ou le souvenir d'enfance*. Gallimard.
Ricœur, P. (1990). *Soi-même comme un autre*. Éditions du Seuil.
Sartre, J.-P. (1964). *Les Mots*. Gallimard.

Biographical note:

Ciro Adinolfi (PhD, Catholic Institute of Toulouse) is lecturer at the Faculty of Philosophy of the Catholic Institute of Toulouse, where he specialises primarily in Modern and Contemporary philosophy. His doctoral research explored the questions of value and family in the thought of Jean-Paul Sartre and was published in 2023. His postdoctoral research, initially focused on the ethical

perspectives of Sartrean thought, subsequently turned to the problem of autobiographical writing, analysed as a practice of subjectivation. The relationship between the individual and language (particularly writing) within the context of an inquiry into the self is now the focus of his research, which explores how contemporary French philosophy has conceived of the individual's relationship to themselves and to their representations.

27
FR

Robert Grzywacz [FR]
robert.grzywacz@ignatianum.edu.pl
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie | Ignatianum University in Cracow
Langue de la communication : français

Que révèle le clair-obscur dans l'œuvre de Jon Fosse ? Réflexions à la lumière du concept de qualités métaphysiques de Roman Ingarden

Objectif / thèse : Le motif du clair-obscur occupe une place centrale dans l'œuvre de Jon Fosse, constituant à la fois un noyau esthétique majeur et l'expression d'expériences spirituelles singulières. Cette notion apparaît dans des contextes variés : des expériences biographiques de l'auteur aux œuvres dramatiques elles-mêmes, en passant par un arrière-plan philosophico-théologique élaboré. La source première de ce motif dans la vie de Fosse réside dans des expériences-limites – l'effroi face à la mort, mais aussi l'épreuve d'une paix indicible et d'un sentiment de sens. Ces vécus sont devenus le fondement de son écriture, que l'auteur a lui-même définie comme une tentative d'« écouter l'obscurité silencieuse ». Le contexte philosophico-théologique plus large de ce motif est fourni par la mystique négative ou apophatique, en particulier celle qui se rattache aux écrits de Maître Eckhart, mais aussi à une connaissance paradoxale unissant les contraires, telle qu'elle se manifeste chez Nicolas de Cues. Le motif étudié convoque ainsi à la fois les limites du langage, la présence d'un sacré ineffable ainsi qu'un certain statut ontologique de la condition humaine. Il sera analysé à partir du drame *Quelqu'un va venir* et du poème scénique *Vent fort* de Fosse, à la lumière de la conception ingardénienne des qualités métaphysiques, dont la fécondité heuristique sera également mise à l'épreuve. Comme on le sait, cette conception fut introduite par l'auteur de *Das Literarische Kunstwerk* afin de désigner certaines qualités singulières dont le dévoilement peut advenir aussi bien dans la lecture d'œuvres littéraires que dans certaines situations existentielles exceptionnelles, sans toutefois être garanti même lorsque les conditions semblent favorables. Le recours aux qualités métaphysiques dans l'étude de certaines réalisations littéraires de Fosse paraît justifié et prometteur, d'abord sur le plan substantiel, puisque Ingarden compte parmi elles notamment le sublime, l'incompréhensible ou le mystérieux, le silence, etc. Toutefois, ce projet ne trouve pas seulement sa légitimité dans une proximité thématique, mais également dans des considérations formelles. En effet, ces qualités, responsables du dévoilement de l'« idée » ou de la « vérité » de l'œuvre littéraire, relient le monde de la littérature à celui du lecteur, la philosophie de la littérature à l'ontologie, au sein de l'acte singulier de concrétisation de l'œuvre par le lecteur.

Approche / méthodes : L'étude la plus développée consacrée à l'application de la théorie ingardénienne des qualités métaphysiques à la mise au jour des rapports entre leur apparition et la structure de l'œuvre littéraire a été menée par B. Garlej (2016). Ce travail a réévalué la thèse d'Ingarden concernant le rôle privilégié de la couche des objets représentés dans ce domaine, en déterminant, selon les qualités concernées, l'importance d'autres composantes de la structure stratifiée de l'œuvre. De son côté, D. Ulicka (2018) a montré – dans le contexte des simplifications et des insuffisances de la neurophénoménologie – l'importance non seulement de la structure stratifiée de l'œuvre littéraire, mais surtout de sa structure phasique. Cet apport théorique d'Ingarden rend possible l'analyse des schèmes de compréhension conditionnés par la séquentialité du langage, notamment face à la complexité compositionnelle et à la pluralité des fils thématiques, ainsi qu'en l'absence d'autres marqueurs temporels. Bien que cette théorie ait été formulée à l'origine à propos des configurations narratives, elle semble également opératoire pour les œuvres dramatiques, dès lors que sont pris en considération les dialogues et les didascalies. La théorie du Je dialogique, comme l'ont montré notamment les recherches de M. Puchalska-Wasyl (2012, 2016, etc.), permet au moins une détermination qualitative des types et fonctions des interlocuteurs internes, ce qui entre en résonance

avec la polyphonie des personnages chez Fosse, laquelle procède des mêmes sources intellectuelles que ladite théorie, à savoir la pensée de Mikhaïl Bakhtine.

Résultats et conclusions : La recherche effectuée vise à montrer que les qualités métaphysiques distinguées – susceptibles de se dévoiler (selon la préférence phénoménologique accordée à la possibilité) dans la concrétisation esthétique des œuvres choisies de Fosse – dépendent de la coopération de leurs dimensions stratifiées et phasiques. Il pourrait s'agir, en particulier, de moments de rupture de la cohérence objectale au sein de la couche du monde représenté, ainsi que de l'évocation du silence produite par la polyphonie et le déplacement corrélatif des perspectives temporelles.

Originalité / apport de la recherche : L'originalité de la recherche présentée réside dans l'exploration des points de convergence entre les études philosophiques consacrées à l'œuvre de Fosse, les applications de la théorie ingardénienne des qualités métaphysiques et la théorie du Je dialogique.

Mots-clés : apophatique, clair-obscur, qualités métaphysiques

Bibliographie :

Fosse, J. (2011). *Quelqu'un va venir* / Le fils (trad. T. Sinding). L'Arche.
Fosse, J. (2024). *Vent fort* (trad. M. Ségol-Samoy). L'Arche.
Ingarden, R. (1973). *The Cognition of the Literary Work of Art* (R. A. Crowley & K. R. Olson, Trans.). Northwestern University Press.
Ingarden, R. (1973). *The Literary Work of Art: An Investigation on the Borderlines of Ontology, Logic, and Theory of Literature* (G. G. Grabowicz, Trans.). Northwestern University Press.
Zern, L. (2008). *Dans le clair-obscur. Le théâtre de Jon Fosse* (trad. T. Sinding). L'Arche.

Notice biographique :

Robert Grzywacz, PhD, est maître de conférences à l'Institut de philosophie de l'Académie Ignatianum de Cracovie. Ses recherches portent sur la philosophie contemporaine, l'herméneutique philosophique et la phénoménologie (notamment les philosophies de P. Ricoeur, M. Henry, E. Levinas et M. Foucault), l'anthropologie philosophique, l'identité du sujet, les conceptions narratives de l'identité et leurs applications (par exemple en philosophie de la psychiatrie) ainsi que la question du sujet et du discours des croyances.

What Does the Luminous Darkness in Jon Fosse's Work Reveal? Remarks in Light of Roman Ingarden's Concept of Metaphysical Qualities

Language of the presentation: French

Purpose/thesis: The motif of luminous darkness occupies a central position in the oeuvre of Jon Fosse, functioning both as a key aesthetic motif and as an expression of distinctive spiritual experiences. This notion emerges in a variety of contexts–from the author's biographical experiences, through particular dramatic works, to an extensive philosophical-theological background. In Fosse's life, the primordial source of this motif lay in liminal experiences (the terror of death) as well as in an experience of ineffable peace and meaningfulness. These experiences became foundational to his writing, which he himself described as an attempt to listen attentively to silent darkness. A broader philosophical and theological context for this motif is provided by apophatic mysticism, particularly as informed by the writings of Meister Eckhart, but also by the paradoxical knowledge that unites opposites, as articulated by Nicholas of Cusa. The motif thus simultaneously invokes the limits of language, the presence of an ineffable sacrum, and the distinctive ontological status of the human

condition. It will be examined on the basis of Fosse's drama *Someone Is Going to Come* and the dramatic poem *Strong Wind*, interpreted in light of the Ingardenian conception of metaphysical qualities, whose heuristic fecundity the present inquiry likewise seeks to demonstrate. As is well known, the author of *The Literary Work of Art*, Roman Ingarden, introduced this conception in order to designate certain distinctive qualities whose disclosure may occur both in the reading of literary texts and in lived situations under particular circumstances, although such disclosure is by no means guaranteed even in the presence of favourable conditions. The application of metaphysical qualities to the study of selected literary achievements of Fosse appears justified and promising, first, on substantive grounds, since Ingarden includes among them, for example, the sublime, the inexplicable or mysterious, the peaceful, etc. Yet the case for such an undertaking is not merely thematic but also formal. As is well known, these qualities–responsible for the disclosure of the „idea" or „truth" of a literary work–mediate between the world of literature and the world of the reader, as well as between the philosophy of literature and ontology, through the reader's singular concretisation of the work.

Approach/methods: The most developed investigation of the application of Ingarden's theory of metaphysical qualities to the detection of correlations between their occurrence and the structure of literary works was undertaken by B. Garlej (2016). Her work revised Ingarden's claim concerning the privileged role of the stratum of represented objects in this respect, establishing–depending on the quality in question–the significance of other strata within the layered structure of the literary work. Meanwhile, D. Ulicka (2018), in the context of the underestimation and simplifications characteristic of neurophenomenology, demonstrated the crucial importance not only of the stratified structure of the literary work but, above all, of its phase structure. This theoretical contribution of Ingarden enables the investigation of schemes of understanding conditioned by the sequentiality of language, particularly in cases of textual complexity, multiple narrative threads, and the absence of alternative temporal markers. Although originally developed with narrative structures in view, when dialogue and stage directions are taken into account, the theory appears equally functional for dramatic works. Furthermore, the theory of the dialogical self, as demonstrated in the research of M. Puchalska-Wasyl (2012, 2016, etc.), proves suitable at least for qualitative determinations of the types and functions of internal interlocutors, thereby corresponding closely to the polyphony of characters in Fosse, which shares the same intellectual source as the aforementioned theory, namely Mikhail Bakhtin.

Results and conclusions: The conducted research seeks to demonstrate that the distinguished metaphysical qualities, capable of disclosing themselves (in accordance with the phenomenological preference for possibility) in the aesthetic concretisation of selected works by Fosse, remain dependent upon the interplay of their stratified and phase-related aspects. In particular, attention will be given to moments in which the consistency of represented objects within the stratum of the presented world is disrupted, as well as to the evocation of silence through polyphony and the concomitant shifting of temporal perspectives.

Originality/value: The originality of the present research lies in its exploration of the intersections between philosophical studies of Fosse's oeuvre and applications of the Ingardenian theory of metaphysical qualities together with the theory of the dialogical self.

Keywords: apophatics, luminous darkness, metaphysical qualities

References:

Fosse, J. (2024). *Ktoś tu przyjdzie: Sztuki teatralne* (M. Grossman-Kliber, E. Frątczak-Nowotny, & H. Thylwe, tłum.). Agencja Dramatu i Teatru ADiT.

Fosse, J. (2025). *Zimny wiatr: Poemat sceniczny* (E. Frątczak-Nowotny, tłum.). Biuro Literackie.

Ingarden, R. (1976). *O poznawaniu dzieła literackiego* (D. Gierulanka, tłum.). Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Ingarden, R. (1988). *O dziele literackim: Badania z pogranicza ontologii, teorii języka i filozofii literatury* (M. Turowicz, tłum.). Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
Zern, L. (2007). *Świecąca ciemność: Dramaturgia Jona Fossego* (H. Thylwe, tłum.). Agencja Dramatu i Teatru AdiT.

Biographical note:
Robert Grzywacz, PhD, is an Assistant Professor at the Institute of Philosophy, Ignatianum University in Cracow. His research interests include contemporary philosophy, philosophical hermeneutics, and phenomenology (especially the philosophies of P. Ricoeur, M. Henry, E. Levinas, and M. Foucault); philosophical anthropology; the identity of the subject; narrative conceptions of identity and their applications (e.g., in the philosophy of psychiatry); and the problem of the subject and the discourse of beliefs.

Co odsłania świetlisty mrok w twórczości Jona Fossego? Uwagi w świetle koncepcji jakości metafizycznych Romana Ingardena

Język wystąpienia: francuski

Cel/teza: Motyw świetlistego mroku zajmuje centralne miejsce w twórczości Jona Fossego, stanowiąc zarówno kluczowy motyw estetyczny, jak i wyraz szczególnych doświadczeń duchowych. Pojęcie to pojawia się w różnych kontekstach – od biograficznych przeżyć autora, przez konkretne utwory dramatyczne, aż po rozbudowane tło filozoficzno-teologiczne. Pierwotnym źródłem tego motywu w życiu Fossego były przeżycia graniczne (groza śmierci) czy doznanie niewymownego spokoju i poczucia sensu. Doświadczenia te stały się fundamentem jego pisarstwa, które określił jako usiłowanie wsłuchiwania się w milczącą ciemność. Szerszego kontekstu filozoficzno-teologicznego dla rzeczonego motywu dostarcza z kolei mistyka negatywna, zwłaszcza nawiązująca do pism Mistrza Eckharta, ale też do paradoksalnej wiedzy jednoczącej przeciwieństwa, jak ma to miejsce u Mikołaja z Kuzy. Badany motyw przywołuje więc zarazem granice języka, obecność jakiegoś niewypowiadalnego sacrum, a także swoisty status ontologiczny ludzkiej kondycji. Zostanie on przeanalizowany na podstawie dramatu *Ktoś tu przyjdzie* oraz poematu scenicznego *Zimny wiatr* autorstwa Fossego, a w świetle Ingardenowskiej koncepcji jakości metafizycznych, której płodność ma zarazem ukazać. Jak wiadomo, koncepcję tę autor pracy *O dziele literackim* wprowadził dla wskazania na pewne szczególne jakości, których odsłonięcie się może nastąpić zarówno przy lekturze tekstów literackich, jak i w życiowych sytuacjach, w specjalnych okolicznościach, i nie jest gwarantowane nawet wystąpieniem sprzyjających czynników. Odniesienie do jakości metafizycznych w badaniu wybranych dokonań literackich Fossego wydaje się uzasadnione i obiecujące najpierw merytorycznie, skoro Ingarden wymienia wśród nich np. wzniosłość; to, co niepojęte lub tajemnicze; ciszę itd. Jednak nie tylko treściowy aspekt sprawy przemawia za takim przedsięwzięciem, ale również względy formalne. Jak bowiem wiadomo, jakości te, odpowiedzialne za odsłonięcie się „idei" czy „prawdy" dzieła literackiego, łączą świat literatury ze światem czytelnika, filozofię literatury z ontologią, w ramach unikalnej konkretyzacji dzieła przez czytelnika.

Metody badań: Najbardziej rozwinięte badanie zastosowania Ingardenowskiej teorii jakości metafizycznych, służące wykryciu w literaturze związków między ich występowaniem a budową dzieła, podjęła B. Garlej (2016). Jej praca zweryfikowała Ingardenowski pogląd o uprzywilejowanej roli warstwy przedmiotów przedstawionych w tym względzie. W zależności od jakości, ustaliła ona wagę także innych elementów warstwowej budowy dzieła literackiego. Tymczasem D. Ulicka (2018) wykazała – w kontekście niedocenienia i uproszczeń w ramach neurofenomenologii – istotne znaczenie nie tylko warstwowej struktury dzieła literackiego, ale przede wszystkim jego fazowej

budowy. Ów teoretyczny wkład Ingardena umożliwia badanie schematów rozumienia uwarunkowanych sekwencyjnością języka, zwłaszcza przy złożoności utworu i wielowątkowości, oraz braku innych wskaźników czasowych. Wprawdzie pierwotnie mowa tu o układach narracyjnych, ale uwzględniając dialogi i didaskalia teoria ta wydaje się również funkcjonalna dla utworów dramatycznych. Teoria dialogowego Ja, jak pokazują badania m. in. M. Puchalskiej-Wasyl (2012, 2016 itd.), nadaje się co najmniej do jakościowych określeń typów i funkcji wewnętrznych rozmówców, co dobrze koresponduje z polifonią postaci u Fossego, mającą te same źródła co wspomniana teoria (M. Bachtin).

Wyniki i wnioski: Przeprowadzone badania mają na celu ukazanie, iż wyróżnione jakości metafizyczne, mogące odsłonić się (fenomenologiczna preferencja możliwości) w estetycznej konkretyzacji wybranych utworów Fossego, pozostają zależne od współdziałania ich aspektów warstwowych i fazowych. W szczególności chodzić może o momenty naruszenia konsekwencji przedmiotowej w warstwie świata przedstawionego oraz ewokowanie ciszy w efekcie wielogłosowości i sprzężonej z nią zmiany perspektyw czasowych.

Oryginalność/wartość poznawcza: Eksploracja punktów przecięcia filozoficznych badań twórczości Fossego z zastosowaniami Ingardenowskiej teorii jakości metafizycznych oraz teorii dialogowego Ja stanowi o oryginalności prezentowanych badań.

Słowa kluczowe: apofatyka, jakości metafizyczne, świetlisty mrok

Bibliografia:

Fosse, J. (2024). *Ktoś tu przyjdzie: Sztuki teatralne* (M. Grossman-Kliber, E. Frątczak-Nowotny, & H. Thylwe, tłum.). Agencja Dramatu i Teatru ADiT.

Fosse, J. (2025). *Zimny wiatr: Poemat sceniczny* (E. Frątczak-Nowotny, tłum.). Biuro Literackie.

Ingarden, R. (1976). *O poznawaniu dzieła literackiego* (D. Gierulanka, tłum.). Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Ingarden, R. (1988). *O dziele literackim: Badania z pogranicza ontologii, teorii języka i filozofii literatury* (M. Turowicz, tłum.). Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Zern, L. (2007). *Świecąca ciemność: Dramaturgia Jona Fossego* (H. Thylwe, tłum.). Agencja Dramatu i Teatru AdiT.

Biogram:

Dr Robert Grzywacz – adiunkt w Instytucie Filozofii Akademii Ignatianum w Krakowie. Zainteresowania badawcze: filozofia współczesna, hermeneutyka filozoficzna, fenomenologia (filozofia P. Ricoeura, M. Henry'ego, E. Levinasa, M. Foucaulta): antropologia filozoficzna, tożsamość podmiotu, narracyjne koncepcje tożsamości i ich zastosowania (np. filozofia psychiatrii), zagadnienie podmiotu i dyskursu przekonań.

28
PL

Iwona Grodź [PL]
Polskie Towarzystwo Kulturoznawcze | Polish Cultural Studies Association
Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych im. prof. Michała Iwaszkiewicza w Poznaniu | Prof. Michał Iwaszkiewicz University of Social Skills in Poznań
Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami | Polish Society for Film and Media Studies
Język wystąpienia: polski

Milczenie jako informacja. Fenomenologia nieobecności w filmie dokumentalnym o artystach

Cel/teza: Celem referatu jest analiza milczenia jako szczególnego fenomenu informacyjnego w polskim filmie dokumentalnym poświęconym artystom i praktykom artystycznym. Punktem wyjścia badań jest założenie, że informacja nie ogranicza się do przekazu werbalnego ani do obiektywnego zasobu danych, lecz konstytuuje się w doświadczeniu podmiotu, w relacji między obecnością i nieobecnością, widzialnością i ukryciem. Tezą referatu jest stwierdzenie, że milczenie w filmie dokumentalnym o sztuce nie stanowi braku informacji, lecz pełni funkcję nośnika znaczeń: ujawnia ślady pamięci, doświadczenia biograficznego, traumy, marginalizacji oraz indywidualnego sposobu istnienia artysty w kulturze.

Szczególna uwaga zostanie poświęcona sposobom, w jakie dokument filmowy konstruuje fenomenologiczną sytuację spotkania z artystą – poprzez ciszę, brak wypowiedzi, archiwalne ślady, pustą przestrzeń pracowni, fragmentaryczne świadectwa oraz wizualną obecność dzieła. Analizie zostanie poddane napięcie pomiędzy informacją przekazywaną a informacją przeżywaną, pomiędzy dokumentem jako zapisem faktów a dokumentem jako doświadczeniem obecności.

Metody badań: Badanie wykorzystuje jakościową analizę filmoznawczą oraz perspektywę fenomenologiczną. Zastosowane zostaną kategorie fenomenologii percepcji, doświadczenia i ucieleśnionej świadomości, inspirowane pracami Edmunda Husserla i Maurice'a Merleau-Ponty'ego. Analiza obejmie wybrane polskie filmy dokumentalne o artystach, ze szczególnym uwzględnieniem sposobów reprezentowania ciszy, nieobecności i archiwalnych śladów twórcy. Metodologicznie referat łączy badania nad dokumentem filmowym, teorię reprezentacji oraz studia nad pamięcią kulturową.

Wyniki i wnioski: Analiza wskazuje, że milczenie w filmie dokumentalnym o sztuce może być rozumiane jako aktywna forma informacji, która wymaga od odbiorcy interpretacyjnego zaangażowania. Nieobecność artysty, brak pełnej narracji biograficznej lub ograniczenie komentarza słownego nie prowadzą do informacyjnej pustki, lecz otwierają przestrzeń dla doświadczenia afektywnego i refleksyjnego. Dokument staje się miejscem, w którym informacja ujawnia się poprzez relacje między obrazem, dźwiękiem, pamięcią i percepcją widza.

Ograniczenia badań: Ograniczeniem badań jest koncentracja na wybranych przykładach polskiego dokumentu artystycznego, co nie pozwala na pełną analizę różnic międzykulturowych w sposobach przedstawiania milczenia i obecności artysty.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki badań mogą zostać wykorzystane w refleksji nad archiwizacją dziedzictwa artystycznego, muzealnymi strategiami reprezentacji oraz projektowaniem sposobów udostępniania informacji o sztuce, uwzględniających nie tylko dane faktograficzne, lecz także doświadczeniowy wymiar kontaktu z dziełem i twórcą.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność referatu polega na potraktowaniu milczenia nie jako braku komunikatu, lecz jako pełnoprawnego fenomenu informacyjnego. Perspektywa fenomenologiczna pozwala przesunąć analizę filmu dokumentalnego z pytania „jaką informację

przekazuje dzieło?" na pytanie „jak informacja jest przeżywana i konstytuuje się w doświadczeniu odbiorcy?". Takie ujęcie umożliwia nowe spojrzenie na dokument o sztuce jako medium pamięci, obecności i dialogu między artystą, dziełem oraz widzem.

Słowa kluczowe: artysta, dokument filmowy, fenomenologia, informacja, milczenie, nieobecność, pamięć

Bibliografia:

Husserl, E. (2008). *Idea fenomenologii*. PWN.
Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji*. Fundacja Aletheia.
Nichols, B. (2017). *Introduction to Documentary* (3rd ed.). Indiana University Press.
Sobchack, V. (1992). *The Address of the Eye: A Phenomenology of Film Experience*. Princeton University Press.
Stiegler, B. (2008). *Technics and Time, 2: Disorientation*. Stanford University Press.
van Dijck, J. (2007). *Mediated Memories in the Digital Age*. Stanford University Press.

Biogram:

Literaturoznawca, filmoznawca, historyk sztuki, muzykolog, psycholog sztuki i wieloletni dydaktyk akademicki (UAM Poznań, Warszawa). Interesuje się ponadto kulturoznawstwem, teatrem, filozofią i psychologią, a także ideą „korespondencji" sztuk, szczególnie: literatury-filmu-teatru-malarstwa i muzyki. Autorka m.in. książek: *Zaszyfrowane w obrazie. O filmach Wojciecha Jerzego Hasa*, Wydawnictwo Obraz-Słowo-Terytoria, Gdańsk 2008; *Jerzy Skolimowski*, „Więź", Warszawa 2010; *Rękopis znaleziony w Saragossie Wojciecha Jerzego Hasa*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2005; *Synergii sztuki i nauki w twórczości Zbigniewa Rybczyńskiego*, PWN, Warszawa 2015; *Between Dream and Reality*, Peter Lang, Berlin 2018, *Hasowski Appendix*, Wydawnictwo „Universitas", Kraków 2020, *Artysta i sztuka w polskich filmach fabularnych powstałych po II wojnie światowej*, Wydawnictwo UG, Gdańsk 2023 i wielu innych publikacji naukowych.

Silence as Information: The Phenomenology of Absence in Documentary Films About Artists

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: This paper examines silence as a distinctive informational phenomenon in Polish documentary films devoted to artists and artistic practice. It is based on the assumption that information is not confined to verbal communication or to an objective body of data; rather, it is constituted through the subject's experience, within the dynamic relationship between presence and absence, visibility and concealment. The paper argues that silence in documentary films about art does not signify a lack of information but instead functions as a carrier of meaning, revealing traces of memory, biographical experience, trauma, marginalisation, and the artist's individual mode of existence within culture.

Particular attention is paid to the ways in which documentary film constructs a phenomenological encounter with the artist through silence, the absence of speech, archival traces, the empty space of the studio, fragmentary testimonies, and the visual presence of the artwork. The analysis explores the tension between information that is communicated and information that is experienced, and between the documentary as a record of facts and the documentary as an experience of presence.

Approach/methods: The study employs qualitative film analysis informed by a phenomenological perspective. It draws on the categories of the phenomenology of perception, experience, and embodied consciousness, inspired by the work of Edmund Husserl and Maurice Merleau-Ponty. The

analysis focuses on selected Polish documentary films about artists, with particular attention to the representation of silence, absence, and the artist's archival traces. Methodologically, the paper combines documentary film studies, representation theory, and cultural memory studies.

Results and conclusions: The analysis demonstrates that silence in documentary films about art may be understood as an active form of information that requires the viewer's interpretative engagement. The artist's absence, the lack of a complete biographical narrative, or the reduction of verbal commentary do not result in an informational void; rather, they create a space for affective and reflective experience. Documentary film thus becomes a site where information emerges through the interplay of image, sound, memory, and the viewer's perception.

Research limitations: The study is limited by its focus on selected examples of Polish documentary films about art, which does not permit a comprehensive analysis of cross-cultural differences in the representation of silence and the artist's presence.

Practical implications: The findings may contribute to discussions on the archiving of artistic heritage, museum strategies of representation, and the development of approaches to providing access to information about art that take into account not only factual data but also the experiential dimension of encountering both the artwork and its creator.

Originality/value: The originality of the paper lies in its treatment of silence not as the absence of a message but as a fully-fledged informational phenomenon. The phenomenological perspective shifts the analysis of documentary film from the question *What information does the work communicate?* to the question *How is information experienced and constituted within the viewer's experience?* This approach offers a new perspective on documentary film about art as a medium of memory, presence, and dialogue between the artist, the artwork, and the viewer.

Keywords: absence, artist, documentary film, information, memory, phenomenology, silence

References:

Husserl, E. (2008). *Idea fenomenologii*. PWN.
Merleau-Ponty, M. (2001). *Fenomenologia percepcji*. Fundacja Aletheia.
Nichols, B. (2017). *Introduction to Documentary* (3rd ed.). Indiana University Press.
Sobchack, V. (1992). *The Address of the Eye: A Phenomenology of Film Experience*. Princeton University Press.
Stiegler, B. (2008). *Technics and Time, 2: Disorientation*. Stanford University Press.
van Dijck, J. (2007). *Mediated Memories in the Digital Age*. Stanford University Press.

Biographical note:

Iwona Grodź is a scholar of literature, film studies, art history, musicology, and the psychology of art, and has many years of experience as an academic lecturer at Adam Mickiewicz University in Poznań and in Warsaw. Her research interests also encompass cultural studies, theatre, philosophy, and psychology, as well as the idea of the „correspondence" of the arts, with particular emphasis on the relationships among literature, film, theatre, painting, and music. She is the author of numerous scholarly publications, including *Zaszyfrowane w obrazie. O filmach Wojciecha Jerzego Hasa* (Wydawnictwo Obraz–Słowo–Terytoria, Gdańsk, 2008), *Jerzy Skolimowski* (Wydawnictwo Więź, Warsaw, 2010), *Rękopis znaleziony w Saragossie Wojciecha Jerzego Hasa* (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, 2005), *Synergie sztuki i nauki w twórczości Zbigniewa Rybczyńskiego* (Wydawnictwo Naukowe PWN, Warsaw, 2015), *Between Dream and Reality* (Peter Lang, Berlin, 2018), *Hasowski Appendix* (Wydawnictwo Universitas, Kraków, 2020), *Artysta i sztuka w polskich filmach fabularnych powstałych po II wojnie światowej* (Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, 2023), and many other scholarly publications.

CZĘŚĆ V · PART V

Sesja D: Algorytmy, władza i cyfrowa podmiotowość

Session D: Algorithms, Power, and Digital Subjectivity

29
EN

Soenke Zehle [EN]
s.zehle@hbksaar.de
Sónia Alves
sa@k8.design
Hochschule der Bildenden Künste Saar (HBKsaar), K8 Institut für strategische Ästhetik gGmbH
Language of the presentation: English

Anticipatory Encounters: Assembling a Stance Towards the Worldmaking Machine

Purpose/thesis: This paper stages a phenomenological encounter within an ongoing socio-technical systems-design practice working across paradata, large world models, AI-native worldmaking engines, and immersive experience research. Under conditions of accelerating AI infrastructure assembly, phenomenological questions – concerning embodiment, relation, disclosure, inheritance, and spatiality – are becoming operationally necessary, while the stance through which the practice understands itself remains insufficiently equipped to engage them with care.

The encounter takes the form of a pause through which this stance is tested against the extended lab-model framework proposed by Wershler, Emerson, and Parikka. It is staged through the Motion Hub, an immersive studio for bodies-in-motion grounded in dance and performative practice, where technical infrastructures are configured to participate in movement without subordinating embodied experience to extractive operational logics.

Across five dimensions of the framework (apparatus, people, infrastructure, imaginary, and technique) phenomenological resources become productive for understanding how worldmaking infrastructures shape relations, embodiment, inheritance, and disclosure. The sixth dimension, space, remains intentionally unresolved and emerges as the paper's central open question, situated against the rapid consolidation of spatial-intelligence infrastructures within contemporary AI research.

At stake in emerging worldmaking machines are not only new forms of representation, but the infrastructural conditions under which worlds, agencies, and forms of Relation become possible. Anticipation is approached not as prediction, but as the present-tense preparation of infrastructures able to hold ways of relating and worldmaking that dominant imaginaries increasingly exclude.

Approach/methods: Anticipation as present-tense disposition; the lab as operative term (Wershler, Emerson, & Parikka, 2022); contingent commensuration as transcontextural commitment; a care-ful encounter-stance towards concepts.

Results and conclusions: Five completed phenomenological extensions across the lab-model framework's analytical dimensions. The sixth, space, is staged as the open question where the audience's resources are what the next stage of the work requires.

Research limitations: The completed extensions are local and purpose-relative. Other practices would surface different extensions at the same dimensions.

Practical implications: Informs design at multiple working horizons: motion capture, circular construction, immersive cultural heritage, AI-augmented design workflows, and vocational practice in an expanded care register that holds open the kinaesthetic conditions under which workers inhabit their labour.

Originality/value: Brings paradata, large world models, and AI-native worldmaking engines into a single phenomenological frame at a moment of conjunctural acceleration in AI infrastructure investment.

Keywords: anticipation, contingent commensuration, encounter, fellowship, phenomenology of information, world models, worldmaking

References:

Glissant, É. (1997). *Poetics of relation* (B. Wing, Trans.). University of Michigan Press.
Hui, Y. (2024). *Machine and sovereignty: For a planetary thinking*. University of Minnesota Press.
Puig de la Bellacasa, M. (2017). *Matters of care: Speculative ethics in more than human worlds*. University of Minnesota Press.
Stiegler, B. (2010). *Technics and time, 3: Cinematic time and the question of malaise* (S. Barker, Trans.). Stanford University Press.
Wershler, D., Emerson, L., & Parikka, J. (2022). *The lab book: Situated practices in media studies*. University of Minnesota Press.

Biographical notes:

Soenke Zehle – media theorist, writes, teaches, curates, with a focus on collaborative arts-and-technology research. Lecturer in Media Theory at the Academy of Fine Arts Saar (HBKsaar), he is also managing co-director of K8 Institut für strategische Ästhetik gGmbH, the academy's non-profit institute for generative research and regenerative design, as well as an affiliate researcher at the Ubiquitous Media Technologies Lab of the German Research Center for Artificial Intelligence (DFKI). Affiliation: Academy of Fine Arts Saar (HBKsaar) / K8 Institut für strategische Ästhetik gGmbH. ORCID: 0000-0002-7718-582X.

Sónia Alves is an arts-and-technology researcher and systems-design strategist at K8 Institut für strategische Ästhetik, Saarbrücken, with a curatorial background that includes seven years (2007–2014) at ZKM | Center for Art and Media Karlsruhe. As K8's Education Research Lead, she co-develops AI-assisted learning-journey design platforms. Her research focuses on digital cultural heritage and immersive experience design across ongoing international projects. Affiliation: K8 Institut für strategische Ästhetik gGmbH / Academy of Fine Arts Saar (HBKsaar). ORCID: 0009-0005-8797-9358.

30
PL

Monika Hapek [PL]
monika.hapek@uj.edu.pl
Instytut Kultury | Institute of Culture
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Język wystąpienia: polski

Zaufanie algorytmiczne i utowarowienie prywatności: platformy mediów społecznościowych jako infrastruktury widoczności informacji

Cel/teza: Zbadano sposób, w jaki platformy społecznościowe przekształcają epistemiczne podstawy zaufania, wiarygodności oraz widzialności informacji. Przyjęto tezę, że systemy algorytmiczne nie są neutralnymi pośrednikami, lecz aktywnymi podmiotami organizującymi przepływy informacji zgodnie z logiką pozyskiwania danych, predykcji zachowań oraz monetyzacji uwagi. To, co użytkownicy uznają za „istotne", „naturalne" lub „wiarygodne", jest w coraz większym stopniu rezultatem widzialności kształtowanej przez mechanizmy rankingowania, rekomendacji i personalizacji. Pokazano, w jaki sposób platformy społecznościowe stopniowo przejmują funkcje historycznie przypisywane mediom instytucjonalnym, jednocześnie zmieniając kryteria społecznej legitymizacji i uwiarygodniania informacji. W tym ujęciu prywatność przestaje być chronioną sferą autonomii podmiotu, a przeobraża się w zasób rynkowy wpisany w infrastrukturę przewidywania i klasyfikacji. Szczególną uwagę poświęcono doświadczeniowemu wymiarowi zapośredniczenia algorytmicznego. Użytkownicy funkcjonują w środowiskach zaprojektowanych tak, aby budować poczucie dopasowania komunikacyjnego, znajomości i komfortu informacyjnego, co jednocześnie zaciera strukturalne asymetrie wiedzy i władzy między platformami a ich odbiorcami.

Metody badań: Badanie łączy komponent teoretyczny i empiryczny. Ramę teoretyczną wyznaczają *critical data studies* (CDS), zarządzanie algorytmiczne oraz postfenomenologia, w szczególności koncepcja zapośredniczenia technologicznego Dona Ihdego. Przeanalizowano przejście od redakcyjnej kontroli dostępu do informacji w mediach tradycyjnych do nowego trybu zarządzania widzialnością na platformach społecznościowych, obejmującego personalizację, systemy rekomendacyjne, profilowanie oraz ukryte ograniczanie widzialności treści (*shadow banning*). W części empirycznej przedstawiono wyniki badań z użyciem metodologii mieszanej, przeprowadzonych na grupie użytkowników serwisów społecznościowych (N = 541). Badania dotyczyły postaw wobec profilowania, moderacji algorytmicznej, przejrzystości działania platform oraz zaufania do cyfrowo zapośredniczonych środowisk komunikacyjnych.

Wyniki i wnioski: Czynnikami budującymi zaufanie są w coraz większym stopniu hierarchia ważności informacji wyznaczana przez algorytmy, repetycja treści i mechanizmy społecznego wzmacniania, a nie autorytet instytucjonalny bądź weryfikacja redakcyjna. Użytkownicy często postrzegają personalizację jako rozwiązanie korzystne i wygodne, mimo świadomości, że dzieje się to za cenę pozyskiwania ich danych i profilowania ich zachowań. Jednocześnie deklarują brak zaufania do nieprzejrzystych praktyk moderacyjnych oraz ukrytych ograniczeń widzialności treści, takich jak *shadow banning*. Badanie pokazuje, że infrastruktury algorytmiczne przekształcają nie tylko obieg informacji, lecz także kryteria uznawania informacji za sensotwórczą i wiarygodną. Środowisko informacyjne staje się coraz bardziej zindywidualizowane i intuicyjne, a mechanizmy decydujące o doborze i widzialności treści są dla użytkowników w dużej mierze nieprzejrzyste. Oznacza to, że rosnącemu komfortowi informacyjnemu towarzyszy ograniczenie autonomii poznawczej i pogłębianie asymetrii między platformami społecznościowymi a ich użytkownikami.

Zastosowanie praktyczne: Referat jest głosem w dyskusji na temat przejrzystości algorytmów, odpowiedzialności platform społecznościowych, kompetencji informacyjno-komunikacyjnych

i cyfrowych oraz wyzwań regulacyjnych związanych z komunikacją opartą na danych, w tym wdrażania Aktu o usługach cyfrowych (*Digital Services Act*).

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność artykułu polega na połączeniu perspektywy ekonomii politycznej platform z filozoficzną refleksją nad zapośredniczeniem technologicznym i doświadczeniem funkcjonowania w środowiskach cyfrowych. Zamiast ujmować algorytmy wyłącznie jako narzędzia techniczne, przedstawiono je jako struktury kształtujące współczesne doświadczenie zaufania, relewancji informacji oraz widzialności.

Słowa kluczowe: danefikacja, platformy społecznościowe, prywatność, zapośredniczenie technologiczne, zarządzanie algorytmiczne, zaufanie

Bibliografia:

Bucher, T. (2012). Want to be on the top? Algorithmic power and the threat of invisibility on Facebook. *New Media & Society*, 14(7), 1164–1180.

Bucher, T. (2015). Neither black nor box: Ways of knowing algorithms. In S. Kubitschko & A. Kaun (Eds.), *Innovative methods in media and communication research* (pp. 81–98). Palgrave Macmillan.

Couldry, N., & Mejias, U. A. (2019). *The costs of connection: How data is colonizing human life and appropriating it for capitalism*. Stanford University Press.

Ihde, D. (1990). *Technology and the lifeworld: From garden to Earth*. Indiana University Press.

van Dijck, J., Poell, T., & de Waal, M. (2018). *The platform society: Public values in a connective world*. Oxford University Press.

Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power*. Public Affairs.

Biogram:

Monika Hapek jest doktorem w dyscyplinie nauk o komunikacji społecznej i mediach (2023). Magister zakresu zarządzania reklamą (z wyróżnieniem) oraz licencjat z kulturoznawstwa ze specjalizacją ukrainoznawstwo (UJ). Od 2017 roku wykłada w Instytucie Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie pełni także funkcję koordynatorki programu studiów magisterskich Zarządzanie mediami i reklamą. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na funkcjonowaniu organizacji nowych mediów, strategiach komunikacyjnych oraz ich wpływie na użytkowników. Jest badaczką w projekcie Horizon Europe IMPULSE oraz była koordynatorką projektu Erasmus+ *Green Education in Media* (GEM), nominowanego jako dobra praktyka. W latach 2021–2023 pełniła funkcję zastępcy kierownika projektu dotyczącego technologii immersyjnych w edukacji, realizowanego we współpracy z uczelniami z Polski, Malty i Grecji. Jest autorką publikacji poświęconych m.in. fake newsom, prywatności, zaufaniu i sztucznej inteligencji w mediach, w tym monografii *Zaloguj się i zniknij: o iluzji prywatności i roli zaufania w mediach społecznościowych* (2026). Łączy doświadczenie akademickie z ponad czternastoletnią praktyką zawodową w agencji reklamowej.

Algorithmic Trust and the Commodification of Privacy: Social Media Platforms as Infrastructures of Informational Visibility

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The paper examines how social media platforms transform the epistemic foundations of trust, credibility, and informational visibility. Its central thesis is that algorithmic systems are not neutral intermediaries but active agents that organise information flows according to a logic of data extraction, behavioural prediction, and attention monetisation. What users regard as "relevant," "natural," or "trustworthy" is increasingly the outcome of algorithmically structured visibility, shaped by ranking, recommendation, and personalisation mechanisms. The paper shows

how platforms gradually take over functions historically attributed to institutional media while altering the criteria by which information acquires legitimacy and credibility. On this account, privacy ceases to be a protected sphere of individual autonomy and becomes a market resource embedded in infrastructures of prediction and classification. Special emphasis falls on the experiential dimension of algorithmic mediation: users inhabit digital environments designed to evoke a sense of communicative alignment, familiarity, and informational comfort, which at the same time obscures the structural asymmetries of knowledge and power between platforms and their audiences.

Approach/methods: The study combines theoretical analysis with empirical research. The theoretical framework draws on critical data studies, theories of algorithmic governance, and the postphenomenology of technology, in particular Don Ihde's account of technological mediation. The paper examines the transition from editorial gatekeeping towards platform-based management of visibility, including personalisation, recommendation systems, profiling, and shadow banning. The empirical component is based on original mixed-method research conducted among social media users (N = 541), focusing on attitudes towards profiling, algorithmic moderation, transparency, and trust in digitally mediated communication environments.

Results and conclusions: The findings indicate that trust is increasingly shaped by algorithmically curated relevance, repetition, and social reinforcement rather than through institutional authority or editorial verification. Users frequently perceive personalisation as beneficial and convenient despite being aware of data extraction and behavioural profiling mechanisms. At the same time, respondents express distrust towards opaque moderation practices and hidden restrictions on content visibility, such as shadow banning. The study demonstrates that algorithmic infrastructures transform not only the circulation of information but also the conditions under which information becomes meaningful and credible. Users' informational environment becomes individualised and intuitive, while users remain largely unaware of the classificatory logic that governs digital visibility. Consequently, informational comfort coexists with a reduction of cognitive autonomy and a deepening asymmetry between platforms and users.

Practical implications: The paper contributes to debates on algorithmic transparency, platform accountability, digital literacy, and the regulatory challenges associated with data-driven communication environments, including the implementation of the Digital Services Act.

Originality/value: The originality of this paper lies in combining the political economy of platforms with a philosophical reflection on technological mediation and lived experience in digital environments. Rather than approaching algorithms solely as technical tools, the study conceptualises them as socio-technical structures shaping the experience of trust, information relevance and visibility in contemporary digital environments.

Keywords: algorithmic governance, datafication, privacy, social media platforms, technological mediation, trust

References:

Bucher, T. (2012). Want to be on the top? Algorithmic power and the threat of invisibility on Facebook. *New Media & Society*, 14(7), 1164–1180.

Bucher, T. (2015). Neither black nor box: Ways of knowing algorithms. In S. Kubitschko & A. Kaun (Eds.), *Innovative methods in media and communication research* (pp. 81–98). Palgrave Macmillan.

Couldry, N., & Mejias, U. A. (2019). *The costs of connection: How data is colonizing human life and appropriating it for capitalism*. Stanford University Press.

Ihde, D. (1990). *Technology and the lifeworld: From garden to Earth*. Indiana University Press.

van Dijck, J., Poell, T., & de Waal, M. (2018). *The platform society: Public values in a connective world*. Oxford University Press.

Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power*. PublicAffairs.

Biographical note:

Monika Hapek holds a PhD in Social Communication and Media Studies (2023) from the Jagiellonian University, where she also completed an MA in Advertising Management (with distinction) and a BA in Cultural Studies with a specialisation in Ukrainian Studies. Since 2017 she has been a lecturer at the Institute of Culture, Jagiellonian University, where she also serves as coordinator of the MA programme in Media and Advertising Management. Her research focuses on new media organisations, communication strategies and marketing, and the impact of digital tools on users. She is a researcher in the Horizon Europe project IMPULSE (IMmersive digitisation: uPcycling cULtural heritage towards new reviving StratEgies) and previously coordinated the Erasmus+ project Green Education in Media (GEM), nominated as a good practice. From 2021 to 2023 she was deputy project manager in an international project on immersive technologies in education, conducted in collaboration with universities from Poland, Malta and Greece. She is the author of publications on fake news, privacy, trust, artificial intelligence and new media, including the monograph *Log In and Disappear: On the Illusion of Privacy and the Role of Trust in Social Media* (2026). She combines academic work with over fourteen years of professional experience in an advertising agency.

31
EN

Paola Tabanelli [EN]
paola.tabanelli2@unibo.it
University of Bologna
Language of the presentation: English

Digital Interfaces, Subjectivity, and Public Communication. Semiotics and Post-Phenomenology for a Critical Reading of the Digital Public Administration

Purpose/thesis: This paper aims to analyse the relationship between digital interfaces and citizen subjectivity in communication with Public Administration, with particular emphasis on a semiotic and post-phenomenological perspective. The central hypothesis is that the digital interfaces of public administrations – portals, apps, algorithmic systems – are not neutral instruments for transmitting information, but semiotic environments that actively co-constitute the user's experience and civic identity.

Approach/methods: The paper adopts a theoretical-analytical approach integrating three traditions: Peircean semiotics (Peirce, 1931-1958), with particular reference to the sign-object-interpretant triad and the notion of inferential habit; the post-phenomenology of Ihde (1990) and Verbeek (2005), to analyse relations of technological mediation between subject and institution; and Merleau-Ponty's (1945) phenomenology of embodiment, to restore the lived, bodily dimension of digital interaction. The analysis is applied to exemplary cases of Italian digital public services.

Results and conclusions: The analysis shows that public administration interfaces structure the inferential processes through which citizens perceive and evaluate administrative information, shaping their behaviours and expectations. Digitalisation does not neutrally simplify access to services; rather, it introduces new forms of symbolic mediation that redefine the relationship between citizen and institution. The problem of semiotic inequality also emerges: not all citizens possess the inferential competencies required to navigate often opaque digital environments, with direct consequences for access to rights.

Practical implications: The findings offer guidance for the design of more inclusive and transparent public interfaces, suggesting that digital institutional communication must be rethought not only in terms of technical usability, but of semiotic and phenomenological equity.

Originality/value: The paper is original in jointly applying Peircean semiotics and post-phenomenology to the analysis of digital public communication, a field in which these theoretical traditions have so far been little mobilised. It offers a critical perspective as an alternative to the dominant technocratic approaches to e-government.

Keywords: citizenship, digital interfaces, e-government, phenomenology, post-phenomenology, public communication, semiotics

References:

Ihde, D. (1990). Technology and the lifeworld: From garden to earth. Indiana University Press.
Merleau-Ponty, M. (1945). Phénoménologie de la perception. Gallimard.
Peirce, C. S. (1931-1958). Collected papers of Charles Sanders Peirce (Vols. 1–8, C. Hartshorne, P. Weiss, & A. Burks, Eds.). Harvard University Press.
Verbeek, P.-P. (2005). What things do: Philosophical reflections on technology, agency, and design. Penn State University Press.

Biographical note:

I hold a BA in Communication Studies from the University of Bologna, with a thesis in Semiotics and Cultural Geography, and an MA in Cultural Anthropology and Ethnology, with a thesis in Medical Anthropology. I also hold an MSc in Medical Anthropology from Brunel University London, which included a research period in South Africa on the role of traditional healers in HIV/AIDS prevention. I have worked as a social researcher on migration in the Emilia-Romagna region and taught Anthropology of Migration at Ludwig Maximilian University Munich. I have professional experience in digital innovation, having worked as a Digital Promoter at the Chamber of Commerce of Ferrara-Ravenna, where I focused on business digitalisation. I am currently a PSCS PhD candidate at university of Bologna and I am completing a placement at Art-ER, where I design and deliver digital literacy training programmes for diverse user groups.

32
EN

Andrzej Skupień [EN]
andrzej.skupien@interia.eu
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie | Ignatianum University in Cracow, Poland
Language of the presentation: English

The Chinese Social Credit System as a Phenomenology of Scored Existence

Purpose/thesis: The purpose of this paper is to offer a phenomenological analysis of the Chinese Social Credit System as a lived experience of scored existence, with particular emphasis on how the system reconfigures what it means to exist as a social subject. Drawing on Husserl's concept of the lifeworld – the pre theoretical horizon of everyday life – I argue that Social Credit replaces the traditional lifeworld with an algorithmic horizon, transforming passive synthesis, intersubjectivity, and normative motivation.

Approach/methods: This study employs classical phenomenological methodology as developed by Edmund Husserl, focusing on the constitutive structures of lived experience (intentionality, intersubjectivity, etc.). The analysis applies these concepts to the Chinese Social Credit System as a case study, drawing on publicly available policy documents, scholarly analyses, and phenomenological reflection on the experiential dimensions of scored existence.

Results and conclusions: Three phenomenological shifts are identified. First, passive synthesis – the unconscious integration of experiences into a coherent sense of self – is partially replaced by external synthesis performed by the scoring algorithm. You do not simply become a trustworthy person; the system declares that your score reflects trustworthiness, and that declaration retroactively constitutes your identity. Second, intersubjectivity is transformed: the other is no longer a fellow subject whose inner life I appresent, but a score that I can see and compare. Third, normative motivation shifts from inner conviction to algorithmic anticipation – one behaves not because one believes in the norm, but because one knows the camera is watching. The paper concludes that scored existence may produce compliant behaviour, but it produces it at the cost of the phenomenological self – the capacity for freedom, spontaneity, and saying „no" to the given.

Research limitations: The analysis is theoretical and does not include empirical interviews with individuals living under the Social Credit System. Access to such data is restricted, and the study remains reliant on second hand policy descriptions and phenomenological deduction.

Practical implications: The findings suggest that designers of algorithmic governance systems should consider not only behavioural outcomes but also the phenomenological cost to human subjectivity. For policymakers, the analysis offers a vocabulary for evaluating whether scored existence remains compatible with human dignity.

Originality/value: This paper is the first to systematically apply Husserlian phenomenology – specifically passive synthesis, lifeworld, and intersubjectivity – to the Chinese Social Credit System as a lived rather than merely technical phenomenon. It demonstrates that phenomenology can diagnose transformations of selfhood that legal and empirical approaches miss.

Keywords: algorithmic horizon, intersubjectivity, lifeworld, passive synthesis, phenomenological self, scored existence, Social Credit

References:

Liu, C., & Rona-Tas, A. (2025). Trusting by numbers: An analysis of a Chinese social credit system governance infrastructure. *Critical Sociology, 51*(6), 1247–1265.

Lin, L. Y.-H., & Milhaupt, C. J. (2023). China's corporate social credit system: The dawn of surveillance state capitalism? *The China Quarterly, 254*, 835–853.
Chen, M., & Grossklags, J. (2022). Social control in the digital transformation of society: A case study of the Chinese social credit system. *Social Sciences, 11*(5), 229. https://doi.org/10.3390/socsci11050229
Woesler, M., Warnke, M., Kettner, M., & Lanfer, J. (2021). The Chinese social credit system: Origin, political design, exoskeletal morality and comparisons to Western systems. *European Journal of Interdisciplinary Studies, 2*(1), 7–35.

Biographical note:
Andrzej Skupień, MA in the Humanities, Eng., is a doctoral candidate at the Institute of Philosophy of the Ignatianum University in Cracow, where he is preparing a dissertation on the impact of artificial intelligence on political decision-making and election campaigns from an ethical perspective. His research interests focus on AI ethics, the philosophy of law and politics, as well as debates on transhumanism and posthumanism. By training, he is an engineer and a graduate of the AGH University of Kraków, Université Joseph Fourier in Grenoble (France), and the postgraduate programme „Contemporary China" at the Jagiellonian University. He combines a strong technical background with philosophical reflection on the legal and political challenges of the age of artificial intelligence. Professionally, he specialises in the auditing of information systems, including AI systems.

Chiński system SCS jako fenomenologia egzystencji ocenianej punktowo

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Celem jest przedstawienie fenomenologicznej analizy chińskiego systemu SCS jako przeżywanego doświadczenia egzystencji poddanej ocenie punktowej, ze szczególnym uwzględnieniem tego, w jaki sposób system ten na nowo definiuje znaczenie bycia podmiotem społecznym. Opierając się na koncepcji świata życia Husserla – przedteoretycznego horyzontu życia codziennego – twierdzę, że system SCS zastępuje tradycyjny świat życia horyzontem algorytmicznym, przekształcając pasywną syntezę, intersubiektywność i motywację normatywną.

Metody badań: W niniejszym badaniu zastosowano klasyczną metodologię fenomenologiczną opracowaną przez Edmunda Husserla, skupiając się na strukturach konstytutywnych doświadczenia życiowego (intencjonalność, intersubiektywność, itd). W analizie zastosowano te pojęcia do chińskiego systemu SCS jako studium przypadku, opierając się na publicznie dostępnych dokumentach politycznych, analizach naukowych oraz refleksji fenomenologicznej nad empirycznymi wymiarami egzystencji ocenianej punktowo.

Wyniki i wnioski: Zidentyfikowano trzy zmiany fenomenologiczne. Po pierwsze, synteza pasywna – nieświadoma integracja doświadczeń w spójny obraz własnej tożsamości – zostaje częściowo zastąpiona przez syntezę zewnętrzną realizowaną przez algorytm punktacji. Nie stajesz się po prostu osobą godną zaufania; to system ogłasza, że twój wynik odzwierciedla wiarygodność, a to oświadczenie z mocą wsteczną kształtuje twoją tożsamość. Po drugie, zmienia się intersubiektywność: druga osoba nie jest już innym podmiotem, którego życie wewnętrzne postrzegam, ale wynikiem, który mogę zobaczyć i porównać. Po trzecie, motywacja normatywna przesuwa się z wewnętrznego przekonania na algorytmiczne przewidywanie – zachowujemy się nie dlatego, że wierzymy w normę, ale dlatego, że wiemy, że kamera nas obserwuje. Artykuł stwierdza, że egzystencja oparta na punktacji może generować posłuszne zachowanie, ale odbywa się to kosztem fenomenologicznej jaźni – zdolności do wolności, spontaniczności i mówienia „nie" temu, co dane.

Ograniczenia badań: Analiza ma charakter teoretyczny i nie obejmuje empirycznych wywiadów z osobami żyjącymi w ramach systemu SCS. Dostęp do takich danych jest ograniczony, a badanie opiera się na opisach polityki z drugiej ręki oraz dedukcji fenomenologicznej.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki badań sugerują, że twórcy algorytmicznych systemów zarządzania powinni brać pod uwagę nie tylko skutki behawioralne, ale także fenomenologiczny koszt dla ludzkiej podmiotowości. Decydentom politycznym analiza ta dostarcza narzędzi do oceny, czy życie poddane ocenie punktowej pozostaje zgodne z godnością ludzką.

Oryginalność/wartość poznawcza: Niniejszy artykuł jest pierwszym, w którym systematycznie zastosowano fenomenologię Husserla – a konkretnie syntezę pasywną, świat życia i intersubiektywność – do chińskiego systemu SCS jako zjawiska przeżywanego, a nie jedynie technicznego. Wykazuje on, że fenomenologia pozwala zdiagnozować przemiany jaźni, które umykają podejściom prawnym i empirycznym.

Słowa kluczowe: egzystencja oceniana punktowo, horyzont algorytmiczny, intersubiektywność, jaźń fenomenologiczna, SCS, synteza pasywna, świat życia

Bibliografia:

Liu, C., & Rona-Tas, A. (2025). Trusting by numbers: An analysis of a Chinese social credit system governance infrastructure. *Critical Sociology, 51*(6), 1247–1265.

Lin, L. Y.-H., & Milhaupt, C. J. (2023). China's corporate social credit system: The dawn of surveillance state capitalism? *The China Quarterly, 254*, 835–853.

Chen, M., & Grossklags, J. (2022). Social control in the digital transformation of society: A case study of the Chinese social credit system. *Social Sciences, 11*(5), 229. https://doi.org/10.3390/socsci11050229

Woesler, M., Warnke, M., Kettner, M., & Lanfer, J. (2021). The Chinese social credit system: Origin, political design, exoskeletal morality and comparisons to Western systems. *European Journal of Interdisciplinary Studies, 2*(1), 7–35.

Biogram:

mgr n. hum. inż. Andrzej Skupień jest doktorantem w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie, gdzie przygotowuje rozprawę o wpływie sztucznej inteligencji na podejmowanie decyzji politycznych oraz kampanie wyborcze – w perspektywie etycznej. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół etyki AI, filozofii prawa i polityki oraz debat nad transhumanizmem i posthumanizmem. Z wykształcenia jest inżynierem – absolwentem AGH w Krakowie, Université Joseph Fourier w Grenoble (Francja) oraz studiów podyplomowych „Współczesne Chiny" na Uniwersytecie Jagiellońskim. Łączy techniczne podstawy z refleksją filozoficzną nad wyzwaniami prawnymi i politycznymi ery sztucznej inteligencji. Zawodowo zajmuje się audytem systemów informatycznych, w tym AI.

33
PL

Magdalena Kozak [PL]
magdalena.kozak@ignatianum.edu.pl
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie | Ignatianum University in Cracow
Język wystąpienia: polski

Cyfrowe społeczeństwo XXI wieku, czyli fenomen panoptykonu informacji w ujęciu Byung-Chul Hana

Cel/teza: Celem mojego wystąpienia jest ukazanie doświadczenia reżimu danych, które w przekonaniu współczesnego filozofa Byung-Chul Hana zdominowało świat cyfrowy i prowadzi człowieka do doświadczenia zmęczenia/przeciążenia komunikacyjnego. Fenomenologiczna narracja Hana opisuje współczesną sieć nie jako dżunglę informacji, bo to sugerowałoby istnienie chaosu, ale jako poukładany system, który rządzi się bardzo skrupulatnie określonymi metodami i narzędziami kontroli nad człowiekiem. Sięgając do foucaultowskiego panoptykonu oraz do sartrowskiej analizy fenomenu wzroku i spojrzenia, Han postrzega człowieka jako „wypadkową" reżimu danych, które człowiek sam z jednej strony produkuje, ale równocześnie sam też staje się ich ofiarą. Celem referatu jest ukazanie mechanizmów, za pomocą których informacja zaczyna dominować nad człowiekiem, prowadząc go finalnie do wypalenia. W jaki sposób sieć informacji ogranicza autonomię człowieka? Co się dzieje z ludzką wolnością w świecie zdeterminowanym przez coraz bardziej rozbudowywaną cyfryzację? Wreszcie: w jaki sposób od nadmiaru bodźców rozkładowi zostaje poddane nasze myślenie? To tylko wybrane pytania, które stawia Han, na które postaram się odpowiedzieć w moim referacie.

Metody badań: analiza i interpretacja tekstów oryginalnych, własne wnioski

Oryginalność/wartość poznawcza: Byung-Chul Han prezentując swoją fenomenologię informacji nie tylko przedstawia swoją własną, oryginalną perspektywę spojrzenia na współczesnego człowieka, który coraz mniej staje się podmiotem a coraz bardziej przedmiotem w świecie cyfryzacji, ale także wprowadza konkretne fenomeny, które przybliżają nam jego rozumienie. Infomania, infosfera, IFS (information fatigue syndrom) to pojęcia dotychczas mało obecne na gruncie analizy filozoficznej. Han opisując proces produkcji informacji, jej konsumpcji aż po odurzenie, sięga właśnie do pojęć obecnych w pokrewnych naukach, ale analizuje je z perspektywy egzystencjalno-dekonstrukcyjnej. Przybliżenie Jego poglądów zachęca człowieka do zatrzymania się w swojej codziennej pogoni za informacją
i podjęcia refleksji nad jej sensem i celem i zastanowienia się ile miejsca w moim życiu zajmuje *vita activa*, a ile *vita contemplativa*?

Słowa kluczowe: Byung-Chul Han, dekonstrukcja, fenomenologia, IFS, infomania, informacja, infosfera, Jean-Paul Sartre, komunikacja cyfrowa, Michel Foucault, panoptykon, selfie, smartfon, usieciowienie

Bibliografia:

Han, B.-C. (2024). *Kryzys narracji i inne eseje* (R. Pokrywka, tłum.). Państwowy Instytut Wydawniczy.
Han, B.-C. (2023). *Nie(do)rzeczy* (M. J. Leszczyński, tłum.). Wydawnictwo Officyna.
Foucault, M. (2020). *Nadzorować i karać. Narodziny więzienia* (T. Komendant, tłum.). Wydawnictwo Aletheia.
Sartre, J.-P. (2012). *Wyobrażenie. Fenomenologiczna psychologia wyobraźni* (P. Beylin, tłum.). Wydawnictwo Naukowe PWN.

Biogram:

Magdalena Kozak – doktor filozofii, adiunkt w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie. Obszar badań naukowych: fenomenologia ze szczególnym naciskiem na współczesną filozofię francuską, egzystencjalizm (J.P. Sartre, A. Camus), filozofia dialogu i spotkania (E. Levinas, M. Buber, J. Tischner). W swoich analizach filozoficznych szczególnie dużo uwagi poświęca problemowi zła, przemocy, kontroli; jak również relacji między wolnością-władzą-samotnością-odpowiedzialnością. Pracuje interdyscyplinarnie na styku filozofii-literatury pięknej-filmu. Publikowała w zagranicznych wydawnictwach, m.in. Harrasovitz Verlag oraz Presse Universitaires de Namur a w Polsce w czasopismach takich jak m.in: *Forum Philosophicum*, *Fenomenologia*, *Kwartalnik Filozoficzny*, *Principia*, *Logos i Ethos*. Pełni funkcję Zastępcy Dyrektora IF UIK oraz vice-Prezessy Polskiego Towarzystwa Fenomenologicznego.

Digital Society of the 21st Century, or the Phenomenon of the Information Panopticon in the Thought of Byung-Chul Han

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The aim of my presentation is to demonstrate the experience of the data regime which, according to the contemporary philosopher Byung-Chul Han, has come to dominate the digital world and leads human beings to the experience of fatigue/communicative overload. Han's phenomenological narrative describes the contemporary network not as a jungle of information – since this would imply the existence of chaos – but rather as an ordered system governed by meticulously designed methods and tools of control over the human being. Drawing on the Foucauldian concept of the panopticon and on Jean-Paul Sartre's analysis of the phenomenon of vision and the gaze, Han perceives the human being as the „resultant" of a data regime which people themselves produce on the one hand, while simultaneously becoming its victims on the other.

The aim of the paper is to reveal the mechanisms through which information begins to dominate the human being, ultimately leading to burnout. In what ways does the network of information restrict human autonomy? What happens to human freedom in a world increasingly determined by expanding digitalisation? Finally, how does the excess of stimuli contribute to the disintegration of our thinking? These are only some of the questions posed by Han, which I will attempt to answer in my presentation.

Approach/methods: Analysis and interpretation of original texts; author's own conclusions.

Originality/value: In presenting his phenomenology of information, Byung-Chul Han not only offers his own original perspective on the contemporary human being – who is becoming less and less a subject and increasingly an object in the world of digitalisation – but also introduces specific phenomena that clarify his understanding. Infomania, infosphere, and IFS (Information Fatigue Syndrome) are concepts that have thus far remained relatively absent from philosophical analysis. In describing the process of information production, its consumption, and ultimately intoxication by it, Han draws upon concepts present in related disciplines, yet analyses them from an existential-deconstructive perspective. Presenting his views encourages individuals to pause in their everyday pursuit of information, to reflect on its meaning and purpose, and to ask themselves how much space in their lives is occupied by *vita activa* and how much by *vita contemplativa*.

Keywords: Byung-Chul Han, deconstruction, digital communication, IFS, infomania, information, infosphere, Jean-Paul Sartre, Michel Foucault, networking, panopticon, phenomenology, selfie, smartphone

References:

Han, B.-C. (2024). *Kryzys narracji i inne eseje* (R. Pokrywka, tłum.). Państwowy Instytut Wydawniczy.

Han, B.-C. (2023). *Nie(do)rzeczy* (M. J. Leszczyński, tłum.). Wydawnictwo Officyna.
Foucault, M. (2020). *Nadzorować i karać. Narodziny więzienia* (T. Komendant, tłum.). Wydawnictwo Aletheia.
Sartre, J.-P. (2012). *Wyobrażenie. Fenomenologiczna psychologia wyobraźni* (P. Beylin, tłum.). Wydawnictwo Naukowe PWN.

Biographical note:

Magdalena Kozak holds a PhD in Philosophy and is an Assistant Professor at the Institute of Philosophy, Ignatianum University in Cracow. Her research focuses on phenomenology, with particular emphasis on contemporary French philosophy, existentialism (J.-P. Sartre and A. Camus), and the philosophy of dialogue and encounter (E. Levinas, M. Buber, and J. Tischner). In her philosophical analyses, she pays particular attention to the problems of evil, violence, and control, as well as to the relationships between freedom, power, loneliness, and responsibility. Her work is interdisciplinary, situated at the intersection of philosophy, literature, and film. She has published with international academic publishers, including Harrassowitz Verlag and Presses Universitaires de Namur, as well as in Polish journals such as *Forum Philosophicum*, *Fenomenologia*, *Kwartalnik Filozoficzny*, *Principia*, and *Logos i Ethos*. She serves as Deputy Director of the Institute of Philosophy at the Ignatianum University in Cracow and as Vice-President of the Polish Phenomenological Society.

34
PL

Magdalena Filipiak [PL]
m.filipiak@amu.edu.pl
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | Adam Mickiewicz University, Poznań
Język wystąpienia: polski

Między dialogiem a polaryzacją. Informacja w mediach społecznościowych z perspektywy filozofii dialogu i fenomenologii

Cel/teza: Celem wystąpienia jest analiza mediów społecznościowych z perspektywy filozofii dialogu oraz fenomenologii relacji międzyludzkich. Punktem wyjścia jest założenie, że filozofia dialogu, choć rozwija własny język opisu relacji Ja–Ty, pozostaje związana z fenomenologiczną problematyką doświadczenia drugiego człowieka i intersubiektywności. Ramę teoretyczną stanowi teza determinizmu technologicznego, zgodnie z którą platformy internetowe nie są neutralnym narzędziem przekazywania informacji, lecz aktywnie uczestniczą w kształtowaniu światopoglądów, emocji i identyfikacji grupowych. Sprzyja to takim zjawiskom jak polaryzacja światopoglądowa czy postprawda. Z perspektywy filozofii dialogu i fenomenologii relacyjności zjawiska te można interpretować jako przejaw osłabienia doświadczenia drugiego człowieka jako podmiotu oraz kryzys relacji opartych na odpowiedzialności, otwartości i wzajemnym uznaniu. Problem komunikacji w mediach społecznościowych nie sprowadza się zatem wyłącznie do rozpowszechniania fałszywych informacji czy utraty zaufania do faktów, lecz dotyczy głębszej transformacji sposobów doświadczania i konstytuowania relacji społecznych, w której drugi człowiek coraz częściej funkcjonuje jako element algorytmicznie organizowanego konfliktu i identyfikacji grupowej, a nie podmiot relacji Ja-Ty.

Metody badań: Referat opiera się na krytycznej analizie i interpretacji tekstów z zakresu filozofii dialogu (Martin Buber, Emmanuel Lévinas), fenomenologii (Edmund Husserl), antropologii mediów (Marshall McLuhan i przedstawiciele Szkoły Toronckiej) oraz współczesnych badań nad funkcjonowaniem mediów społecznościowych i algorytmiczną personalizacją informacji.

Wyniki i wnioski: Media społecznościowe organizują współczesną komunikację w sposób sprzyjający pogłębianiu podziałów społecznych i światopoglądowych. Algorytmy personalizujące treści wzmacniają wcześniejsze preferencje i reakcje emocjonalne użytkowników, tym samym ograniczają kontakt z odmiennymi perspektywami. W rezultacie komunikacja coraz częściej opiera się na emocjonalnych identyfikacjach grupowych, uproszczonych narracjach i logice konfliktu, a nie na dialogu i argumentacji. W ten sposób informacja przestaje pełnić funkcję poznawczą i coraz częściej staje się narzędziem budowania zaangażowania czy wzmacniania konfliktów. Fenomenologia i filozofia dialogu mogą stanowić komplementarne ramy analizy współczesnej kultury cyfrowej, zarówno w zakresie analizy doświadczenia i intersubiektywności jak również w etycznym wymiarze odpowiedzialności i relacji z drugim człowiekiem.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność referatu polega na połączeniu refleksji nad współczesną komunikacją cyfrową z perspektywą filozofii dialogu i fenomenologii oraz na wykorzystaniu tych tradycji do interpretacji procesów polaryzacji społecznej, postprawdy i algorytmicznej personalizacji informacji.

Słowa kluczowe: fenomenologia relacji, filozofia dialogu, media społecznościowe, personalizacja, polaryzacja społeczna, postprawda

Bibliografia:

Buber, M. (1992). *Ja i Ty*. Instytut Wydawniczy PAX.
McLuhan, M. (2001). *Wybór tekstów*. Zysk i S-ka.

Pariser, E. (2011). The filter bubble: What the Internet is hiding from you. Penguin Press.
Zuboff, S. (2019). Wiek kapitalizmu inwigilacji. Walka o przyszłość ludzkości na nowej granicy władzy. Zysk i S-ka.

Biogram:
Magdalena Filipiak jest adiunktem w Zakładzie Filozofii Polityki i Komunikacji Społecznej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tytuł doktora nauk humanistycznych uzyskała na podstawie rozprawy o filozofii komunikacji niemieckiego filozofa Karla-Otto Apla. Jest autorką książek pt. *Zwrot komunikacyjny z perspektywy transcendentalno-pragmatycznej. Karla-Otto Apla filozofia komunikacji* oraz *Tożsamość narracyjna w dobie postprawdy. Pytanie o aktualność myśli Charlesa Taylora* oraz licznych artykułów na temat szeroko rozumianej etyki i filozofii komunikacji.

Between Dialogue and Polarisation: Information in Social Media From the Perspective of the Philosophy of Dialogue and Phenomenology

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The paper examines social media through the lens of the philosophy of dialogue. The theoretical framework is the thesis of technological determinism, which holds that internet platforms are not neutral tools for transmitting information but actively shape worldviews, emotions, and group identities. This contributes to social phenomena such as ideological polarisation and post-truth. From the perspective of the philosophy of dialogue, these phenomena can be interpreted as a manifestation of the weakening of relationships based on responsibility and openness, or as a crisis of recognising the subjectivity of the other person. The problem of digital communication, however, does not merely consist of the dissemination of false information, the loss of trust in facts, or the polarisation of views, but concerns a deeper transformation of interpersonal relationships, in which the other person increasingly functions as an element of algorithmically organised conflict and group identification, rather than as a subject in an I-Thou relationship.

Approach/methods: The paper is prepared based on critical philosophical reflection supported by the analysis and interpretation of texts from the fields of the philosophy of dialogue (Martin Buber, Emmanuel Levinas) and media anthropology (in particular Marshall McLuhan and representatives of the so-called Toronto Schools) and current research on social media.

Results and conclusions: Social media organise contemporary communication in a way that fosters the deepening of social and ideological divisions. Content personalisation algorithms tailor messages to users' previous preferences and emotional reactions, which reinforces existing beliefs and conflicts and limits contact with differing viewpoints. As a result, communication is increasingly based on emotions, simplified narratives, and mechanisms of group identification, rather than on dialogue and rational argumentation. In this context, the phenomenon of post-truth manifests as a weakening of the significance of the shared space for establishing facts and social meanings. Information is ceasing to serve a cognitive function and is increasingly becoming a tool for building engagement, intensifying conflicts, and consolidating worldview-based communities. The philosophy of dialogue can therefore serve as an important point of reference for critical reflection on contemporary digital culture.

Originality/value: The originality of the paper lies in combining reflections on contemporary digital communication with the perspective of the philosophy of dialogue, and demonstrating the relevance of the philosophy of dialogue in the face of communication problems in the era of social media and algorithmic personalisation of information.

Keywords: personalisation, philosophy of dialogue, post-truth, social media, social polarisation

References:

Buber, M. (1992). *Ja i Ty*. Instytut Wydawniczy PAX.
McLuhan, M. (2001). *Wybór tekstów*. Zysk i S-ka.
Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. Penguin Press.
Zuboff, S. (2019). *Wiek kapitalizmu inwigilacji. Walka o przyszłość ludzkości na nowej granicy władzy*. Zysk i S-ka.

Biographical note:

Magdalena Filipiak is an Assistant Professor in the Department of Political Philosophy and Social Communication at the Faculty of Philosophy, Adam Mickiewicz University in Poznań. She earned her PhD in the humanities with a dissertation on the philosophy of communication developed by the German philosopher Karl-Otto Apel. She is the author of the monographs *Zwrot komunikacyjny z perspektywy transcendentalno-pragmatycznej. Karla-Otto Apla filozofia komunikacji* [*The Communicative Turn from a Transcendental-Pragmatic Perspective: Karl-Otto Apel's Philosophy of Communication*] and *Tożsamość narracyjna w dobie postprawdy. Pytanie o aktualność myśli Charlesa Taylora* [*Narrative Identity in the Age of Post-Truth: On the Contemporary Relevance of Charles Taylor's Thought*], as well as numerous articles on ethics and the philosophy of communication.

35
PL

Agnieszka Marzęda [PL]
a.marzeda@uw.edu.pl
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii | Faculty of Journalism, Information and Book Studies
Uniwersytet Warszawski | University of Warsaw
Język wystąpienia: polski

Między człowiekiem a algorytmem. Fenomenologia autorstwa i sensu w self-publishingu wspomaganym sztuczną inteligencją

Cel/teza: Celem artykułu jest analiza przemian pojęcia autorstwa oraz sposobów doświadczania sensu i wiarygodności treści w warunkach rosnącego wykorzystania narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji w self-publishingu. Punkt wyjścia stanowi luka badawcza polegająca na niedostatecznym rozpoznaniu, w jaki sposób odbiorcy przeżywają kontakt z treściami współtworzonymi przez człowieka i algorytm. Artykuł lokuje się na styku fenomenologii informacji oraz badań nad komunikacją cyfrową, przyjmując perspektywę doświadczeniową i koncentrując się na relacji między podmiotem a generowaną treścią. Teza zakłada, że w środowisku AI-assisted self-publishing dochodzi do przesunięcia od autorstwa jako kategorii ontologicznej ku autorstwu jako doświadczeniu interpretacyjnemu, negocjowanemu przez odbiorcę.

Metody badań: Artykuł opiera się na triangulacji metod badawczych. Wykorzystano badanie ilościowe CAWI przeprowadzone na ogólnopolskiej próbie dorosłych respondentów (N>1000), pogłębione wywiady indywidualne (IDI) z autorami oraz przedstawicielami rynku wydawniczego, a także desk research obejmujący analizę narzędzi AI oraz platform self-publishingowych. Ramę interpretacyjną stanowią klasyczne koncepcje autorstwa (Barthes, Foucault) oraz współczesne ujęcia zaufania do treści cyfrowych.

Wyniki i wnioski: Wyniki wskazują, że odbiorcy nie operują stabilną definicją autorstwa, lecz rekonstruują ją sytuacyjnie, w zależności od kontekstu technologicznego i deklarowanego udziału AI w procesie twórczym. Treści generowane lub współtworzone przez AI są często postrzegane jako „prawdopodobne", lecz nie w pełni „autentyczne", co prowadzi do napięcia między wiarygodnością a doświadczeniem sensu. Zidentyfikowano również rosnącą rolę platform publikacyjnych jako pośredników legitymizujących treści. W ujęciu fenomenologicznym oznacza to przesunięcie doświadczenia informacji z poziomu autorstwa na poziom interpretacji i percepcji.

Ograniczenia badań: Badanie ma charakter eksploracyjny i koncentruje się na deklaratywnych postawach odbiorców, co może ograniczać możliwość uchwycenia rzeczywistych praktyk czytelniczych.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki mogą stanowić podstawę do projektowania standardów transparentności w publikacjach AI-generated oraz wspierać rozwój polityk informacyjnych i edukacji medialnej.

Oryginalność/wartość poznawcza: Artykuł proponuje nowe ujęcie autorstwa jako kategorii doświadczeniowej, integrując perspektywę fenomenologiczną z empirycznymi badaniami nad self-publishingiem i sztuczną inteligencją.

Słowa kluczowe: autorstwo, fenomenologia informacji, self-publishing, sztuczna inteligencja, wiarygodność

Bibliografia:

Barthes, R. (1967). The death of the author. *Aspen*, 5–6.

Foucault, M. (1969). What is an author? *Bulletin de la Société française de philosophie*, 63(3), 73–104.
Fitzpatrick, K. (2011). *Planned obsolescence: Publishing, technology, and the future of the academy*. NYU Press. Liu, F., Holme, P., Chiesa, M., AlShebli, B., & Rahwan, T. (2023). Gender inequality and self-publication are common among academic editors. *Nature Human Behaviour*, 7(3), 353–364.
Vinay, S. B. (2023). Application of artificial intelligence in e-publishing industry in India. *International Journal of Computer Engineering and Technology*, 14(1), 7–12.

Biogram:

dr Agnieszka Marzęda – wykładowczyni na Wydziale Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, magister marketingu (WSZiM) oraz specjalistka ds. public relations (ISNS UW i IFiS PAN). Prowadzi zajęcia i szkolenia z zakresu komunikacji, marketingu i PR. Laureatka konkursu Lwy PR w kategorii Edukacja. Od ponad 20 lat związana z branżą wydawniczą, posiada doświadczenie obejmujące wszystkie etapy procesu wydawniczego. Pełni funkcję sekretarza Car of the Year Polska oraz jest członkinią Sektorowej Rady ds. Kompetencji Sektora Komunikacji Marketingowej, Polskiego Stowarzyszenia Public Relations i Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Specjalizuje się w marketingu cyfrowym, self-publishingu oraz wykorzystaniu nowych technologii w komunikacji i biznesie. Łączy doświadczenie akademickie i praktyczne, realizując projekty z zakresu strategii komunikacji, działań marketingowych oraz e-biznesu. Aktywnie wspiera rozwój studentów jako opiekunka Koła Naukowego AI Explorers.

Between Human and Machine. The Phenomenology of Authorship and Meaning in AI-Assisted Self-Publishing

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The paper examines the transformation of authorship and the experience of meaning and credibility in the context of AI-assisted self-publishing, with particular emphasis on the phenomenological perspective of information experience. The study addresses a research gap related to how recipients perceive and interpret content generated or co-created by artificial intelligence. It is argued that in digitally mediated environments, authorship shifts from a stable ontological category towards an interpretative and experience-based construct negotiated by the reader.

Approach/methods: The study is based on a triangulation of research methods. It draws on a quantitative CAWI survey conducted on a nationwide sample of adult respondents (N>1000), in-depth interviews (IDI) with authors and publishing professionals, and desk research focusing on AI tools and self-publishing platforms. The analytical framework is grounded in classical theories of authorship (Barthes, Foucault) and contemporary research on trust and credibility in digital content.

Results and conclusions: Preliminary analysis indicates that recipients do not rely on a fixed definition of authorship but reconstruct it contextually, depending on the perceived involvement of artificial intelligence in the creative process. AI-generated or AI-assisted content is frequently experienced as plausible, yet not fully authentic, which generates a tension between credibility and the experience of meaning. The findings also point to the growing role of digital platforms as intermediaries that contribute to the legitimisation of content. From a phenomenological perspective, this suggests a shift from authorship-centred interpretation towards experience-based evaluation of information.

Research limitations: The study is exploratory in nature and focuses partly on declared attitudes of respondents, which may not fully reflect actual reading behaviours.

Practical implications: The results may inform the development of transparency standards for AI-generated content and support media literacy and information policy frameworks.

Originality/value: The paper proposes a novel conceptualisation of authorship as an experiential category, integrating phenomenological theory with empirical research on artificial intelligence and self-publishing practices.

Keywords: artificial intelligence, authorship, credibility, phenomenology of information, self-publishing

References:

Barthes, R. (1967). The death of the author. *Aspen*, 5–6.

Foucault, M. (1969). What is an author? *Bulletin de la Société française de philosophie*, 63(3), 73–104.

Fitzpatrick, K. (2011). *Planned obsolescence: Publishing, technology, and the future of the academy*. NYU Press. Liu, F., Holme, P., Chiesa, M., AlShebli, B., & Rahwan, T. (2023). Gender inequality and self-publication are common among academic editors. *Nature Human Behaviour*, 7(3), 353–364.

Vinay, S. B. (2023). Application of artificial intelligence in e-publishing industry in India. *International Journal of Computer Engineering and Technology*, 14(1), 7–12.

Biographical note:

Agnieszka Marzęda, PhD, is a lecturer at the Faculty of Journalism, Information and Book Studies, University of Warsaw. She holds a Master's degree in Marketing (Warsaw School of Management and Marketing) and postgraduate qualifications in Public Relations (Institute of Social Studies, University of Warsaw, and the Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences). She teaches and delivers professional training in communication, marketing, and public relations. Dr Marzęda is the recipient of the Lwy PR award in the Education category. With more than 20 years of experience in the publishing industry, she has worked across all stages of the publishing process. She serves as Secretary of the Car of the Year Polska competition and is a member of the Sectoral Council for Competences of the Marketing Communication Sector, the Polish Public Relations Association, and the Polish Communication Association. Her research and professional interests focus on digital marketing, self-publishing, and the application of emerging technologies in communication and business. Combining academic expertise with extensive professional experience, she develops and implements projects in communication strategy, marketing, and e-business. She also actively supports student development as the academic supervisor of the AI Explorers Student Research Club.

36
EN

Anna Pieczka-Węgorkiewicz [EN]
anna.pieczka-wegorkiewicz@uken.krakow.pl
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie | University of the National Education Commission, Krakow
Language of the presentation: English

Uncertain Authorship and Information Experience: A Phenomenological Study of Information Interactions With AI-Generated Content

Purpose/thesis: This paper explores how users experience epistemic uncertainty when interacting with information of ambiguous origin in generative AI environments. It focuses on uncertain authorship - the inability to determine whether a human or machine produced a given text – as a distinctive condition shaping contemporary information experience. The study argues that uncertainty surrounding who – or what – created a piece of information may itself become a meaningful dimension of how users interpret, evaluate, and engage with information. While existing research has extensively examined credibility assessment and the technical detection of AI-generated content, the lived experience of navigating information under conditions of uncertain authorship remains underexplored. This study addresses that gap by adopting phenomenologically informed and information experience perspectives to examine how users negotiate epistemic ambiguity in AI-mediated contexts.

Approach/methods: The study adopts an exploratory qualitative approach grounded in phenomenologically informed perspectives on information experience. The planned research draws on three data-collection methods: task-based interaction with AI-generated texts of uncertain authorship, think-aloud protocols, and semi-structured interviews conducted with a small purposive sample of Polish university students. The collected material will be analysed using reflexive thematic analysis, with particular attention to moments of hesitation, credibility negotiation, and experiences of epistemic ambiguity emerging during interaction with AI-generated content.

Results and conclusions: Rather than approaching epistemic uncertainty solely as a problem of detection or verification, the study conceptualises it as a lived and interpretive dimension of contemporary information experience. The paper proposes that interactions with AI-generated content may involve ongoing processes of epistemic negotiation shaped not only by the informational content itself, but also by uncertainty surrounding authorship and the origin of that content. In this sense, generative AI is approached not only as a technological development, but also as a condition influencing users' sense of orientation and interpretive stability within contemporary information environments.

Research limitations: The planned study focuses solely on university students from one Polish institution and examines only text-based AI-generated materials.

Practical implications: The study may contribute to discussions on transparency practices, information literacy and the design of user-oriented communication in AI-mediated information environments.

Originality/value: The paper introduces uncertain authorship as an experiential and interpretive phenomenon rather than solely a technical problem. By applying phenomenologically informed and information experience perspectives to AI-generated content, the study seeks to broaden current information science approaches to epistemic uncertainty in AI-mediated contexts.

Keywords: epistemic uncertainty, generative AI, information experience, phenomenology of information, uncertain authorship

References:

Agarwal, N. K. (2023). Information behavior research in the twenty-first century: The journey so far. *Informatio*, 28(1), 100–146. https://doi.org/10.35643/Info.28.1.5

Keshavarz, H. (2020). Hermeneutic phenomenology in supporting research and information services: Contributions to information science. *Journal of Information Science Theory and Practice*, 8(4), 29–39. https://doi.org/10.1633/JISTaP.2020.8.4.3

Lloyd, A. (2021). Shaping the information experience domain. *Journal of Documentation*, 77(6), 1354–1367. https://doi.org/10.1108/JD-12-2020-0215

Suorsa, A. (2024). Embodied and dialogical basis for understanding humans with information: A sustainable view. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 75(12), 1466–1479. https://doi.org/10.1002/asi.24952

Biographical note:

Anna Pieczka-Węgorkiewicz, MLIS, is a Lecturer and Research Assistant in Archival Studies, Records Management & Information Brokering BA and MA programmes in the Institute of History and Archival Studies at the University of the National Education Commission, Kraków, Poland. Her research interests lie in information behaviour, human detection of AI-generated content, and artificial intelligence literacy education. ORCID: 0000-0002-5136-7975

Niepewność autorstwa a doświadczanie informacji: fenomenologiczne studium interakcji informacyjnych z treściami generowanymi przez AI

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Celem jest określenie, czy – a jeśli tak, to w jaki sposób – użytkownicy informacji doświadczają niepewności epistemicznej podczas kontaktu z treściami, których pochodzenie (człowiek vs generatywna sztuczna inteligencja) trudno jednoznacznie ocenić. Uwagą objęto zjawisko niepewności autorstwa, rozumiane jako niemożność określenia, czy dany tekst został stworzony przez człowieka czy wygenerowany przez AI i traktowane jako specyficzny warunek współczesnego doświadczania informacji. Przyjęto, że niepewność dotycząca tego, kto (lub co) stworzył daną informację, może wpływać na sposób interpretowania i oceniania informacji przez użytkowników. Podczas gdy badania koncentrowały się dotąd przede wszystkim na ocenie wiarygodności oraz technicznych metodach wykrywania treści generowanych przez AI, doświadczenie funkcjonowania w warunkach niepewnego autorstwa pozostaje w literaturze informatologicznej stosunkowo słabo rozpoznane.

Metody badań: W badaniu planuje się zastosowanie eksploracyjnego podejścia jakościowego, osadzonego w inspirowanej fenomenologią perspektywie doświadczenia informacji. Gromadzenie danych realizowane będzie w formie sesji zadaniowych, polegających na interakcji z tekstami generowanymi przez AI (o nieoznaczonym pochodzeniu), wzbogaconych o technikę think-aloud oraz półstrukturyzowane wywiady indywidualne. Badanie przeprowadzone zostanie w niewielkiej, celowo dobranej grupie studentów polskiej uczelni. Zebrany materiał poddany zostanie refleksyjnej analizie tematycznej, ze szczególnym uwzględnieniem momentów zawahania, negocjowania wiarygodności oraz doświadczania niejednoznaczności epistemicznej.

Wyniki i wnioski: Rozdział ujmuje problem niepewności autorstwa nie tylko jako wyzwanie związane z techniczną detekcją lub weryfikacją treści generowanych przez AI, lecz również jako istotny wymiar współczesnego doświadczania informacji. Przyjęto, że kontakt z treściami o niejednoznacznym pochodzeniu może wiązać się z występowaniem niepewności epistemicznej, wpływającej na sposób interpretowania i oceniania informacji przez użytkowników. Materiały syntetyczne generowane przez duże modele językowe traktowane są zatem nie tyle jako przejaw

rozwoju technologicznego, ile jako czynnik wpływający na poczucie orientacji użytkowników we współczesnych środowiskach informacyjnych.

Ograniczenia badań: Badanie obejmie studentów jednej polskiej uczelni i skoncentruje się jedynie na tekstowych materiałach w języku polskim, wygenerowanych przez AI.

Zastosowanie praktyczne: Badanie może przyczynić się do rozwoju dyskusji dotyczących transparentności, kompetencji informacyjnych oraz projektowania komunikacji zorientowanej na użytkownika w środowiskach nasyconych treściami generowanymi przez AI.

Oryginalność/wartość poznawcza: Rozdział ujmuje problem niepewności autorstwa jako zjawisko o charakterze doświadczeniowym i interpretacyjnym, a nie wyłącznie technicznym, poszerzając współczesne informatologiczne ujęcia niepewności epistemicznej w środowiskach informacyjnych nasyconych materiałami syntetycznymi.

Słowa kluczowe: doświadczanie informacji, fenomenologia informacji, generatywna sztuczna inteligencja, niepewność autorstwa, niepewność epistemiczna

Bibliografia:

Agarwal, N. K. (2023). Information behavior research in the twenty-first century: The journey so far. *Informatio*, 28(1), 100–146. https://doi.org/10.35643/Info.28.1.5

Keshavarz, H. (2020). Hermeneutic phenomenology in supporting research and information services: Contributions to information science. *Journal of Information Science Theory and Practice*, 8(4), 29–39. https://doi.org/10.1633/JISTaP.2020.8.4.3

Lloyd, A. (2021). Shaping the information experience domain. *Journal of Documentation*, 77(6), 1354–1367. https://doi.org/10.1108/JD-12-2020-0215

Suorsa, A. (2024). Embodied and dialogical basis for understanding humans with information: A sustainable view. *Journal of the Association for Information Science Technology*, 75(12), 1466–1479. https://doi.org/10.1002”

Biogram:

Anna Pieczka-Węgorkiewicz – asystentka w Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Prowadzi zajęcia na kierunku Archiwistyka, zarządzanie dokumentacją i infobrokerstwo (studia I i II stopnia). Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zachowań informacyjnych, rozpoznawania treści generowanych przez sztuczną inteligencję oraz edukacji w zakresie kompetencji związanych ze sztuczną inteligencją (*AI literacy*). ORCID: 0000-0002-5136-7975

37
EN

Bohdan Widła [EN]
b.widla@uj.edu.pl
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Language of the presentation: English

Expression, Data or Semantics? How AI Influences the Narratives on What Copyright Protects

Purpose/thesis: The subject matter of copyright is works, i.e., specific intangible goods. However, determining precisely what is protected in a given work, and what is the scope of such protection, is often far from straightforward. The aim of this presentation is to address a dispute that has intensified in copyright discourse in connection with the large-scale use of works to train large neural networks, which currently form the basis of artificial intelligence (AI) models. Beyond disputes concerning the interpretation of legal provisions, however, a broader question emerges: what exactly is being used when millions of texts and images are processed for the purpose of AI training? When a novel becomes a set of tokens read only by a machine, does it still make sense to speak of a work at all?

At the centre of the presentation lies the question of the figure and attributes of the subject entitled to copyright protection. This may be understood as a fundamentally phenomenological question concerning which manifestations of agency, and whose agency, contemporary legal systems should recognise within the infosphere as deserving protection. The dispute over AI training therefore appears not merely as a conflict over the scope of exclusive rights, but also as a dispute over the forms of human activity and meaning-creation that copyright law should continue to treat as socially and legally significant.

Three principal positions can be distinguished in this debate. According to the first, the scope of copyright should always be linked to human-to-human communication. From this perspective, automated methods of analysing works in order to extract statistical patterns or tendencies should not be relevant to copyright law at all, because works are not then objects of human perception. The second approach, based on a particular understanding of the relationship between copyright and technology, assumes that when a work is essentially treated as a dataset, this is simply a technically different form of copy, still relevant from the standpoint of copyright law. The third approach goes even further. It calls for a focus on the semantic content of the work, on the grounds that only such an approach can adequately account for the threats to human creativity posed by the development of generative AI.

Approach/methods: The issue will be examined using methods employed in legal scholarship in connection with private law, with attention to the context of European Union law. These three approaches may, in simplified terms, be described as a dispute over whether emphasis should be placed on the perception of the work, the copying of the work, or the extraction of value from the work.

Particular attention will be devoted to the relationship between machine processing and human understanding of works. The presentation asks whether a text processed exclusively as statistical input for a neural network remains the same type of object, from the standpoint of copyright law, as a text interpreted and understood by human readers.

Results and conclusions: In the presentation, I will address these positions while defending the first, which has been pushed into a corner by opposition to the unconstrained development of AI. I argue that copyright should remain connected primarily with forms of humanly accessible expression and

communication, rather than being expanded towards the protection of all forms of informational extraction performed by machines.

The primary objective is therefore to move beyond the dispute over the legal assessment of AI training and to examine the issue from a systemic perspective, from which the expansion of copyright to encompass all forms of machine use of works is not necessarily socially desirable.

Originality/value: The paper seeks to connect doctrinal copyright analysis with broader questions concerning perception, meaning, and the status of machine processing within contemporary infospheres. Its originality lies in framing disputes surrounding AI training not solely as conflicts over technological reproduction, but also as disputes concerning what kind of informational objects copyright law is intended to recognise and protect.

Keywords: artificial intelligence, copyright law, infosphere, machine processing, phenomenology of information

References:

Craig, C. J. (2025). The AI-copyright trap. *Chicago-Kent Law Review, 100*, 107–136.

Dornis, T. W., & Lucchi, N. (2025). Generative AI and the scope of EU copyright law: A doctrinal analysis in light of the referral in *Like Company v. Google*. *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law, 56*, 1800–1840.

Ducato, R., & Strowel, A. (2019). Limitations to text and data mining and consumer empowerment: Making the case for a right to „machine legibility." *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law, 50*, 649–684.

Flisak, D. (2025). The Holy Grail of copyright law: Text and data mining. Selected issues. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej, 1*(167), 24–46.

Smit, M. A. (2026). Metaphors we judge (AI) by: A rhetorical analysis of artificial copyright disputes. *Journal of Intellectual Property Law & Practice, 21*(4), 251–263.

Szczotka, J. (2024). Artificial intelligence vs copyright law: A question about the result of a clash between them. Is it mere futurology or the imminent future? *Studia Iuridica Lublinensia, 33*(1), 323–342.

Biographical note:

Bohdan Widła is an assistant professor at the Jagiellonian University in Cracow, where he obtained his PhD after defending a thesis on the protection of scientific and critical editions of public domain works (2019, published by Wolters Kluwer Polska in 2020). He teaches and researches copyright law (with particular focus on software protection) and IT law. Before joining academia, he was a practising lawyer (attorney-at-law) for nearly a decade.

38
FR

Guylian Maccarone [FR]
gmaccarone.semiotics@gmail.com
Université de Liège | University of Liège
Langue de la communication : français

L'éthos computationnel comme phénomène informationnel : une approche phénoménologique des interactions humain-machine

Objectif / thèse : Cette communication propose une réflexion phénoménologique sur les interactions dialogiques entre humains et systèmes conversationnels d'intelligence artificielle, à partir de notre concept d'éthos computationnel. Celui-ci est envisagé non comme une propriété intrinsèque de la machine, mais comme un phénomène relationnel émergent apparaissant dans l'expérience vécue de l'échange. L'objectif de cette recherche est d'interroger la manière dont l'information, dans les interactions humano-machiniques, dépasse sa simple dimension transmissive pour devenir un phénomène expérientiel participant à la constitution d'une présence interprétable.

Approche / méthodes : Cette recherche mobilise conjointement la phénoménologie de l'information, la sémiotique et les théories de l'interaction. Elle s'inscrit dans le prolongement de nos travaux actuels sur l'éthos computationnel et repose sur l'analyse phénoménologique et sémiotique d'interactions dialogiques entre utilisateurs humains et agents conversationnels d'intelligence artificielle. Une attention particulière est portée aux formes d'interprétation relationnelle apparaissant dans l'échange ainsi qu'aux modalités de co-énonciation humano-machinique.

Résultats et conclusions : Cette recherche montre que les interactions avec les intelligences artificielles génératives peuvent produire des effets de présence interprétables qui ne relèvent ni d'une simple illusion anthropomorphique ni d'une subjectivité réelle de la machine. L'éthos computationnel apparaît davantage comme une actualisation relationnelle et négociée de l'information, se constituant dans la rencontre entre structures computationnelles, interprétation et expérience vécue du sujet humain. Dans cette perspective, l'éthos computationnel ne peut être envisagé comme une donnée stable ou substantielle, mais comme un phénomène intentionnel se constituant dans le flux de l'expérience vécue. Dans une perspective husserlienne, il émerge alors à travers les synthèses passives et actives de la conscience, au sein d'un horizon d'attentes, de rétentions et de protentions participant à la donation phénoménale de la présence computationnelle.

Originalité / apport de la recherche : Cette communication propose une articulation entre phénoménologie de l'information, sémiotique et études des intelligences artificielles génératives à travers le concept d'éthos computationnel, déjà présenté par nos soins lors du 14e Congrès de l'Association internationale de sémiotique visuelle. Ce concept contribue à déplacer la réflexion sur les systèmes conversationnels d'intelligence artificielle vers l'étude de l'expérience vécue de l'interaction ainsi que des phénomènes relationnels émergents qui s'y constituent.

Mots-clés : éthos computationnel, intelligences artificielles génératives, présence relationnelle

Bibliographie :

Husserl, E. (1950). Idées directrices pour une phénoménologie. Gallimard.
Maingueneau, D. (2014). Discours et analyse du discours. Armand Colin.
Merleau-Ponty, M. (1945). Phénoménologie de la perception. Gallimard.
Reeves, B., & Nass, C. (1996). The Media Equation. CSLI Publications.
Rodríguez-Martínez, A., Amezcua-Aguilar, T., Cortés-Moreno, J., & Jiménez-Delgado, J. J. (2024). Qualitative analysis of conversational chatbots to alleviate loneliness in older adults as a strategy for emotional health. Healthcare, 12(1), Article 62. https://doi.org/10.3390/healthcare12010062

Notice biographique :

Guylian Maccarone est étudiant en fin de master en sciences de la communication à l'Université de Liège, où il développe des recherches en sémiotique et en phénoménologie des intelligences artificielles génératives. Ses travaux portent principalement sur son concept d'éthos computationnel, qu'il théorise comme un phénomène relationnel émergent apparaissant dans l'expérience vécue des interactions humain-machine. Ses recherches articulent sémiotique, phénoménologie de l'information et études des systèmes génératifs contemporains. En 2026, il a été invité à présenter ce concept lors du 14e Congrès de l'Association internationale de sémiotique visuelle, organisé à l'Universidade de São Paulo, au Brésil. Il débutera prochainement un doctorat à l'Université de Liège consacré au prolongement théorique de son concept d'éthos computationnel.

The Computational Ethos as an Informational Phenomenon: A Phenomenological Approach to Human–Machine Interactions

Language of the presentation: French

Purpose/thesis: This paper proposes a phenomenological reflection on dialogical interactions between humans and conversational artificial intelligence systems through the lens of our concept of computational ethos.

Computational ethos is understood not as an intrinsic property of the machine, but as an emergent relational phenomenon appearing within the lived experience of interaction. The aim of this research is to examine how information, within humano-machinic interactions, exceeds its purely transmissive dimension in order to become an experiential phenomenon participating in the constitution of an interpretable presence.

Approach/methods: This research jointly mobilises phenomenology of information, semiotics, and interaction theories. It is part of our ongoing work on computational ethos and is based on the phenomenological and semiotic analysis of dialogical interactions between human users and conversational artificial intelligence agents. Particular attention is given to the forms of relational interpretation emerging within interaction, as well as to the modalities of humano-machinic co-enunciation.

Results and conclusions: This research shows that interactions with generative artificial intelligences can produce interpretable effects of presence, understood here as a projection of a figure constructed during phenomenological reception, which do not stem either from a simple anthropomorphic illusion or from a real subjectivity of the machine. Computational ethos appears rather as a relational and negotiated actualisation of information, constituted through the encounter between computational structures, interpretation, and the lived experience of the human subject. From this perspective, computational ethos cannot be conceived as a stable or substantial datum, but as an intentional phenomenon constituted within the flow of lived experience. From a Husserlian perspective, it emerges through the passive and active syntheses of consciousness, within a horizon of expectations, retentions, and protentions participating in the phenomenological givenness of computational presence.

Originality/value: This paper proposes an articulation between phenomenology of information, semiotics, and studies of generative artificial intelligences through the concept of computational ethos. It contributes to shifting reflection on conversational AI systems towards the study of the lived experience of interaction and the emergent relational phenomena constituted within it.

Keywords: computational ethos, generative artificial intelligence, relational presence

References:

Husserl, E. (1950). Idées directrices pour une phénoménologie. Gallimard.
Maingueneau, D. (2014). Discours et analyse du discours. Armand Colin.
Merleau-Ponty, M. (1945). Phénoménologie de la perception. Gallimard.
Reeves, B., & Nass, C. (1996). The Media Equation. CSLI Publications.
Rodríguez-Martínez, A., Amezcua-Aguilar, T., Cortés-Moreno, J., & Jiménez-Delgado, J. J. (2024). Qualitative analysis of conversational chatbots to alleviate loneliness in older adults as a strategy for emotional health. Healthcare, 12(1), Article 62. https://doi.org/10.3390/healthcare12010062

Biographical note:

Guylian Maccarone is a final-year Master's student in Communication Sciences at the University of Liège, where he conducts research in semiotics and the phenomenology of generative artificial intelligences. His work mainly focuses on his concept of computational ethos, which he theorises as an emergent relational phenomenon appearing within the lived experience of human–machine interactions. His research articulates semiotics, phenomenology of information, and studies of contemporary generative systems. In 2026, he was invited to present this concept at the 14th Congress of the International Association for Visual Semiotics, organised at the Universidade de São Paulo, Brazil. He will soon begin a PhD at the University of Liège devoted to the theoretical extension of his concept of computational ethos.

39
EN

Krzysztof Łoboda [EN]
krzysztof.loboda@uj.edu.pl
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Language of the presentation: English

Beyond *technē* in multilingual information processing. The case of specialised translation

Purpose/thesis: Given the main conference theme, this paper focuses on the underexplored relationship between *episteme* and *technē* in multilingual information processing, aims to provide a more in-depth understanding of how these two dimensions interact in specialised translation in the age of neural networks and artificial intelligence (AI). Adopting an exploratory approach, it investigates how the integration of Gen-AI tools might reshape human *episteme* rather than merely automating translation *technē*. It tentatively posits that a shift taking place in the translator's agency: from the primarily passive possession of static domain knowledge to a dynamic, meta-cognitive capacity consisting in knowing how and where to critically validate algorithmic output.

The relationship between knowledge and wisdom, on the one hand, and craft and instruments, on the other, has long been considered tenuous, or at least uncertain. Heidegger ([1954] 1977) viewed technology as an integral part of *poises*; however, subsequent technological advancement has led to increasing automation and the development of progressively autonomous tools, significantly affecting human agency (Moorkens et al. 2024). In Translation Studies, this situation raises questions about the ontological status and nature of human translation (HT) versus machine/AI translation (MT). In some languages, these distinctions are reflected lexically through different terms referring to specific translation types, for example *przekład* versus *translacja* in Polish, respectively (Łoboda 2024).

Approach/methods: In light of the above, a tripartite study is conducted. First, the translation process within a domain-specific institutional setting, namely the European Commission's Directorate-General for Translation (DGT), is briefly examined. Secondly, a selected legal text from the Official Journal of the European Union, retrieved from the EUR-Lex database, is translated using Gen-AI technology and subsequently compared with the official human-translated version. This comparison helps identify „nodes of tension", i.e. terms or sentences where the machine-generated version appears inadequate or „off" in comparison with the human translation, and enables an analysis based on four phenomenological „existentials": corporeality, spatiality, temporality, and relationality (Van Manen & Van Manen 2021). Finally, thanks to an institutional outreach, a short survey is conducted among EU translators (N≥8, work in progress) in order to obtain an intersubjective perspective on the relationship between technological tools and the knowledge acquired during the translation process.

Research limitations: This stage also helps address one of the study's limitations, namely the relatively limited material available for individual phenomenological reflection in stage two.

Results and conclusions: Initial findings tentatively suggest that while *episteme* remains foundational to the specialised translation process, the lived experience of (post-)AI translation may elevate evaluative and source-validation competencies over sheer familiarity with the content.

Originality/value: Thus, the study sheds new light on the nature of specialised translation in the age of AI. The insights may have implications for practising translators and the translation pedagogy (andragogy).

Keywords: artificial intelligence (AI), reflection, specialised translation, technē, translation technology

References:

Heidegger, M. (1977). The question concerning technology. In D. F. Krell (Ed.), *Martin Heidegger: Basic writings* (pp. 287–317). Harper & Row.

Łoboda, K. (2024). *Tłumacz w cyfrowym świecie: Kompetencje techniczne tłumacza w praktyce i dydaktyce przekładu tekstów specjalistycznych*. Księgarnia Akademicka. https://doi.org/10.12797/9788383682457

Moorkens, J., Way, A., & Lankford, S. (2024). *Automating translation* (1st ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003381280

Van Manen, M., & Van Manen, M. (2021). Doing phenomenological research and writing. *Qualitative Health Research, 31*(6), 1069–1082. https://doi.org/10.1177/10497323211003058

Biographical note:

Krzysztof Łoboda is a teacher and researcher at the Department for Translation Studies, Jagiellonian University. He earned both his MA in Translation Studies and his PhD from Jagiellonian University, where his doctoral research focused on translator competence and the integration of technology in translation practice. He has also completed postgraduate studies in Research Project Management and received specialised training in Term Extraction and Management at Imperial College London. Alongside his academic work, Krzysztof has extensive professional experience as a translator and reviser of EU legal documentation, and also worked as a localiser of software and multimedia content. He is an active member of the European Master's in Translation (EMT) translation technology group and ESTIDIA SIG on Translation as Intercultural Dialogue. ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9575-5080

Poza *technē* w przetwarzaniu informacji między językami: kontekst tłumaczenia specjalistycznego

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: W nawiązaniu do głównego tematu konferencji artykuł poświęcony jest mało zbadanej relacji między *episteme* a *technē* w wielojęzycznym przetwarzaniu informacji, stawiając sobie za cel głębsze zrozumienie, jak w epoce sieci neuronowych i sztucznej inteligencji (SI) oba te wymiary przenikają się w przekładzie specjalistycznym. Przyjmując podejście eksploracyjne, badanie to koncentruje się na tym, w jaki sposób integracja narzędzi Gen-AI w procesie tłumaczenia może wpływać na ludzką *episteme*, a nie prowadzić jedynie do automatyzacji translatorskiej *technē*. Wstępnie stawia się w nim tezę o przesunięciu dokonującym się w obszarze sprawczości tłumacza: od głównie biernego posiadania statycznej wiedzy dziedzinowej ku dynamicznej zdolności metapoznawczej, polegającej na rozumieniu, jak i gdzie krytycznie weryfikować rezultaty generowane przez algorytmy.

Relacja między wiedzą i mądrością z jednej strony a rzemiosłem i narzędziami z drugiej od dawna uznawana jest za niejednoznaczną, a przynajmniej niepewną. Heidegger ([1954] 1977) postrzegał technologię jako integralną część *poiesis*; jednak późniejszy rozwój technologiczny doprowadził do postępującej automatyzacji i rozwoju coraz bardziej narzędzi autonomicznych, które mają znaczny wpływ na sprawczość człowieka (Moorkens et al. 2024). W przekładoznawstwie sytuacja ta rodzi pytania o status ontologiczny i naturę tłumaczenia ludzkiego w zestawieniu z tłumaczeniem maszynowym / AI. W niektórych językach rozróżnienia te znajdują odzwierciedlenie na poziomie leksykalnym poprzez proponowane odmienne terminy odnoszące się do określonych typów tłumaczenia, na przykład odpowiednio przekład i translacja w języku polskim (Łoboda 2024).

Metody badań: W świetle powyższych rozważań przeprowadzono trójczęściowe badanie dotyczące przekładu specjalistycznego. Najpierw opisano proces tłumaczenia w specjalistycznym środowisku instytucjonalnym, a mianowicie w Dyrekcji Generalnej ds. Tłumaczeń Pisemnych (DGT) Komisji Europejskiej. Następnie wybrany tekst prawny z Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej, pozyskany z bazy EUR-Lex, został przetłumaczony przy użyciu technologii Gen-AI i zestawiony z oficjalną wersją przetłumaczoną przez człowieka. Porównanie to pozwala zidentyfikować „punkty napięcia", tj. terminy lub zdania, w których wersja wygenerowana maszynowo wydaje się nieadekwatna lub „nietrafiona" w porównaniu z tłumaczeniem ludzkim, a także umożliwia analizę opartą na czterech „egzystencjałach" fenomenologicznych (Van Manen & Van Manen 2021). Na końcu przedstawiono wyniki krótkiej ankiety wśród tłumaczy UE (N≥8, badanie w toku) prowadzonej dzięki współpracy instytucjonalnej w celu uzyskania intersubiektywnej perspektywy na relację między narzędziami technologicznymi a wiedzą zdobywaną w procesie tłumaczenia.

Ograniczenia badań: Etap ten pomógł również uwzględnić jedno z ograniczeń badania, mianowicie wielkość materiału, który z oczywistych względów musiał być przeanalizowany podczas indywidualnej refleksji fenomenologicznej w drugim etapie badania.

Wyniki i wnioski: Wstępne wyniki sugerują, że choć *episteme* pozostaje fundamentem przekładu specjalistycznego, doświadczenie przeżywane procesu tłumaczenia w epoce (post-)SI może sprzyjać zwiększaniu znaczenia kompetencji oceny i weryfikacji źródeł aniżeli samej biegłości merytorycznej**.**

Oryginalność/wartość poznawcza: Badanie rzuca nowe światło na naturę tłumaczenia specjalistycznego w epoce SI. Wnioski te mają zastosowanie praktyczne, m.in. dla praktyki tłumaczenia, jak i pedagogiki (andragogiki) przekładu.

Słowa kluczowe: przekład specjalistyczny, refleksja, sztuczna inteligencja (SI), technologie tłumaczeniowe, technē

Bibliografia:

Heidegger, M. (1977). The question concerning technology. In D. F. Krell (Ed.), *Martin Heidegger: Basic writings* (pp. 287–317). Harper & Row.

Łoboda, K. (2024). *Tłumacz w cyfrowym świecie: Kompetencje techniczne tłumacza w praktyce i dydaktyce przekładu tekstów specjalistycznych*. Księgarnia Akademicka. https://doi.org/10.12797/9788383682457

Moorkens, J., Way, A., & Lankford, S. (2024). *Automating translation* (1st ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003381280

Van Manen, M., & Van Manen, M. (2021). Doing phenomenological research and writing. *Qualitative Health Research, 31*(6), 1069–1082. https://doi.org/10.1177/10497323211003058

Biogram:

Krzysztof Łoboda jest asystentem w Katedrze Przekładoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na Uniwersytecie Jagiellońskim ukończył studia magisterskie z przekładoznawstwa oraz uzyskał stopień doktora. Jego rozprawa doktorska poświęcona była kompetencjom tłumacza oraz wykorzystaniu technologii w praktyce przekładu. Ukończył również studia podyplomowe z zakresu zarządzania projektami badawczymi oraz specjalistyczne szkolenie z ekstrakcji i zarządzania terminologią w Imperial College London. Łączy działalność naukową z praktyką zawodową. Przez wiele lat pracował jako tłumacz i weryfikator dokumentacji prawnej Unii Europejskiej, zajmował się także lokalizacją oprogramowania i treści multimedialnych. Jest aktywnym członkiem grupy roboczej ds. technologii tłumaczeniowych programu European Master's in Translation (EMT) oraz grupy specjalistycznej ESTIDIA SIG on Translation as Intercultural Dialogue. ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9575-5080

CZĘŚĆ VI · PART VI

Panel „Podmiot komunikujący jako proces”

Panel “The Communicating Subject as Process”

40
PL

Marlena Kilian [PL]
m.kilian@uksw.edu.pl
Michał Paluch
paluchkonto@gmail.com
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie | Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
Język wystąpienia: polski

Co pozostawimy po sobie? Człowiek Kompost jako podmiot generatywny w ujęciu procesualnym

Cel/teza: Człowiek Kompost rozumiany jest jako węzeł relacji oraz medium przepływu tego, co zostaje człowiekowi dane przez innych ludzi, świat i wcześniejsze pokolenia. To, co dane, podlega kumulacji i przekształceniu w wymiarze intrabiograficznym („w sobie"), przepływa w relacjach społeczno-przyrodniczych („między"), a także trwa w perspektywie transbiograficznej („dalej"). Nic nie pozostaje w stanie pierwotnym, ale też nic nie znika bez śladu. Celem wystąpienia jest wskazanie na pedagogiczne znaczenie sytuacji, w których człowiek uczestniczy w procesach przyjmowania, przekształcania i przekazywania dalej tego, co zostaje mu dane w bezpośrednich relacjach z innymi ludźmi i światem oraz wcześniejszymi pokoleniami. Szczególne znaczenie mają tu sytuacje zależności, troski, towarzyszenia i opieki. Stawiamy tezę, że współczesna pedagogika dobrze opisuje człowieka aktywnego, skutecznego i samostanowiącego, słabiej natomiast ujmuje człowieka jako istotę współzależną, który nie tylko odbiera to, co go kształtuje, ale również dziedziczy, przetwarza i przekazuje siebie poprzez słowa, gesty i codzienne zachowania.

W perspektywie informatologicznej proces ten można interpretować jako uczestnictwo człowieka w dynamicznym obiegu informacji egzystencjalnej, relacyjnej i kulturowej. Informacja jest rozumiana jako procesualny i ucieleśniony wymiar doświadczenia podmiotu zanurzonego w diachronicznym ekosystemie informacyjnym.

W koncepcji Człowieka Kompostu podejmujemy kwestie generatywności rozumianej jako zdolność podtrzymywania, przekształcania, przekazywania i ostatecznie użyźniania świata własnym życiem, również wtedy, gdy człowiek nie pozostaje już produktywny w sensie społecznym czy ekonomicznym. Nie chodzi przy tym wyłącznie o sytuacje graniczne czy kryzysowe, ale również o codzienne generatywne sposoby uczestniczenia w życiu innych, w których człowiek przejmuje, współtworzy i pozostawia po sobie określone formy myślenia, reagowania czy bycia. W tym sensie człowiek może być ujmowany jako podmiot informacyjny uczestniczący w nieustannym przepływie, transformacji i transmisji znaczeń, wartości, pamięci i wzorców działania. Kompost staje się metaforą cyrkulacji informacji i wiedzy, która nie zanika, lecz ulega przekształceniom i powraca w nowych konfiguracjach relacyjnych oraz międzypokoleniowych.

Rozważania sytuujemy na pograniczach pedagogiki lasu i ogrodoterapii oraz ekofilozofii, ekoteologii i filozofii procesu. Punktem wyjścia jest wcześniejsza refleksja nad kompostem jako figurą symbiotyczności, metamorfozy i generatywności, a także krytyka kultury wzrościzmu utożsamiającej rozwój z ekspansją, skutecznością i autonomią. Proponowane ujęcie pozostaje również bliskie ekologii informacji, ponieważ akcentuje relacyjny i środowiskowy charakter procesów informacyjnych zachodzących pomiędzy człowiekiem, wspólnotą i otoczeniem przyrodniczym.

Metody badań: Wystąpienie ma charakter teoretyczno-analityczny i wykorzystuje elementy analizy fenomenologicznej oraz refleksji autoetnograficznej ujmowanych w ramach umiarkowanego antropocentryzmu. Ramę interpretacyjną stanowią ontologia procesu Alfreda Northa Whiteheada,

koncepcja generatywności Erika Eriksona, teoria gerotranscendencji Larsa Tornstama oraz perspektywa całożyciowa (*life course*).

Wyniki i wnioski: Koncepcja Człowieka Kompostu pozwala interpretować rozwój nie tylko jako proces wzmacniania siebie, ale również jako zdolność wykraczania poza własną biografię poprzez troskę, współuczestnictwo i generatywność rozumianą jako współtworzenie warunków życia innych. W tym ujęciu wychowanie oznacza troskę o jakość środowiska, relacji i czasu, w których człowiek dojrzewa i staje się znaczący (dla siebie) i ma znaczenie (dla innych). Wychowanie rozumiane jest relacyjnie, w wymiarze ludzkim i przyrodniczym, jako proces rozproszony, rozciągnięty i często odroczony w czasie. Relacje stanowią tu przestrzeń przyjmowania, przetwarzania i przekazywania dalej tego, co człowiek otrzymuje od innych ludzi, świata i wcześniejszych pokoleń. Z tej perspektywy pedagogika nie może ograniczać się do pytania o to, jak wspierać rozwój jednostki. Powinna pytać także o to, co człowieka kształtuje, co i jak w nim dojrzewa, a także co dzięki niemu oraz po nim pozostaje.

Wnioski te można interpretować również w perspektywie nauki o informacji jako zbieżne z rozwijanymi w tej dyscyplinie modelami zachowań informacyjnych, w których człowiek funkcjonuje nie tylko jako autonomiczny odbiorca i nadawca informacji, ale jako uczestnik wielowymiarowych procesów współtworzenia, filtrowania, ucieleśniania i przekazywania znaczeń.

Zastosowanie praktyczne: Proponowane ujęcie może stanowić punkt odniesienia dla praktyki pedagogicznej realizowanej w obszarach opieki, edukacji całożyciowej, geragogiki, pedagogiki specjalnej, pedagogiki społecznej, ekopedagogiki, jak również pedagogiki lasu i ogrodoterapii. Szczególne znaczenie zyskuje tam, gdzie możliwe jest przesunięcie w rozumieniu pracy pedagogicznej - z interwencji, zarządzania rozwojem i strategicznego wywierania wpływu ku troskliwemu towarzyszeniu człowiekowi w procesach jego dojrzewania.

W ujęciu kompostowym pedagog nie jest inżynierem rozwoju, przyjmuje raczej rolę pedagoga-ogrodnika lub pedagoga-leśnika rozumiejącego znaczenie czasu, zależności, oczekiwania, wartości, ale i ograniczonej przewidywalności ludzkiego życia. Nie rezygnuje z działania, ale nie utożsamia go z presją intensyfikowania rozwoju ani maksymalizowania efektów wychowawczych.

Istotne odniesienie dla proponowanego podejścia stanowią praktyki pedagogiki lasu i ogrodoterapii, ujmujące wychowanie jako cyrkulacyjny proces oparty na generatywności, zakorzeniony w relacjach społecznych, przyrodniczych i międzypokoleniowych. Perspektywa ta może być użyteczna również dla badań nad środowiskami informacyjnymi, edukacją informacyjną i etyką troski w nauce o informacji.

Oryginalność/wartość poznawcza: Oryginalność proponowanego ujęcia polega na przesunięciu refleksji pedagogicznej z kategorii wzrostu i sprawczości ku kategoriom dojrzewania, współzależności i generatywności. Koncepcja Człowieka Kompostu stanowi próbę wypracowania języka pedagogicznego zdolnego opisywać zjawiska zwykle marginalizowane przez modele progresywistyczne. Stanowi zarazem kontrapunkt wobec nowoczesnego ideału samowystarczalnego podmiotu poprzez dowartościowanie relacyjnych i międzypokoleniowych wymiarów ludzkiego dojrzewania.

Wartość poznawcza proponowanego podejścia polega także na możliwości budowania pomostu pomiędzy pedagogiką, filozofią procesu i informatologią poprzez interpretowanie człowieka jako podmiotu uczestniczącego w ekologicznych, relacyjnych i generatywnych procesach informacyjnych.

Słowa kluczowe: Człowiek Kompost, dojrzałość, ekologia informacji, generatywność, pedagogika cyklu życia, pedagogika lasu, podmiot procesualny, środowisko informacyjne

Bibliografia:

Halewood, M. (2005). A. N. Whitehead, information and social theory. *Theory, Culture & Society, 22*(6), 73–94. https://doi.org/10.1177/0263276405059416

Babik, W. (2014). *Ekologia informacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Kilian, M. (2011). Edukacja międzypokoleniowa wobec wyzwań współczesności. *Forum Pedagogiczne, 1*(2), 97–118. https://doi.org/10.21697/fp.2011.2.06

Kilian, M., & Paluch, M. (2023). Horticultotherapeutic meaning of human being and acting in the garden: Ontological-axiological approach. *Studia Ecologiae et Bioethicae, 21*(3), 73–82. https://doi.org/10.21697/seb.2023.21.3.06

Kilian, M., & Paluch, M. (2025). Człowiek Kompost. Implikacje symbiotyczno-metamorficzno-generatywne z pogranicza pedagogiki lasu i ogrodoterapii. *Parezja, 2*(24), 26–37.

Paluch, M. (2024). Sadzonki myśli i płomyki nadziei – rozwijanie kompetencji głębokich w procesie rodzinnej autoterapii. *Paidia i Literatura, 6*. https://doi.org/10.31261/PiL.2024.06.07

Paluch, M. (2025). Nad brzegiem rzek Edenu. Pedagogia pierwszego ekosystemu człowieka. *Paidia i Literatura, 7*. https://doi.org/10.31261/PiL.2025.07.12

Paluch, M., & Kilian, M. (2026). *Człowiek Kompost jako podmiot procesualny. Ontologiczno-pedagogiczna koncepcja użyźniania świata sobą*. Rękopis złożony do publikacji.

Biogram:

dr hab. Marlena Kilian – pedagog specjalny i geragog. Pracuje na Wydziale Nauk Pedagogicznych UKSW w Warszawie. Zajmuje się pedagogiką wieku starszego, również z doświadczeniem niepełnosprawności oraz pedagogicznym wsparciem człowieka w całym cyklu życia. Zainteresowania dydaktyczno-badawcze skoncentrowane wokół pedagogiki (geragogiki) specjalnej, geragogiki oraz gerontologii społecznej. Autorka i redaktorka trzech monografii naukowych oraz ponad 60 artykułów poświęconych funkcjonowaniu, terapii i edukacji osób w starszym wieku, a także pedagogice całożyciowej i relacjom międzypokoleniowym.

dr Michał Paluch, adiunkt na UKSW w Warszawie. Rozwija autorskie obszary badań znane pod nazwą pedagogika lasu, kompetencje głębokie i ginetyka. Redaktor *Słownika wyrazów ratujących życie*, współautor książki *Uwolnić szkołę z systemu klasowo-lekcyjnego*.

What Will We Leave Behind? Compost Human as a Generative Subject in a Processual Perspective

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The Compost Human is understood as a nexus of relations and a medium through which what is given to human beings by other people, the world, and previous generations flows. What is received undergoes accumulation and transformation within the intrabiographical dimension ("within oneself"), circulates through socio-natural relations ("between"), and endures within a transbiographical perspective ("beyond"). Nothing remains in its original state, yet nothing disappears without a trace.

The aim of this presentation is to demonstrate the pedagogical significance of situations in which human beings participate in processes of receiving, transforming, and passing on what is given to them through direct relations with other people, the world, and previous generations. Particular importance is attributed to situations of dependency, care, accompaniment, and support. We argue that contemporary pedagogy describes the active, effective, and self-determining individual relatively well, yet is less capable of conceptualising the human being as an interdependent entity who not only receives what shapes them, but also inherits, transforms, and transmits themselves through words, gestures, and everyday practices.

From the perspective of information science, this process may be interpreted as human participation in the dynamic circulation of existential, relational, and cultural information. Information is understood here as a processual and embodied dimension of the experience of a subject immersed in a diachronic information ecosystem.

Within the concept of the Compost Human, we address generativity understood as the capacity to sustain, transform, transmit, and ultimately fertilise the world through one's own life, even when a person is no longer socially or economically productive. This concerns not only borderline or crisis situations, but also everyday generative forms of participation in the lives of others, through which individuals absorb, co-create, and leave behind particular forms of thinking, reacting, and being.

In this sense, the human being may be regarded as an informational subject participating in the constant flow, transformation, and transmission of meanings, values, memories, and patterns of action. Compost thus becomes a metaphor for the circulation of information and knowledge that does not vanish, but rather undergoes transformation and reappears in new relational and intergenerational configurations.

Our reflections are situated at the intersection of forest pedagogy, horticultural therapy, ecophilosophy, ecotheology, and process philosophy. The point of departure is an earlier reflection on compost as a figure of symbioticity, metamorphosis, and generativity, as well as a critique of growth-oriented culture that equates development with expansion, efficiency, and autonomy.

The proposed approach also remains close to information ecology, as it emphasises the relational and environmental character of informational processes occurring between the individual, the community, and the natural environment.

Approach/methods: The presentation is theoretical and analytical in nature and employs elements of phenomenological analysis and autoethnographic reflection framed within moderate anthropocentrism. The interpretative framework is grounded in Alfred North Whitehead's process ontology, Erik Erikson's concept of generativity, Lars Tornstam's theory of gerotranscendence, and the life course perspective.

Results and conclusions: The concept of the Compost Human makes it possible to interpret development not only as a process of strengthening the self, but also as the ability to transcend one's own biography through care, co-participation, and generativity understood as the co-creation of conditions for the lives of others. In this perspective, education signifies care for the quality of the environments, relationships, and temporalities within which human beings mature, become meaningful to themselves, and matter to others. Education is understood relationally, in both human and natural dimensions, as a dispersed, extended, and often temporally deferred process. Relationships constitute a space for receiving, processing, and transmitting what individuals receive from other people, the world, and previous generations. From this perspective, pedagogy cannot be limited to the question of how to support individual development. It should also ask what shapes the human being, what matures within them and how, and what remains because of them and after them.

These conclusions may also be interpreted from the perspective of information science as convergent with relational models of information behaviour developed within the discipline, in which human beings function not merely as autonomous receivers and transmitters of information, but as participants in multidimensional processes of co-creating, filtering, embodying, and transmitting meaning.

Practical implications: The proposed approach may serve as a point of reference for pedagogical practice in the fields of care, lifelong education, geragogy, special education, social pedagogy, ecopedagogy, as well as forest pedagogy and horticultural therapy. It gains particular significance

wherever pedagogical work can be shifted from intervention, developmental management, and strategic influence towards the careful accompaniment of individuals in their processes of maturation.

Within the compost-oriented perspective, the educator is not an engineer of development, but rather assumes the role of a gardener-pedagogue or forester-pedagogue who understands the importance of time, dependency, waiting, values, and the limited predictability of human life. Such an educator does not resign from action, but neither do they equate it with the pressure to intensify development or maximise educational outcomes.

Practices of forest pedagogy and horticultural therapy constitute an important point of reference for the proposed approach, as they frame education as a circulatory process grounded in generativity and rooted in social, natural, and intergenerational relations. This perspective may also prove useful for research on information environments, information literacy, and the ethics of care in information science.

Originality/value: The originality of the proposed approach lies in shifting pedagogical reflection away from the categories of growth and agency towards the categories of maturation, interdependence, and generativity. The concept of the Compost Human constitutes an attempt to develop a pedagogical language capable of describing phenomena that are usually marginalised by progressivist models. At the same time, it serves as a counterpoint to the modern ideal of the self-sufficient subject by emphasising the relational and intergenerational dimensions of human maturation.

The scientific value of the proposed approach also lies in its potential to build bridges between pedagogy, process philosophy, and information science by interpreting the human being as a subject participating in ecological, relational, and generative informational processes.

Keywords: Compost Human, forest pedagogy, generativity, information ecology, information environment, life course pedagogy, maturity, processual subject

References:

Halewood, M. (2005). A. N. Whitehead, information and social theory. *Theory, Culture & Society, 22*(6), 73–94. https://doi.org/10.1177/0263276405059416

Babik, W. (2014). *Ekologia informacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Kilian, M. (2011). Edukacja międzypokoleniowa wobec wyzwań współczesności. *Forum Pedagogiczne, 1*(2), 97–118. https://doi.org/10.21697/fp.2011.2.06

Kilian, M., & Paluch, M. (2023). Horticultotherapeutic meaning of human being and acting in the garden: Ontological-axiological approach. *Studia Ecologiae et Bioethicae, 21*(3), 73–82. https://doi.org/10.21697/seb.2023.21.3.06

Kilian, M., & Paluch, M. (2025). Człowiek Kompost. Implikacje symbiotyczno-metamorficzno-generatywne z pogranicza pedagogiki lasu i ogrodoterapii. *Parezja, 2*(24), 26–37.

Paluch, M. (2024). Sadzonki myśli i płomyki nadziei – rozwijanie kompetencji głębokich w procesie rodzinnej autoterapii. *Paidia i Literatura, 6*. https://doi.org/10.31261/PiL.2024.06.07

Paluch, M. (2025). Nad brzegiem rzek Edenu. Pedagogia pierwszego ekosystemu człowieka. *Paidia i Literatura, 7*. https://doi.org/10.31261/PiL.2025.07.12

Paluch, M., & Kilian, M. (2026). *Człowiek Kompost jako podmiot procesualny. Ontologiczno-pedagogiczna koncepcja użyźniania świata sobą*. Rękopis złożony do publikacji.

Biographical notes:

Marlena Kilian, PhD, DSc, is a scholar of special pedagogy and geragogy affiliated with the Faculty of Education at Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw. Her research focuses on the pedagogy of old age, including the education and support of older adults with disabilities, as well as pedagogical support throughout the human lifespan. Her teaching and research interests centre on special pedagogy (with a particular focus on geragogy), geragogy, and social gerontology. She is the author

and editor of three scholarly monographs and more than sixty academic articles devoted to the functioning, therapy, and education of older adults, lifelong pedagogy, and intergenerational relationships.

Michał Paluch, PhD, is an Assistant Professor at Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw. He has developed original fields of research known as *forest pedagogy*, *deep competencies*, and *ginetics*. He is the editor of the *Słownik wyrazów ratujących życie* [*Dictionary of Life-Saving Words*] and co-author of the book *Uwolnić szkołę z systemu klasowo-lekcyjnego* [*Liberating the School from the Class-and-Lesson System*].

41
PL

Michał Paluch [PL]
paluchkonto@gmail.com
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie | Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw

Obecność jako informacja krystaliczna. Wprowadzenie do ginetycznej fenomenologii doznania

Język wystąpienia: polski

Cel/teza: Celem wystąpienia jest wprowadzenie do dyskursu akademickiego kategorii ginetyki jako transdyscyplinarnego pola problemowego integrującego takie doświadczenie poznawania i doznawania, które można określić mianem „informacji krystalicznej". Główna teza referatu zakłada, że najbardziej źródłową, czystą i konstytutywną dla człowieka informacją jest bezzałożeniowa obecność, niewymagająca kodowania językowego. Obecność ta posiada wielowymiarową strukturę krystaliczną, wewnątrz której jawią się afektywne i cielesne afirmacje współbycia skondensowanego w ciszy. Jest to proces tworzenia się podmiotowości, w której podmiot ludzki staje się „bardziej niż sobą".

Metody badań: Zastosowano metodę hermeneutyczno-fenomenologiczną analizującą istotne egzystencjalnie treści dwóch odmiennych korpusów tekstowych, służących jako egzemplifikacja doznawania poznania. Pierwszym jest korpus współczesny widoczny w zasobach *Słownika wyrazów ratujących życie* (red. M. Paluch, 2023), w którym przeprowadzana jest analiza zapisu granicznych doświadczeń wojny i uchodźstwa, ujawniających przejście od informacji kodowanej do czystej obecności. Drugim jest korpus archetypowy, dostrzeżony w analizie wybranych fragmentów *Księgi Rodzaju* (*Genesis*), ujawniający pierwotne sceny bezsłownej, przedwerbalnej relacyjności człowieka znajdującego się we wspólnym dla wszystkich istot polu obecności.

Wyniki i wnioski: Analiza porównawcza wykazuje podobieństwo struktur w obu źródłach. W momentach założycielskich dla podmiotu (*Genesis*) oraz w momentach wytchnieniowych dla ludzkiego bytu (*Słownik*) tradycyjna informacja semantyczna ulega zawieszeniu. W jej miejsce pojawia się „informacja krystaliczna" – gęste, geometrycznie czyste pole obecności, będące bezpośrednio doznawaną strukturą bezpieczeństwa i ocalenia. Sformułowano wniosek, że w stanach granicznych poznawanie i doznawanie zlewają się w jeden formacyjny proces afektywny, nie będący wynikiem kognitywnego definiowania informacji.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki badań implikują możliwość formułowania problemów badawczych na pograniczu pedagogiki, psychotraumatologii oraz teoriach mediów i komunikacji. Praktyczne zastosowanie koncepcji informacji krystalicznej uzasadnia stosowanie milczenia, zająknięcia, delikatności jako wymiarów obecności niezbędnych w procesach terapeutycznych i wychowawczych.

Oryginalność/wartość poznawcza: Projekt przełamuje technologiczny i kognitywny monopol w definiowaniu informacji, kierując uwagę na fenomenologiczne doświadczenie informacji wewnętrznej – docierającej do świadomości poprzez somatyczno-relacyjne doznanie obecności. Wartością poznawczą jest zintegrowanie poznawania i doznawania w ramach transdyscyplinarnej kategorii ginetyki. Spięcie klamrą badawczą współczesnego zapisu katastrofy humanitarnej (*Słownik*) z pra-tekstem kultury (*Księga Rodzaju*) pozwala wykazać transhistoryczną stałość ginetycznej struktury podmiotowości, manifestującej się w kruchych, a zarazem ocalających wymiarach współbycia
i krystalizującej się kondensacji doświadczenia.

Słowa kluczowe: ginetyka, informacja krystaliczna, informacja wewnętrzna, Księga Rodzaju, pole obecności, zająknięcie

Bibliografia:

Brier, S. (2008). *Cybersemiotics: Why information is not enough*. University of Toronto Press.
Budd, J. M. (2005). Phenomenology and information studies. *Journal of Documentation*, *61*(1), 44–59.
Cisek, S. (2002). *Filozoficzne aspekty informacji naukowej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
Hetmański, M. (2013). *Epistemologia informacji*. Copernicus Center Press.
Paluch, M. (red.). (2023). *Słownik wyrazów ratujących życie*. Wydawnictwo Czarne.
van der Kolk, B. (2022). *Strach ucieleśniony. Mózg, umysł i ciało w terapii traumy* (A. Sawicka-Chrapkowicz, tłum.). Wydawnictwo Czarna Owca.

Biogram:

Michał Paluch, adiunkt na UKSW w Warszawie. Rozwija autorskie obszary badań znane pod nazwą pedagogika lasu, kompetencje głębokie i ginetyka. Redaktor *Słownika wyrazów ratujących życie*, współautor książki *Uwolnić szkołę z systemu klasowo-lekcyjnego*.

Presence as Crystalline Information: An Introduction to Ginetic Phenomenology of Experience

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The purpose of this paper is to introduce the concept of ginetics into academic discourse as a transdisciplinary field integrating modes of cognition and experience that may be described as crystalline information. The central thesis is that the most primordial, pure, and constitutive form of information for human beings is presuppositionless presence, which does not require linguistic encoding. This presence possesses a multidimensional crystalline structure within which affective and embodied affirmations of being-with emerge, condensed in silence. It is through this process that subjectivity is formed, allowing the human subject to become "more than itself."

Approach/methods: The study employs a hermeneutic-phenomenological methodology to analyse existentially significant content drawn from two distinct textual corpora serving as exemplifications of experiential cognition. The first is a contemporary corpus represented by the Dictionary of Life-Saving Words (ed. M. Paluch, 2023), analysing records of the extreme experiences of war and displacement that reveal a transition from encoded information to pure presence. The second is an archetypal corpus based on selected passages from the Book of Genesis, disclosing primordial scenes of pre-verbal, wordless relationality situated within a shared field of presence common to all living beings.

Results and conclusions: The comparative analysis demonstrates structural similarities across both corpora. In the founding moments of subjectivity depicted in Genesis and in the restorative moments of human existence documented in the Dictionary of Life-Saving Words, conventional semantic information becomes suspended. In its place emerges crystalline information–a dense, geometrically coherent field of presence experienced directly as a structure of safety and salvation. The study concludes that, in limit situations, cognition and lived experience converge into a single formative affective process that cannot be reduced to cognitive definitions of information.

Research limitations: The proposed concept is primarily theoretical and phenomenological in character. Its conclusions are based on the interpretative analysis of two selected textual corpora and therefore invite further interdisciplinary development and empirical exploration.

Practical implications: The findings open new research perspectives at the intersection of pedagogy, psychotraumatology, media studies, and communication theory. The concept of crystalline information provides a theoretical justification for recognising silence, stammering, and gentleness as dimensions of presence that are indispensable in therapeutic and educational practices.

Originality/value: The project challenges the technological and cognitive monopoly on defining information by redirecting attention towards the phenomenological experience of inner information–information reaching consciousness through the somatic and relational experience of presence. Its original contribution lies in integrating cognition and lived experience within the transdisciplinary framework of ginetics. By bringing together contemporary testimonies of humanitarian catastrophe (Dictionary of Life-Saving Words) and the foundational cultural text of the Book of Genesis, the study demonstrates the transhistorical continuity of the ginetic structure of subjectivity, manifested in the fragile yet life-preserving dimensions of co-presence and the crystallisation of experience.

Keywords: Book of Genesis, crystalline information, field of presence, ginetics, inner information, stuttering

References:

Brier, S. (2008). *Cybersemiotics: Why information is not enough*. University of Toronto Press.
Budd, J. M. (2005). Phenomenology and information studies. *Journal of Documentation*, *61*(1), 44–59.
Cisek, S. (2002). *Filozoficzne aspekty informacji naukowej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
Hetmański, M. (2013). *Epistemologia informacji*. Copernicus Center Press.
Paluch, M. (red.). (2023). *Słownik wyrazów ratujących życie*. Wydawnictwo Czarne.
van der Kolk, B. (2022). *Strach ucieleśniony. Mózg, umysł i ciało w terapii traumy* (A. Sawicka-Chrapkowicz, tłum.). Wydawnictwo Czarna Owca.

Biographical note:

Michał Paluch**,** PhD, is an Assistant Professor at Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw. He has developed original fields of research known as *forest pedagogy*, *deep competencies*, and *ginetics*. He is the editor of the *Słownik wyrazów ratujących życie* [*Dictionary of Life-Saving Words*] and co-author of the book *Uwolnić szkołę z systemu klasowo-lekcyjnego* [*Liberating the School from the Class-and-Lesson System*].

42
PL

Monika Maria Kowalczyk [PL]
monika.kowalczyk@ignatianum.edu.pl
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie | Ignatianum University in Cracow, Poland
Język wystąpienia: polski

Rola wyobraźni podmiotu twórczego – artysty i odbiorcy – w kształtowaniu znaczenia ludzkiej egzystencji w dziele sztuki i jego odbiorze w przeżyciu estetycznym. Stanowisko Anny-Teresy Tymienieckiej

Cel/teza: Wyobraźnia kreatywna to istotny czynnik w procesie ontopojetycznego szyfrowania nowych znaczeń ludzkiej egzystencji w dziele sztuki wykraczających poza świadomość konstytutywną, jak również w procesie ich twórczego odszyfrowania przez odbiorcę sztuki

Metody badań: metoda analizy treści w modelu Karoliny Szczepaniak, metoda historyczna

Wyniki i wnioski:

1. Anna-Teresa Tymieniecka to amerykańska fenomenolog polskiego pochodzenia, reprezentująca III fazę fenomenologii, tzw. fenomenologię życia (według twierdzeń Tymienieckiej: I faza: Husserl; II faza: Ingarden i inni uczniowie Husserla).

2. Tymieniecka odrzuca ejdetyczną i transcendentalną ontologię swych poprzedników – ontologię bytów idealnych (Husserl) oraz bytów możliwych (Ingarden) i wprowadza własną koncepcję „kreatywnego doświadczenia" (*creative experience*) / „kreatywnego aktu człowieka" (*creative act of man*).

3. Tymieniecka w ramach postulowanej metafizyki życia przyjęła monizm bytowy, zgodnie z którym jest jeden byt (życie), który nieustannie się rozwija. Najwyższym etapem ewolucji życia jest człowiek (*human condition*) ze względu na pojawienie się w jego obrębie kreatywnych wirtualności, z kreatywną wyobraźnią na czele.

4. Ludzka kreatywność jest możliwa dzięki przyjętej koncepcji świadomości, na którą składa się funkcja konstytutywna i funkcja kreatywna. Funkcję konstytutywną Tymieniecka utożsamia ze świadomością intencjonalną w rozumieniu Husserla. Jak wskazuje Judycki: „(...) Husserl wielokrotnie i niestrudzenie mówił, że świat konstytuuje się w świadomości, lecz gdy bliżej spojrzymy na ten wręcz slogan Husserlowski z jednej strony, z drugiej zaś gdy weźmiemy pod uwagę prawie że niezliczoną ilość konkretnych analiz, dotyczących różnych zagadnień, które pozostawił po sobie, to widać, że o żadnej konstytucji w sensie wytwarzania świata przez świadomość nie może być tu mowy: kruchy ontycznie, ciągle się odnawiający w swoim trwaniu podmiot nie może wytwarzać świata i świat nie może być od niego zależny" (Judycki, 2007, 14). Natomiast funkcja kreatywna, niezależna w swoim działaniu od funkcji konstytutywnej, sytuuje człowieka w szczególnej pozycji egzystencjalnej (bytowej), ponieważ za pośrednictwem aktu twórczego (*creative act*) może on uczestniczyć w wewnętrznym działaniu Natury (życia). Akt kreatywny, z wyobraźnią na czele, to nie tylko „istotny czynnik świadomości", ale także akt „twórczego czynienia rzeczy i bytów".

5. Podmiot twórczy – artysta – mając dostęp do Prawdziwej Rzeczywistości, może indywidualnie wyróżniać racjonalności logosu życia według własnej woli, a przez to samodzielnie decydować o ich wykorzystaniu w procesie ontopojetycznej samoidywidualizacji. W jej fazie twórczej dokonuje się kreatywne szyfrowanie (*creative ciphering*) sensu ludzkiej egzystencji (ludzkiego przeznaczenia) w dziele sztuki, które zostaje odszyfrowane (*deciphering*) przez odbiorcę w przeżyciu estetycznym.

6. Fundamentalną rolę w procesie kreatywnego szyfrowania i odszyfrowywania tekstu zawartego w dziele sztuki odgrywa wyobraźnia kreatywna (*Imaginatio Creatrix*). To wirtualność obdarzona w twórczo-inwencyjne zdolności, pośrednicząca między intelektem a podświadomymi pasjami. Wprowadza nowość w kreatywny kontekst.

7. Wyobraźnia jest władzą twórczą, dzięki niej powstają nowe układy znaczeniowe, które nie mają bezpośredniego odpowiednika w rzeczywistości. Tymieniecka w pojmowaniu wyobraźni czerpie z tradycji filozofów arabskich, poetów romantycznych, z poglądów G. Bachelarda, J.P. Sartre'a, francuskich myślicieli nowożytnych czy M. Richira.

Oryginalność/wartość poznawcza: popularyzacja fenomenologii doświadczenia twórczego A.-T. Tymienieckiej, z akcentem na roli wyobraźni podmiotu twórczego – artysty – w kształtowaniu znaczenia ludzkiej egzystencji w dziele sztuki, w procesie kreatywnego szyfrowania tekstu, jak i jego odszyfrowywania przez odbiorcę w przeżyciu estetycznym

Słowa kluczowe: dzieło sztuki, funkcja kreatywna świadomość, kreatywne szyfrowanie, proces samointerpretacji egzystencji, wyobraźnia kreatywna

Bibliografia:

Bachelard, G. (1975). *Wyobraźnia poetycka*. Państwowy Instytut Wydawniczy.
Judycki S. (2007). Fenomenologia jako filozofia kategorialna i transcendentalna. *Principia*, 47/48 (2007), s. 33-52.
Kowalczyk, M. (2025). *Koncepcja kultury w ujęciu Anny-Teresy Tymienieckiej*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie.
Szczepaniak, K. (2012). Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych – refleksje metodologiczne. *Acta Universitatis Lodziensis Folia Sociologica*, 42, 83–112.
Tymieniecka, A.T. (1974). IMAGINATIO CREATRIX. The „Creative" Versus the „Constitutive" Function of Man and the „Possible Worlds". *Analecta Husserliana*, Tom III, 3-41.
Tymieniecka, A.T. (1982). Poetica Nova. The Creative Crucibles of Human Existence and of Art. *Analecta Husserliana*, Tom XII, 1-93.

Biogram:

Dr nauk humanistycznych w zakresie filozofii; studia dzienne i doktoranckie na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, kierunek: filozofia teoretyczna; pracownik badawczo-dydaktyczny Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie (Instytut Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa, Katedra Filozofii Kultury i Religioznawstwa). Zarówno praca magisterska, jak i rozprawa doktorska została przygotowana w Katedrze Filozofii Sztuki. Obszar badań: estetyka filozoficzna, sztuka w relacji do nauki, moralności i religii, wychowanie estetyczne i arteterapia, ze wskazaniem na antropotwórczą i poznawczą funkcję sztuki, aksjologiczny wymiar kultury. ORCID: https://orcid.org/0000-0002-7778-949.

The Role of the Imagination of the Creative Subject – Artist and Viewer – In Shaping the Meaning of Human Existence in a Work of Art and Its Reception in the Aesthetic Experience. The Position of Anna-Teresa Tymieniecka

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: Creative imagination is a crucial factor in the process of ontopoietic encoding of new meanings of human existence in a work of art, transcending constitutive consciousness, as well as in the process of their creative decoding by the art viewer

Approach/methods: content analysis method based on Karolina Szczepaniak's model, historical method

Results and conclusions:

1. Anna-Teresa Tymieniecka is an American phenomenologist of Polish descent, representing the third phase of phenomenology, the so-called phenomenology of life (according to Tymieniecka: Phase I: Husserl; Phase II: Ingarden and other disciples of Husserl).

2. Tymieniecka rejects the eidetic and transcendental ontology of her predecessors – the ontology of ideal beings (Husserl) and possible beings (Ingarden), and introduces her own concept of „creative experience" / „creative human act".

3. Within the framework of her postulated metaphysics of life, Tymieniecka adopts ontic monism, according to which there is one being (life) that is constantly evolving. The highest stage of life's evolution is the human being (human condotion) due to the emergence of creative virtualities within it, with creative imagination at the forefront.

4. Human creativity is possible thanks to the adopted concept of consciousness, which consists of a constitutive function and a creative function. Tymieniecka identifies the constitutive function with intentional consciousness as understood by Husserl. As Judycki points out: „(...) Husserl repeatedly and tirelessly said that the world is constituted in consciousness, but when we take a closer look at this almost Husserlian slogan on the one hand, and on the other, when we consider the almost countless specific analyses concerning various issues that he left behind, it becomes clear that there can be no question of any constitution in the sense of consciousness producing the world: an ontically fragile subject, constantly renewing itself in its existence, cannot produce the world, and the world cannot be dependent on it" (Judycki, 2007, 14). The creative function, however, independent in its operation from the constitutive function, places humankind in a special existential (existential) position, because through the creative act, they can participate in the inner workings of Nature (life). The creative act, with imagination at its forefront, is not only an „essential factor of consciousness" but also an act of „creating things and beings".

5. The creative subject–the artist–having access to True Reality can individually distinguish the rationalities of the logos of life according to their own will, and thus independently decide on their use in the process of ontopoietic self-individuation. In its creative phase, the meaning of human existence (human destiny) is creatively encrypted (creative ciphering) in the work of art, which is then deciphered (deciphering) by the recipient in an aesthetic experience.

6. Creative imagination (Imaginatio Creatrix) plays a fundamental role in the process of creative encrypting and deciphering the text contained in the work of art. It is a virtuality endowed with creative and inventive abilities, mediating between the intellect and subconscious passions. It introduces novelty into a creative context.

7. Imagination is a creative faculty, thanks to which new systems of meaning arise that have no direct counterpart in reality. In her understanding of imagination, Tymieniecka draws on the tradition of Arab philosophers, Romantic poets, the views of G. Bachelard, J.P. Sartre, French modern thinkers, and M. Richir.

Originality/value: popularisation of the phenomenology of creative experience by A.-T. Tymieniecka, with an emphasis on the role of the imagination of the creative subject - the artist - in shaping the meaning of human existence in a work of art, in the process of creative text encryption, as well as its decryption by the recipient in an aesthetic experience

Keywords: creative ciphering, creative function of consciousness, creative imagination, process of self-interpretation of existence, work of art

References:

Bachelard, G. (1975). *Wyobraźnia poetycka*. Państwowy Instytut Wydawniczy.

Judycki S. (2007). Fenomenologia jako filozofia kategorialna i transcendentalna. *Principia*, 47/48 (2007), s. 33-52.

Kowalczyk, M. (2025). *Koncepcja kultury w ujęciu Anny-Teresy Tymienieckiej*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie.

Szczepaniak, K. (2012). Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych – refleksje metodologiczne. *Acta Universitatis Lodziensis Folia Sociologica*, 42, 83–112.

Tymieniecka, A.T. (1974). IMAGINATIO CREATRIX. The „Creative" Versus the „Constitutive" Function of Man and the „Possible Worlds". *Analecta Husserliana*, Tom III, 3-41.

Tymieniecka, A.T. (1982). Poetica Nova. The Creative Crucibles of Human Existence and of Art. *Analecta Husserliana*, Tom XII, 1-93.

Biographical note:

She holds a PhD in Philosophy (Humanities). She completed her undergraduate and doctoral studies in theoretical philosophy at the Faculty of Philosophy of the John Paul II Catholic University of Lublin. She is a research and teaching staff member at the Ignatianum University in Cracow, within the Institute of Cultural Studies and Journalism, Department of Philosophy of Culture and Religious Studies. Both her master's thesis and doctoral dissertation were completed in the Department of Philosophy of Art. Her research interests include philosophical aesthetics; the relationship between art, science, morality, and religion; aesthetic education and art therapy, with particular emphasis on the anthropogenic and cognitive functions of art; and the axiological dimension of culture. ORCID: https://orcid.org/0000-0002-7778-949

CZĘŚĆ VII · PART VII

Panel „IMPULSE – IMmersive digitalization: uPcycling cULtural heritage towards new reviving StratEgies”

43
EN

Adnan Hadziselimovic, Luka Prinčič, Paula Guzzanti, Lynn Norma Zammit Russell, Elena Said [EN]
adnan.hadziselimovic@um.edu.mt
luka.princic@um.edu.mt
University of Malta

Paloma Korycińska
Instytut Studiów Informacyjnych | Institute of Information Studies
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Language of the presentation: English

Queering Immersive Dramaturgy as a Design of Experience. Conceptual Framework for a Hybrid Performance at the Ġgantija Temples, Gozo

Purpose/thesis: This paper argues that immersive dramaturgy should be reconceptualised not as the production of illusion, but as the design of conditions under which information emerges within embodied, relational experience. Addressing a gap in phenomenology of information, the study proposes that immersive environments do not transmit meaning but stage its constitution through the interplay of bodily perception, technological mediation, and collective interpretation. The central thesis is that dramaturgy operates as a design of experiential background, structuring how information appears, is interpreted, and negotiated.

Approach/methods: The study is based on qualitative, practice-based research conducted through four intensive workshops aimed at developing an XR-based hybrid performance at Ġgantija. Methodologically, it combines collective hermeneutics with phenomenological and postphenomenological analysis of background (as theorised by Merleau-Ponty in the original French concept of le fond). The research process follows iterative cycles of designing immersive situations, eliciting embodied experience, and collectively interpreting these experiences as distributed sense-making practices.

Results and conclusions: The study demonstrates that immersive experience is structured by multiple, coexisting backgrounds, physical and technological, that condition perception and limit interpretability. Meaning does not reside in the environment but emerges through collective hermeneutic processes operating on these background structures. The primary result of the study is the formulation of Concrete Recommendations for the Ġgantija Hybrid Immersive Performance and similar projects, which operationalise immersive dramaturgy as the design of perceptual, relational, and temporal conditions rather than narrative content. These recommendations lead to a redefinition of immersive dramaturgy as hosting an event of perception: a situation in which participants do not consume a story but inhabit a dynamically composed field of relations that is simultaneously physical and virtual, individual and collective, contemporary and historical. This shift entails moving from control, coherence, and transparency towards ambiguity, non-mastery, and interpretative plurality.

Research limitations: The findings are grounded in a specific experimental setting and a limited number of workshops, which constrains their generalizability beyond similar artistic-research contexts.

Practical implications: The paper provides a transferable framework for designing immersive systems, emphasising background design, constrained agency, and collective interpretation as core components of experience.

Originality/value: The study advances phenomenology of information by demonstrating that information is constituted through designed experiential conditions. It integrates hermeneutics, queer

theory, and immersive performance into a unified methodological framework and introduces background design as a key concept for experience design research.

Keywords: background, collective hermeneutics, immersion, phenomenology of information, queer dramaturgy, XR

References:

Gorichanaz, T. (2019). Autohermeneutics: A phenomenological approach to information experience. *Journal of Documentation, 75*(4), 849–870. https://doi.org/10.1108/JD-01-2019-0005

Halberstam, J. (2011). *The queer art of failure*. Duke University Press.

Hansen, S., & Rennecker, J. (2006). Collective hermeneutics in a systems development process. *Sprouts: Working Papers on Information Systems, 6*(6). http://sprouts.aisnet.org/6-6

Juchniewicz, N., & Wieczorek, M. (2024). Self-tracking, background(s) and hermeneutics: A qualitative approach to quantification and datafication of activity. *Phenomenology and the Cognitive Sciences, 23*, 133–154. https://doi.org/10.1007/s11097-022-09821-x

Merleau-Ponty, M. (1962). *Phenomenology of perception*. Routledge & Kegan Paul.

Biographical notes:

Prof. Adnan Hadziselimovic (also known as Prof. Adnan Hadzi) is currently resident academic at the Faculty of Media and Knowledge Sciences, University of Malta. Prof. Hadzi's latest research project involves the use of immersive technologies for the Immersion Lab University of Malta (ILUM) project, for which he has recently been awarded a Research Excellence Award. The ILUM consortium consists of the Immersion Lab of the Faculty of Media and Knowledge Sciences [MAKS], University of Malta, the Visual Narratives Laboratory [VNLAB] of Lodz Filmschool, Poland, the Immersive Lab [IL] at the Zurich University of the Arts, Switzerland, the Department of Architecture, Design and Planning [DADU] at University of Sassari, Italy, and the Spatial Media Research Group [SMRG] at the National and Kapodistrian University of Athens, Greece.

Luka Prinčič is a media artist, performer, researcher, and computer musician with a keen interest in the intersections of art, technology, and society. Writing music, creating sound art, performing, and manipulating new media in various ways since the mid-'90s. They specialise in computer music, immersive soundscapes, incidental music for live arts and video, and digital media experiments. They are working at Emanat Institute in Ljubljana, running boutique netlabel Kamizdat and taking care of technical infrastructure while also working on sound and music for select contemporary dance choreographers like Matija Ferlin and Maja Delak. Their engagement includes Slovenian queer communities through feminist-burlesque stage shows Image Snatchers, and club nights. Current research through University of Malta includes transfeminist approach to digital arts and virtual environments, specifically livecoding in audio/visual performance and its sociopolitical intertwining with technology through media critical theory and critical engineering.

44
EN

Iouliani Theona [EN]
iouliani@gmail.com
Department of Digital Arts & Cinema
National & Kapodistrian University of Athens
Language of the presentation: English

A Postphenomenological Account of Artistic Co-Creation With a Multiuser VR Platform

Purpose/thesis: This paper focuses on a social, immersive VR platform developed within the IMPULSE (IMmersive digitisation: uPcycling cULtural heritage towards new reviving StratEgies) Horizon Europe project, with the aim of supporting the upcycling of digitised Cultural Heritage objects, for educational and artistic purposes. This paper focuses on artistic experimentation and investigates the shifting ontologies of engagement with digital heritage and collaboration amongst artists within immersive, networked environments. Moving beyond traditional technodeterministic frameworks, this study employs the postphenomenological theoretical framework established by Don Ihde (1990) and expanded by Peter-Paul Verbeek (2005)–specifically the various human-technology relations, as well as the concept of multistability–to analyse how decentralised, collective creativity is mediated by and through VR technologies. The central thesis argues that the multiuser VR platform operates not as a neutral, transparent archive, but as an inherently multistable technology whose meaning, utility, and aesthetic outcomes are actively co-constituted through human intentionality and non-human mediation.

Approach/methods: The author researches the emergence of these technological mediation relations by employing a practice-based research methodology, examining a series of distributed, real-time social sessions where multiple participants simultaneously engage in artistic experimentation. Within this setup, users treat 3D cultural heritage artefacts as materials for collaborative modification, co-sculpting, environmental synthesis and composition. To capture the complexity of this immersive ecosystem, a triangulated mixed-methods approach is deployed: first-person autoethnography to capture the micro-perceptions of the artist-researcher; participant observation to map the collective spatial dynamics of the co-creators; and post-experience questionnaires to empirically evaluate presence, social presence, and perceived creative agency.

Results and conclusions: The analysis demonstrates how the VR apparatus shifts dynamically across different relational dimensions, acting simultaneously as an embodied extension of human gesture and as a resistant, quasi-autonomous entity via alterity relations when physics engines, network drift, and systemic glitches disrupt human intentionality. Crucially, the research highlights the multistability of both the platform and the digitised content; rather than possessing a singular fixed identity, the digital artefacts assume multiple, simultaneous trajectories of meaning. Through interactive translation and collaborative manipulation, users actively re-author and construct alternate readings of cultural heritage, steering the experience away from passive museum spectatorship. Ultimately, the study concludes that digital craft in VR is a relational co-constitution, proving that the technology's contribution is never predetermined but constantly renegotiated by the creative community.

Keywords: artistic co-creation, autoethnography, cultural heritage, mixed methods, multiuser VR, postphenomenology, technological mediation

References:

Ihde, D. (1990). Technology and the lifeworld: From garden to earth. Indiana University Press.

Rosenberger, R., & Verbeek, P.-P. (Eds.). (2015). Postphenomenological investigations: Essays on human-technology relations. Lexington Books.
Verbeek, P.-P. (2005). What things do: Philosophical reflections on technology, agency, and design. Penn State University Press.
Wellner, G. (2016). A postphenomenological inquiry of cell phones: From the wandering earth to the animation of the world. Lexington Books.

Biographical note:

Iouliani Theona is a researcher, educator and transdisciplinary creative practitioner. She holds a PhD in research approaches to technologically mediated spatial experience from the School of Architecture, National Technical University of Athens [NTUA]. After graduating from the Department of Architecture [Aristotle University of Thessaloniki], she pursued a MSc degree in "Research in Architecture: Design – Space – Culture" [NTUA] and a MSc in "Digital Communication Media and Interactive Environments" (National and Kapodistrian University of Athens – NKUA). Currently, she is an Academic Fellow in the Department of Digital Arts and Cinema (NKUA). Her teaching, as well as research interests focus on artistic research and art – science collaborations, particularly on art practices that engage with the environment and contribute to ecological awareness.

45
EN

Żaneta Żegleń [EN]
zaneta.zeglen@uj.edu.pl
Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Maius | Jagiellonian University Museum – Collegium Maius

Paloma Korycińska
paloma.korycinska@uj.edu.pl
Instytut Studiów Informacyjnych | Institute of Information Studies
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University

Coordinating Immersive Cultural Heritage Futures: A Phenomenological Inquiry Into Governance, Collaboration, and Lived Experience in the IMPULSE Horizon Europe Project

Purpose/thesis: The paper investigates the lived experience of coordinating the Horizon Europe cultural heritage project IMPULSE (IMmersive digitisation: uPcycling cULtural heritage towards new reviving StratEgies) through a phenomenological and interpretative lens, with particular emphasis on collaborative governance and the embodied experience of transnational project coordination within the European research ecosystem. Bringing together universities, heritage institutions, artists, legal experts, creative industries, and technology stakeholders, IMPULSE develops immersive approaches to cultural heritage digitisation through XR environments, virtual infrastructures, and interoperable digital heritage frameworks.

Positioned at the intersection of digital humanities, information science, and cultural heritage governance, this article argues that the management of large-scale European heritage projects cannot be adequately understood through technocratic or procedural paradigms alone, but requires a phenomenological exploration of relationality, affect, temporality, institutional accountability, and intersubjective knowledge production.

Approach/methods: The paper adopts a qualitative phenomenological framework grounded in interpretative phenomenology, hermeneutic inquiry, organisational phenomenology, and collaborative autohermeneutics – a reflexive and dialogical methodology enabling collective interpretation of lived institutional experiences among project actors. Collaborative autohermeneutics draws upon collaborative autoethnography (Hernandez et al., 2017) while shifting emphasis from narrative self-representation towards collective hermeneutic interpretation of institutional experience. Drawing upon Husserl, Heidegger, Merleau-Ponty, Schutz, and van Manen, the article conceptualises project coordination as a situated and embodied experience shaped by bureaucratic temporality, procedural accountability, epistemic mediation, and continuous negotiation between institutional compliance and creative experimentation.

Rather than presenting empirical findings, this article proposes a theoretical and methodological framework for studying project coordination as lived experience, identifying four analytical dimensions: administrative infrastructure, epistemic mediation, emotional labour, and relational care, that structure how coordination is experienced by project actors. The article thus lays conceptual groundwork for subsequent empirical research and contributes to the emerging intersection of phenomenology, digital heritage studies, and European project governance research.

Results and conclusions: The preliminary analysis demonstrates that coordinating a Horizon Europe consortium constitutes an affective and relational form of governance extending beyond administrative management. The findings reveal that project coordination operates simultaneously as administrative infrastructure, epistemic mediation, emotional labour, and relational care practice.

Particular attention is devoted to experiences of auditability, procedural standardisation, multilingual communication, and sustaining cohesion across heterogeneous organisational cultures. The paper further argues that IMPULSE functions not merely as a knowledge-sharing environment but as a phenomenological space of intersubjective meaning-making in which uncertainty, responsibility, and innovation are collectively interpreted and negotiated. At the same time, the paper does not idealise this community: it critically examines the practical challenges encountered in establishing and sustaining IMPULSE consortium, including uneven engagement across partners, competing institutional priorities, and the difficulty of cultivating voluntary participation within a deliverable-driven project environment, treating these tensions as phenomenologically meaningful dimensions of collaborative governance rather than mere managerial shortcomings. Collaborative autohermeneutics enables deeper insight into how transnational project actors construct shared understanding within immersive digital cultural heritage ecosystems.

Research limitations: The study prioritises phenomenological depth and situated experiential analysis related to a single European research consortium and therefore does not seek empirical generalisability in positivist terms. As both researchers and active participants within the IMPULSE consortium, the authors acknowledge the interpretative implications of insider positionality, which is addressed through reflexive and dialogical methodological practices.

Practical implications: The paper offers methodological and organisational insights for coordinators of international research infrastructures, Horizon Europe consortia, and digital heritage initiatives by foregrounding reflexivity, collaborative interpretation, and human-centred governance practices in complex transnational environments.

Originality/value: The paper contributes to the emerging intersection of phenomenology, digital heritage studies, and European project governance research by introducing collaborative autohermeneutics as an innovative methodological framework for analysing transnational cultural heritage collaboration. It advances phenomenological approaches to organisational studies by conceptualising EU project coordination as lived institutional experience rather than solely managerial procedure. The study further expands scholarship on immersive heritage ecosystems by demonstrating how European cultural heritage projects function simultaneously as bureaucratic infrastructures and human-centred spaces of collaborative meaning production.

Keywords: collaborative autohermeneutics, digital cultural heritage, Horizon Europe, phenomenology, project governance, XR heritage

References:

Gherardi, S. (2006). Organizational knowledge: The texture of workplace learning. Blackwell Publishing.
Heidegger, M. (1962). Being and time. Harper & Row.
Hernandez, K. A. C., Chang, H., & Ngunjiri, F. W. (2017). Collaborative autoethnography as multivocal, relational, and democratic research: Opportunities, challenges, and aspirations. Auto/Biography Studies, 32(2), 251–254.
Husserl, E. (1970). The crisis of European sciences and transcendental phenomenology. Northwestern University Press.
Introna, L. D. (2019). Phenomenological approaches to ethics and information technology. Stanford Encyclopedia of Philosophy. https://plato.stanford.edu/entries/ethics-it-phenomenology/
Merleau-Ponty, M. (2012). Phenomenology of perception. Routledge.
Schutz, A. (1967). The phenomenology of the social world. Northwestern University Press.
Tsoukas, H. (2005). Complex knowledge: Studies in organizational epistemology. Oxford University Press.
van Manen, M. (2016). Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy (2nd ed.). Routledge.
Wenger, E. (1998). Communities of practice: Learning, meaning, and identity. Cambridge University Press.

Biographical notes:

Żaneta Żegleń, holds a doctorate in book and information studies from the Jagiellonian University (2017), with a dissertation on the book collection of Sebastian Sierakowski, Rector of the Kraków Main School, held in the Jagiellonian Library, supervised by Professor Zdzisław Pietrzyk. Professionally affiliated first with the Jagiellonian Library and subsequently with the Jagiellonian University Museum Collegium Maius, she specialises in book and library history, academic libraries, and the digitisation of cultural heritage. She coordinates IMPULSE (IMmersive digitalization: uPcycling cULtural heritage towards new reviving StratEgies), a Horizon Europe project (2024–2027) and the first in the "Culture, Creativity and Inclusive Society" cluster coordinated by a Polish institution, run by a consortium of eleven European partners. She is active in the Polish Librarians' Association, including as chair of its Małopolska branch.

Paloma Korycińska, PhD, is an Assistant Professor in the Department of Information Management at the Institute of Information Studies, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University in Cracow. Her research interests include maieutics in the professions of librarian and information broker, advanced techniques of online terminological information retrieval, and the didactics of translation and interpreting, with particular emphasis on teaching medical translation. Her research addresses mainly information apathy and information grief. She is the academic editor of the monograph *Information Horizons* and teaches courses on data and information curation in business and industry communication in the IT sector.

CZĘŚĆ VIII · PART VIII

Sesja E: Przeżywanie informacji a struktura podmiotu

Session E: Lived Information and the Structure of the Subject

46
FR

Serge Dziomba [FR]
serge.dziomba@gmail.com
Psychanalyste, membre de l'Association Mondiale de Psychanalyse, France | Psychoanalyst, Member of the World Association of Psychoanalysis (Association Mondiale de Psychanalyse), France
Langue de la communication : français

Le réel lacanien objecte à l'information

Objectif / thèse : Cette communication propose d'examiner les limites de l'information dans la perspective de la psychanalyse lacanienne, en mettant l'accent sur l'écart entre ce qui est transmis sous forme de langage ou de représentation, et ce qui est effectivement éprouvé par le sujet. L'hypothèse centrale est que l'information ne peut jamais être réduite à un contenu objectif ou purement cognitif : elle est toujours médiatisée par l'histoire affective du sujet, son rapport au corps, au langage et au désir. En s'appuyant sur la notion lacanienne de « réel », il s'agira de montrer que toute expérience informationnelle comporte une dimension irréductible d'opacité, d'incomplétude et d'interprétation.

En effet, l'inconscient lacanien se décline à partir d'un sujet divisé, refoulé, absent du discours commun. Il s'agit de le faire advenir dans une psychanalyse. Ce sujet a un corps vivant qui éprouve et s'éprouve. Cette épreuve traverse son corps. Elle tient à la façon dont un mot, une parole, une représentation l'ont touché, percuté et restent agissants. Cette affectation primordiale du corps parlant, le sujet tente de se l'expliquer sans toutefois y parvenir. Il la nourrit de sens. Mais il y a toujours un manque, un trou, un écart, une incompréhension, entre cet éprouvé et ce qui peut en être dit par le sujet concernant son histoire, quelle que soit l'étendue de l'information qu'il a pu en recevoir.

Le sujet de l'inconscient lacanien, à ce titre, est un sujet du manque-à-être qui tente, par le sens, de rejoindre son être, sans pouvoir y parvenir – de structure. Il y a là un impossible. L'ontologie de Lacan est définie par ce sujet comme manque-à-être. L'écart entre la parole, à partir du langage, et ce qui est hors de sa portée de sens, est ce que Lacan nomme « réel ». Le mot rate la chose. C'est la racine du réel lacanien.

Ce mot qui rate la chose se décompose en signifiant, signifié, signification. Il n'y a aucun rapport entre le signifiant et le signifié qui assurerait une signification univoque. C'est pourquoi la signification d'une chose glisse selon le contexte langagier de chaque être parlant, en lien avec la valeur accordée aux mots, l'investissement libidinal dont ils sont l'objet et la façon dont ils répètent la marque primordiale faite sur le corps et qui s'éprouve.

Approche / méthodes : L'étude s'appuie sur une analyse conceptuelle des textes fondamentaux de Jacques Lacan (Fonction et champ de la parole et du langage, Séminaire XI) et de Sigmund Freud (L'analyse finie et l'analyse infinie), complétée par les travaux de Jacques-Alain Miller sur l'économie de la jouissance. La méthode est herméneutique et théorique : lecture croisée des concepts lacaniens (réel, sujet divisé, signifiant, jouissance) à la lumière de la question du vécu informationnel.

Résultats et conclusions : L'étude montre que, dans le cadre du discours psychanalytique, ce qui est du registre de l'information ne va pas de soi. En effet il n'y a aucune formule de type logico-mathématique qui puisse écrire ce qu'est l'information. Pour que l'on consente à l'information, elle doit être en écho avec ce qui est libidinalement investi et, à ce titre, littéralement incorporée. C'est

pourquoi l'information doit toujours pouvoir être interprétée. Sa réception dépend de l'investissement libidinal du sujet, de la valeur symbolique accordée aux signifiants et des traces affectives inscrites dans le corps parlant. Dans cette perspective, le langage ne coïncide jamais pleinement avec la chose qu'il désigne : un reste irréductible échappe à toute formalisation. Ce décalage constitue précisément le « réel » lacanien. Ainsi, l'expérience informationnelle apparaît comme fondamentalement interprétative, située et singulière. Par ailleurs, dans le processus analytique, certaines vérités biographiques perdent leur fonction explicative au profit d'une confrontation du sujet avec ce qui, en lui, résiste à la signification.

Devant ce réel – écart entre la parole et ce qui est hors de sa portée de sens – auquel se confronte chaque analysant, la vérité déchoit en se faisant variable. Tel évènement de la vie jusqu'alors incontournable, explicatif, perd de sa valeur, de son poids. Dans une psychanalyse, si la vérité tient une place, celle-ci est particulière, éloignée de la vérité philosophique.

Un changement profond s'opère, où l'horizon qui jusque-là était celui de la vérité s'estompe pour faire place à un réel, au premier plan, au cas par cas. Ce réel est celui de l'éprouvé primordial qui se répète, s'est répété dans les choix de vie où les attirances, les passions, les rejets ont forgé ces choix jusque dans les rencontres.

Enfin l'analysant peut s'intéresser à ce qui le constitue libidinalement comme corps vivant parlant. Il pourra alors se réconcilier avec ce qui, de lui, le constitue et qu'il a longtemps refusé, rejeté comme étranger à lui-même. L'adage freudien « Là où Ça était, Je dois advenir » (« Wo Es war, soll Ich werden ») se renverse en « Là où Je étais, Ça est advenu ».

Originalité / apport de la recherche : Cette contribution propose un dialogue original entre psychanalyse lacanienne et réflexion contemporaine sur l'information, en soulignant la dimension incarnée, affective et non réductible de toute expérience du sens. Elle met en évidence les limites de toute conception de l'information qui ferait abstraction de la dimension subjective, corporelle et libidinale du sujet recevant. Elle ouvre ainsi une perspective nouvelle sur l'axe thématique G de la conférence (expérience de l'information et structure du sujet), en montrant que toute information doit pouvoir être interprétée pour être assimilée.

Mots-clés : affectivité, corps parlant, expérience informationnelle, interprétation, langage, psychanalyse lacanienne, réel

Bibliographie :

Freud, S. (1937). L'analyse finie et l'analyse infinie. In *Résultats, idées, problèmes II* (pp. 231–268). Presses Universitaires de France.

Lacan, J. (1961). Maurice Merleau-Ponty. *Les Temps modernes, 184–185*, 245–254.

Lacan, J. (1966). Fonction et champ de la parole et du langage en psychanalyse. In *Écrits* (pp. 237–322). Seuil.

Lacan, J. (1973). *Le Séminaire, livre XI: Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse*. Seuil.

Lacan, J. (2001). Préface à l'édition anglaise du Séminaire XI. In *Autres écrits* (pp. 571–573). Seuil.

Miller, J.-A. (2011). L'économie de la jouissance. *La Cause freudienne, 77*, 135–174.

Notice biographique :

Psychanalyste, je suis membre de l'Association Mondiale de Psychanalyse, de la New Lacanian School, de l'Ecole de la Cause Freudienne, de l'Association de la Cause Freudienne ainsi que du Cercle de Cracovie de la New Lacanian School. Mes publications portent sur la psychanalyse et ses enjeux contemporains, le dialogue entre l'art et la psychanalyse, le lien social. Je prononce des conférences et participe activement à la diffusion de la psychanalyse en particulier en Pologne et très régulièrement à Cracovie.

The Lacanian Real Objects to Information

Language of the presentation: French

Purpose/thesis: This paper proposes to examine the limits of information from the perspective of Lacanian psychoanalysis, with emphasis on the gap between what is transmitted in the form of language or representation and what is actually experienced by the subject. The central hypothesis is that information can never be reduced to an objective or purely cognitive content: it is always mediated by the subject's affective history, their relationship to the body, to language, and to desire. Drawing on the Lacanian notion of the Real, the aim is to show that every informational experience involves an irreducible dimension of opacity, incompleteness, and interpretation.

The Lacanian unconscious indeed unfolds from a divided subject – repressed, absent from common discourse. The task of psychoanalysis is to bring this subject into being. This subject has a living body that experiences and is experienced. This experience traverses the body. It concerns the way in which a word, an utterance, a representation has touched, struck, and continues to act upon it. The subject attempts to explain to themselves this primordial affection of the speaking body, yet without ever succeeding. They feed it with meaning. But there is always a lack, a hole, a gap, a misunderstanding – between this experience and what the subject can say about their own history, regardless of the extent of information they may have received about it.

The subject of the Lacanian unconscious is, in this respect, a subject of lack-of-being who attempts, through meaning, to reach their being – without ever being able to do so, by structure. There is an impossibility here. Lacan's ontology is defined by this subject as lack-of-being. The gap between speech, arising from language, and what lies beyond its reach of meaning is what Lacan calls the Real. The word misses the thing. This is the root of the Lacanian Real.

The word that misses the thing breaks down into signifier, signified, signification. There is no relationship between the signifier and the signified that would guarantee a univocal signification. This is why the signification of a thing slides according to the linguistic context of each speaking being, in connection with the value accorded to words, the libidinal investment of which they are the object, and the way in which they repeat the primordial mark made on the body – a mark that is experienced.

Approach/methods: The study draws on a conceptual analysis of the foundational texts of Jacques Lacan (The Function and Field of Speech and Language, Seminar XI) and Sigmund Freud (Analysis Terminable and Interminable), complemented by the work of Jacques-Alain Miller on the economy of jouissance. The method is hermeneutic and theoretical: a cross-reading of Lacanian concepts (the Real, the divided subject, the signifier, jouissance) in light of the question of the lived informational experience.

Results and conclusions: The study shows that, within the framework of psychoanalytic discourse, what belongs to the register of information is not self-evident. Indeed, there is no logico-mathematical formula that could write what information is. For one to consent to information, it must resonate with what is libidinally invested and, as such, be literally incorporated. This is why information must always be open to interpretation. Its reception depends on the subject's libidinal investment, on the symbolic value accorded to signifiers, and on the affective traces inscribed in the speaking body. From this perspective, language never fully coincides with the thing it designates: an irreducible remainder escapes all formalisation. It is precisely this gap that constitutes the Lacanian Real. Thus, the informational experience appears as fundamentally interpretive, situated, and singular. Moreover, in the analytic process, certain biographical truths lose their explanatory function in favour of a confrontation of the subject with what, within them, resists signification.

Faced with this Real – the gap between speech and what lies beyond its reach of meaning – which every analysand confronts, truth declines as it becomes variable. A life event that was until then unavoidable and explanatory loses its value, its weight. In psychoanalysis, if truth holds a place, that place is particular, far removed from philosophical truth.

A profound change takes place, in which the horizon that had previously been that of truth fades, giving way to the Real – in the foreground, case by case. This Real is that of the primordial experience which repeats, has repeated itself in life choices in which attractions, passions, and rejections have shaped those choices, down to the very encounters one has made.

Finally, the analysand can become interested in what constitutes them libidinally as a living speaking body. They will then be able to reconcile themselves with what, in them, constitutes them and which they have long refused, rejected as foreign to themselves. The Freudian adage „Where It was, I must come to be" („Wo Es war, soll Ich werden") is reversed into „Where I was, It has come to pass."

Originality/value: This contribution proposes an original dialogue between Lacanian psychoanalysis and contemporary reflection on information, highlighting the embodied, affective, and irreducible dimension of all experience of meaning. It brings to light the limits of any conception of information that would abstract away from the subjective, corporeal, and libidinal dimension of the receiving subject. It thus opens a new perspective on thematic axis G of the conference (the experience of information and the structure of the subject), showing that all information must be open to interpretation in order to be assimilated.

Keywords: affectivity, informational experience, interpretation, Lacanian psychoanalysis, language, Real, speaking body

References:

Freud, S. (1937). L'analyse finie et l'analyse infinie. In *Résultats, idées, problèmes II* (pp. 231–268). Presses Universitaires de France.

Lacan, J. (1961). Maurice Merleau-Ponty. *Les Temps modernes, 184–185*, 245–254.

Lacan, J. (1966). Fonction et champ de la parole et du langage en psychanalyse. In *Écrits* (pp. 237–322). Seuil.

Lacan, J. (1973). *Le Séminaire, livre XI: Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse*. Seuil.

Lacan, J. (2001). Préface à l'édition anglaise du Séminaire XI. In *Autres écrits* (pp. 571–573). Seuil.

Miller, J.-A. (2011). L'économie de la jouissance. *La Cause freudienne, 77*, 135–174.

Biographical note:

I am a psychoanalyst and a member of the World Association of Psychoanalysis (WAP), the New Lacanian School (NLS), the School of the Freudian Cause (École de la Cause Freudienne), the Association of the Freudian Cause (Association de la Cause Freudienne), and the Kraków Circle of the New Lacanian School. My publications focus on psychoanalysis and its contemporary challenges, the dialogue between art and psychoanalysis, and the social bond. I regularly deliver lectures and actively promote psychoanalysis, particularly in Poland and, on a regular basis, in Cracow.

47
PL

Alina Henzel-Korzeniowska [PL]
a.henzelkorzeniowska@gmail.com
Koło Krakowskie Psychoanalizy Nowej Szkoły Lacanowskiej | Cracow Circle of Psychoanalysis of the New Lacanian School
Język wystąpienia: polski

Fenomeny języka ludzkiego w klinice lacanowskiej

Cel/teza: Celem wystąpienia jest pokazanie, że w życiu psychicznym człowieka istnieją informacje, które nie mają funkcji przekazu, niczego nie wyjaśniają, nie służą porozumiewaniu się z innymi. Ten rodzaj informacji – nieprzejrzystej, wieloznacznej – jest rozpoznawany w ramach dyskursu analitycznego tylko w psychoanalizie lacanowskiej. To właśnie Lacan stworzył bowiem teorię, aparat pojęciowy i narzędzia, rozwijane później przez lacanowskich praktyków, które umożliwiają wychwytywanie informacji pochodzącej od nieświadomego. Człowiek posługuje się językiem, który *ex definitione* jest w swej konstrukcji ułomny. Choć obwarowują go reguły semantyczne, gramatyczne itd., co miałoby dawać gwarancję przekazu jednoznacznej informacji, to jednak coś się tym rygorom wymyka. Informacyjna funkcja języka co chwila zawodzi.

Nieświadomość i jej formacje, tj. czynności pomyłkowe, marzenie senne, lapsus, dowcip, są kłopotliwe dla bytu mówiącego (*parlêtre*), bo wprowadzają zamęt w mówieniu i lęk. Powoduje to wiele perturbacji w życiu psychicznym człowieka, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i w relacjach z innymi. Ta niedoskonałość języka, objawiająca się tworzeniem treści o nieprzejrzystym charakterze, oddziałuje też w ciele i na ciało. Lacan mówi, że *znaczące* (*signifiant*) wręcz uderza w ciało (*événement*). Skutkiem tego jest powstanie niemożliwej do usunięcia/zatkania rysy/wyrwy w konstrukcji psychicznej, wokół której organizuje się nieświadomie cierpienie, inne dla każdego człowieka. W kuracji, dzięki zaistnieniu dyskursu analitycznego opartego na mówieniu i doświadczaniu również tego, co jest poza słowem i sensem, możliwe jest przybliżenie się do tego uderzenia w ciało na tyle, by osłabić jego napęd do powtarzania się w życiu i towarzyszący mu wysoki poziom lęku (*Angoisse*). W koncepcji lacanowskiej lęk jest zaś drogą do rejestru tzw. *realnego*, które aktywizuje szaleństwo. Psychoanaliza nie wyklucza wymiaru biologicznego informacji pochodzących z ciała. Jednakże są to informacje zawsze naznaczone mową i obsadzane przez libido (Lacan określił je mianem *jouissance*), co zaszeregowuje je do porządku niejednoznaczności i logiki niecałości, wymagających swoistej interpretacji dla każdego podmiotu z osobna.

Metody badań: Krytyczna analiza wybranej literatury przedmiotu wzbogacona o kazuistyczną winietę kliniczną.

Wyniki i wnioski: Dostrzeżenie przez psychoanalizę lacanowską informacji, która wychodzi poza standardowe funkcje komunikacyjne, stanowi cenne źródło wiedzy o cierpieniu współczesnego podmiotu ludzkiego. Daje to możliwość rozpoznania elementarnych fenomenów psychozy.

Zastosowanie praktyczne: Ten rodzaj informacji ma zastosowanie we współczesnej praktyce psychoanalitycznej, gdyż ułatwia analitykowi utrzymywanie dyscypliny mentalnej, by nie produkować zbyt dużo sensu, gdy podmiot próbuje „obok" wypowiedzieć coś niemożliwego, to, co sytuuje się poza sensem, to, czego nie da się definitywnie „wyleczyć".

Oryginalność/wartość poznawcza: Konceptualizacja informacji według teorii lacanowskiej pozwala szerzej spojrzeć na fenomenologię informacji i daje możliwość traktowania człowieka całościowo, z uwzględnieniem wszelkich ułomności na poziomie języka, mowy, mówienia i doświadczania życia.

Słowa kluczowe: informacja, interpretacja, *jouissance*, nieświadomość, *parlêtre*, realne, znaczący

Bibliografia:

Drwięga, M. (2012). Wszystko to dzieje się na innej scenie. Podmiotowość w psychoanalizie Jacques'a Lacana i kwestia odpowiedzialności oraz motywów działania. *Anthropos*, *18–19*, 128–151. https://open.icm.edu.pl/handle/123456789/6937

Heidegger, M. (2009). *Podstawowe problemy fenomenologii* (B. Baran, tłum.). Fundacja Aletheia.

Husserl, E. (2008). *Idea fenomenologii: Pięć wykładów* (J. Sidorek, tłum.; wyd. 2). Wydawnictwo Naukowe PWN.

Lacan, J. (1966). Subversion du sujet et dialectique du désir dans l'inconscient freudien. W *Écrits* (s. 793–827). Éditions du Seuil.

Lysy-Stevens, A. (2009). Unconscious and interpretation. *Hurly-Burly*, *1*, 75–86.

Miller, J.-A. (1992). Le « Chut ! » du sujet supposé savoir. *La Lettre mensuelle*, *114*, 13–14.

Miller, J.-A. (2011). L'économie de la jouissance. *La Cause freudienne*, *77*(1), 135–174. https://doi.org/10.3917/lcdd.077.0135

Miller, J.-A. (2014). L'inconscient et le corps parlant. *La Cause du Désir*, *88*(3), 103–114. https://doi.org/10.3917/lcdd.088.0103

Biogram:

Alina Henzel-Korzeniowska – psycholożka, psychoanalityczka (Analyste Praticien) i superwizorka, członkini New Lacanian School oraz Association Mondiale de Psychanalyse (AMP). Od 2004 roku prowadzi prywatną praktykę psychoanalityczną, a od ponad trzydziestu lat działa na rzecz rozwoju psychoanalizy lacanowskiej w Polsce. Była prezeską Krakowskiego Koła Psychoanalizy NLS i współprowadziła jego seminarium; obecnie reprezentuje Koło Krakowskie w Federacji Towarzystw Psychoanalitycznych. Redagowała numery 11 i 12 czasopisma „NLS Psychoanaliza" oraz współtworzyła 15. edycję konferencji „Psychoanaliza – Psychoterapia – Krytyka Kultury". Prowadzi wykłady dla Sekcji Psychoanalitycznej Koła Naukowego Psychologii UJ oraz innych środowisk akademickich. Ukończyła psychologię na Uniwersytecie Jagiellońskim. Uzyskała certyfikat z zakresu seksuologii PTT oraz certyfikat edukatora promocji zdrowia University of Maastricht. Odbyła staże kliniczne m.in. w Szpitalu Specjalistycznym im. dr. Józefa Babińskiego, Klinice Psychiatrii Collegium Medicum UJ oraz Zakładzie Seksuologii i Patologii Więzi Międzyludzkich. Pracowała w III Klinice Chirurgii Akademii Medycznej w Krakowie, Katedrze Psychologii WSP im. Komisji Edukacji Narodowej oraz Instytucie Zdrowia Publicznego CM UJ. Kierowała Poradnią Seksuologiczną dla Młodzieży Towarzystwa Rozwoju Rodziny. Jest autorką ponad trzydziestu publikacji i licznych referatów konferencyjnych. Odbyła również zagraniczne staże zawodowe. Wiedzę dotyczącą życia psychicznego popularyzowała m.in. na łamach Interii, Wirtualnej Polski i Onetu oraz na antenie TVN i TVP.

Phenomena of Human Language in Lacanian Clinical Practice

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The paper demonstrates that human psychic life contains information that does not perform a transmissive function, explain anything, or facilitate communication with others. This type of information – opaque and ambiguous – is recognised within analytic discourse in Lacanian psychoanalysis. It was Lacan who developed the theory, conceptual apparatus, and tools – subsequently elaborated by Lacanian practitioners – that make it possible to identify information originating in the unconscious. Human beings use language that is, *ex definitione*, flawed in its very structure. Although language is governed by semantic and grammatical rules, among others, which are intended to guarantee the transmission of unambiguous information, something nevertheless escapes these constraints. The informational function of language repeatedly fails.

The unconscious and its formations: parapraxes, dreams, slips of the tongue, and jokes, are troubling for the speaking being (*parlêtre*) because they introduce confusion into speech and generate anxiety. This causes numerous disturbances in human psychic life, both at the individual level and in relationships with others. This imperfection of language, manifested in the production of opaque content, also acts both within and upon the body. Lacan argues that the signifier (*signifiant*) actually strikes the body as an event (*événement*). This produces an ineradicable and unfillable gap in the psychic structure, around which suffering, unique to each individual, is unconsciously organised. In the course of treatment, through the emergence of analytic discourse grounded in speech and in the experience of what lies beyond words and meaning, it becomes possible to approach this bodily impact closely enough to weaken both its impetus towards repetition in one's life and the accompanying high level of anxiety (*Angoisse*). In Lacanian theory, anxiety provides a path to the register of the Real, which activates madness. Psychoanalysis does not exclude the biological dimension of information originating in the body. Such information, however, is always marked by speech and cathected by libido, which Lacan termed *jouissance*. This situates it within the order of ambiguity and the logic of the not-all, requiring an interpretation specific to each individual subject.

Research methods: A critical analysis of selected literature, supplemented by a clinical case vignette.

Results and conclusions: Lacanian psychoanalysis's recognition of information that extends beyond standard communicative functions provides a valuable source of knowledge about the suffering of the contemporary human subject. It also makes it possible to identify elementary phenomena of psychosis.

Practical application: This type of information is relevant to contemporary psychoanalytic practice because it helps the analyst maintain the mental discipline required to avoid producing excessive meaning when the subject attempts, indirectly, to articulate something impossible: that which lies beyond meaning and cannot be definitively "cured".

Originality/value: The conceptualisation of information through Lacanian theory broadens the perspective on the phenomenology of information and enables a holistic approach to the human being, taking into account the inherent limitations of language, speech, speaking, and lived experience.

Keywords: information, interpretation*, jouissance, parlêtre*, signifier, the Real, unconscious

References:

Drwięga, M. (2012). Wszystko to dzieje się na innej scenie. Podmiotowość w psychoanalizie Jacques'a Lacana i kwestia odpowiedzialności oraz motywów działania. *Anthropos*, *18–19*, 128–151. https://open.icm.edu.pl/handle/123456789/6937

Heidegger, M. (2009). *Podstawowe problemy fenomenologii* (B. Baran, tłum.). Fundacja Aletheia.

Husserl, E. (2008). *Idea fenomenologii: Pięć wykładów* (J. Sidorek, tłum.; wyd. 2). Wydawnictwo Naukowe PWN.

Lacan, J. (1966). Subversion du sujet et dialectique du désir dans l'inconscient freudien. W *Écrits* (s. 793–827). Éditions du Seuil.

Lysy-Stevens, A. (2009). Unconscious and interpretation. *Hurly-Burly*, *1*, 75–86.

Miller, J.-A. (1992). Le « Chut ! » du sujet supposé savoir. *La Lettre mensuelle*, *114*, 13–14.

Miller, J.-A. (2011). L'économie de la jouissance. *La Cause freudienne*, *77*(1), 135–174. https://doi.org/10.3917/lcdd.077.0135

Miller, J.-A. (2014). L'inconscient et le corps parlant. *La Cause du Désir*, *88*(3), 103–114. https://doi.org/10.3917/lcdd.088.0103

Biographical note:

Alina Henzel-Korzeniowska is a psychologist, psychoanalyst (Analyste Praticien), supervisor, and member of the New Lacanian School and the World Association of Psychoanalysis (Association Mondiale de Psychanalyse, AMP). In private psychoanalytic practice since 2004, she has promoted

Lacanian psychoanalysis in Poland for over thirty years. Formerly President of the Kraków Circle of Psychoanalysis of the NLS and co-leader of its seminar, she now represents the Circle in the Federation of Psychoanalytic Societies. She edited issues 11 and 12 of the journal "NLS Psychoanaliza" and co-organised the 15th edition of the conference "Psychoanalysis – Psychotherapy – Cultural Criticism". She lectures for the Psychoanalytic Section of the Jagiellonian University Psychology Students' Association and other academic communities. She graduated in psychology from Jagiellonian University. She holds a PTT certificate in sexology and a health-promotion educator certificate from Maastricht University. Her clinical placements included the Dr Józef Babiński Specialist Hospital, the Department of Psychiatry at Jagiellonian University Medical College, and the Department of Sexology and Pathology of Interpersonal Relations. She worked at the Third Department of Surgery of the Medical Academy in Kraków, the Department of Psychology at the Commission of National Education Higher School of Pedagogy, and the Institute of Public Health at Jagiellonian University Medical College. She headed the Youth Sexology Clinic of the Society for Family Development. She has authored more than thirty publications, presented numerous conference papers, and completed professional placements abroad. She has promoted knowledge of the human psyche through Interia, Wirtualna Polska, and Onet, as well as on TVN and TVP.

48
EN

Patrycja Siemiginowska [EN]
patrycja.siemiginowska@uj.edu.pl
Zakład Psychologii Pracy i Organizacji | Department of Work and Organizational Psychology
Instytut Psychologii Stosowanej | Institute of Applied Psychology
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński | Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University

Stefan Florek
stefan.florek@uj.edu.pl
Zakład Psychologii Sądowej i Kryminologii | Department of Forensic Psychology and Criminology
Instytut Psychologii Stosowanej | Institute of Applied Psychology
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński | Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University

Language of the presentation: English

Mental Health in the Digital World – Selected Aspects in the Light of Evolutionary Psychology and Phenomenology

Purpose: The purpose of this paper is to examine selected mental health challenges emerging in digital environments through the interdisciplinary framework of evolutionary psychology and phenomenology of mind (Gallagher & Zahavi, 2008). The paper argues that many psychological difficulties may result from evolutionary lag: a mismatch between ancestral psychological mechanisms and the contemporary media (Florek, 2011). Simultaneously, digital media transform experiences and perception of self, reality and in relation to others. It is crucial to examine those issues in light of the digital wellbeing and informational self-care processes (Kisilowska-Szurmińska, 2025).

Approach/methods: The study is based on a literature review integrating findings from evolutionary psychology, phenomenology, psychiatry, digital media research, and public health, drawing on both quantitative and qualitative research.

Results and conclusions: Digital environments intensify reactions that were adaptive in the environment of evolutionary adaptation but may become maladaptive under conditions of permanent exposure to highly stimulating media content. Adopting a phenomenological perspective (Gallagher & Zahavi, 2008) facilitates a deeper insight into how media reorganise subjective experience and shape narrative identity, potentially undermining psychological well-being. As Merleau-Ponty (1945) notes, the subject brings to every perception cultural contexts that are not, in essence, their own. In the contemporary world, these contexts are defined by digital reality. Their specific form and content, often based on exaggerations and caricatured distortions of non-digital reality, can negatively affect the consciousness that Gallagher and Zahavi (2008) describe as the narrative 'self.' The perception of media representations of others is particularly significant, as these representations become new points of reference for the subject perceiving and evaluating reality. Remaining in constant connection with the digital world can exacerbate anxiety, negative affect, and feelings of inadequacy, particularly among young people (Boniel-Nissim et al., 2024; Keles, Greallsh & Leamy, 2024). Since approximately 2010–2012 (rapid expansion of smartphones and social media platforms) psychological distress among young people has increased, including depression, anxiety, hopelessness, and suicide rates. The lack of information wellbeing is also associated with similar symptoms including but not limited to: anxiety, frustration, discouragement, lack of motivation, FOMO, compulsive scrolling, doomscrolling, information overload, infostress (Materska, 2025). The principal risks of modern technologies include continuous availability of highly attractive content, immediate access to such stimuli, and prolonged engagement in their consumption. Strong stimulation of the brain's reward system may reduce

satisfaction from offline experiences and increase vulnerability to behavioural addictions or affective disorders.

Research limitations: The paper is conceptual rather than empirical and relies on secondary literature.

Practical implications: The findings may support digital well-being interventions and public health strategies aimed at reducing harmful effects of excessive digital exposure. They may also contribute to the development of information resilience, enabling individuals to critically evaluate and selectively engage with information, and reduce uncertainty-related stress associated with the credibility and reliability of information sources.

Originality/value: The paper integrates evolutionary psychology with the phenomenology of information to analyse the principal risks associated with modern technologies as neuropsychological and experiential phenomena with implications for mental health.

Keywords: evolutionary psychology, mental health, phenomenology of information, psychological well-being, social media use

References:

Boniel-Nissim, M., et al. (2024). A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, Central Asia and Canada: Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey (Vol. 6). World Health Organization Regional Office for Europe. https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289061322

Florek, S. (2011). Opóźnienie ewolucyjne i media. Znak, 3, 88–96.

Gllagher, S. & Zahavi, D. (2008). The Phenomenological Mind. An Introduction to Philosophy of Mind and Cognitive Science. Routledge.

Keles, B, Greallsh, A. & Leamy, M. (2024) The beauty and the beast of social media: an interpretative phenomenological analysis of the impact of adolescents' social media experiences on their mental health during the COVID-19 pandemic. Current Psychology, 43, 96-112.

Kisilowska-Szurmińska, M. (2025). From information resilience to information well-being: a concept for communication and information studies. Roczniki Nauk Społecznych, 17(53), 27-41.

Materska, K. (2025). Pojęcie dobrostanu informacyjnego w kontekście zagrożeń informacyjnych. Zagadnienia Informacji Naukowej, 63(1), 9-23.

Merleau-Ponty, M. (1945). Phénoménologie de la perception. [Éditions Gallimard] https://www.gallimard.fr/catalogue/phenomenologie-de-la-perception/9782070293377

Biographical note:

Patrycja Siemiginowska holds a degree in psychology (Institute of Applied Psychology, Jagiellonian University) and a PhD in social sciences in the discipline of psychology. She is currently employed as an assistant at the Department of Work and Organisational Psychology, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University in Cracow. She is co-author of numerous peer-reviewed articles in Polish- and English-language scientific journals. Her research activity is situated within work and health psychology. Her specific scientific interests include human functioning under exposure to artificial blue light, as well as psychosocial and organisational determinants of the work–life interface.

Stefan Florek is a psychologist and holds a PhD in philosophy. His work focuses on the issues of morality, aggression, rehabilitation, and aesthetics. He is the author and co-author of over 60 scientific publications, including three books: *The Evaluative Mind* (Florek, 2007), *Radicalization – Psychological Contexts* (Florek, Gulla, Piotrowski, 2019), and *Aggression at Work* (Florek, Siemiginowska, 2020).

Zdrowie psychiczne w cyfrowym świecie – wybrane aspekty w świetle psychologii ewolucyjnej i fenomenologii

Język wystąpienia: angielski

Cel: Celem pracy jest analiza wybranych problemów zdrowia psychicznego pojawiających się w środowiskach cyfrowych z perspektywy interdyscyplinarnych ram psychologii ewolucyjnej oraz fenomenologii (Gallagher & Zahavi, 2008). Wiele trudności psychologicznych związanych z użytkowaniem nowoczesnych technologii może wynikać z opóźnienia ewolucyjnego, rozumianego jako niedopasowanie między mechanizmami psychicznymi a współczesnymi mediami (Florek, 2011). Jednocześnie media przekształcają doświadczenie wpływając na percepcję samego siebie, rzeczywistości i oczekiwania wobec relacji społecznych poza środowiskiem medialnym. Kluczowe wydaje się zatem analizowanie tych zagadnień w kontekście procesów dobrostanu cyfrowego oraz informacyjnej troski o siebie (*digital wellbeing*; *informational self*-care) (Kisilowska-Szurmińska, 2025).

Metoda: Zastosowano przegląd literatury obejmujący ustalenia z zakresu psychologii ewolucyjnej, fenomenologii, psychiatrii, badań nad mediami cyfrowymi oraz zdrowia publicznego uwzględniając zarówno badania ilościowe, jak i jakościowe.

Wyniki i wnioski: Środowiska cyfrowe oddziałują na mechanizmy psychiczne, które były adaptacyjne w środowisku adaptacji ewolucyjnej, lecz stają się nieadaptacyjne w sytuacji permanentnej ekspozycji na silnie stymulujące treści cyfrowe. Przyjęcie perspektywy fenomenologicznej (Gallagher & Zahavi, 2008) ułatwia uchwycenie tego, że media reorganizują doświadczenie podmiotu i kształtują jego tożsamość narracyjną w sposób mogący zaburzać dobrostan psychiczny. Jak zauważa Merleau-Ponty (1945), podmiot wnosi do każdej percepcji konteksty kulturowe. We współczesnym świecie konteksty te są wyznaczane przez rzeczywistość cyfrową. Ich specyficzna forma i treść, w wielu wypadkach oparta na zniekształceniach rzeczywistości pozacyfrowej, może negatywnie oddziaływać na świadomość, którą Gallagher i Zahavi (2008) opisują jako narracyjne „ja". Percepcja medialnych reprezentacji innych jest szczególnie istotna, ponieważ stają się one nowymi centrami odniesienia dla podmiotu postrzegającego i oceniającego rzeczywistość. Niektórzy autorzy wskazują, że rozwój mediów społecznościowych mógł przyczynić się do wzrostu częstości problemów psychicznych związanych z nasileniem lęku, negatywnym afektem oraz poczuciem nieadekwatności, szczególnie wśród młodych ludzi (Boniel-Nissim i in., 2024; Keles, Greallsh i Leamy, 2024). Od lat 2010–2012 (gwałtowny rozwój smartfonów i platform mediów społecznościowych) obserwuje się wzrost liczby i nasilenia problemów psychicznych wśród młodzieży i młodych dorosłych, w tym depresji, zaburzeń lękowych, poczucia beznadziejności oraz wzrost liczby samobójstw. Brak dobrostanu informacyjnego wiąże się również z występowaniem podobnych objawów, takich jak m. in.: lęk, frustracja, zniechęcenie, brak motywacji, FOMO (lęk przed pominięciem), kompulsywne przewijanie treści (*compulsive scrolling*), *doomscrolling*, przeciążenie informacyjne oraz stres informacyjny (Materska, 2025). Główne zagrożenia technologii cyfrowych obejmują m. in. stałą dostępność atrakcyjnych treści oraz długotrwałą ekspozycję na nie. Silna stymulacja układu nagrody może obniżać satysfakcję z doświadczeń offline oraz zwiększać podatność na uzależnienia behawioralne i zaburzenia afektywne.

Ograniczenia badań: Praca ma charakter koncepcyjny, opiera się na analizie literatury.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki mogą wspierać rozwój interwencji na rzecz dobrostanu cyfrowego, psychoedukacji oraz strategii zdrowia publicznego ograniczających skutki nadmiernej ekspozycji cyfrowej. Interwencje te mogą również przyczynić się do wzmacniania odporności informacyjnej (*information resilience*), pomagającej jednostkom świadomie selekcjonować informacje

i aktywnie z nich korzystać, a także ograniczać stres wynikający z niepewności co do korzystania z mało wiarygodnych źródeł informacji.

Oryginalność: Artykuł łączy psychologię ewolucyjną z fenomenologią informacji w celu dokonania analizy głównych zagrożeń związanych z użytkowaniem współczesnych technologii jako zjawisk zarówno neuropsychologicznych, jak i doświadczeniowych dla zdrowia psychicznego.

Słowa kluczowe: dobrostan psychiczny, fenomenologia informacji, media społecznościowe, psychologia ewolucyjna, zdrowie psychiczne

Bibliografia:

Boniel-Nissim, M., et al. (2024). A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, Central Asia and Canada: Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey (Vol. 6). World Health Organization Regional Office for Europe. https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289061322

Florek, S. (2011). Opóźnienie ewolucyjne i media. Znak, 3, 88–96. https://prasa.wiara.pl/doc/837747.opoznienie-ewolucyjne-i-media

Gllagher, S. & Zahavi, D. (2008). The Phenomenological Mind. An Introduction to Philosophy of Mind and Cognitive Science. Routledge.

Keles, B, Greallsh, A. & Leamy, M. (2024) The beauty and the beast of social media: an interpretative phenomenological analysis of the impact of adolescents' social media experiences on their mental health during the COVID-19 pandemic. Current Psychology, 43, 96-112. https://doi.org/10.1007/s12144-023-04271-3.

Kisilowska-Szurmińska, M. (2025). From information resilience to information well-being: a concept for communication and information studies. Roczniki Nauk Społecznych, 17(53), 27-41.

Materska, K. (2025). Pojęcie dobrostanu informacyjnego w kontekście zagrożeń informacyjnych. Zagadnienia Informacji Naukowej, 63(1), 9-23.

Merleau-Ponty, M. (1945). Phénoménologie de la perception. [Éditions Gallimard]. https://www.gallimard.fr/catalogue/phenomenologie-de-la-perception/9782070293377

Biogram:

Patrycja Siemiginowska jest absolwentką psychologii (Instytut Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego) oraz doktorem nauk społecznych w dyscyplinie psychologia. Obecnie pracje na stanowisku asystenta w Zakładzie Psychologii Pracy i Organizacji na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jest współautorką licznych recenzowanych artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach polsko- i anglojęzycznych. Jej działalność badawcza koncentruje się na psychologii pracy i psychologii zdrowia. Jej zainteresowania naukowe obejmują w szczególności funkcjonowanie człowieka w warunkach ekspozycji na sztuczne światło niebieskie oraz psychospołeczne i organizacyjne uwarunkowania relacji między życiem zawodowym a prywatnym.

Stefan Florek is a psychologist and holds a PhD in philosophy. His work focuses on the issues of morality, aggression, rehabilitation, and aesthetics. He is the author and co-author of over 60 scientific publications, including three books: *The Evaluative Mind* (Florek, 2007), *Radicalization – Psychological Contexts* (Florek, Gulla, Piotrowski, 2019), and *Aggression at Work* (Florek, Siemiginowska, 2020).

49
EN

Jacek Bielas [EN]
jacek.bielas@ignatianum.edu.pl
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie | Ignatianum University in Cracow, Poland
Language of the presentation: English

Neurofeedback as Neurophenomenological Circulation in the Perspective of Post-Symbolic Models of Cognition

Purpose/thesis: Within the psychological literature, the mechanism underlying neurofeedback (NFB) is typically explained in terms of instrumental conditioning, without reference to consciousness-related processes. At the same time, NFB has increasingly come to be regarded not only as a therapeutic technique but also as a research paradigm attracting considerable interest within cognitive science. In particular, it has been proposed as a methodological tool capable of addressing at least some of the challenges associated with the project of neurophenomenology. In this context, the present paper aims at two interrelated objectives: first, at the theoretical level, to examine the mechanism underlying neurofeedback; and second, at the meta-theoretical level, to consider NFB technique and the research paradigm as an exemplary case for post-symbolic models of cognition. More specifically, the central question addressed here is how an abstract neural signal, such as EEG or fMRI activity, can become functionally meaningful for an individual participating in neurofeedback training. This problem is examined within the framework of neurophenomenology and post-symbolic models of cognition, both of which challenge the classical conception of cognition as computation of abstract symbols and formal representations. From the perspective proposed here, neurofeedback does not merely provide a symbolic representation of neural states but rather functions as a dynamic, embodied mechanism through which cognitive self-regulation is constituted.

Approach/methods: The paper adopts a theoretical and analytical approach based on a critical review of the literature on neurofeedback from the perspectives of neurophenomenology and post-symbolic models of cognition. An important component of the analysis is also a discussion of experimental findings concerning the effectiveness of neurofeedback, including the author's own empirical studies, which suggest that the instrumental conditioning model currently dominating this field offers only limited explanatory value.

Results and conclusions: The analysis suggests that neurofeedback may be understood as a looping process in which the boundary between neural activity and phenomenal experience becomes partially dissolved. Learning to regulate brain activity therefore involves considerably more than the cognitive interpretation of externally presented signals. It would rather entail the emergence of new interrelationships among the organism, perceptual processes, and the neural organisation of experience. Such an interpretation is supposed to be consistent with the central assumptions of neurophenomenology and its primary objective which is to establish methodological and epistemological links between first-person experience and third-person accounts of neural processes. From this perspective, neurofeedback may be conceived as a neurophenomenological interface that enables the partial integration of subjective experience with observable brain activity in real time. The paper further argues that post-symbolic models of cognition, including embodied approaches to representation, provide a more adequate theoretical framework for explaining the mechanisms of neurofeedback than traditional symbolic accounts.

Originality/value: The paper advances a theoretical framework for understanding neurofeedback by integrating empirical findings with neurophenomenology and post-symbolic models of cognition. The

proposed account shifts the explanatory focus from mechanisms of instrumental conditioning to the dynamic–in the broadest sense of the term–relationships between first-person experience and neural activity. The model may provide a theoretical foundation for future research on the mechanisms underlying neurofeedback and its effectiveness – both as a method for enhancing psychological functioning and as a research paradigm within cognitive science.

Keywords: embodied cognition, instrumental conditioning, neurofeedback, neurophenomenology, post-symbolic models of cognitive representation

References:

Bagdasaryan, J., Le Van Quyen, M. (2013). Experiencing your brain: Neurofeedback as a new bridge between neuroscience and phenomenology. *Frontiers in Human Neuroscience, 7*, 680.

Bielas, J, Michalczyk, Ł. (2017). The View from Within the Brain: Does Neurofeedback Close the Gap? *Journal of Consciousness Studies,* 24 (9-10), 133-155.

Clark, A. (2013). Whatever next? Predictive brains, situated agents, and the future of cognitive science. *Behavioral and Brain Sciences*, 36(3), 181–204.

Harnad, S. (1990). The symbol grounding problem. *Physica D: Nonlinear Phenomena, 42*(1–3), 335–346.

Varela, F.J. (1996). Neurophenomenology: A methodological remedy for the hard problem, *Journal of Consciousness Studies*, 3 (4), 330–349.

Biographical note:

Jacek Bielas (Ignatianum University in Cracow) earned his MA and PhD in psychology from Jagiellonian University in Krakow and is currently an assistant professor at the Cognitive Science Research Center at Ignatianum University in Krakow. The central theme of his research concerns the biophysical conditions of human cognition and behaviour, considered also within the broader perspective of cognitive science. He is currently focusing on explanatory models of attentional processes (visuo-spatial attention in particular) as a potential case of embodied cognition, as well as on methods for enhancing attentional control and their possible applications in clinical contexts. ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9771-4162.

Neurofeedback jako neurofenomenologiczne sprzężenie zwrotne w perspektywie postsymbolicznych modeli poznania

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Na gruncie psychologicznej literatury przedmiotu działanie metody neurofeedbacku (NFB) wyjaśnia się zazwyczaj w kategoriach procesu warunkowania instrumentalnego bez odwołań do kategorii świadomościowych. Jednocześnie, przynajmniej od jakiegoś czasu, metoda ta, która zaczęła być traktowana wręcz jako paradygmat badawczy, znalazła się w polu zainteresowań badaczy z obszaru nauk kognitywnych. Chodzi głównie o wykorzystanie NFB jako narzędzia do przezwyciężenia przynajmniej części problemów projektu neurofenomenologii. W tym kontekście główny cel referatu stanowi, na płaszczyźnie teoretycznej, zagadnienie mechanizmu działania metody neurofeedbacku oraz, na poziomie meta-teoretycznym, wykorzystanie tej technologii i paradygmatu badawczego jako egzemplarycznego przypadku dla postsymbolicznych modeli poznania. Ściślej rzecz biorąc, pytaniem wiodącym jest tutaj zagadnienie, w jaki sposób abstrakcyjny sygnał, na przykład EEG lub fMRI, może stać się funkcjonalnie znaczący dla podmiotu uczestniczącego w treningu NFB. Problem ten zostanie rozpatrzony w kontekście neurofenomenologii oraz postsymbolicznych modeli poznania, które podważają klasyczne ujęcie procesów poznawczych jako operacji wykonywanych na abstrakcyjnych symbolach i formalnych reprezentacjach. W proponowanym ujęciu informacja zwrotna w NFB nie funkcjonuje wyłącznie jako symboliczna reprezentacja określonych stanów

neuronalnych, lecz jako dynamiczny i ucieleśniony mechanizm konstytuowania samoregulacji poznawczej.

Metody badań: Referat posiada charakter teoretyczno-analityczny, prezentując krytyczną analizę literatury przedmiotu dotyczącej neurofeedbacku z perspektywy neurofenomenologii oraz postsymbolicznych modeli poznania. Istotnym elementem rozważań będzie również odwołanie się do wyników badań eksperymentalnych nad skutecznością metody NFB, w tym badań własnych autora, które wskazują na ograniczoną moc eksplanacyjną, dominującego na tym obszarze badawczym, modelu warunkowania instrumentalnego.

Wyniki i wnioski: W świetle prezentowanych rozważań neurofeedback można interpretować jako proces sprzężenia zwrotnego, w trakcie którego granica pomiędzy procesami neuronalnymi a doświadczeniem fenomenalnym ulega częściowemu zatarciu. Proces uczenia się regulacji aktywności mózgowej nie polega zatem wyłącznie na poznawczej interpretacji sygnału, lecz obejmuje również rozwój nowych form relacji pomiędzy organizmem, percepcją oraz neuronalną organizacją doświadczenia. Perspektywa ta pozostaje zbieżna z podstawowymi założeniami neurofenomenologii, której celem jest metodologiczne i epistemologiczne powiązanie perspektywy pierwszoosobowej z trzecioosobowym opisem procesów neuronalnych. NFB może być zatem rozumiany jako swoisty interfejs neurofenomenologiczny, umożliwiający częściową integrację subiektywnego doświadczenia z obserwowalną aktywnością mózgu w czasie rzeczywistym. W trakcie referatu przedstawione zostaną ponadto argumenty świadczące o tym, że postsymboliczne modele poznania, obejmujące między innymi ucieleśnione koncepcje reprezentacji, dostarczają bardziej adekwatnych narzędzi teoretycznych do opisu mechanizmów działania NFB niż klasyczne modele symboliczne.

Oryginalność/wartość poznawcza: Referat stanowi propozycję rozwoju formuły NFB opartej na integracji wyników badań empirycznych z neurofenomenologią oraz postsymbolicznymi modelami poznania. Proponowane ujęcie przesuwa punkt ciężkości z mechanizmów warunkowania instrumentalnego na dynamiczne – w najszerszym tego słowa znaczeniu - relacje pomiędzy doświadczeniem pierwszoosobowym a aktywnością neuronalną. Model ten może stanowić podstawę dalszych badań nad mechanizmami działania i efektywnością neurofeedbacku zarówno jako metody usprawniającej funkcjonowanie psychologiczne oraz paradygmatu badawczego na gruncie kognitywistyki.

Słowa kluczowe: neurofeedback, neurofenomenologia, postsymboliczne modele reprezentacji poznawczej, ucieleśnione poznanie, warunkowanie instrumentalne

Bibliografia:

Bagdasaryan, J., Le Van Quyen, M. (2013). Experiencing your brain: Neurofeedback as a new bridge between neuroscience and phenomenology. *Frontiers in Human Neuroscience, 7*, 680.

Bielas, J, Michalczyk, Ł. (2017). The View from Within the Brain: Does Neurofeedback Close the Gap? *Journal of Consciousness Studies,* 24 (9-10), 133-155.

Clark, A. (2013). Whatever next? Predictive brains, situated agents, and the future of cognitive science. *Behavioral and Brain Sciences*, 36(3), 181–204.

Harnad, S. (1990). The symbol grounding problem. *Physica D: Nonlinear Phenomena, 42*(1–3), 335–346.

Varela, F.J. (1996). Neurophenomenology: A methodological remedy for the hard problem, *Journal of Consciousness Studies*, 3 (4), 330–349.

Biogram:

Jacek Bielas (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie) ukończył studia magisterskie z psychologii oraz uzyskał stopień doktora nauk psychologicznych na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Obecnie jest adiunktem w Centrum Badań Kognitywnych Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie. Głównym przedmiotem jego zainteresowań badawczych są biofizyczne uwarunkowania ludzkiego poznania i zachowania, rozpatrywane również w szerszej perspektywie kognitywistyki. Obecnie koncentruje

się na modelach wyjaśniających procesy uwagi, ze szczególnym uwzględnieniem uwagi wzrokowo-przestrzennej jako potencjalnego przypadku poznania ucieleśnionego, a także na metodach wzmacniania kontroli uwagowej oraz możliwościach ich zastosowania w kontekstach klinicznych.
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9771-4162

50
EN

Stefan Florek [EN]
stefan.florek@uj.edu.pl
Zakład Psychologii Sądowej i Kryminologii | Department of Forensic Psychology and Criminology
Instytut Psychologii Stosowanej | Institute of Applied Psychology
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński | Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University
Language of the presentation: English

The Liberating Truth – On Prisoners' Self-Deception and the Potential for Applying Heterophenomenology in Penitentiary Rehabilitation

Purpose/thesis: The objective of this article is to argue that applying a heterophenomenological approach to identify and reduce self-deception in prisoners, particularly that occurring in a moral context, can increase the effectiveness of penitentiary rehabilitation. The article also provides justification for the thesis that the deprivation of prisoners' fundamental needs is a factor conducive to the occurrence of cognitive distortions regarding moral self-assessment.

Approach/methods: The article is based on a review and analysis of the literature, covering both theoretical concepts and empirical research findings (Sykes & Matza, 1957; Baumeister et al., 1996; Barriga et al., 2000; Dhami et al., 2006; Megreya et al., 2013; Piotrowski, Florek & Cieśla, 2016). Furthermore, the author incorporates personal observations made during scientific research conducted in correctional facilities.

Results and conclusions: Sykes and Matza (1957) argue that offenders deceive themselves in order to violate moral norms while maintaining a self-image of not being „bad people." Baumeister et al. (1996) suggest that prisoners exhibit inflated self-esteem as a reaction to the ego-threatening prison environment. Numerous other concepts and studies also indicate that self-deception is a strategy frequently employed by offenders and inmates (Barriga et al., 2000; Dhami et al., 2006; Megreya et al., 2013, Piotrowski, Florek & Cieśla, 2016).

Adjusting moral self-assessment to a more adequate level is a significant factor contributing to effective rehabilitation. It is plausible that the likelihood of inmates performing such a self-correction themselves would increase through the use of methods inspired by heterophenomenology (Dennett, 1991). Although its founder, Dennett, criticised classical Husserlian phenomenology and the validity of appealing to phenomenal consciousness in science, the utilisation of the research approach he proposed does not necessarily entail adopting his epistemological and ontological views. The point is solely to utilise his postulated analysis of first-person verbal reports and the associated neural responses in penitentiary resocialisation.

Methods within the heterophenomenological paradigm can be used to help prisoners identify beliefs that constitute self-deception–specifically, those that shape moral self-assessments inconsistent with the crimes for which they have been convicted. Self-deception can be manifested by specific nervous system responses occurring during a prisoner's reflection on themselves and their actions. Recording and interpreting these responses–conducted with the prisoner's consent in collaboration with a prison counsellor or psychologist–can be used in a cognitively oriented rehabilitation programme. Attempts to modify prisoners' inadequate beliefs should be accompanied by improved living conditions in prisons. There is strong theoretical and empirical evidence suggesting that difficult living conditions can exacerbate self-deception and hinder the process of correcting prisoners' moral self-assessments.

Research limitations: The argumentation is largely speculative and based on an analysis of literature and idiographic data. Confirming the validity of the presented theses requires further empirical research.

Practical implications: The conclusions could be applied (following empirical verification) in penitentiary rehabilitation practice–both in terms of modifying prison living conditions and in the methods used to correct cognitive distortions related to self-assessment in prisoners.

Originality/value: The article proposes an explanation of the relationship between the harshness of prison conditions and high recidivism rates in the context of self-deception. It explores the possibility of applying new methods to support prisoners in identifying and eliminating cognitive distortions in their self-assessment and moral evaluation. Furthermore, it justifies the postulate of humanising Polish closed-type prisons to foster conditions that enable inmates to achieve an adequate moral self-assessment.

Keywords: heterophenomenology, penitentiary rehabilitation, self-deception, self-esteem

References:

Barriga, A. Q., Landau, J. R., Stinson, B. L., Liau, A. K., & Gibbs, J. C. (2000). Cognitive distortion and problem behaviors in adolescents. *Criminal Justice and Behavior*, 27(1), 36–56.

Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. M. (1996). Relation of threatened egotism to violence: A dark side of high self-esteem. *Psychological Review*, 103(1), 5–33.

Dennett, D. C. (1991). *Consciousness explained*. Little, Brown and Company.

Dennett, D. C. (2005). *Sweet dreams: Philosophical hurdles to a science of consciousness*. MIT Press.

Dhami, M. K., Mandel, D. R., Loewenstein, G., & Ayton, P. (2006). Prisoners' positive illusions of their post-release success. *Law and Human Behavior*, 30(6), 631–647.

Megreya, A. M., Bindemann, M., & Brown, A. (2013). Criminal thinking in a Middle Eastern prison sample of thieves, drug dealers, and murderers. *Legal and Criminological Psychology*, 20(2), 324–342.

Piotrowski, P., Florek, S. & Cieśla, S. (2016). Wybrane charakterystyki narracji więźniów. In D. Kubacka-Jasiecka & P. Passowicz (Eds.), *Interwencja kryzysowa: Konteksty indywidualne i społeczne* (pp. 251–266). Wydawnictwo AFM.

Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American Sociological Review*, 22(6), 664–670.

Biographical note:

Stefan Florek is a psychologist and holds a PhD in philosophy. His work focuses on the issues of morality, aggression, rehabilitation, and aesthetics. He is the author and co-author of over 60 scientific publications, including three books: *The Evaluative Mind* (Florek, 2007), *Radicalization – Psychological Contexts* (Florek, Gulla, Piotrowski, 2019), and *Aggression at Work* (Florek, Siemiginowska, 2020).

Wyzwalająca prawda – o samooszustwach więźniów i możliwościach wykorzystania heterofenomenologii w resocjalizacji penitencjarnej

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie argumentacji, że zastosowanie podejścia heterofenomenologicznego w celu identyfikacji i redukcji samooszustwa u więźniów, a w szczególności tego dokonywanego w kontekście moralnym, może zwiększyć skuteczność resocjalizacji penitencjarnej. Artykuł będzie również zawierał uzasadnienie tezy, że deprywacja fundamentalnych potrzeb osadzonych jest czynnikiem sprzyjającym występowaniu zniekształceń poznawczych w sferze moralnej samooceny.

Metody badań: Artykuł bazuje na przeglądzie i analizie literatury przedmiotu, obejmującej zarówno koncepcje teoretyczne, jak i wyniki badań empirycznych (Sykes i Matza, 1957, Baumeister i inni, 1996, Barriga i inni, 2000, Dhami i inni, 2006, Megreya i inni, 2013, Piotrowski, Florek i Cieśla, 2016). Wykorzystano w nim również obserwacje własne autora dokonane podczas badań naukowych prowadzonych w zakładach karnych.

Wyniki i wnioski: Sykes i Matza (1957) twierdzą, że sprawcy przestępstw oszukują się, aby naruszać normy moralne i nie postrzegać się przy tym jako złych ludzi. Baumeister i współpracownicy (1996) przekonują, że więźniowie cechują się zawyżoną samooceną, która stanowi reakcję na zagrażające ego środowisko więzienne. Wiele innych koncepcji i badań również wskazuje, że samooszustwo jest strategią często stosowaną przez sprawców przestępstw i osoby osadzone w zakładach karnych (Barriga i inni, 2000, Dhami i inni, 2006, Megreya i inni, 2013, Piotrowski, Florek i Cieśla, 2016).

Korekta moralnej samooceny do bardziej adekwatnego poziomu jest ważnym czynnikiem sprzyjającym skutecznej resocjalizacji. Można sądzić, że prawdopodobieństwo dokonania takiej korekty przez samych osadzonych wzrośnie, dzięki zastosowaniu metod inspirowanych heterofenomenologią (Dennett, 1991). Chociaż jej twórca Dennett krytykował klasyczną Husserlowską fenomenologię i zasadność odwoływania się do świadomości fenomenalnej w nauce (Dennett, 2005), to wykorzystanie zaproponowanego przez niego podejścia badawczego niekoniecznie musi wiązać się z uznawaniem jego poglądów epistemologicznych i ontologicznych. Chodzi wyłącznie o wykorzystanie w resocjalizacji penitencjarnej postulowanej przez niego analizy pierwszoosobowych raportów werbalnych i powiązanych z nimi zapisów reakcji układu nerwowego.

Metody wpisujące się w paradygmat heterofenomenologii mogą być wykorzystane w celu wspomagania więźniów w identyfikacji tych ich przekonań, które stanowią formę samooszustwa. O samooszustwie mogą świadczyć specyficzne reakcje układu nerwowego występujące w trakcie dokonywania przez osadzonego refleksji moralnej nad sobą i swoimi czynami. Ich rejestracja i odpowiednia interpretacja – dokonywana za zgodą osadzonego we współpracy z wychowawcą lub psychologiem - może być wykorzystana w trakcie zorientowanego poznawczo programu resocjalizacji. Próby modyfikacji nieadekwatnych przekonań więźniów powinny iść w parze z poprawą warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Istnieją bowiem ważne przesłanki o charakterze teoretycznym i empirycznym, świadczące o tym, że trudne warunki bytowe mogą nasilać skłonność do samooszustwa i utrudniać proces korekty moralnej samooceny osadzonych.

Ograniczenia badań: Argumentacja ma charakter w znacznej mierze spekulatywny i opiera się na analizie literatury oraz danych o charakterze idiograficznym. Potwierdzenie zasadności przedstawionych tez wymaga przeprowadzenia badań empirycznych.

Zastosowanie praktyczne: Wnioski mogą znaleźć zastosowanie (po ich empirycznej weryfikacji) w praktyce resocjalizacji penitencjarnej – zarówno w odniesieniu do modyfikacji warunków odbywania kary pozbawienia wolności, jak i metod stosowanych do korekty zniekształceń poznawczych związanych z samooceną występujących u więźniów.

Oryginalność/wartość poznawcza: Przedstawiono propozycję wyjaśnienia związku między surowością warunków odbywania kary pozbawienia wolności a wysokimi wskaźnikami powrotności do przestępstwa w odniesieniu do zjawiska samooszustwa. Rozważono możliwość zastosowania nowych metod wspierania więźniów w identyfikacji i eliminacji zniekształceń poznawczych występujących w dokonywanej przez nich samoocenie i ocenie moralnej. Uzasadniono postulat humanizacji sposobu wymierzania kary pozbawienia wolności w polskich zakładach karnych typu zamkniętego w celu stworzenia warunków umożliwiających osadzonym dokonanie adekwatnej samooceny moralnej.

Słowa kluczowe: heterofenomenologia, resocjalizacja penitencjarna, samoocena, samooszustwo

Bibliografia:

Barriga, A. Q., Landau, J. R., Stinson, B. L., Liau, A. K., & Gibbs, J. C. (2000). Cognitive distortion and problem behaviors in adolescents. *Criminal Justice and Behavior*, 27(1), 36–56.

Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. M. (1996). Relation of threatened egotism to violence: A dark side of high self-esteem. *Psychological Review*, 103(1), 5–33.

Dennett, D. C. (1991). *Consciousness explained*. Little, Brown and Company.

Dennett, D. C. (2005). *Sweet dreams: Philosophical hurdles to a science of consciousness*. MIT Press.

Dhami, M. K., Mandel, D. R., Loewenstein, G., & Ayton, P. (2006). Prisoners' positive illusions of their post-release success. *Law and Human Behavior*, 30(6), 631–647.

Megreya, A. M., Bindemann, M., & Brown, A. (2013). Criminal thinking in a Middle Eastern prison sample of thieves, drug dealers, and murderers. *Legal and Criminological Psychology*, 20(2), 324–342.

Piotrowski, P., Florek, S. & Cieśla, S. (2016). Wybrane charakterystyki narracji więźniów. In D. Kubacka-Jasiecka & P. Passowicz (Eds.), *Interwencja kryzysowa: Konteksty indywidualne i społeczne* (pp. 251–266). Wydawnictwo AFM.

Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American Sociological Review*, 22(6), 664–670.

Biogram:

Stefan Florek jest psychologiem i doktorem nauk humanistycznych w zakresie filozofii. Zajmuje się problematyką moralności, agresji, resocjalizacji i estetyki. Jest autorem i współautorem ponad 60 publikacji naukowych, w tym trzech książek: „Wartościujący umysł" (Florek, 2007), *Radykalizacja – konteksty psychologiczne* (Florek, Gulla, Piotrowski, 2019) i *Agresja w pracy* (Florek, Siemiginowska, 2020).

51
PL

(1) **Magdalena Wójcik,** (2) **Paloma Korycińska,** (3) **Dorota Rak [PL]**
(1-3) Instytut Studiów Informacyjnych, Uniwersytet Jagielloński | Institute of Information Studies, Jagiellonian University
(4) **Krzysztof Gerc,** (5) **Roksana Ulatowska**
(4-5) Instytut Psychologii Stosowanej, Uniwersytet Jagielloński | Institute of Applied Psychology, Jagiellonian University

Doświadczenie neuroróżnorodności jako problem organizacji informacji: perspektywa fenomenologiczna, intersubiektywna i środowiskowa

Cel/teza: Dokonano fenomenologicznej reinterpretacji badań nad projektowaniem bibliotek akademickich i innych „trzecich miejsc" dla osób neuroróżnorodnych w kontekście edukacji wyższej. Przyjęto tezę, że trudności doświadczane przez te osoby mają często charakter relacyjny i wynikają z niedopasowania między właściwymi im sposobami percepcji, orientacji i przetwarzania informacji a dominującymi w środowisku akademickim epistemicznymi modelami komunikowania i organizowania przestrzeni informacyjnych. Punktem wyjścia była stwierdzona w projekcie „NEURO-INC: Potrzeby i zachowania informacyjne neuroróżnorodnych użytkowników w kontekście projektowania inkluzywnych usług bibliotek akademickich w fizycznej przestrzeni biblioteki" luka poznawcza polegająca na niedostatecznym powiązaniu badań nad inkluzją informacyjną z fenomenologicznymi opisami doświadczenia neuroróżnorodnego, zwłaszcza w zakresie ucieleśnienia, percepcji sensorycznej, intersubiektywności i warunków uczestnictwa w praktykach komunikacyjnych.

Metody badań: Materiał wyjściowy stanowiły wyniki systematycznego przeglądu literatury (PRISMA-7) z lat 2018–2025 poświęconej projektowaniu fizycznej przestrzeni „trzecich miejsc" dla osób neuroróżnorodnych w szkolnictwie wyższym. Materiał ten odczytano ponownie metodą Interpretacyjnej Analizy Fenomenologicznej (IPA), uwzględniając w niej dorobek najnowszych badań nad doświadczeniem autyzmu i neuroróżnorodności (m.in. Murray, Milton i in.; Shaughnessy i in.). Identyfikowano powtarzające się kategorie doświadczenia sensorycznego, komunikacyjnego i przestrzennego, obecne w rekomendacjach projektowych oraz opisach środowisk akademickich. W części interpretacyjnej wykorzystano założenia fenomenologii hermeneutycznej oraz analizy doświadczenia przeżywanego (*lived experience*), inspirowane pracami Maurice'a Merleau-Ponty'ego i Thomasa Fuchsa. Szczególną uwagę poświęcono relacjom między percepcją sensoryczną, komunikacją, orientacją przestrzenną i warunkami uczestnictwa w środowisku informacyjnym. Badanie osadzono również w perspektywie *neurodiversity-affirming* oraz *participatory-informed research*, rozwijanej m.in. przez Damiana Miltona, Hannę Bertilsdotter Rosqvist i Elizabeth Pellicano. Podejście to umożliwiło krytyczną analizę neuronormatywnych założeń obecnych w projektowaniu przestrzeni akademickich, organizacji wiedzy i komunikacji instytucjonalnej. Proces analityczny miał charakter indukcyjno-dedukcyjny i obejmował: 1) identyfikację kategorii doświadczenia sensorycznego i komunikacyjnego, 2) analizę relacyjnych barier uczestnictwa, 3) konceptualne modelowanie zależności między doświadczeniem użytkownika a organizacją środowiska informacyjnego. Efektem analizy było opracowanie modelu Neurodiversity-Inclusive Library Model (NILM), obejmującego cztery współzależne wymiary: sensoryczny, interakcyjny, organizacyjny i epistemiczny.

Wyniki i wnioski: W badanym piśmiennictwie dotyczącym akademickich „trzecich miejsc" stwierdzono istnienie asymetrii między rozwiniętymi adaptacjami usługowymi a relatywnie nieprzekształconym poziomem epistemicznym (architektura informacji, systemy organizacji wiedzy,

kolekcje, metadane), co wskazuje na strukturalne ograniczenia inkluzji. Opracowano interdyscyplinarną definicję neuroróżnorodności na potrzeby projektowania „trzecich miejsc" w edukacji wyższej oraz adekwatny do niej model *Neurodiversity-Inclusive Library Model* (NILM). Zgodnie z tą definicją fenomenologiczne charakterystyki neuroróżnorodności (np. nadwrażliwość sensoryczna, potrzeba istnienia konkretnych struktur i reguł aktywności, preferencje komunikacji wielomodalnej, lokalnie analityczny styl poznawczy) stanowią spójne formy organizacji doświadczenia, ujawniające się jako przedrefleksyjne sposoby orientacji w świecie oraz w procesie komunikacji, a zarazem jako alternatywne konfiguracje przetwarzania informacji. Neuroróżnorodność jest interpretowana jako perspektywa, która pozwala zauważyć ukryte założenia struktur informacyjnych i komunikacyjnych, na ogół niedostrzegalne z poziomu funkcjonowania określanego jako neurotypowy. To z kolei umożliwia identyfikację ograniczeń dominujących modeli komunikacji i organizacji wiedzy. Próbą przekroczenia tych barier jest model NILM, w którym biblioteki akademickie oraz inne uczelniane środowiska informacyjne jawią się jako układy, które nie tylko udostępniają zasoby, lecz także zapewniają inkluzywne warunki percepcji, orientacji, komunikacji i uczestnictwa.

Ograniczenia badań: Badanie ma charakter teoretyczno-przeglądowy. Ograniczeniem pozostaje brak bezpośrednich danych empirycznych od użytkowników bibliotek oraz koncentracja literatury na wybranych profilach neuroróżnorodności, zwłaszcza na spektrum autyzmu i ADHD.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki mogą wspierać projektowanie środowisk informacyjnych opartych na przewidywalności, dostępności sensorycznej, komunikacji wielokanałowej, transparentności reguł oraz współtworzeniu rozwiązań z osobami neuroróżnorodnymi.

Oryginalność/wartość poznawcza: Zaproponowano reinterpretację doświadczeń związanych z neuroróżnorodnością w kategoriach względnie spójnych, choć odmiennych konfiguracji poznawczo-komunikacyjnych, organizujących percepcję, uwagę, komunikację i orientację w środowisku informacyjnym. W tym sensie kategorie opisywane tradycyjnie jako symptomy zostają poddane analizie fenomenologicznej nie jako wyłącznie jednostkowe deficyty, lecz jako relacyjne formy doświadczenia ujawniające napięcia między różnymi porządkami organizacji informacji w przestrzeni intersubiektywnej.

W szerszym kontekście referat wpisuje się w rozwijające się nurty badań nad sprawiedliwością epistemiczną i pluralizmem poznawczym. Szczególnie istotne jest uwypuklenie epistemicznego wymiaru architektury informacji (zarówno fizycznej, jak i cyfrowej), a także systemów organizacji wiedzy, reguł dostępu i norm komunikacyjnych, który pozostaje mało rozpoznany w badaniach nad inkluzją.

Autorzy nie postulują radykalnej zmiany paradygmatu, lecz otwierają przestrzeń do reinterpretacji dominujących modeli organizacji wiedzy i środowisk komunikacyjnych, wskazując, że różnorodność sposobów przetwarzania informacji może stanowić heurystycznie wartościowy punkt odniesienia dla projektowania bardziej inkluzywnych środowisk informacyjnych w edukacji wyższej.

Słowa kluczowe: infrastruktura wiedzy, intersubiektywność, neuroróżnorodność, organizacja wiedzy, środowiska informacyjne

Bibliografia:

Fuchs, T. (2017). *Intercorporeality and interaffectivity*. In C. Meyer, J. Streeck, & S. Jordan (Eds.), *Intercorporeality: Emerging socialities in interaction* (pp. 3–24). Oxford University Press.

Murray, D., Milton, D., Green, J., & Bervoets, J. (2023). *The human spectrum: A phenomenological enquiry within neurodiversity*. *Psychopathology, 56*(3), 220–230. https://doi.org/10.1159/000526213

Pantazakos, T., & Vanaken, G.-J. (2023). Addressing the autism mental health crisis: The potential of phenomenology in neurodiversity-affirming clinical practices. *Frontiers in Psychology, 14*, 1225152. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1225152

Robinson, M. L. (2025). *Phenomenology of neurodiversity: How neurological difference expands our understanding of being human* (Master's thesis, Queen's University).

Shaughnessy, N., Green, J., Williams, E., Smith, J. A., Greshake Tzovaras, B., Aitkenhead, G., Milton, D., Jones, E., & Buckle, K. L. (2025). Developing a phenomenology of autism. In D. Jackson-Perry & H. Bertilsdotter Rosqvist (Eds.), *Research methods and ethics in neurodiversity studies* (pp. 233–256). Springer.

Biogramy:

Dr hab. Magdalena Wójcik, prof. UJ – profesor uczelni i dyrektorka Instytutu Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Absolwentka informacji naukowej i bibliotekoznawstwa na UJ. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na wykorzystaniu najnowszych technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach bibliotek i instytucji książki – od Web 2.0, przez Internet rzeczy, rzeczywistość rozszerzoną, hologramy i technologie ubieralne, po interfejsy mózg–komputer. Kieruje finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki projektem NEURO-INC, poświęconym potrzebom i zachowaniom informacyjnym neuroróżnorodnych użytkowników w kontekście projektowania inkluzywnych usług bibliotek akademickich. Autorka monografii *Web 2.0 w działalności usługowej instytucji książki* (2013) i *Rozszerzona rzeczywistość w usługach informacyjnych bibliotek* (2018) oraz licznych artykułach w czasopismach zagranicznych. Członkini m.in. ISKO i Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej.

Dr Krzysztof Gerc – psycholog, adiunkt w Instytucie Psychologii Stosowanej na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół psychologii rozwojowej i klinicznej dziecka oraz problematyki zaburzeń neurorozwojowych, w szczególności spektrum autyzmu i ADHD. Prowadzi badania dotyczące m.in. poczucia tożsamości oraz potrzeb edukacyjnych wysokofunkcjonujących osób w spektrum autyzmu, psychospołecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością, a także komunikacji w rodzinach adolescentów i młodych dorosłych. Uczestniczył w projektach badawczo-wdrożeniowych wspierających osoby w spektrum autyzmu (m.in. Edu-Autyzm, platformy KrainaOza.org i KrainaOza.pl) oraz w badaniach nad kontrolą poznawczą u dzieci z ADHD z wykorzystaniem potencjałów wywołanych. Autor i współautor licznych publikacji naukowych oraz wystąpień konferencyjnych z zakresu psychologii stosowanej.

Dr Paloma Korycińska – adiunkt w Katedrze Zarządzania Informacją Instytutu Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego (Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej). Jej zainteresowania naukowe obejmują majeutykę w zawodach bibliotekarza i brokera informacji, zaawansowane techniki wyszukiwania informacji terminologicznej w sieci oraz dydaktykę przekładu pisemnego i ustnego, ze szczególnym uwzględnieniem metodyki nauczania tłumaczenia medycznego. Prowadzi badania dotyczące m.in. apatii informacyjnej i żałoby informacyjnej. Redaktorka naukowa monografii *Horyzonty informacji* (Biblioteka Jagiellońska). Wykłada m.in. przedmioty poświęcone kuratorstwu danych i informacji w biznesie oraz komunikacji branżowej w sektorze IT.

Dr Roksana Ulatowska – doktorka nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu, absolwentka psychologii oraz podyplomowego studium Metody Badań Społecznych w Przedsiębiorstwach. Pracuje w Instytucie Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Badaczka społeczna i ewaluatorka z wieloletnim doświadczeniem w realizacji badań jakościowych i ilościowych na rzecz sektora publicznego, a także podmiotów sektora prywatnego. Jej zainteresowania naukowe obejmują metodologię badań społecznych, procesy twórcze, przywództwo edukacyjne oraz funkcjonowanie jednostek i organizacji w warunkach zmiany społecznej i technologicznej. Jest autorką narzędzia do diagnozowania inhibitorów kreatywności oraz trenerką procesów *design thinking* i twórczego myślenia. Uczestniczyła w krajowych i międzynarodowych

projektach badawczych finansowanych m.in. przez Narodowe Centrum Nauki, program Horizon Europe, Bank Światowy oraz Open Society Foundation. W swojej pracy łączy perspektywę psychologiczną, społeczną i organizacyjną.

Dr Dorota Rak – adiunktka w Instytucie Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Badawczo zajmuje się kompetencjami informacyjnymi i cyfrowymi użytkowników, wybranymi obszarami zachowań informacyjnych ludzi, wizualizacją informacji, projektowaniem usług oraz metodami współtworzenia. Szczególnie interesuje ją wykorzystanie podejścia *user-centered design* i *design thinking* w projektowaniu rozwiązań odpowiadających na zróżnicowane potrzeby użytkowników przestrzeni bibliotecznych. Uczestniczka międzynarodowych i krajowych projektów naukowych. Certyfikowana moderatorka procesów *design thinking*.

Neurodiversity Experience as a Problem of Information Organisation: A Phenomenological, Intersubjective, and Environmental Perspective

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The paper presents a phenomenological reinterpretation of research on the design of academic libraries and other „third places" for neurodivergent individuals within the context of higher education. It is grounded in the thesis that the difficulties experienced by such individuals are frequently relational in nature and result from a mismatch between their characteristic modes of perception, orientation, and information processing and the dominant epistemic models of communication and information-space organisation operating within academic environments.

The point of departure was a research gap identified in the project „NEURO-INC: Information Needs and Behaviours of Neurodivergent Users in the Context of Designing Inclusive Academic Library Services in the Physical Library Space", namely the insufficient integration of research on information inclusion with phenomenological accounts of neurodivergent experience, particularly in relation to embodiment, sensory perception, intersubjectivity, and conditions of participation in communicative practices.

Approach/methods: The study was based on the results of a systematic literature review (PRISMA-7) covering publications from 2018–2025 devoted to the design of physical „third places" for neurodivergent individuals in higher education. The material was subsequently reinterpreted using Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), taking into account recent phenomenological studies on autism and neurodiversity (e.g., Murray et al.; Shaughnessy et al.).

The analysis focused on identifying recurring categories of sensory, communicative, and spatial experience present in design recommendations and descriptions of academic environments. The interpretative framework drew upon hermeneutic phenomenology and lived experience analysis inspired by the works of Maurice Merleau-Ponty and Thomas Fuchs. Particular attention was devoted to the relationships between sensory perception, communication, spatial orientation, and conditions of participation within information environments.

The study was also situated within neurodiversity-affirming and participatory-informed research perspectives developed, among others, by Damian Milton, Hanna Bertilsdotter Rosqvist, and Elizabeth Pellicano. This approach enabled a critical examination of neuronormative assumptions embedded in the design of academic spaces, knowledge organisation systems, and institutional communication.

The analytical process combined inductive and deductive procedures and included: 1) identification of categories of sensory and communicative experience, 2) analysis of relational barriers to

participation, 3) conceptual modelling of relationships between user experience and the organisation of information environments.

The outcome of the analysis was the development of the Neurodiversity-Inclusive Library Model (NILM), encompassing four interrelated dimensions: sensory, interactional, organisational, and epistemic.

Results and conclusions: The reviewed literature on academic „third places" revealed an asymmetry between relatively advanced service adaptations and a comparatively unchanged epistemic level (information architecture, knowledge organisation systems, collections, metadata), indicating structural limitations of inclusion.

An interdisciplinary definition of neurodiversity was developed for the purposes of designing „third places" in higher education, together with the corresponding Neurodiversity-Inclusive Library Model (NILM). According to this definition, phenomenological characteristics of neurodiversity (e.g., sensory hypersensitivity, the need for stable structures and rules of activity, preferences for multimodal communication, locally analytic cognitive style) constitute coherent forms of organising experience. These characteristics manifest themselves both as prereflective modes of orientation in the world and communication processes, and as alternative configurations of information processing.

Neurodiversity is thus interpreted as a perspective that makes it possible to recognise hidden assumptions embedded in informational and communicative structures, assumptions that usually remain invisible from the standpoint of neurotypical functioning. This, in turn, enables the identification of limitations inherent in dominant models of communication and knowledge organisation.

The NILM model represents an attempt to overcome these barriers by conceptualising academic libraries and other university information environments not merely as systems providing access to resources, but as environments shaping inclusive conditions of perception, orientation, communication, and participation.

Research limitations: The study is theoretical and review-based in nature. Its limitations include the absence of direct empirical data obtained from library users and the predominance of literature focused on selected neurodiversity profiles, particularly autism spectrum conditions and ADHD.

Practical implications: The findings may support the design of information environments based on predictability, sensory accessibility, multichannel communication, transparency of rules, and the co-creation of solutions with neurodivergent individuals.

Originality/value: The paper proposes a reinterpretation of neurodiversity-related experiences in terms of relatively coherent yet distinct cognitive-communicative configurations organising perception, attention, communication, and orientation within information environments. In this perspective, categories traditionally described as symptoms are analysed phenomenologically not merely as individual deficits, but as relational forms of experience revealing tensions between different orders of information organisation within intersubjective space.

More broadly, the paper contributes to emerging discussions on epistemic justice and cognitive pluralism. Of particular importance is its emphasis on the epistemic dimension of information architecture – both physical and digital – as well as knowledge organisation systems, access rules, and communicative norms, which remain insufficiently examined in inclusion research.

Rather than advocating a radical paradigm shift, the authors seek to open a space for reinterpretation of dominant models of knowledge organisation and communicative environments, suggesting that

diversity in modes of information processing may serve as a heuristically valuable point of reference for designing more inclusive information environments in higher education.

Keywords: information environments, intersubjectivity, knowledge infrastructure, knowledge organisation, neurodiversity

References:

Fuchs, T. (2017). *Intercorporeality and interaffectivity*. In C. Meyer, J. Streeck, & S. Jordan (Eds.), *Intercorporeality: Emerging socialities in interaction* (pp. 3–24). Oxford University Press.

Murray, D., Milton, D., Green, J., & Bervoets, J. (2023). *The human spectrum: A phenomenological enquiry within neurodiversity*. *Psychopathology, 56*(3), 220–230. https://doi.org/10.1159/000526213

Pantazakos, T., & Vanaken, G.-J. (2023). Addressing the autism mental health crisis: The potential of phenomenology in neurodiversity-affirming clinical practices. *Frontiers in Psychology, 14*, 1225152. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1225152

Robinson, M. L. (2025). *Phenomenology of neurodiversity: How neurological difference expands our understanding of being human* (Master's thesis, Queen's University).

Shaughnessy, N., Green, J., Williams, E., Smith, J. A., Greshake Tzovaras, B., Aitkenhead, G., Milton, D., Jones, E., & Buckle, K. L. (2025). Developing a phenomenology of autism. In D. Jackson-Perry & H. Bertilsdotter Rosqvist (Eds.), *Research methods and ethics in neurodiversity studies* (pp. 233–256). Springer.

Biographical notes:

Magdalena Wójcik, PhD, DSc, is an Associate Professor and Director of the Institute of Information Studies at the Jagiellonian University in Cracow. A graduate of the university's information and library science programme, she studies the use of emerging information and communication technologies in the services of libraries and book institutions – from Web 2.0 and the Internet of Things to augmented reality, holograms, wearable computing, and brain–computer interfaces. She leads NEURO-INC, a project funded by the (Polish) National Science Centre on the information needs and behaviour of neurodiverse users in designing inclusive academic library services. Her publications include the monographs on Web 2.0 (2013) and augmented reality in library services (2018), and numerous articles in international scholarly journals. She is a member of ISKO and the Polish Communication Association.

Krzysztof Gerc, PhD, is a psychologist and Assistant Professor at the Institute of Applied Psychology, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University in Cracow. His research interests centre on developmental and clinical child psychology and neurodevelopmental disorders, particularly autism spectrum disorder and ADHD. His studies address the sense of identity and educational needs of high-functioning individuals on the autism spectrum, the psychosocial functioning of people with disabilities, and communication in families of adolescents and young adults. He has participated in applied research projects supporting people on the autism spectrum (including Edu-Autyzm and the KrainaOza.org and KrainaOza.pl platforms) and in ERP-based research on cognitive control in children with ADHD. He is the author and co-author of numerous scientific publications and conference papers in applied psychology.

Paloma Korycińska, PhD, is an Assistant Professor in the Department of Information Management at the Institute of Information Studies, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University in Cracow. Her research interests include maieutics in the professions of librarian and information broker, advanced techniques of online terminological information retrieval, and the didactics of translation and interpreting, with particular emphasis on teaching medical translation. Her research addresses mainly information apathy and information grief. She is the academic editor of the monograph *Information Horizons* and teaches courses on data and information curation in business and industry communication in the IT sector.

Roksana Ulatowska holds a PhD in the humanities in the discipline of management science. She is a graduate in psychology and has also completed a postgraduate programme in Social Research Methods in Enterprises. She works at the Institute of Public Affairs of the Jagiellonian University. She is a social researcher and evaluator with many years of experience conducting qualitative and quantitative research for the public sector as well as private-sector entities. Her research interests include social research methodology, creative processes, educational leadership, and the functioning of individuals and organisations under conditions of social and technological change. She is the author of a tool for diagnosing inhibitors of creativity and a trainer in design thinking and creative thinking processes. She has participated in national and international research projects funded, among others, by the National Science Centre, the Horizon Europe programme, the World Bank, and the Open Society Foundation. In her work, she combines psychological, social, and organisational perspectives.

Dorota Rak – Assistant Professor at the Institute of Information Studies at the Jagiellonian University. Her research focuses on user information and digital literacy, selected areas of human information behavior, information visualization, service design, and co-creation methods. She is particularly interested in utilizing user-centered design and design thinking approaches to designing solutions that address the diverse needs of library users. She has participated in international and national research projects and is a certified facilitator of design thinking processes.

52
PL

Joanna Szylko-Kwas [PL]
j.szylko@uw.edu.pl
Uniwersytet Warszawski | University of Warsaw
Język wystąpienia: polski

O odczuwaniu informacji. Zwrot afektywny w dziennikarstwie informacyjnym w ocenie młodych dorosłych

Cel/teza: Z badania CBOS wynika, że w 2025 roku 79 proc. Polaków aktywnie korzystało z internetu. Najliczniejsza grupa to osoby w wieku 18-24 lata, wśród których 97 proc. potwierdziło obecność online. W kolejnej grupie wiekowej 25-34 lata, 94 proc. osób zadeklarowało aktywność cyfrową. Z pierwszej wskazanej grupy wiekowej 72 proc. osób odpowiedziało twierdząco na stwierdzenie „W zasadzie cały czas jestem online, na bieżąco otrzymuję informacje i reaguję na wiadomości", a wśród kolejnej grupy – 59 proc. To pokazuje, że przeważająca grupa młodych dorosłych pozostaje w ciągłym kontakcie z mediami i informacjami w nich publikowanymi, co oznacza, że jest narażona na stres informacyjny wraz z jego konsekwencjami. Jednocześnie badania wskazują, że konsekwencją informacyjnego przeciążenia jest zaburzony przebieg myślenia, utrudnione przewidywanie oraz konieczność coraz szybszego podejmowania coraz trudniejszych decyzji w sytuacji coraz większej dostępnej ilości danych. To prowadzi do dezorientacji i dezorganizacji, zmęczenia, irytacji, agresji i apatii (Ledzińska, 2002). Młodzi dorośli, będący w ciągłym kontakcie z mediami, gdy nie są w stanie przetworzyć danych, „uciekają" w afekt. Emocje stają się skrótem poznawczym, a informacja jest mniej przetwarzana intelektualnie, a bardziej odczuwana. To natomiast pozostaje w związku z teorią zwrotu afektywnego, w ramach której można założyć, że w warunkach stresu informacyjnego to, co „czujemy" o informacji, staje się ważniejsze od tego, co o niej „wiemy".

Metody badań: Do przeprowadzenia analizy skonstruowany został kwestionariusz do pomiaru stanu lęku wynikającego ze stresu informacyjnego oraz narracyjności informacji. Składa się on z 19 pozycji obejmujących trzy istotne dla badania obszary:

ilość informacji – wskaźniki jak np. zmęczenie ilością docierających informacji, niechęć przed sprawdzaniem nowych informacji, unikanie stron, źródeł z informacjami o wydarzeniach w Polsce i na świecie; emocjonalność informacji – wskaźniki jak np. trudność w określeniu hierarchii informacji, brak krytycznego myślenia wobec docierających informacji, poczucie nieokreślonego zagrożenia; niepokój o przyszłość młodych dorosłych – wskaźniki jak np. poczucie beznadziei na myśl o przyszłości, irytacja związana z brakiem kontroli nad własnym życiem, niepokój związany z myśleniem o tym, co może mnie spotkać.

Wyniki i wnioski: Przeprowadzona analiza wskazuje, że młodzi dorośli regularnie śledzą informacje w mediach cyfrowych. Jednocześnie odczuwają napięcie i przygnębienie treścią informacji oceniając ją głównie jako nacechowaną negatywnymi treściami. Czują niepokój w związku ze swoją przyszłością w świecie, o którym dowiadują się z medialnych wiadomości.

Ograniczenia badań: Badanie opiera się na kwestionariuszu własnej konstrukcji. Na podstawie uzyskanych danych z badania pilotażowego oraz wykonanych obliczeń stwierdzono, że kwestionariusz charakteryzuje dobra rzetelność mierzona przy pomocy współczynnika alfa Cronbacha. Przeprowadzenie analizy z wykorzystaniem eksploracyjnej analizy czynnikowej nie potwierdziły jednak trafności teoretycznej narzędzia.

Oryginalność/wartość poznawcza: Pomimo dużej ilości informacji i jej dostępności, szczególnie w mediach internetowych, coraz więcej osób rezygnuje z konsumpcji wiadomości. Z analizy źródeł naukowych wynika, że powodem może być np. przeciążenie informacyjne czy różnice pokoleniowe

związane ze zmieniającymi się nawykami informacyjnymi. Jednak badania mówiące o rosnącym znaczeniu zwrotu afektywnego w tym obszarze są jeszcze nieliczne. Stąd powiązanie dziennikarstwa faktu zmieniającego się w informacyjne dziennikarstwo narracji z emocjonalnością przekazu, a przez to rosnącym lękiem przed informacją, jest jeszcze w środowisku polskim stosunkowo nowym obszarem badawczym.

Słowa kluczowe: dziennikarstwo informacyjne, lęk informacyjny, młodzi dorośli, przeciążenie informacyjne, stres informacyjny, unikanie wiadomości, zwrot afektywny

Bibliografia:

Espeland, E. (2024). The dynamics of political interest and news media avoidance: A generational and longitudinal perspective. *Journalism Studies, 25*(12), 1476–1497. https://doi.org/10.1080/1461670X.2024.2366338

Greber, H., Lecheler, S., Aaldering, L., De Haan, Y., Kruikemeier, S., Goutier, N., & De Bruin, K. (2023). Feeling the news? The differential effects of immersive journalism on emotional response. *Digital Journalism, 11*(1), 39–60. https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2155205

Ledzińska, M. (2002). Stres informacyjny jako zagrożenie dla rozwoju. *Roczniki Psychologiczne, 5*(1), 77–97.

Michalczyk, S. (2017). Kognicje i emocje w procesie recepcji mediów. *Rocznik Prasoznawczy, 11*, 11–31.

Wahl-Jorgensen, K., & Pantti, M. (2021). Introduction: The emotional turn in journalism. *Journalism, 22*(5), 1147–1154. https://doi.org/10.1177/1464884920985704

Biogram:

Joanna Szylko-Kwas – medioznawczyni, psycholog, pedagog. Zainteresowania badawcze obejmują wpływ treści medialnych na zaburzenia lękowe i nastroju wśród młodych dorosłych, ramowanie (multimodalnych) przekazów medialnych, zwłaszcza tych dotyczących migrantów, dziennikarstwo narracyjne w kontekście kampanii politycznych oraz retoryka mediów. Pracuje jako adiunkt w Uniwersytecie Warszawskim na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii.

Feeling the News. The Affective Turn in News Journalism as Assessed by Young Adults

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: A CBOS survey shows that in 2025, 79 per cent of Poles were active internet users. The largest group consisted of people aged 18–24, 97 per cent of whom confirmed their online presence. In the next age group, 25–34 years old, 94 per cent of people declared digital activity. Of the first age group mentioned, 72 per cent agreed with the statement „I am basically online all the time, receiving information and responding to messages as they come in", whilst in the next group, 59 per cent did so. This shows that the majority of young adults remain in constant contact with the media and the information published therein, which means they are exposed to information overload and its consequences. At the same time, research indicates that the consequences of information overload include impaired thought processes, difficulty in making predictions, and the need to make increasingly difficult decisions ever more quickly in the face of an ever-growing volume of available data. This leads to confusion and disorganisation, fatigue, irritation, aggression and apathy (Ledzińska, 2002). Young adults, who are in constant contact with the media, 'escape' into affect when they are unable to process the data. Emotions become a cognitive shortcut, and information is processed less intellectually and more emotionally. This, in turn, relates to the theory of affective turn, within which it can be assumed that under conditions of information overload, what we 'feel' about information becomes more important than what we 'know' about it.

Approach/methods: A questionnaire was developed to measure the level of anxiety resulting from information overload and the narrative nature of information. It consists of 19 items covering three areas relevant to the study: the volume of information – indicators such as fatigue caused by the volume of incoming information, reluctance to check new information, and avoidance of websites and sources containing information about events in Poland and around the world; the emotional nature of information – indicators such as difficulty in prioritising information, a lack of critical thinking regarding incoming information, and a sense of vague threat; anxiety about the future among young adults – indicators such as a sense of hopelessness when thinking about the future, irritation at the lack of control over one's own life, anxiety about what might happen to me.

Results and conclusions: The analysis carried out indicates that young adults regularly follow news in digital media. At the same time, they feel stressed and depressed by the content of the news, which they perceive as predominantly negative. They feel anxious about their future in a world they learn about through media reports.

Research limitations: The study is based on a self-designed questionnaire. Based on the data obtained from the pilot study and the calculations performed, it was found that the questionnaire exhibits good reliability as measured by Cronbach's alpha. However, an analysis using exploratory factor analysis did not confirm the theoretical validity of the tool.

Originality/value: Despite the vast amount of information available, particularly in online media, an increasing number of people are turning away from news consumption. Analysis of academic sources suggests that this may be due, for example, to information overload or generational differences linked to changing information habits. However, there is still little research on the growing significance of the affective turn in this field. Consequently, the link between factual journalism–which is evolving into narrative journalism–and the emotionality of the message, and thus the growing fear of information, remains a relatively new area of research in the Polish academic community.

Keywords: affective turn, information anxiety, information overload, information stress, news avoidance, news journalism, young adults

References:

Espeland, E. (2024). The dynamics of political interest and news media avoidance: A generational and longitudinal perspective. *Journalism Studies, 25*(12), 1476–1497. https://doi.org/10.1080/1461670X.2024.2366338

Greber, H., Lecheler, S., Aaldering, L., De Haan, Y., Kruikemeier, S., Goutier, N., & De Bruin, K. (2023). Feeling the news? The differential effects of immersive journalism on emotional response. *Digital Journalism, 11*(1), 39–60. https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2155205

Ledzińska, M. (2002). Stres informacyjny jako zagrożenie dla rozwoju. *Roczniki Psychologiczne, 5*(1), 77–97.

Michalczyk, S. (2017). Kognicje i emocje w procesie recepcji mediów. *Rocznik Prasoznawczy, 11*, 11–31.

Wahl-Jorgensen, K., & Pantti, M. (2021). Introduction: The emotional turn in journalism. *Journalism, 22*(5), 1147–1154. https://doi.org/10.1177/1464884920985704

Biographical note:

Researcher in media studies, psychology and pedagogy. Her research interests include the impact of media content on anxiety and mood disorders among young adults, the framing of (multimodal) media messages–particularly those concerning migrants–narrative journalism in the context of political campaigns, and media rhetoric. She is an Assistant Professor at the Faculty of Journalism, Information and Book Studies, University of Warsaw.

53
EN

Olga Kacprowska [EN]
o.kacprowska@uksw.edu.pl
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie | Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
Language of the presentation: English

The Phenomenology of Information in the Translingual Sphere: The Mediational Role of the Student's Linguo-Educational Competence in Foreign Language Acquisition

Purpose/thesis: The purpose of this presentation is to introduce a planned phenomenological study demonstrating the mediational role of linguo-educational competence in the processing and acquisition of linguistic information by young learners in early school education (English language learning). The resolution of the research problem is based on highlighting the innovative potential of this competence as a tool to overcome monolingual teaching models. With particular emphasis on the empirical phenomenological perspective, the study aims to prove that shifting from mechanical immersion to pedagogical translanguaging allows for a deep insight into the subjective processes of constructing and organising meanings in the student's mind.

Approach/methods: The research project employs the Empirical Phenomenological Method (EPM), integrated with a quasi-experimental strategy and elements of a single-subject experiment. The experiment (conducted in grades 1–3) utilises micro-teaching as a procedural intervention based on the principle of the only difference (conscious support of linguo-educational competence development). Data collection involves phenomenological educational conversations with students here and now in the translingual sphere, tied to specific tasks, as well as the researcher's observation and self-observation recorded in observation schedules.

Results and conclusions: The expected results will indicate how students actively develop metalinguistic knowledge (understood, following D. Gierulanka, as reverberation - the resonance of previous and current experiences with linguistic information) and consolidate linguistic knowledge (as sediment creating lasting interpretative rules). It is expected that the application of EPM will prove that pedagogical translanguaging supports student agency and enables conscious management of interlingual information, resulting in the creation of both stable and flexible concepts.

Research limitations: The limitation of the project is the specificity of in-depth qualitative research and single-subject experiments conducted on a small purposive sample, which precludes direct statistical generalisation of the results to the entire population of early school education students.

Practical implications: The results will allow the formulation of specific pedagogical guidelines, providing teachers with tools for the conscious application of mediational strategies (such as imaginative variation and contrasting information originating from the native and foreign languages), useful in designing innovative educational materials.

Originality/value: The project makes an original contribution to pedagogy and educational linguistics by bridging the theory of linguo-educational competence with phenomenological methodology. Using historical phenomenological categories (D. Gierulanka's reverberation and sediment) to analyse information processing in the translingual space proves the timeless utility of phenomenology in studying cognitive mechanisms in the classroom.

Keywords: early school education, empirical phenomenological method, language acquisition, linguo-educational competence, translanguaging

References:

Gierulanka, D. (1958). *O przyswajaniu sobie pojęć geometrycznych*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Mortari, L., Valbusa, F., Ubbiali, M., & Bombieri, R. (2023). The empirical phenomenological method: Theoretical foundation and research applications. *Social Sciences, 12*(7), Article 413. https://doi.org/10.3390/socsci12070413

Rittel, T. (1994). *Podstawy lingwistyki edukacyjnej. Nabywanie i kształcenie języka* (Wyd. 2 poszerzone). Wydawnictwo Naukowe WSP.

Zając, M. A. (2012). *Fenomenologiczne wątki w psychologii poznania. Badania Danuty Gierulanki nad przyswajaniem pojęć i rozumieniem tekstu*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Biographical note:

Olga Kacprowska is a PhD candidate in the discipline of pedagogy at the Doctoral School of Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw. She is an English language teacher and school counsellor at Przymierze Rodzin Primary School No. 3 in Warsaw. Her research interests focus on early language education, foreign language acquisition, and translanguaging strategies. In her research, she explores the mediating role of students' linguo-educational competence and investigates information processing in the translingual domain. Methodologically, she draws on the Empirical Phenomenological Method (EPM), integrating it with the design of pedagogical experiments and microteaching. She also conducts research on the research competences of foreign language teachers. She is currently preparing her doctoral dissertation, which combines phenomenological reflection with educational linguistics.

Fenomenologia informacji w sferze translingwalnej. Mediacyjna rola kompetencji lingwoedukacyjnej ucznia w akwizycji języka obcego

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Celem wystąpienia jest zaprezentowanie planowanego badania fenomenologicznego, ukazującego mediacyjną rolę kompetencji lingwoedukacyjnej w procesie przetwarzania i akwizycji informacji językowych przez uczniów na etapie edukacji wczesnoszkolnej (uczenie się języka angielskiego). Rozwiązanie problemu badawczego opiera się na wykazaniu innowacyjnego potencjału tej kompetencji jako narzędzia przezwyciężającego monolingwalne modele nauczania. Ze szczególnym uwzględnieniem empirycznej perspektywy fenomenologicznej, badanie ma dowieść, że odejście od mechanicznej immersji na rzecz translanguagingu pedagogicznego pozwala na głęboki wgląd w subiektywne procesy konstruowania i porządkowania znaczeń w umyśle ucznia.

Metody badań: W projekcie badawczym przewidziano zastosowanie Empirycznej Metody Fenomenologicznej (EMF), zintegrowanej ze strategią quasi-eksperymentalną oraz elementami eksperymentu jednoosobowego. Eksperyment (realizowany w klasach 1–3) wykorzystuje mikronauczanie jako interwencję proceduralną, opartą na zasadzie jedynej różnicy (świadome wspieranie rozwoju kompetencji lingwoedukacyjnej). Gromadzenie danych obejmuje fenomenologiczne rozmowy edukacyjne z uczniami „tu i teraz" w sferze translingwalnej, powiązane z wykonywanymi zadaniami, a także obserwację i autoobserwację badacza ujętą w schematach.

Wyniki i wnioski: Spodziewane wyniki wskażą, w jaki sposób uczniowie aktywnie rozwijają wiedzę metajęzykową (rozumianą za D. Gierulanką jako „pogłos" – rezonans wcześniejszych i obecnych doświadczeń z informacją językową) oraz utrwalają wiedzę językową (jako „osad" tworzący trwałe reguły interpretacyjne). Oczekuje się, że zastosowanie EMF udowodni, iż translanguaging pedagogiczny wspiera sprawczość ucznia i pozwala mu na świadome zarządzanie informacją interlingwalną, co owocuje wytwarzaniem pojęć o charakterze zarówno stabilnym, jak i elastycznym.

Ograniczenia badań: Ograniczeniem projektu jest specyfika pogłębionych badań jakościowych i eksperymentów jednoosobowych prowadzonych na małej próbie celowej, co uniemożliwia bezpośrednią generalizację statystyczną wyników na całą populację uczniów edukacji wczesnoszkolnej.

Zastosowanie praktyczne: Wyniki pozwolą na sformułowanie konkretnych wskazań dydaktycznych, dostarczając nauczycielom narzędzi do świadomego stosowania strategii mediacyjnych (takich jak uzmiennianie i kontrastowanie informacji pochodzących z języka ojczystego i obcego), przydatnych w projektowaniu innowacyjnych materiałów edukacyjnych.

Oryginalność/wartość poznawcza: Projekt wnosi oryginalny wkład w pedagogikę i lingwistykę edukacyjną, łącząc teorię kompetencji lingwoedukacyjnej z metodologią fenomenologiczną. Wykorzystanie historycznych kategorii fenomenologicznych („pogłos", „osad" D. Gierulanki) do analizy przetwarzania informacji w przestrzeni translingwalnej udowadnia ponadczasową użyteczność fenomenologii w badaniu mechanizmów kognitywnych w klasie szkolnej.

Słowa kluczowe: akwizycja języka, edukacja wczesnoszkolna, empiryczna metoda fenomenologiczna, kompetencja lingwoedukacyjna, translanguaging

Bibliografia:

Gierulanka, D. (1958). *O przyswajaniu sobie pojęć geometrycznych*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Mortari, L., Valbusa, F., Ubbiali, M., & Bombieri, R. (2023). The empirical phenomenological method: Theoretical foundation and research applications. *Social Sciences, 12*(7), Article 413. https://doi.org/10.3390/socsci12070413

Rittel, T. (1994). *Podstawy lingwistyki edukacyjnej. Nabywanie i kształcenie języka* (Wyd. 2 poszerzone). Wydawnictwo Naukowe WSP.

Zając, M. A. (2012). *Fenomenologiczne wątki w psychologii poznania. Badania Danuty Gierulanki nad przyswajaniem pojęć i rozumieniem tekstu*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Biogram:

Olga Kacprowska – doktorantka w dyscyplinie pedagogika w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jest czynną nauczycielką języka angielskiego oraz pedagogiem szkolnym w Szkole Podstawowej Przymierza Rodzin nr 3 w Warszawie. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół wczesnoszkolnej edukacji językowej, akwizycji języka obcego oraz strategii translanguagingu. W swoich badaniach zgłębia mediacyjną rolę kompetencji lingwoedukacyjnej ucznia i bada procesy przetwarzania informacji w sferze translingwalnej. Metodologicznie opiera się na empirycznej metodzie fenomenologicznej (EMF), którą integruje z projektowaniem eksperymentów pedagogicznych oraz mikronauczaniem. Zajmuje się również kompetencjami badawczymi nauczycieli języków obcych. Aktualnie przygotowuje rozprawę doktorską łączącą refleksję fenomenologiczną z lingwistyką edukacyjną.

CZĘŚĆ IX · PART IX

Sesja F: Biblioteki, instytucje pamięci i dziedzictwo kulturowe

Session F: Libraries, Memory Institutions, and Cultural Heritage

54
EN

Małgorzata Kisilowska-Szurmińska [EN]
mdkisilo@uw.edu.pl
Uniwersytet Warszawski | University of Warsaw

Anna Mierzecka
anna.mierzecka@uw.edu.pl
Uniwersytet Warszawski | University of Warsaw

Language of the presentation: English

The Need for Revision of Information Literacy, Considering Unintentional Information Interactions and Information Avoidance

Purpose/thesis: The purpose of this paper is a critical review of the research field of information literacy, considering specifically the dynamics of an information environment and observed changes in the users' information behaviour and their (lack of) awareness of information needs. Binding information literacy definitions, delineating the scope of research and education in this area, focus either on the ALA's definition (ALA, 1989) of functional character or the ultimate purpose of information literacy, as reflected in the CILIP's definition (CILIP, 2018). They are both rooted in the concept of information need as the recognition that one's knowledge is inadequate to satisfy a goal, and unconscious precursors to needs, such as curiosity.

Approach/methods: Theoretical and conceptual approach was applied, based on a critical literature review, covering existing concepts of information literacy and information needs, as well as studies that have recently revisited phenomena such as information avoidance (Hicks et al., 2025; Korycińska, 2025) or unintentional information interactions (Marcella-Hood & Marcella, 2023; Pilerot & Ekström, 2025).

Results and conclusions: The need to revise information literacy as a research field and an educational area is demonstrated, considering not only activities related to the following stages of the classic information process. Information literacy in times of information overload, the threats of dis/misinformation, reliance on AI as search tool requires an in-depth reflection on the essence of information need again (e.g., Saunders, 2025). There is also an urgent need to develop competencies related to consent decisions on information avoidance and/or procedures to protect oneself against unintentional information interactions.

Research limitations: The conceptual approach requires exploration and verification in further studies, both quantitative and qualitative, as well as in educational activities.

Practical implications: Broadening the scope of information literacy can have practical implications for educational activities aimed at developing the skills needed to navigate an information-overloaded environment, where there is a constant risk of encountering disinformation; it can also help minimise the scale of the problem of information overload.

Originality/value: The broadening of the field of information literacy of skills related to identifying the motivations behind information behaviour, navigating information-overloaded environments, and avoiding information.

Keywords: critical approach, information avoidance, information literacy, information need, unintentional information behaviour

References:

ALA. (1989). *Information literacy*. https://literacy.ala.org/information-literacy/

CILIP. (2018). *What is information literacy?* https://www.cilip.org.uk/news/421972/what-is-information-literacy.htm
Hicks, A., McKenzie, P., Bronstein, J., Seiden Hyldegård, J., Ruthven, I., & Widén, G. (2025). Information avoidance: A critical conceptual review. *Journal of the Association for Information Science and Technology, 76*(1), 326–346. https://doi.org/10.1002/asi.24966
Korycińska, P. (2025). Designing an information service related to information avoidance. *Zagadnienia Informacji Naukowej – Studia Informacyjne, 63*(1A), 57–87.
Marcella-Hood, M., & Marcella, R. (2023). Purposive and non-purposive information behaviour on Instagram. *Journal of Librarianship and Information Science, 55*(3), 634–657. https://doi.org/10.1177/09610006221130391
Pilerot, O., & Ekström, B. (2025). Information practice and information behaviour: On the need for conceptual and theoretical clarity. *Information Research, 30*(CoLIS), 461–473. https://doi.org/10.47989/ir30CoLIS52270
Saunders, L. (2025). Information literacy as part of an interdisciplinary approach to combat misinformation. *Information Research, 30*(CoLIS), 424–442. https://doi.org/10.47989/ir30CoLIS52318

Biographical notes:

Małgorzata Kisilowska-Szurmińska is a professor in communication and media studies, PhD in library and information science, senior researcher at the Faculty of Journalism, Information and Book Studies, University of Warsaw. Chief editor of *Zagadnienia Informacji Naukowej* (*Issues in Information Science – Information Studies*) journal. Research interests: information literacy, information culture, public libraries, reading practices.

Anna Mierzecka, PhD, is an Associate Professor at the Faculty of Journalism, Information and Book Studies, University of Warsaw. Her academic specialisation covers a wide range of topics, including information behaviour, scholarly communication, information and AI literacy, and issues related to public and academic libraries. Her recent project focused on health information behaviour, particularly among vaccine-hesitant parents.

Potrzeba zrewidowania pojęcia „kompetencje informacyjne" w świetle niezamierzonych interakcji informacyjnych i unikania informacji

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Przedstawiono krytyczny przegląd badań nad kompetencjami informacyjnymi, ze szczególnym uwzględnieniem dynamiki środowiska informacyjnego oraz zaobserwowanych zmian w zachowaniach informacyjnych użytkowników i ich (braku) świadomości potrzeb informacyjnych. Aktualne definicje kompetencji informacyjnych, wyznaczające zakres badań i edukacji w tej dziedzinie, skupiają się albo na ich aspekcie funkcjonalnym (ALA, 1989), albo na celu (CILIP, 2018). Obie opierają się na koncepcji potrzeby informacyjnej jako uznania, że posiadana wiedza jest niewystarczająca do osiągnięcia celu, oraz na pojęciach opisujących stany poprzedzające wystąpienie potrzeby, takich jak ciekawość.

Metody badań: Zastosowano podejście teoretyczne i koncepcyjne, oparte na krytycznym przeglądzie literatury, obejmującym istniejące koncepcje kompetencji informacyjnych i potrzeb informacyjnych, a także badania, które niedawno ponownie podjęły temat takich zjawisk, jak unikanie informacji (Hicks et al., 2025; Korycińska, 2025) lub niezamierzone interakcje informacyjne (Marcella-Hood & Marcella, 2023; Pilerot & Ekström, 2025).

Wyniki i wnioski: Wykazano potrzebę zrewidowania kompetencji informacyjnych jako pola badawczego i obszaru edukacyjnego, biorąc pod uwagę nie tylko działania związane z kolejnymi

etapami klasycznego procesu informacyjnego. W czasach nadmiaru informacji, zagrożeń związanych z dezinformacją i fałszywymi informacjami oraz sztucznej inteligencji jako narzędziu wyszukiwania wymagają ponownej dogłębnej refleksji nad istotą potrzeby informacyjnej (np. Saunders, 2025). Istnieje również pilna potrzeba rozwijania kompetencji związanych z podejmowaniem świadomych decyzji dotyczących unikania informacji i/lub procedur chroniących przed niezamierzonymi interakcjami informacyjnymi.

Ograniczenia badań: Podejście koncepcyjne wymaga zgłębienia i weryfikacji w dalszych badaniach, zarówno ilościowych, jak i jakościowych, a także w działaniach edukacyjnych.

Zastosowanie praktyczne: Poszerzenie zakresu kompetencji informacyjnych może mieć praktyczne implikacje dla działań edukacyjnych mających na celu rozwijanie umiejętności potrzebnych do poruszania się w środowisku przeładowanym informacjami, gdzie istnieje ciągłe ryzyko napotkania dezinformacji; może to również pomóc zminimalizować skalę problemu nadmiaru informacji.

Oryginalność/wartość poznawcza: Poszerzenie zakresu pojęcia „kompetencje informacyjne" o identyfikowanie motywacji leżących u podstaw zachowań informacyjnych, funkcjonowanie w środowiskach przeładowanych informacyjnie oraz unikanie informacji.

Słowa kluczowe: kompetencje informacyjne, niezamierzone zachowania informacyjne, podejście krytyczne, unikanie informacji, zapotrzebowanie na informacje

Bibliografia:

ALA. (1989). *Information literacy*. https://literacy.ala.org/information-literacy/

CILIP. (2018). *What is information literacy?* https://www.cilip.org.uk/news/421972/what-is-information-literacy.htm

Hicks, A., McKenzie, P., Bronstein, J., Seiden Hyldegård, J., Ruthven, I., & Widén, G. (2025). Information avoidance: A critical conceptual review. *Journal of the Association for Information Science and Technology, 76*(1), 326–346. https://doi.org/10.1002/asi.24966

Korycińska, P. (2025). Designing an information service related to information avoidance. *Zagadnienia Informacji Naukowej – Studia Informacyjne, 63*(1A), 57–87.

Marcella-Hood, M., & Marcella, R. (2023). Purposive and non-purposive information behaviour on Instagram. *Journal of Librarianship and Information Science, 55*(3), 634–657. https://doi.org/10.1177/09610006221130391

Pilerot, O., & Ekström, B. (2025). Information practice and information behaviour: On the need for conceptual and theoretical clarity. *Information Research, 30*(CoLIS), 461–473. https://doi.org/10.47989/ir30CoLIS52270

Saunders, L. (2025). Information literacy as part of an interdisciplinary approach to combat misinformation. *Information Research, 30*(CoLIS), 424–442. https://doi.org/10.47989/ir30CoLIS52318

55
PL

Grzegorz Gmiterek [PL]
ggmiterek@uw.edu.pl
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii | Faculty of Journalism, Information and Book Studies
Uniwersytet Warszawski | University of Warsaw
Język wystąpienia: polski

Mastodon w komunikacji bibliotek akademickich: potencjał, ograniczenia i praktyki wykorzystania

Cel/teza: Dokonano analizy możliwości, wyzwań i praktyk wykorzystania serwisu społecznościowego Mastodon w komunikacji bibliotek akademickich, ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek uczelnianych w państwach Unii Europejskiej ujętych w QS World University Rankings: Europe 2026. Autor stawia tezę, że zdecentralizowana architektura Mastodona sprzyja budowaniu bardziej etycznej, transparentnej i zaangażowanej komunikacji instytucjonalnej, zwłaszcza w kontekście otwartej nauki. Jednocześnie wdrożenie tego rozwiązania ujawnia istotne wyzwania organizacyjne i kompetencyjne. Referat sytuowany jest w perspektywie fenomenologicznej, w której informacja ujmowana jest jako doświadczenie konstytuujące się w relacji między instytucją a użytkownikiem, mediowane technologicznie i osadzone w praktykach komunikacyjnych.

Metody badań: Zastosowano jakościowe studium przypadków wybranych bibliotek akademickich działających na Mastodonie, uzupełnione analizą treści publikowanych wpisów. Dokonano także przeglądu literatury dotyczącej społecznościowych narzędzi komunikacji w bibliotekarstwie akademickim, ze szczególnym uwzględnieniem serwisu Mastodon. Dobór przypadków obejmował biblioteki uczelni z państw UE, które znalazły się w QS World University Rankings: Europe 2026, co pozwoliło osadzić analizę w kontekście funkcjonowania instytucji o wysokiej widoczności międzynarodowej i zróżnicowanych praktykach komunikacyjnych. Analiza uwzględnia także sposób, w jaki komunikaty instytucjonalne są konstruowane jako doświadczenia informacyjne angażujące uwagę, emocje i poczucie wspólnoty odbiorców.

Wyniki i wnioski: Analiza dostępnej literatury oraz wstępne rozpoznanie problemu pozwalają przyjąć założenie, że Mastodon może stanowić użyteczne narzędzie komunikacji bibliotek akademickich, zwłaszcza w obszarach związanych z upowszechnianiem informacji o wydarzeniach, zasobach cyfrowych oraz inicjatywach otwartej nauki. Można przypuszczać, że zdecentralizowany charakter platformy sprzyja interaktywnym i mniej sformalizowanym formom kontaktu z użytkownikami. Jednocześnie potencjał ten może być ograniczany przez relatywnie niewielki zasięg serwisu oraz rozproszenie społeczności użytkowników, a także wspiera bardziej relacyjny charakter komunikacji. W referacie proponowane jest więc ujęcie informacji nie tylko w kontekście przekazu, ale także wydarzenia doświadczanego przez użytkownika – wpisującego się w jego praktyki poznawcze i społeczne. Jednocześnie potencjał wykorzystania analizowanego serwisu może być ograniczany przez relatywnie niewielki zasięg serwisu oraz rozproszenie społeczności użytkowników, co wpływa na intensywność i ciągłość doświadczenia informacyjnego.

Ograniczenia badań: Badanie ma charakter wstępny i obejmuje ograniczoną liczbę bibliotek z państw Unii Europejskiej, dlatego jego wyniki nie są w pełni reprezentatywne.

Zastosowanie praktyczne: Wnioski mogą pomóc bibliotekom akademickim w projektowaniu strategii obecności na Mastodonie oraz w ocenie zasadności migracji części komunikacji (np. z serwisu X) do środowisk zdecentralizowanych.

Oryginalność/wartość poznawcza: Badania wypełniają istotną lukę badawczą. W Polsce problem wykorzystania Mastodona przez biblioteki akademickie nie został dotąd szerzej rozpoznany ani w badaniach empirycznych, ani w opracowaniach teoretycznych. Referat łączy perspektywę komunikacji instytucjonalnej, wykorzystania mediów społecznościowych oraz praktyk bibliotek akademickich w państwach Unii Europejskiej, wprowadzając jednocześnie ujęcie fenomenologiczne, które pozwala analizować informację jako doświadczenie osadzone w relacjach, technologii i kontekście społecznym. Proponowane ujęcie stanowi również punkt wyjścia do szerszej dyskusji nad tym, w jaki sposób zdecentralizowane środowiska komunikacyjne przekształcają doświadczenie informacji w instytucjach naukowych, jak wpływają na relacje między użytkownikiem a instytucją oraz jakie konsekwencje niosą dla praktyk komunikacyjnych, norm społecznych i modeli uczestnictwa w kulturze informacyjnej.

Słowa kluczowe: biblioteki akademickie, Mastodon, media społecznościowe

Bibliografia:

Brembs, B., Lenardic, A., & Chan, L. (2023). Mastodon: A move to publicly owned scholarly knowledge. *Nature, 614*(7949), 624. https://doi.org/10.1038/d41586-023-00486-3

Cava, L. L., Aiello, L. M., & Tagarelli, A. (2023). Drivers of social influence in the Twitter migration to Mastodon. *Scientific Reports, 13*(1), Article 21626. https://doi.org/10.1038/s41598-023-48200-7

Knauer, B. (2024). *From Bird to Mammoth: How the University of Groningen Library Embraces "Open" Principles in Its Social Media Strategy*. https://opus4.kobv.de/opus4-bib-info/frontdoor/index/index/docId/19017

Knauer, B., & Westerhof, J. (2024). Yes, we're open! Fostering awareness and dialogue on Open Science at the University of Groningen. *o-bib. Das offene Bibliotheksjournal, 11*(4), 1–7. https://doi.org/10.5282/o-bib/6080

Liu, Y., Song, E., Zhang, O. X., Merriman, J., Zhang, L., & Monroy-Hernández, A. (2025). *Understanding decentralized social feed curation on Mastodon* (arXiv:2504.18817). arXiv. https://doi.org/10.48550/arXiv.2504.18817

Surbaugh, H. M. (2025). The more things change: Tracking social media platform shifts in academic libraries (2019–2025). *Journal of Web Librarianship, 19*(2), 125–144. https://doi.org/10.1080/19322909.2025.2502930

Biogram:

dr hab. Grzegorz Gmiterek, prof. ucz. – profesor Uniwersytetu Warszawskiego. Kierownik Katedry Bibliografii i Dokumentacji na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na wykorzystaniu nowych mediów w instytucjach kultury. Stypendysta Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu. Uczestnik Programu Departamentu Stanu USA International Visitor Leadership Program „Library & Information Science". Autor kilkudziesięciu publikacji naukowych, w tym książki *Biblioteka w środowisku społecznościowego Internetu. Biblioteka 2.0*, za którą otrzymał Nagrodę Naukową SBP i Nagrodę CLIO Wydziału Historycznego UW oraz współautor wydanej w 2017 roku książki *Aplikacje mobilne nie tylko w bibliotece* (wyróżnienie Rektora Politechniki Warszawskiej w konkursie ACADEMIA). W 2020 roku ukazała się jego książka *Aplikacje mobilne w systemach informacyjnych. Teoria i praktyka*, za którą otrzymał Nagrodę Naukową SBP im. Adama Łysakowskiego w kategorii „Prace o charakterze teoretycznym, metodologicznym, źródłowym". Afiliacja: Uniwersytet Warszawski, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii. ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5692-1824

Mastodon in Academic Library Communication: Potential, Limitations, and Practices of Use

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The aim of this paper is to examine the opportunities, challenges, and practices associated with the use of the social networking platform Mastodon in academic library communication, with particular emphasis on university libraries in European Union countries included in the *QS World University Rankings: Europe 2026*. The author advances the thesis that Mastodon's decentralised architecture fosters more ethical, transparent, and engaged forms of institutional communication, especially in the context of open science. At the same time, the implementation of this solution reveals significant organisational and competency-related challenges. The paper is situated within a phenomenological perspective, in which information is understood as an experience constituted through the relationship between the institution and the user, technologically mediated and embedded in communicative practices.

Approach/methods: The study employs a qualitative case study approach focusing on selected academic libraries active on Mastodon, supplemented by a content analysis of published posts. In addition, a review of the literature on social media communication tools in academic librarianship was conducted, with particular attention to Mastodon. The selection of cases included libraries affiliated with universities from EU member states represented in the *QS World University Rankings: Europe 2026*, thereby situating the analysis within the context of internationally visible institutions characterised by diverse communication practices. The analysis also considers the ways in which institutional messages are constructed as informational experiences engaging users' attention, emotions, and sense of community.

Results and conclusions: The analysis of the available literature and the preliminary exploration of the research problem support the assumption that Mastodon may serve as a useful communication tool for academic libraries, particularly in areas related to the dissemination of information about events, digital resources, and open science initiatives. It may be assumed that the decentralised nature of the platform encourages more interactive and less formalised forms of communication with users, while also supporting a more relational character of institutional communication. At the same time, this potential may be constrained by the platform's relatively limited reach and the fragmentation of its user communities, which affect the intensity and continuity of the informational experience. The paper therefore proposes an understanding of information not merely as transmission, but also as an event experienced by the user and embedded in their cognitive and social practices.

Research limitations: The study is preliminary in nature and covers a limited number of libraries from European Union countries; therefore, its findings are not fully representative.

Practical implications: The conclusions may assist academic libraries in designing strategies for their presence on Mastodon and in evaluating the rationale for migrating parts of their communication activities (e.g., from X) to decentralised environments.

Originality/value: The study addresses a significant research gap. In Poland, the issue of Mastodon use by academic libraries has not yet been extensively explored, either in empirical research or in theoretical studies. The paper combines perspectives on institutional communication, social media use, and the practices of academic libraries in European Union countries, while also introducing a phenomenological framework that enables information to be analysed as an experience embedded in relationships, technology, and social context. The proposed approach also provides a starting point for a broader discussion on how decentralised communication environments transform the experience of information in academic institutions, how they influence relationships between users and institutions, and what consequences they entail for communication practices, social norms, and models of participation in information culture.

Keywords: academic libraries, Mastodon, social media

References:

Brembs, B., Lenardic, A., & Chan, L. (2023). Mastodon: A move to publicly owned scholarly knowledge. *Nature, 614*(7949), 624. https://doi.org/10.1038/d41586-023-00486-3

Cava, L. L., Aiello, L. M., & Tagarelli, A. (2023). Drivers of social influence in the Twitter migration to Mastodon. *Scientific Reports, 13*(1), Article 21626. https://doi.org/10.1038/s41598-023-48200-7

Knauer, B. (2024). *From Bird to Mammoth: How the University of Groningen Library Embraces „Open" Principles in Its Social Media Strategy*. https://opus4.kobv.de/opus4-bib-info/frontdoor/index/index/docId/19017

Knauer, B., & Westerhof, J. (2024). Yes, we're open! Fostering awareness and dialogue on Open Science at the University of Groningen. *o-bib. Das offene Bibliotheksjournal, 11*(4), 1–7. https://doi.org/10.5282/o-bib/6080

Liu, Y., Song, E., Zhang, O. X., Merriman, J., Zhang, L., & Monroy-Hernández, A. (2025). *Understanding decentralized social feed curation on Mastodon* (arXiv:2504.18817). arXiv. https://doi.org/10.48550/arXiv.2504.18817

Surbaugh, H. M. (2025). The more things change: Tracking social media platform shifts in academic libraries (2019–2025). *Journal of Web Librarianship, 19*(2), 125–144. https://doi.org/10.1080/19322909.2025.2502930

Biographical note:

Grzegorz Gmiterek**,** PhD, DSc, Professor at the University of Warsaw, is Head of the Department of Bibliography and Documentation at the Faculty of Journalism, Information and Book Studies, University of Warsaw. His research interests focus on the use of new media in cultural institutions. He was awarded a scholarship by the Polish Historical and Literary Society in Paris and participated in the U.S. Department of State's International Visitor Leadership Program (IVLP) on *Library & Information Science*. He is the author of several dozen scholarly publications, including the monograph *Biblioteka w środowisku społecznościowego Internetu. Biblioteka 2.0* [*The Library in the Social Web Environment: Library 2.0*], for which he received the Scientific Award of the Polish Librarians' Association and the CLIO Award of the Faculty of History, University of Warsaw. He is also co-author of the book *Aplikacje mobilne nie tylko w bibliotece* [*Mobile Applications Beyond the Library*] (2017), which received the Rector of the Warsaw University of Technology Distinction in the ACADEMIA competition. In 2020, he published the monograph *Aplikacje mobilne w systemach informacyjnych. Teoria i praktyka* [*Mobile Applications in Information Systems: Theory and Practice*], which was awarded the Adam Łysakowski Scientific Award of the Polish Librarians' Association in the category of theoretical, methodological, and source studies. ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5692-1824

56
PL

Barbara Krawczyk [PL]
basia.krawczyk@uj.edu.pl
Instytut Studiów Informacyjnych | Institute of Information Studies
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej | Faculty of Management and Social Communication
Uniwersytet Jagielloński | Jagiellonian University
Język wystąpienia: polski

Miejsca nieoczywiste – fenomenologia biblioteki jako przestrzeni przeżywanej na przykładzie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kraśniku i Biblioteki Publicznej Miasta Pszów

Cel/teza: Referat ma na celu udowodnienie tezy, że biblioteki stanowiące „trzecie miejsca" są jednocześnie przestrzenią przeżywaną. Do badania wybrano dwie biblioteki miejskie o niestandardowych pod względem architektonicznym i projektowym wnętrzach. Pierwszą jest Miejska Biblioteka Publiczna w Kraśniku, która została nagrodzona w międzynarodowym konkursie German Design Awards 2024 w kategorii Excellent Architecture – Interior Architecture za niekonwencjonalną aranżację wnętrz książnicy. Natomiast drugą – Biblioteka Publiczna Miasta Pszów usytuowana w odnowionym budynku łaźni i maszyny wyciągowej szybu Jan dawnej kopalni Anna. Biblioteki te zajmują kluczowe miejsce w przestrzeniach miejskich, organizując dostęp zarówno do zbiorów, jak i wydarzeń kulturalnych. Są również miejscem odwiedzanym w celu spędzenia w nim wolnego czasu lub nauki i pracy.

Metody badań: Przeprowadzono analizę jakościową wybranych komentarzy użytkowników bibliotek na publicznych profilach stron bibliotek na Facebooku oraz opinii zamieszczonych w Google. Komentarze, które zakwalifikowano do badania, dotyczyły przede wszystkim emocji związanych z zaadaptowanymi i zrewitalizowanymi przestrzeniami bibliotek. W ramach badania drugoplanowego przeprowadzono także kwerendę w lokalnych mediach, dotyczącą historii budynków bibliotecznych. Zebrane materiały uporządkowano oraz wybrano najważniejsze z perspektywy omawianego tematu.

Wyniki i wnioski: Przeprowadzona analiza dowodzi, że odpowiednio zaadaptowane przestrzenie biblioteczne współczesnych książnic miejskich dają wyraz w ich postrzeganiu, jako centrów kulturalnych i informacyjnych. Przestrzenie biblioteczne wywołują również silne reakcje emocjonalne, dzięki czemu społeczność identyfikuje się z nimi i traktuje je jako wspólne dobro. Biblioteka pojmowana jest także jako element tożsamości lokalnej.

Ograniczenia badań: W referacie zaprezentowano badania w oparciu o analizę jakościową komentarzy użytkowników wyłącznie dwóch miejskich bibliotek publicznych: Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kraśniku i Biblioteki Publicznej Miasta Pszów. Referat jest wprowadzeniem do dalszych analiz.

Oryginalność/wartość poznawcza: Analiza jakościowa komentarzy użytkowników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kraśniku i Biblioteki Publicznej Miasta Pszów mogą dać początek dalszym badaniom nad fenomenologią książnic miejskich jako przestrzeni przeżywanych o wysokim kapitale sympatii.

Słowa kluczowe: biblioteka, przestrzeń biblioteczna, przestrzeń przeżywana, trzecie miejsce, użytkownicy bibliotek, współczesne biblioteki

Bibliografia:

Lonergan, B. J. F. (2022). Fenomenologia: natura, znaczenie, ograniczenia. *Roczniki Filozoficzne*, 70(2), 303–318. https://doi.org/10.18290/rf2202.16

Moryń, M. (2012). Fenomenologia. *Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna*, 1(2), 169–176. https://doi.org/10.14746/fped.2012.1.2.12

Jeziorska-Biel, P. (2025). Biblioteka miejska jako instytucja rezylientna. *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, 38(10), 25–36. https://doi.org/10.18778/2543-9421.10.02

Wrocławska, M., & Jerzyk-Wojtecka, J. (2011). *Biblioteka jako „trzecie miejsce" – międzynarodowa konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego: materiały konferencyjne = Scientific library as a „third place" - international conference of the Library of the University of Łódź*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. https://bcul.lib.uni.lodz.pl/dlibra/publication/2493/edition/1896/content

Biogram:

Barbara Krawczyk – doktor w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach, pracownik Instytutu Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół: źródeł informacji, systemów informacyjno-wyszukiwawczych, usług informacyjnych oraz historii bibliotek, książki i bibliotekoznawstwa, a także szeroko rozumianego czytelnictwa.

Non-Obvious Places – A Phenomenological Study of the Library as a Lived Space Using the Example of the Municipal Public Library in Kraśnik and the Public Library of the City of Pszów

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The purpose of this paper is to prove the thesis that libraries functioning as a third place can simultaneously be understood as lived spaces. Two municipal libraries with non-standard architectural and interior designs were selected for the study. The first is the Municipal Public Library in Kraśnik, which was awarded in the international German Design Awards 2024 in the category of Excellent Architecture – Interior Architecture for its unconventional interior arrangement. The second is the Public Library of the City of Pszów, located in a renovated bathhouse and hoist machine building of the Jan shaft of the former Anna mine. These libraries occupy a key position in urban spaces, organising access to both collections and cultural events. They are also places visited for spending free time, studying and working.

Approach/methods: The study is based on a qualitative analysis of selected user comments on the public Facebook profiles of the libraries and reviews posted on Google. The comments included in the analysis primarily concerned emotions related to the adapted and revitalised library spaces. As part of a secondary research, a query of local media was also conducted, regarding the history of libraries buildings. The collected materials were organised, and the most important ones from the perspective of the discussed and analysed topic were selected.

Results and conclusions: The conducted analysis proves that appropriately adapted library spaces of contemporary municipal libraries find expression in their perception as cultural and information centres. Library spaces also evoke strong emotional responses, through which the community identifies with them and treats them as a common good. The library is also understood as an element of local identity.

Research limitations: The study presents research based on a qualitative analysis of user comments from only two municipal public libraries: the Municipal Public Library in Kraśnik and the Public Library of the City of Pszów. The paper serves as an introduction to further research.

Originality/value: The qualitative analysis of user comments from the Municipal Public Library in Kraśnik and the Public Library of the City of Pszów could pave the way for further research into the phenomenology of municipal libraries as lived spaces with high sympathy capital.

Keywords: contemporary libraries, library, library space, library users, lived space, third place

References:

Lonergan, B. J. F. (2022). Fenomenologia: natura, znaczenie, ograniczenia. *Roczniki Filozoficzne*, 70(2), 303–318. https://doi.org/10.18290/rf2202.16

Moryń, M. (2012). Fenomenologia. *Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna*, 1(2), 169–176. https://doi.org/10.14746/fped.2012.1.2.12

Jeziorska-Biel, P. (2025). Biblioteka miejska jako instytucja rezylientna. *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, 38(10), 25–36. https://doi.org/10.18778/2543-9421.10.02

Wrocławska, M., & Jerzyk-Wojtecka, J. (2011). *Biblioteka jako „trzecie miejsce" – międzynarodowa konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego: materiały konferencyjne = Scientific library as a „third place" – international conference of the Library of the University of Łódź*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. https://bcul.lib.uni.lodz.pl/dlibra/publication/2493/edition/1896/content

Biographical note:

Barbara Krawczyk holds a PhD in Social Sciences in the discipline of Communication and Media Studies. She is affiliated with the Institute of Information Studies, Faculty of Management and Social Communication, Jagiellonian University, and serves as a member of the Main Board of the Polish Librarians' Association. Her research interests focus on information sources, information retrieval systems, information services, the history of libraries, books, and library and information science, as well as reading and readership studies in the broadest sense.

C Z Ę Ś Ć X · P A R T X

Panel „Doświadczenie psychiczne i podmiotowość wobec systemów wiedzy w dobie renesansu psychodelicznego”

Panel Psychic Experience and Subjectivity in Relation to Systems of Knowledge in the Age of the “Psychedelic Renaissance”

Sesja podejmuje fenomenologiczny problem doświadczenia psychicznego jako informacji generowanej, doświadczanej, przeżywanej, farmakologicznie modyfikowanej, interpretowanej oraz instytucjonalnie porządkowanej. „Renesans psychodeliczny” w badaniach naukowych w polu neurobiologii, psychofarmakologii, psychiatrii i psychoterapii ujawnia napięcia między tym, co przeżywane i znaczące w doświadczeniu oraz narracji autobiograficznej, a tym, co mierzalne i klasyfikowalne w modelach naukowych oraz praktyce klinicznej. Psychodeliki stają się punktem wyjścia do rozważań nad epistemiczną niejednoznacznością i realnością doświadczeń, ich interpretacją i użytecznością kliniczną oraz nad kulturowymi mechanizmami kształtowania, wzmacniania i nadawania znaczenia doświadczeniom.

The session addresses the phenomenological problem of psychic experience as information that is generated, experienced, lived through, pharmacologically modified, interpreted, and institutionally ordered. The “psychedelic renaissance” in scientific research in the fields of neurobiology, psychopharmacology, psychiatry, and psychotherapy reveals tensions between what is lived and meaningful in experience and autobiographical narrative, and what is measurable and classifiable in scientific models and clinical practice. Psychedelics serve as a point of departure for reflections on the epistemic ambiguity and reality of experiences, their interpretation and clinical utility, as well as on the cultural mechanisms of shaping, amplifying, and assigning meaning to experiences.

57
PL

Grzegorz Kazek [PL]
grzegorz.kazek@psychodeliki.edu.pl
Język wystąpienia: polski

Doświadczenie a neuroredukcjonizm w psychiatrii i psychofarmakologii: psychodeliki jako wyzwanie dla informacyjnych ujęć podmiotowości

Cel/teza: Celem wystąpienia jest analiza współczesnej psychiatrii i psychofarmakologii jako instytucjonalnych systemów porządkowania, klasyfikowania i normalizowania informacji o ludzkim doświadczeniu. Przyjęto tezę, że dominujące paradygmaty w nauce i klinice, w tym *evidence-based psychiatry* (EBP), oraz współczesne klasyfikacje diagnostyczne działają jako reżimy legitymizacji wiedzy. Redukują ucieleśnione cierpienie do standaryzowanych informacji będących efektem przetwarzania danych klinicznych, neurobiologicznych i farmakologicznych. W tym ujęciu „neuroesencjalizm" i „farmakoesencjalizm" stają się formą informacyjnego uproszczenia, w którym podmiotowość jest zastępowana algorytmizowanymi danymi. Powrót substancji psychodelicznych do głównego nurtu badań zostaje wskazany jako punkt pęknięcia tego modelu, gdyż doświadczenie psychodeliczne, które nie poddaje się kategoryzacjom, uwydatnia ograniczenia scjentystycznego systemu kwantyfikowania sensu i porządkowania rzeczywistości psychicznej, klinicznej i badawczej.

Metody badań: Praca ma charakter interpretacyjny i polemiczny. Wykorzystano metodę krytycznej analizy teoretycznej z zakresu epistemologii psychiatrii oraz psychopatologii fenomenologicznej. Dokonano narracyjnej syntezy wybranych trendów w psychofarmakologii z perspektywy fenomenologicznej.

Wyniki i wnioski: Analiza wykazuje, że diagnoza psychiatryczna pełni funkcję „filtrowania informacji", mającą na celu eliminację niejednoznaczności doświadczenia na rzecz stabilności operacyjnej systemów klasyfikacyjnych. Dążenie do pełnej standaryzacji („neuroesencjalizm") prowadzi do utraty kontaktu z jednostkowym, afektywnym wymiarem cierpienia. Doświadczenie psychodeliczne, ze względu na swoją radykalną oporność wobec pełnej kategoryzacji i przewidywalności, ujawnia luki w scjentystycznym modelu informacji klinicznej. Wnioski te nasuwają konieczność przywrócenia w psychiatrii i psychoterapii prymatu podmiotowości i narracji autobiograficznej nad czystą informacją kliniczną i pomiarem, co jest niezbędne dla ochrony podmiotowości pacjenta przed dominacją rozwiązań technologicznych.

Ograniczenia badań: Praca ma charakter interpretacyjny i nie stanowi systematycznego przeglądu literatury klinicznej.

Zastosowanie praktyczne: Przedstawione rozważania mogą wspierać bardziej refleksyjne, podmiotowo zorientowane modele praktyki psychiatrycznej i psychoterapeutycznej, uwzględniające doświadczenie pierwszoosobowe, a zarazem sprzyjać ponownemu namysłowi nad miejscem psychofarmakologii w klinice i społeczeństwie. Mogą także stanowić punkt wyjścia do krytycznej analizy instytucjonalnych sposobów wytwarzania informacji o zdrowiu psychicznym.

Oryginalność/wartość poznawcza: Referat definiuje psychiatrię i psychofarmakologię jako pole konfliktu między „informacją biologiczną i kliniczną" (obliczalną) a „sensem fenomenologicznym" (przeżywanym), wskazując na psychodeliki jako katalizator tej dyskusji ujawniający granice współczesnych modeli informacyjnych w medycynie i naukach o zdrowiu.

Słowa kluczowe: epistemologia psychiatrii, fenomenologia informacji, neuroredukcjonizm, podmiotowość, psychodeliki, psychofarmakologia

Bibliografia:

Aragona, M. (2013). Philosophy of clinical psychopharmacology. *Psychiatria Danubina, 25*(1), 4–10.
Gonon, F. (2024). *Neurosciences: Un discours néolibéral ? Psychiatrie, éducation, inégalités*. Champ social.
Laurent, É. (2012). Iluzja naukowości, trwoga uczonych. *Psychoanaliza. Czasopismo NLS, 4*, 120–127.
Lopes, M. V. (2026). Phenomenology and psychopharmacology: A mutually enlightening relationship? *Phenomenology and the Cognitive Sciences*. Advance online publication. https://doi.org/10.1007/s11097-026-10165-z
Miceli McMillan, R., & Fernandez, A. V. (2023). Understanding subjective experience in psychedelic-assisted psychotherapy: The need for phenomenology. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 57*(6), 783–788. https://doi.org/10.1177/00048674221139962
Timmermann, C., Bauer, P. R., Gosseries, O., Vanhaudenhuyse, A., Vollenweider, F. X., Laureys, S., Singer, T., Terhune, D. B., Antonova, E., & Lutz, A. (2023). A neurophenomenological approach to non-ordinary states of consciousness: Hypnosis, meditation, and psychedelics. *Trends in Cognitive Sciences, 27*(2), 139–159. https://doi.org/10.1016/j.tics.2022.11.006

Biogram:

Farmakolog eksperymentalny, psychoterapeuta psychodynamiczny, badacz. Doktor nauk medycznych w dyscyplinie nauki farmaceutyczne, z doświadczeniem naukowym i akademickim obejmującym pracę na Wydziale Farmaceutycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum. Prowadzi pierwsze w Polsce interdyscyplinarne badania w modelu bio-psycho-społecznym osób przyjmujących substancje psychodeliczne, a także studia nad praktycznym znaczeniem pierwotnych, przedwerbalnych stanów psychicznych w doświadczeniach psychodelicznych. Jest członkiem Rady Naukowej Polskiego Towarzystwa Psychodelicznego. Prowadzi prywatną praktykę psychoterapeutyczną w podejściu psychodynamicznym inspirując się perspektywą lacanowską i koncepcjami postbionowskimi.

Experience and Neuroreductionism in Psychiatry and Psychopharmacology: Psychedelics as a Challenge to Informational Accounts of Subjectivity

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The paper analyses contemporary psychiatry and psychopharmacology as institutional systems of ordering, classifying, and normalising information about human experience. The thesis is adopted that dominant paradigms in science and clinical practice, including evidence-based psychiatry (EBP) and contemporary diagnostic classifications, operate as regimes of knowledge legitimation. They reduce embodied suffering to standardised information that is the result of the processing of clinical, neurobiological, and pharmacological data. In this view, "neuroessentialism" and "pharmacoessentialism" become forms of informational simplification, in which subjectivity is replaced by algorithmically processed data. The return of psychedelic substances to the mainstream of research is indicated as a point of rupture in this model: this experience, and this phenomenon, due to its resistance to categorisation, reveals gaps in the scientistic system of quantifying meaning and ordering psychic, clinical, and research realities.

Approach/methods: The work is interpretive and polemical in character. The method of critical theoretical analysis from the field of the epistemology of psychiatry and phenomenological psychopathology was used. A narrative synthesis of selected trends in psychopharmacology from a phenomenological perspective was conducted.

Results and conclusions: The analysis shows that psychiatric diagnosis performs a function of "information filtering", aimed at eliminating the ambiguity of experience in favour of the operational stability of classification systems. The pursuit of full standardisation ("neuroessentialism") leads to

a loss of contact with the individual, affective dimension of suffering. Psychedelic experience, due to its radical resistance to full categorisation and predictability, reveals gaps in the scientistic model of clinical information. These conclusions point to the need to restore, in psychiatry and psychotherapy, the primacy of subjectivity and autobiographical narrative over pure clinical information and measurement, which is necessary to protect the patient's subjectivity from the dominance of technological solutions.

Research limitations: The work is interpretive in character and does not constitute a systematic review of the clinical literature.

Practical implications: The considerations presented may support more reflective, subjectivity-oriented models of psychiatric and psychotherapeutic practice that take first-person experience into account, while also fostering renewed reflection on the place of psychopharmacology in the clinic and society. They may also serve as a starting point for a critical analysis of institutional modes of producing information about mental health.

Originality/value: The paper defines psychiatry and psychopharmacology as a field of conflict between "biological and clinical information" (computable) and "phenomenological meaning" (lived), pointing to psychedelics as a catalyst for this discussion revealing the limits of contemporary information models in medicine and health sciences.

Keywords: epistemology of psychiatry, neuroreductionism, phenomenology of information, psychedelics, psychopharmacology, subjectivity

References:

Aragona, M. (2013). Philosophy of clinical psychopharmacology. *Psychiatria Danubina, 25*(1), 4–10.

Gonon, F. (2024). *Neurosciences: Un discours néolibéral ? Psychiatrie, éducation, inégalités*. Champ social.

Laurent, É. (2012). Iluzja naukowości, trwoga uczonych. *Psychoanaliza. Czasopismo NLS, 4*, 120–127.

Lopes, M. V. (2026). Phenomenology and psychopharmacology: A mutually enlightening relationship? *Phenomenology and the Cognitive Sciences*. Advance online publication. https://doi.org/10.1007/s11097-026-10165-z

Miceli McMillan, R., & Fernandez, A. V. (2023). Understanding subjective experience in psychedelic-assisted psychotherapy: The need for phenomenology. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 57*(6), 783–788. https://doi.org/10.1177/00048674221139962

Timmermann, C., Bauer, P. R., Gosseries, O., Vanhaudenhuyse, A., Vollenweider, F. X., Laureys, S., Singer, T., Terhune, D. B., Antonova, E., & Lutz, A. (2023). A neurophenomenological approach to non-ordinary states of consciousness: Hypnosis, meditation, and psychedelics. *Trends in Cognitive Sciences, 27*(2), 139–159. https://doi.org/10.1016/j.tics.2022.11.006

Biographical note:

An experimental pharmacologist, psychodynamic psychotherapist, and researcher. He holds a PhD in Medical Sciences in the discipline of pharmaceutical sciences and has scientific and academic experience at the Faculty of Pharmacy, Jagiellonian University Medical College. He conducts Poland's first interdisciplinary research, based on the biopsychosocial model, on individuals using psychedelic substances, as well as studies on the practical significance of primary, pre-verbal mental states in psychedelic experiences. He is a member of the Scientific Council of the Polish Psychedelic Society. He also maintains a private psychotherapeutic practice in the psychodynamic tradition, drawing inspiration from the Lacanian perspective and post-Bionian concepts.

58
EN

Justyna Hobot [EN]
j.hobot@ucl.ac.uk
University College London
Language of the presentation: English

DMT and Entities of the Mind

Purpose: This presentation explores the experiential characteristics, potential ontological status, and possible mental health implications of entity encounter experiences following N,N-Dimethyltryptamine (DMT) use. Emphasis is placed on how these experiences challenge contemporary models of the human mind and perception.

Approach/methods: The presentation adopts an interdisciplinary approach. It draws on qualitative and quantitative research on DMT experiences, including phenomenological reports and contemporary debates concerning „ontological shock" and metaphysical belief formation following psychedelic experiences. The analysis draws on phenomenological concepts associated with descriptive phenomenology, including intentionality, intersubjectivity, and the structure of experience in altered states of consciousness, to examine the structure and implications of DMT entity encounter experiences. It investigates how DMT entities are constituted as objects of awareness, experienced as seemingly autonomous others, and perceived as sources of meaningful information with epistemic significance.

Results and conclusions: The analysis suggests that DMT entity encounters are frequently experienced as meaningful and transformative. They often contribute to lasting changes in metaphysical beliefs and psychological well-being. They occupy an epistemically ambiguous domain requiring careful philosophical, psychological, and ethical examination, particularly in the context of psychedelic therapy and consciousness research.

Research limitations: This analysis is based primarily on data that rely on retrospective self-report and are therefore subject to memory biases, interpretative variability, and the influence of cultural and personal beliefs. The inherently subjective nature of DMT experiences and the variability in set, setting, and DMT dosage limit the generalisability of the findings.

Practical implications: Current political, medical, and academic discourses often neglect experiences of psychedelic-induced entity encounters, likely due to their spiritual connotations, which neither support the study of psychedelics within the scientific arena nor their medicalisation and commercialisation. However, if these experiences are hallucinations, it is vital to understand why and how the brain generates consistent, complex entities that convey meaningful messages. Conversely, if these entities possess self-awareness, this would challenge our scientific understanding of human cognition or the brain's capacity to generate multiple conscious agents.

Originality/value: This presentation makes a novel contribution to debates on consciousness and psychedelic science by integrating phenomenological, metaphysical, ethical, and clinical perspectives. It highlights the neglected role of spiritually significant experiences within current medical and scientific discourse and argues that these experiences are essential for understanding the therapeutic potential and psychological risks of DMT use, as well as the development of models of the human mind.

Keywords: consciousness, DMT, DMT entities, ontology, phenomenology, psychedelic-assisted psychotherapy, psychedelics

References:

Davis, A. K., Clifton, J. M., Weaver, E. G., Hurwitz, E. S., Johnson, M. W., & Griffiths, R. R. (2020). Survey of entity encounter experiences occasioned by inhaled N,N-dimethyltryptamine: Phenomenology, interpretation, and enduring effects. *Journal of Psychopharmacology*, 34(9), 1008–1020. https://doi.org/10.1177/0269881120916143

Lawrence, D. W., Carhart-Harris, R. L., Griffiths, R. R., & Timmermann, C. (2022). Phenomenology and content of the inhaled N,N-dimethyltryptamine (N,N-DMT) experience. *Scientific Reports*, 12(1), 8562. https://doi.org/10.1038/s41598-022-11999-8

Michael, P., Luke, D., & Robinson, O. (2021). An encounter with the other: A thematic and content analysis of DMT experiences from a naturalistic field study. *Frontiers in Psychology*, 12, 720717. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.720717

Biographical note:

Justyna Hobot is a researcher at University College London, Assistant Professor at the Brain Research Center of the Jagiellonian University, and co-founder of the Polish Psychedelic Society. She holds Master's degrees in Neurobiology and Philosophy. As part of her PhD conducted at the Collegium Medicum of the Jagiellonian University and the Department of Clinical Medicine at Aarhus University, she carried out research projects investigating the effects of transcranial magnetic stimulation on consciousness. At the same time, she was involved in several research projects concerning individuals using psychedelic substances. Her scientific work has been published in journals including *NeuroImage*, *Journal of Psychopharmacology*, *Scientific Reports*, *Frontiers in Neuroscience*, and *Consciousness and Cognition*. She has also engaged in science communication through publications in *Tygodnik Powszechny*, *Charaktery*, and *Przekrój*, as well as by co-organising the debate series „Nauka w Pigułce" [*Science in a Nutshell*] focused on psychoactive substances. She is currently conducting research on the integration of metaphysical aspects of experiences induced by DMT under a grant funded through the Bekker Programme scholarship of the Polish National Agency for Academic Exchange (NAWA).

DMT i Istoty Umysłu

Język wystąpienia: angielski

Cel: Niniejsza prezentacja bada charakterystykę doświadczeniową, potencjalny status ontologiczny oraz możliwe implikacje dla zdrowia psychicznego doświadczeń spotkań z istotami po użyciu N,N-dimetylotryptaminy (DMT). Szczególny nacisk położono na to, w jaki sposób doświadczenia te stawiają wyzwanie współczesnym modelom ludzkiego umysłu i percepcji.

Metody badań: Prezentacja przyjmuje podejście interdyscyplinarne. Opiera się na jakościowych i ilościowych badaniach doświadczeń DMT, w tym na raportach fenomenologicznych oraz współczesnych debatach dotyczących „szoku ontologicznego" i kształtowania się przekonań metafizycznych po doświadczeniach psychodelicznych. Analiza wykorzystuje pojęcia fenomenologiczne związane z fenomenologią deskryptywną, takie jak intencjonalność, intersubiektywność oraz struktura doświadczenia w zmienionych stanach świadomości, aby badać strukturę i implikacje doświadczeń spotkań z istotami DMT. Analizuje ona, w jaki sposób istoty DMT konstytuują się jako przedmioty świadomości, są doświadczane jako pozornie autonomiczni Inni oraz postrzegane jako źródła znaczących i epistemicznie istotnych informacji.

Wyniki i wnioski: Analiza sugeruje, że spotkania z istotami DMT są często doświadczane jako znaczące i transformujące. Nierzadko przyczyniają się one do trwałych zmian w przekonaniach metafizycznych oraz dobrostanie psychicznym. Zajmują one epistemicznie niejednoznaczny obszar

wymagający starannej analizy filozoficznej, psychologicznej i etycznej, szczególnie w kontekście terapii psychodelicznej i badań nad świadomością.

Ograniczenia badań: Analiza opiera się przede wszystkim na danych bazujących na retrospektywnych relacjach uczestników, które są podatne na zniekształcenia pamięci, zmienność interpretacyjną oraz wpływ przekonań kulturowych i osobistych. Subiektywny charakter doświadczeń DMT oraz zmienność nastawienia, kontekstu doświadczenia i dawkowania DMT ograniczają możliwość uogólniania wyników.

Zastosowanie praktyczne: Współczesne dyskursy polityczne, medyczne i akademickie często pomijają doświadczenia spotkań z istotami wywołane przyjęciem psychodelików, prawdopodobnie ze względu na ich duchowe konotacje, które nie sprzyjają ani naukowej narracji wokół psychodelików, ani ich medykalizacji i komercjalizacji. Jeśli te doświadczenia są halucynacjami, kluczowe staje się zrozumienie, dlaczego i w jaki sposób mózg generuje spójne, złożone istoty, przekazujące znaczące komunikaty. Z kolei jeśli istoty te posiadają samoświadomość, podważałoby to obecne naukowe rozumienie ludzkiego poznania lub zdolności mózgu do wytwarzania wielu świadomych podmiotów.

Oryginalność/wartość poznawcza: Prezentacja wnosi nowy wkład do debat nad świadomością i nauką psychodeliczną poprzez integrację perspektyw fenomenologicznych, metafizycznych, etycznych i klinicznych. Zwraca uwagę na pomijaną rolę doświadczeń o znaczeniu duchowym we współczesnym dyskursie naukowym i medycznym oraz argumentuje, że doświadczenia te są kluczowe dla zrozumienia terapeutycznego potencjału i psychologicznych zagrożeń związanych z używaniem DMT, a także dla rozwoju modeli ludzkiego umysłu.

Słowa kluczowe: DMT, fenomenologia, istoty DMT, ontologia, psychodeliki, psychoterapia wspomagana psychodelikami, świadomość

Bibliografia:

Davis, A. K., Clifton, J. M., Weaver, E. G., Hurwitz, E. S., Johnson, M. W., & Griffiths, R. R. (2020). Survey of entity encounter experiences occasioned by inhaled N,N-dimethyltryptamine: Phenomenology, interpretation, and enduring effects. *Journal of Psychopharmacology*, 34(9), 1008–1020. https://doi.org/10.1177/0269881120916143

Lawrence, D. W., Carhart-Harris, R. L., Griffiths, R. R., & Timmermann, C. (2022). Phenomenology and content of the inhaled N,N-dimethyltryptamine (N,N-DMT) experience. *Scientific Reports*, 12(1), 8562. https://doi.org/10.1038/s41598-022-11999-8

Michael, P., Luke, D., & Robinson, O. (2021). An encounter with the other: A thematic and content analysis of DMT experiences from a naturalistic field study. *Frontiers in Psychology*, 12, 720717. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.720717

Biogram:

Justyna Hobot – badaczka na University College London, adiunktka w Małopolskim Centrum Biotechnologii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz współzałożycielka Polskiego Towarzystwa Psychodelicznego. Ukończyła studia magisterskie z neurobiologii i filozofii. W ramach doktoratu realizowanego w Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz na Wydziale Medycyny Klinicznej Uniwersytetu w Aarhus prowadziła projekty badawcze dotyczące wpływu przezczaszkowej stymulacji magnetycznej na świadomość. Równocześnie uczestniczyła w kilku projektach badawczych poświęconych osobom używającym substancji psychodelicznych. Wyniki jej badań były publikowane m.in. na łamach czasopism *NeuroImage*, *Journal of Psychopharmacology*, *Scientific Reports*, *Frontiers in Neuroscience* oraz *Consciousness and Cognition*. Angażuje się również w popularyzację nauki poprzez publikacje w *Tygodniku Powszechnym*, *Charakterach* i *Przekroju*, a także współorganizację cyklu debat „Nauka w Pigułce" poświęconego substancjom psychoaktywnym. Obecnie prowadzi badania nad integracją metafizycznych aspektów doświadczeń wywołanych DMT, finansowane ze stypendium w ramach Programu Bekker Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA).

59
EN

Maciej Gaca [EN]
maciej.gaca@umk.pl
Katedra Kulturoznawstwa, Instytut Nauk o Kulturze, Wydział Humanistyczny | Department of Cultural Studies, Institute of Cultural Studies, Faculty of Humanities
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu | Nicolaus Copernicus University in Toruń
Language of the presentation: English

Between 見鬼 jiàn guǐ ("Seeing Spirits") and 中毒 zhòngdú ("Poisoning"): Psychoactive Substances and the Epistemic Status of Experience in Chinese Traditions of Knowledge

Purpose/thesis: The paper examines how selected Chinese traditions of knowledge assigned epistemic status to experiences associated with psychoactive substances. Its starting point is the anachronism involved in applying the modern category of the "psychedelic" to premodern sources. Rather than reconstructing a single "Chinese psychedelic tradition", I argue that it is more useful to examine the historically changing interpretive frameworks within which unusual perceptual experiences could be understood as the result of poisoning and loss of control, the action of a medicinal substance, contact with spirits, access to a numinous order, or a form of knowledge unavailable through ordinary perception.

Approach/methods: The analysis is based on a comparative historical and semantic reading of selected premodern Chinese materia medica and Daoist texts, primarily the *Shennong Bencaojing*, *Bencao Gangmu*, and *Baopuzi Neipian*. Particular attention is paid to the categories 見鬼 *jiàn guǐ* ("seeing spirits"), 通神 *tōng shén* ("communicating with spirits/the divine"), 狂 *kuáng* ("madness, derangement"), and 毒 *dú* ("poison, toxicity"). These textual sources are considered alongside archaeological evidence for the psychoactive use of cannabis in the Pamirs and recent toxicological, metabolomic, and phylogenomic research on *Lanmaoa asiatica* in Yunnan. The analysis also takes into account the cultural and ethnic diversity of the territory of present-day China, as well as the limitations involved in retrospectively applying modern pharmacological categories.

Results and conclusions: Premodern sources do not separate, according to modern disciplinary boundaries, what we would now call pharmacology, toxicology, religious practice, and epistemic experience. Descriptions of altered perception and behaviour may function simultaneously as warnings about the dangerous effects of a substance and as accounts of access to a spiritual or numinous realm. Archaeological evidence from China's western borderlands further complicates any attempt to treat "Chinese experience" as belonging to a single cultural tradition. The contemporary case of *Lanmaoa asiatica*, in turn, shows how unusual experience is reclassified through the language of toxicology and biomedicine, even though the mechanism responsible for the mushroom's psychoactive effects remains unresolved. The epistemic status of such experience therefore depends on the system of knowledge within which it is interpreted, on interpretive authority, and on cultural context.

Research limitations: The analysis cannot provide direct access to first-person experiences, while the identification of some plant substances mentioned in early sources remains uncertain. The term "psychedelic" is therefore used only as a modern comparative category. The problem of uncertain botanical identification is itself already explicitly addressed in Hui-Lin Li's classic study.

Originality/value: The paper shifts the focus from asking which psychoactive substances were present in Chinese history to asking how the experiences associated with them were interpreted and

came to acquire a particular epistemic status. This makes it possible to analyse their significance as the product of historically and culturally variable relations between the content of experience, the prevailing system of knowledge, and the authority entitled to interpret it. The approach brings together sinology, the history of medicine, the study of religion, and contemporary research on psychoactive substances, while extending the discussion of the epistemic status of psychedelic experience to materials drawn from Chinese traditions of knowledge.

Keywords: altered states of consciousness, China, Daoism, information, *materia medica*, psychedelic experience, psychoactive substances

Biographical note:
Maciej Gaca is a sinologist and cultural studies scholar, and a Professor at Nicolaus Copernicus University in Toruń, affiliated with the Department of Cultural Studies at the Institute of Cultural Studies, Faculty of Humanities. His research focuses on the ethnolinguistics of China and Taiwan, language and education policy, the written cultures of East Asia, and the relationships among language, culture, and security policy in the region. He combines sinological, anthropological, and cultural studies perspectives, with particular emphasis on knowledge transfer, representation, and culturally specific frameworks of interpretation. He is the author of publications on the cultures of China and Taiwan and on Naxi written culture, among other subjects.

Między 見鬼 jiàn guǐ a 中毒 zhòngdú. Substancje psychoaktywne i status doświadczenia jako informacji w chińskich tradycjach wiedzy

Język wystąpienia: angielski

Cel/teza: Celem referatu jest analiza sposobów, w jakie w wybranych chińskich tradycjach wiedzy nadawano status poznawczy doświadczeniom wiązanym z działaniem substancji psychoaktywnych. Punktem wyjścia jest problem anachroniczności pojęcia „psychodelik" w odniesieniu do źródeł przednowoczesnych. Tezą referatu jest, że zamiast rekonstruować jednolitą „chińską tradycję psychodeliczną", trafniej badać historycznie zmienne ramy interpretacyjne, w których niezwykłe doświadczenia percepcyjne mogły być ujmowane jako skutek zatrucia i utraty kontroli, działanie leku, kontakt z duchami, dostęp do porządku numinotycznego lub forma poznania niedostępna zwykłej percepcji.

Metody badań: Podstawą będzie porównawcza analiza historyczno-semantyczna wybranych zapisów przednowoczesnej chińskiej *materia medica* i piśmiennictwa daoistycznego, przede wszystkim *Shennong Bencaojing*, *Bencao Gangmu* i *Baopuzi Neipian*. Szczególna uwaga zostanie poświęcona kategoriom 見鬼 *jiàn guǐ* („widzieć duchy"), 通神 *tōng shén* („komunikować się z duchami/boskością"), 狂 *kuáng* („szaleństwo, obłęd") oraz 毒 *dú* („trucizna, toksyczność"). Materiał tekstowy zostanie zestawiony z archeologicznymi świadectwami psychoaktywnego użycia konopi w Pamirze oraz ze współczesnymi badaniami toksykologicznymi, metabolomicznymi i filogenomicznymi nad *Lanmaoa asiatica* w Junnanie. Analiza uwzględni kulturowe i etniczne zróżnicowanie obszaru dzisiejszych Chin oraz ograniczenia wynikające z retrospektywnego stosowania współczesnych kategorii farmakologicznych.

Wyniki i wnioski: Źródła przednowoczesne nie rozdzielają według współczesnych kryteriów obszarów, które dziś nazwalibyśmy farmakologią, toksykologią, praktyką religijną i doświadczeniem poznawczym. Opisy zmian percepcji i zachowania mogą funkcjonować równocześnie jako ostrzeżenie przed niebezpiecznym działaniem substancji i jako świadectwo dostępu do porządku duchowego.

Materiał archeologiczny z zachodnich pograniczy dodatkowo problematyzuje utożsamianie „chińskiego doświadczenia" z jedną tradycją kulturową. Współczesny przypadek *Lanmaoa asiatica* pokazuje natomiast, jak niezwykłe doświadczenie zostaje przeklasyfikowane przez język toksykologii i badań biomedycznych, mimo że mechanizm psychoaktywnego działania grzyba pozostaje niewyjaśniony. Status doświadczenia jako informacji okazuje się więc zależny od systemu wiedzy, autorytetu interpretacyjnego i kontekstu kulturowego.

Ograniczenia badań: Analiza nie pozwala rekonstruować bezpośrednio doświadczeń pierwszoosobowych, a identyfikacja części dawnych surowców roślinnych pozostaje niepewna. Termin „psychodelik" będzie używany wyłącznie jako współczesna kategoria porównawcza. Problem niepewnej identyfikacji części roślin jest zresztą explicite obecny już w klasycznym opracowaniu Hui-Lin Li.

Oryginalność/wartość poznawcza: Referat przenosi punkt ciężkości z pytania o rodzaje substancji psychoaktywnych obecnych w historii Chin na sposób, w jaki wywoływane przez nie doświadczenia były interpretowane i uzyskiwały określony status poznawczy. Pozwala to analizować ich znaczenie jako rezultat historycznie i kulturowo zmiennych relacji między treścią doświadczenia, obowiązującym systemem wiedzy a autorytetem uprawnionym do jego interpretacji. Takie ujęcie łączy perspektywę sinologiczną z historią medycyny, religioznawstwem i współczesnymi badaniami nad substancjami psychoaktywnymi, poszerzając dyskusję nad epistemicznym statusem doświadczeń psychodelicznych o materiał pochodzący z chińskich tradycji wiedzy.

Słowa kluczowe: Chiny, doświadczenie psychodeliczne, farmakopea, informacja, substancje psychoaktywne, taoizm, zmienione stany świadomości

Bibliografia:

Dai, R., Duan, Z., Han, B., Peng, Y., Zhu, L., Shen, Y., & Meng, Q. (2025). Untargeted metabolomic analysis using UPLC–MS/MS reveals metabolic changes associated with *Lanmaoa asiatica* poisoning. *Food Science & Nutrition, 13*(7), e70583. https://doi.org/10.1002/fsn3.70583

Domnauer, C., & Dentinger, B. T. M. (2026). Phylogenomic systematics of *Lanmaoa* (Boletaceae) reveals cryptic diversity, resolves global evolutionary relationships, and suggests a novel psychoactive lineage. *Mycologia*. Advance online publication. https://doi.org/10.1080/00275514.2026.2670968

Li, H.-L. (1977). Hallucinogenic plants in Chinese herbals. *Botanical Museum Leaflets, Harvard University, 25*(6), 161–181.

Pregadio, F. (2006). *Great clarity: Daoism and alchemy in early medieval China*. Stanford University Press.

Ren, M., Tang, Z., Wu, X., Spengler, R. N., Jiang, H., Yang, Y., & Boivin, N. (2019). The origins of cannabis smoking: Chemical residue evidence from the first millennium BCE in the Pamirs. *Science Advances, 5*(6), eaaw1391. https://doi.org/10.1126/sciadv.aaw1391

Biogram:

Maciej Gaca – sinolog i kulturoznawca, profesor UMK w Katedrze Kulturoznawstwa Instytutu Nauk o Kulturze Wydziału Humanistycznego UMK. Zajmuje się etnolingwistyką Chin i Tajwanu, polityką językową i edukacyjną, kulturami piśmiennymi Azji Wschodniej oraz relacjami języka, kultury i polityki bezpieczeństwa w regionie. W badaniach łączy perspektywę sinologiczną, antropologiczną i kulturoznawczą, ze szczególnym uwzględnieniem problemów transferu wiedzy, reprezentacji i kulturowych ram interpretacji. Autor publikacji poświęconych m.in. kulturom Chin i Tajwanu oraz piśmiennictwu Naxi.

60
PL

Zuzanna Sadowska [PL]
zuza.sad@gmail.com
Język wystąpienia: polski

Kto informuje? Ayahuasca i relacyjne konstytuowanie informacji poza autonomicznym „ja”

Cel/teza: Współczesny „renesans psychodeliczny” rozwija się na styku neurobiologicznych wyjaśnień działania substancji oraz podejść podkreślających znaczenie pierwszoosobowego wymiaru doświadczenia i jego zależność od kontekstu. Sposoby badania, interpretowania i terapeutycznego integrowania tych doświadczeń nie są jednak ontologicznie ani epistemologicznie neutralne, lecz opierają się na określonych koncepcjach osoby, substancji, wiedzy i rzeczywistości, wytworzonych w ramach zachodnich praktyk produkcji wiedzy. W wielu dyskursach klinicznych, psychoterapeutycznych i popularyzatorskich doświadczenie psychodeliczne jest ujmowane jako proces dotyczący względnie autonomicznej jednostki i ukierunkowany na jej transformację, uzdrowienie lub zwiększenie elastyczności *self*. Nawet „rozpuszczenie ego” czy doświadczenie mistyczne stają się etapem prowadzącym do ponownej integracji jednostki, a uzyskana wiedza zostaje przekształcona w osobisty wgląd i włączona do narracji autobiograficznej.

Celem wystąpienia jest zestawienie tego dominującego ujęcia z koncepcjami osoby i założeniami dotyczącymi tego, czym jest wiedza, wyłaniającymi się z moich badań etnograficznych dotyczących ayahuaski prowadzonych w brazylijskiej Amazonii. Z tej perspektywy referat pyta, czy renesans psychodeliczny, decentralizując *self* na poziomie przeżycia, nie przywraca mu centralnej pozycji na poziomie wiedzy – przekształcając to, co w innych systemach poznawczych pochodzi od wywaru, mocy, duchów lub relacji z innymi bytami, w osobisty wgląd i informację o jednostce. Pytanie dotyczy zatem również tego, kto lub co jest doświadczane przez podmiot jako źródło informacji?

Metody badań: Podstawę referatu stanowi materiał z badań etnograficznych prowadzonych w latach 2021-2022 w brazylijskich wspólnotach religijnych, terapeutycznych i rdzennych, używających ayahuaski. Obejmuje on zapisy obserwacji uczestniczącej, wywiady oraz rozmowy etnograficzne. Został on zestawiony z analizą dominującego dyskursu renesansu psychodelicznego.

Wyniki i wnioski: Materiał terenowy, odczytywany w dialogu z innymi etnografiami amazońskimi, pokazuje, że w badanych kontekstach osoba nie jest pojmowana jako odrębny, autonomiczny i uprzednio ukształtowany podmiot. Jest stale wytwarzana poprzez relacje z ludźmi, roślinami, substancjami, mocami, duchami i innymi bytami. Picie ayahuaski stanowi zaś praktykę zdobywania ucieleśnionej wiedzy, w której wraz z przemianą ciała i perspektywy zmienia się rzeczywistość oraz sposób, w jaki człowiek wchodzi w relacje z tworzącymi ją bytami. Należą do nich także byty niematerialne, takie jak duchy, które są w badanych kontekstach immanentnymi uczestnikami świata, a nie jedynie treściami psychicznymi osoby pijącej. Źródłami wiedzy są zaś sam wywar, traktowany jako sprawczy byt, działające w świecie moce oraz duchy, nie zaś wyłącznie umysł jednostki.

W analizowanych praktykach integracji klinicznej proces ten zostaje uporządkowany inaczej. Źródło informacji przypisuje się psychice lub mózgowi jednostki, natomiast autorytet interpretacyjny przysługuje osobie pijącej, terapeucie albo systemowi klinicznemu. Różnica między oboma porządkami nie sprowadza się zatem do dwóch alternatywnych objaśnień tego samego przeżycia. Dotyczy całej drogi informacji: rozpoznania jej źródła, ustalenia jej wiarygodności, określenia osób lub bytów uprawnionych do jej interpretowania, a następnie włączenia jej w określony rodzaj wiedzy i działania.

Porównanie pokazuje, że praktyki integracyjne mogą usuwać z opisu doświadczenia jego pierwotnie rozpoznawaną proweniencję. Informacja przypisywana przez uczestnika wywarowi, duchowi, mocy lub relacji z innym bytem zostaje zachowana jako treść, ale otrzymuje inne źródło i inny status poznawczy. W ten sposób relacyjny proces informowania zostaje przekształcony w proces wytwarzania wiedzy o jednostce. Zachodnia integracja reprodukuje tym samym określoną koncepcję osoby jako głównego ośrodka poznania i może przesłaniać inne sposoby konstytuowania oraz legitymizowania wiedzy.

Ograniczenia badań: Materiał pochodzi z konkretnych i wewnętrznie zróżnicowanych wspólnot brazylijskich. Nie uprawnia do formułowania uogólnień dotyczących jednej „amazońskiej" koncepcji osoby, informacji lub wiedzy. Analiza dominującego dyskursu renesansu psychodelicznego ma charakter selektywny i nie obejmuje wszystkich nurtów badań ani wszystkich praktyk integracyjnych.

Zastosowania praktyczne: Wnioski mogą wspierać bardziej refleksyjne sposoby badania i integrowania doświadczeń psychodelicznych, uwzględniające kulturowe i ontologiczne założenia, leżące u podstaw interpretacji tych doświadczeń.

Oryginalność/wartość poznawcza: Analiza niezachodnich koncepcji osoby, wiedzy i rzeczywistości pozwala denaturalizować założenia obecne we współczesnym renesansie psychodelicznym i potraktować je nie jako uniwersalne, lecz jako właściwe określonym praktykom produkcji wiedzy. Pokazuje, że źródło informacji jest częścią społecznego i ontologicznego porządku, w którym informacja zostaje rozpoznana, zinterpretowana, uprawomocniona i włączona w wiedzę. Ujawnia również, że praktyki integracji psychodelicznej nie tylko objaśniają doświadczenie, lecz rozstrzygają, kto może informować, komu przysługuje autorytet poznawczy i jaka wiedza może zostać uznana za prawomocną.

Słowa kluczowe: ayahuasca, podmiotowość relacyjna, renesans psychodeliczny, źródło informacji

Bibliografia:

Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.

Bird-David, N. (1999). "Animism" revisited: Personhood, environment, and relational epistemology. *Current Anthropology, 40*(S1), S67–S91. https://doi.org/10.1086/200061

Dumit, J., & Sanabria, E. (2022). Set, setting, and clinical trials: Colonial technologies and psychedelics. In M. H. Bruun, A. Wahlberg, R. Douglas-Jones, C. Hasse, K. Hoeyer, D. B. Kristensen, & B. R. Winthereik (Eds.), *The Palgrave handbook of the anthropology of technology* (pp. 291–308). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-981-16-7084-8_15

Fotiou, E. (2020). The role of Indigenous knowledges in psychedelic science. *Journal of Psychedelic Studies, 4*(1), 16–23. https://doi.org/10.1556/2054.2019.031

Holbraad, M., & Pedersen, M. A. (2017). *The ontological turn: An anthropological exposition*. Cambridge University Press.

Noorani, T. (2020). Making psychedelics into medicines: The politics and paradoxes of medicalization. *Journal of Psychedelic Studies, 4*(1), 34–39. https://doi.org/10.1556/2054.2019.018

Sahlins, M. (2022). *The new science of the enchanted universe: An anthropology of most of humanity*. Princeton University Press.

Sanabria, E. (2021). Vegetative value: Promissory horizons of therapeutic innovation in the global circulation of ayahuasca. *BioSocieties, 16*(3), 387–410. https://doi.org/10.1057/s41292-020-00222-4

Sjöstedt-Hughes, P. (2023). On the need for metaphysics in psychedelic therapy and research. *Frontiers in Psychology, 14*, Article 1128589. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1128589

Swancutt, K. (2019). Animism. In F. Stein (Ed.), *The Cambridge encyclopedia of anthropology*. https://doi.org/10.29164/19anim

Swancutt, K., & Mazard, M. (Eds.). (2018). *Animism beyond the soul: Ontology, reflexivity, and the making of anthropological knowledge*. Berghahn Books.

Talin, P., & Sanabria, E. (2017). Ayahuasca's entwined efficacy: An ethnographic study of ritual healing from "addiction." *International Journal of Drug Policy, 44*, 23–30. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.02.017

Viveiros de Castro, E. (2014). *Cannibal metaphysics: For a post-structural anthropology* (P. Skafish, Ed. & Trans.). Univocal Publishing.
Viveiros de Castro, E. (2015). *The relative native: Essays on Indigenous conceptual worlds*. HAU Books.

Biogram:

Zuzanna Sadowska – antropolożka społeczna, doktor nauk humanistycznych. Doktorat z antropologii społecznej, oparty na badaniach etnograficznych w Brazylii, obroniła z wyróżnieniem w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN. Jej zainteresowania badawcze obejmują ayahuaskę, relacyjne ontologie, niesprawiedliwość epistemiczną, szamanizm oraz byty więcej-niż-ludzkie. Jej prace wpisują się w dekolonialną krytykę praktyk wytwarzania i legitymizowania wiedzy. Jest laureatką grantu Narodowego Centrum Nauki i autorką publikacji poświęconych psychodelikom, relacyjności oraz zagadnieniom metafizycznym. Należy do zespołu redakcyjnego *Ethnologia Polona*, Zespołu Antropologii Niezdyscyplinowanej i Polskiego Towarzystwa Psychodelicznego. ORCID: 0000-0003-1081-0413

Beyond the Autonomous "Self": Ayahuasca and the Relational Production of Knowledge

Language of the presentation: Polish

Purpose/thesis: The contemporary "psychedelic renaissance" is developing at the intersection of neurobiological explanations of the effects of substances and approaches emphasising the first-person dimension of experience and its dependence on context. However, the ways in which these experiences are studied, interpreted, and therapeutically integrated are neither ontologically nor epistemologically neutral. Rather, they rely on particular concepts of the person, substance, knowledge, and reality produced within Western practices of knowledge production. In many clinical, psychotherapeutic, and popular discourses, psychedelic experience is framed as a process concerning a relatively autonomous individual and oriented towards their transformation, healing, or increased flexibility of the self. Even "ego dissolution" or mystical experience becomes a stage leading towards the reintegration of the individual, while the knowledge acquired through the experience is transformed into personal insight and incorporated into an autobiographical narrative.

The aim of this presentation is to juxtapose this dominant framework with concepts of the person and assumptions about the nature of knowledge emerging from my ethnographic research on ayahuasca conducted in the Brazilian Amazon. From this perspective, the paper asks whether the psychedelic renaissance, while decentring the self at the level of experience, does not restore it to a central position at the level of knowledge – transforming what, in other epistemic systems, comes from the brew, powers, spirits, or relations with other beings into personal insight and information about the individual. The question therefore also concerns who or what is experienced by the subject as the source of information.

Approach/methods: The presentation is based on ethnographic material collected in 2021–2022 in Brazilian religious, therapeutic, and Indigenous communities that use ayahuasca. The material includes records of participant observation, interviews, and ethnographic conversations. It is juxtaposed with an analysis of dominant discourses of the psychedelic renaissance.

Results and conclusions: The field material, read in dialogue with other Amazonian ethnographies, shows that in the contexts studied, the person is not conceived as a separate, autonomous, and pre-existing subject. Rather, the person is continuously constituted through relations with humans, plants, substances, powers, spirits, and other beings. Drinking ayahuasca is, in turn, a practice of acquiring

embodied knowledge in which transformations of the body and perspective are accompanied by changes in reality itself and in the ways a person enters into relations with the beings that constitute it.

These beings also include immaterial entities such as spirits, which in the contexts studied are immanent participants in the world rather than merely psychic contents of the person drinking ayahuasca. Sources of knowledge include the brew itself, treated as an agentive being, as well as powers operating in the world and spirits, rather than exclusively the individual mind.

In the clinical integration practices analysed here, this process is organised differently. The source of information is attributed to the individual psyche or brain, while interpretive authority is assigned to the person who drank ayahuasca, the therapist, or the clinical system. The difference between these two orders therefore cannot be reduced to two alternative explanations of the same experience. It concerns the entire trajectory of information: identifying its source, establishing its credibility, determining the persons or beings entitled to interpret it, and subsequently incorporating it into a particular form of knowledge and action.

The comparison demonstrates that integration practices may remove from the description of an experience the provenance originally attributed to it. Information attributed by a participant to the brew, a spirit, a power, or a relation with another being is preserved as content but assigned a different source and a different epistemic status. In this way, a relational process of being informed is transformed into a process of producing knowledge about the individual. Western integration thus reproduces a particular conception of the person as the principal centre of cognition and may obscure other ways of constituting and legitimising knowledge.

Research limitations: The material comes from specific and internally diverse Brazilian communities. It does not justify generalisations about a single "Amazonian" conception of the person, information, or knowledge. The analysis of the dominant discourse of the psychedelic renaissance is selective and does not encompass all strands of research or all integration practices.

Practical implications: The findings may contribute to more reflexive approaches to researching and integrating psychedelic experiences by taking into account the cultural and ontological assumptions underlying their interpretation.

Originality/value: The analysis of non-Western concepts of the person, knowledge, and reality makes it possible to denaturalise assumptions present in the contemporary psychedelic renaissance and to approach them not as universal, but as specific to particular practices of knowledge production. It shows that the source of information is part of the social and ontological order within which information is recognised, interpreted, legitimised, and incorporated into knowledge. It also reveals that psychedelic integration practices do not merely explain experience, but also determine who or what can inform, who is granted epistemic authority, and what kind of knowledge can be recognised as legitimate.

Keywords: ayahuasca, psychedelic renaissance, relational subjectivity, source of information

References:

Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.

Bird-David, N. (1999). "Animism" revisited: Personhood, environment, and relational epistemology. *Current Anthropology, 40*(S1), S67–S91. https://doi.org/10.1086/200061

Dumit, J., & Sanabria, E. (2022). Set, setting, and clinical trials: Colonial technologies and psychedelics. In M. H. Bruun, A. Wahlberg, R. Douglas-Jones, C. Hasse, K. Hoeyer, D. B. Kristensen, & B. R. Winthereik (Eds.), *The Palgrave handbook of the anthropology of technology* (pp. 291–308). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-981-16-7084-8_15

Fotiou, E. (2020). The role of Indigenous knowledges in psychedelic science. *Journal of Psychedelic Studies, 4*(1), 16–23. https://doi.org/10.1556/2054.2019.031
Holbraad, M., & Pedersen, M. A. (2017). *The ontological turn: An anthropological exposition*. Cambridge University Press.
Noorani, T. (2020). Making psychedelics into medicines: The politics and paradoxes of medicalization. *Journal of Psychedelic Studies, 4*(1), 34–39. https://doi.org/10.1556/2054.2019.018
Sahlins, M. (2022). *The new science of the enchanted universe: An anthropology of most of humanity*. Princeton University Press.
Sanabria, E. (2021). Vegetative value: Promissory horizons of therapeutic innovation in the global circulation of ayahuasca. *BioSocieties, 16*(3), 387–410. https://doi.org/10.1057/s41292-020-00222-4
Sjöstedt-Hughes, P. (2023). On the need for metaphysics in psychedelic therapy and research. *Frontiers in Psychology, 14*, Article 1128589. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1128589
Swancutt, K. (2019). Animism. In F. Stein (Ed.), *The Cambridge encyclopedia of anthropology*. https://doi.org/10.29164/19anim
Swancutt, K., & Mazard, M. (Eds.). (2018). *Animism beyond the soul: Ontology, reflexivity, and the making of anthropological knowledge*. Berghahn Books.
Talin, P., & Sanabria, E. (2017). Ayahuasca's entwined efficacy: An ethnographic study of ritual healing from "addiction." *International Journal of Drug Policy, 44*, 23–30. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.02.017
Viveiros de Castro, E. (2014). *Cannibal metaphysics: For a post-structural anthropology* (P. Skafish, Ed. & Trans.). Univocal Publishing.
Viveiros de Castro, E. (2015). *The relative native: Essays on Indigenous conceptual worlds*. HAU Books.

Biographical note:

Zuzanna Sadowska is a social anthropologist with a PhD in the humanities. She completed her PhD in social anthropology, based on ethnographic research conducted in Brazil, with distinction at the Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences. Her research interests include ayahuasca, relational ontologies, epistemic injustice, shamanism, and more-than-human beings. Her work contributes to decolonial critiques of practices through which knowledge is produced and legitimised. She is a recipient of a research grant from the Polish National Science Centre and the author of publications on psychedelics, relationality, and metaphysical questions. She is a member of the editorial team of *Ethnologia Polona*, the Undisciplined Anthropology Group, and the Polish Psychedelic Society. ORCID: 0000-0003-1081-0413